

TABEL IX

GLOSSARIUM

Het glossarium is terzelfdertijd een index en een aanvulling. De trefwoorden, waaruit het samengesteld is, geven enerzijds verwijzingen naar de tekst of de tabellen, en anderzijds bijzonderheden waarvoor het aan een geschikte plaats in de voorgaande bladzijden ontbrak.

Aan dit dubbel karakter beantwoordt een verschil in bewerking van de trefwoorden.

De verwijzingen omvatten alle zaken van betekenis en alle persoonsnamen, daarin begrepen de auteursnamen, die in de tekst of de tabellen voorkomen. Om echter het glossarium niet nog uitvoeriger te maken dan het reeds is, werden niet opgenomen : ten eerste de namen van de auteurs, die vooraan de tabellen aangehaald worden, en ten tweede de personen, vermeld in de derde kolom van de tabellen 5 tot 8, die geen belang hebben voor de geschiedenis der Nederlanden : dit laatste is, meer in het bijzonder, het geval met de vrouw, die, gehuwd met een landsheer, of de man, die, gehuwd met een landsvrouw, overleden was vooraleer de landsheer of de landsvrouw in de Nederlanden optrad, of die, weduwe of weduwnaar geworden, opnieuw huwde in de vreemde. Men kan overigens deze niet-opgenomen personen vinden in de tabellen, langs de naam om van de landsheer of de landsvrouw in het glossarium.

De verwijzing beperkt zich, ingeval zij op de tekst slaat, tot de opgave van het nummer van de bladzijde, ingeleid door de afkorting „p.". Een opgave als „p. 38" bij trefwoord A, betekent dus dat in de tekst of in een voetnoot van blz. 38 over de betekenis van de letter A in de chronologie wordt gehandeld.

De verwijzing behelst, wanneer zij op de tabellen slaat, de naam, die vanzelfsprekend het trefwoord is, gevolgd, als het een gezagvoerder betreft, door zijn titel, zijn regerings- of ambtsjaren, en, indien dit niet uit zijn titel blijkt, van de tabel waarin hij voorkomt. Als het om een andere dan een gezagvoerder gaat, wordt verwezen, niet naar de tabel, doch naar de gezagvoerder onder dewelke de betrokkene in de tabellen vermeld is. Dit stelsel biedt het voordeel, dat men bij het naslaan van de tabellen alleen met de vrij gemakkelijk te vinden namen van de eerste kolom rekening dient te houden, en slechts het deel van de derde kolom, dat met de naam van de gezagvoerder overeenkomt, moet overlopen om de in aanmerking komende niet-gezagvoerder te vinden.

De doelmatigheid van het gekozen verwijzingsstelsel moge uit de volgende voorbeelden blijken. In het eerste geval bijv., waarin het om een gezagvoerder gaat, luidt de tekst :

ADALBOLDUS, 1, - I, bs U (870-99) ; 2, - II, bs U (1010-26).

Dit betekent dat Adalboldus I, bisschop van Utrecht in de jaren 870-899, vermeld wordt onder de aangegeven jaren in de tabel van het bisdom Utrecht (= bs U). In het tweede geval, als de titel niet volstaat, wordt de tabel nader aangewezen, zoals bijv. :

BEDMAR, Isidro de la Cueva y Benavides, markies v. -, gv, hs Hbg (1701-04).

Dit betekent dat de markies van Bedmar, gouverneur in de jaren 1701-04, vermeld wordt in de tabel van het Huis van Habsburg (= hs Hbg).

In het derde geval, als het om een niet-gezagvoerder gaat, vindt men bijv. :

ADOLPHUS, ... I, v. Waldeck, bs L (1301-02), z. ook bs U (1301).

Dit betekent dat Adolphus I van Waldeck vermeld wordt als bisschop van Luik (= bs L) in 1301-1302, doch ook in de tabel van het bisdom Utrecht (= bs U) op het jaar 1301, en wel als elect, doch niet als bisschop in functie.

Bij de vrouw van een landsheer luidt het bijv. :

ATHELHILDIS, 1, vr. v. Dirk III, gf H-Z ; 2, vr. v. Dirk V, gf H-Z.

Dit betekent dat het gaat om Athelhildis, vrouw van (= vr. v.) Dirk III, graaf van Holland (= gf H-Z), en om Athelhildis, vrouw van Dirk V, eveneens graaf van Holland, beiden vermeld op de naam van hun man, die men in het glossarium, op het trefwoord „Diederik, Dirk”, kan vinden, met hun regeringsjaren. Naast de verwijzingen naar de tekst van de tabellen, komen in het glossarium talrijke verwijzingen voor, die de lezer op het spoor van het eigenlijke trefwoord moeten brengen. Een trefwoord als :

ACHART, z. Aichardus.

dient uitsluitend om er de lezer op attent te maken, dat de uitleg van Achart op het trefwoord Aichardus gegeven wordt.

De trefwoorden die inlichtingen geven over bijzonderheden die in de tekst of de tabellen niet voorkomen, zijn zeer talrijk en verscheiden van betekenis en inhoud. De inlichtingen werden gehaald uit studies die in de tekst of vooraan de tabellen vermeld zijn, alsmede uit verschillende werken of bijdragen, waarvan men de titel zal vinden, of in de tekst, dank zij de naam van de auteur in het glossarium, of in de lijsten vooraan de tabellen, of in de tabel van afkortingen achteraan het glossarium. Daar zal men eveneens de afkortingen vinden van de naam van de archieven, waar zich de stukken bevinden waaruit een onuitgegeven tekst bij gelegenheid aangehaald wordt.

De aanvullende trefwoorden vereisen geen verdere toelichting, behalve die welke de namen van de heiligen en de plaatsnamen behandelen.

De trefwoorden op de heiligen geven de Latijnse naam van de heilige, die als trefwoord dient, gevolgd, als er aanleiding toe bestaat, door de afwijkende vormen van de naam in het Nederlands, het Frans en het Duits. Dan volgt de titel van heiligheid, de datum of de eeuw van overlijden, eventueel verdere bijzonderheden, en ten slotte de kalenderdag van de feestviering, met aanwijzing tussen haakjes van de Nederlandse bisdommen waar de heilige op de aangegeven kalenderdag wordt gevierd. De plechtige feestviering wordt met een * aangegeven. Wanneer meer dan één feest van de heilige wordt gevierd, is de aard van het feest, wanneer het kon opgespoord worden, aangegeven. Bovendien wordt bij iedere heilige de eventuele feestviering te Rome vermeld, terwijl de plaatselijke feestviering slechts aangegeven wordt voor de Nederlanden, en wanneer zij op een eigen kalenderdag valt of een geboden feestdag is.

De inlichtingen omtrent de heiligen werden geput uit tabel 3. Daar deze echter alleen met de vooraan de tabel opgegeven officiële kalenders rekening houdt, en dus noodzakelijkerwijze onvolledig is, bleek het wenselijk de voornaamste voorhanden lijsten te raadplegen. Onder die lijsten werden alleen de betrouwbare gebruikt, doch daar zij niet voor iedere heilige de bron aangeven, moest van een verder nazicht worden afgezien. De voornaamste geraadpleegde lijsten zijn :

- H. GROTEFEND, *Heiligen-Verzeichnis*, in zijn: *Zeitrechnung des deutschen Mittelalters und der Neuzeit*. Dl. II, afd. II, blz. 53-186.
- E. DUPONT, *Catalogue alphabétique des Saints et Liste générale des Saints*, in: *Annuaire histor. de la Soc. de l'Histoire de France*, Parijs, 1856-58 en 1860.
- L. WYCKMANS, *Gouden Kalender der Belgische Heiligen en Gelukzaligen*. Brugge, 1883. (*Sanctorum Nomina*), naar de orde van de Kalender in: *Catalogus Codicum Hagiographicorum latinorum in Bibliotheca Nationali Parisiensi*, ed. Hagiographici Bollandici. Brusel, 1893, dl. III, blz. 606-733.

Bovendien werden de uitgegeven middeleeuwse kalenders uit de Nederlanden die konden opgespoord worden, eveneens nagegaan; men zal deze in het glossarium op de naam van de betrokkene stad vermeld vinden.

Naast de namen van de heiligen zal men de namen vinden van de liturgische en andere feesten die in de middeleeuwse dateringen werden gebruikt; daaronder het incipit van de introïtus en van het evangelie, waarnaar de zondagen meestal worden genoemd, en verder de meest gebruikelijke volksnamen van feestdagen.

Ten slotte werden chronologische gegevens opgenomen die in de glossaria meestal ontbreken en nochtans onontbeerlijk zijn bij een historisch onderzoek; daaronder in het bijzonder die van plaatselijke aard. Die inlichtingen werden geplaatst onder de naam van de landen, de landsheerlijkheden, de steden en soms zelfs de heerlijkheden. Zij betreffen het gebruik van de jaarsijl, de kerkwijding of *dedicatio*, de datum van de jaarmarkten, het invoeren van de gregoriaanse kalender, de patroonheilige van de stad en dergelijke aangelegenheden. Het spreekt vanzelf dat die gegevens niet volledig zijn: in de huidige stand van de chronologische documentatie is dit uitgesloten. Daar het bovendien onmogelijk was iedere verzamelde inlichting op de bronnen grondig na te gaan, werd de geraadpleegde bron telkens aangegeven, zodat de lezer in staat is gesteld desnoods zelf de grondigheid van de inlichting te onderzoeken.

Het lag aanvankelijk in de bedoeling ook de uitgegeven lijsten van ondergeschikte gezagvoerders (abten, burgemeesters, schepenen, baljuws, enz.) bij de trefwoorden van de gewesten en steden te vermelden. Daarvan werd afgezien, omdat die lijsten meestal zeer onbetrouwbaar zijn, en bovendien gemakkelijk in de plaatselijke literatuur kunnen opgespoord worden.

Bij het ordenen van de trefwoorden werd een eenvormige alfabetische volgorde gevolgd, zonder enige onderscheiding tussen de verschillende trefwoorden; daarmee wordt de lezer het opslaan bespaard van verschillende glossaria, zoals dat in de meeste chronologische werken het geval is.

Die eenvormige ordening bracht mede dat alle inlichtingen omtrent hetzelfde trefwoord tot één geheel werden bewerkt. Zo komen de namen van de heiligen en de persoonsnamen onder hetzelfde trefwoord, dat vooraan de heilige behandelt en dan, gescheiden door het teken ÷, de personen. Waar echter de naam van de heilige in het Latijn met een andere letter dan in het Nederlands begint, en de naam in de middeleeuwen veel wordt gedragen, werden de wereldlijke gezagvoerders onder hun Nederlandse naam, de heiligen en de kerkelijke gezagvoerders onder hun Latijnse naam gerangschikt. Aldus vindt men op „Guilielmus” de heiligen en de bisschoppen, op „Willem” de vorsten. Indien, onder eenzelfde

trefwoord, verschillende heiligen of personen voorkomen, is iedere naam, om het naslaan te vergemakkelijken, voorzien van een volgnummer.

De personen werden, zoals men het gewoonlijk doet, naar hun voornaam geordend, wanneer zij uit de middeleeuwen (vóór 1500) dagtekenen, naar hun familienaam, wanneer zij van latere tijd zijn. Om het opsporen te vergemakkelijken, werd bij de personen uit de middeleeuwen de familienaam of de naam die daarmee gelijk staat, als een afzonderlijk trefwoord met verwijzing naar de voornaam opgenomen.

Het spreekt vanzelf dat het systematische gebruik van afkortingen zich opdrong. Deze werden zo rationeel mogelijk opgemaakt. De lezer zal er de oplossing van vinden in de tabel achteraan het glossarium.

A

A, 1, eerste dagletter, ook soms *littera A*. p. 38; 2, eerste v. de maanletters, p. 35; 3, verkorting voor *Annus* of *Anno* (dat laatste ook: A°).

A of AB, in dagbepaling, na de aangegeven dag.

AA, Franciscus v. der -, vic-gen, bs Aw (1727-28).

AARDBEVINGEN, lijst v. -, p. 9.

AARMAAND, z. Arenmaand.

AARSCHOT (Bb), stad: Pst, 16° e. (CRH, 1873, 207), bew. 1553 (RBPH, II, 511); leenhof: Pst, 16° e. (CRH, l.c.): geestelijke instellingen: Pst, bew. 1520 (*ib.*).

AARTSHERTOG 1, Albrecht, z. Albrecht v. Oostenrijk; 2, Leopold, z. Leopold-Willem.

AARZELMAAND, *Eersel*, *ersel*. of *berselmaand*, October.

ABACHUM, *Abachuch*, m (met Marius, Martha en Audifax), 270, 19 Ja (N, Ro), 20 Ja (Amiens).

ABBATUM COMMEMORATIO, z. Commemoratio.

ABBENBROEK (Z-H), Njst, bew. 1565-1570 (F. 93).

ABBO, (*Goericus*), bs v. Metz, c. 642, 19 Se (Re); ÷ -, abt v. Fleury, 1004, p. 5, 66, 69.

ABDIJKLOK, p. 16.

ABDON, m, (met Sennen), 254, 30 Jl (N, Ro).

ABEL, abs v. Re, abt v. Lobbes, apostel v. Hg, c. 747, relieken in 1049 n. Binche (Hg), 5 Au (L) ÷ -, bs Re (743-47).

ABERELL, du., April.

ABIBO, m, *inventio Stephani, Nicodemi, Gamalielis et* -, 415, 3 Au (D*, N, Ro).

ABIT, z. Avitus.

ABITUS AD PATREM, Ev. v. 4° zo na Pasen.

ABLEBERTUS, *Adalbertus, Albertus, Emebertus*, bs v. Ka-A, c. 635, relieken te Maubeuge (Hg), 15 Ja (A; Ham in Bb) ÷ -, bs Ka (635), z. hl.

ABRAHAM, patriarch, 9 Oc (Ro), 6 Oc (O. Ca.).

ABRAHAMO, *dominica de* -, Ev. v. 3° zo v. Vasten, te Milaan.

ABRENUNCIATIO, 3° zo v. Vasten.

ABRULLE, du., April, p. 28.

ABRUNCULUS, abs v. Tr, ? e., 22 Ap (Tr).

ABSOLUTIO FRATUM ET FAMILIARUM ORDINIS, *Tricenarium solemne*, 18 Se (O. Ci.).

ABSOLUTIONIS DIES, *absolutus dies, dies Iovis absoluti*, do vóór Pasen. Witte do; z. Hebdomada.

ABTEN, gebruik v. amtsjaren, p. 61.

ABUNDIUS, 1, (*Avond, And*), m (met Ireneus), 3° e., 26 Au (N min Re en Te); 2, mk v. Villers, 1234 of 1239, 19 Ma (Ka).

AB URBE CONDITA, p. 60.

ABYSSINIË, era in -, p. 63.

ACCA, bs v. Lindisfarne (Eng), apostel in Friesland, c. 710, 30 No (U).

ACCENSIO, - *lune*, nieuwe naam; - *cerei paschalis*, za vóór Pasen.

ACCIPITE IUCUNDITATEM, Intr. v. di na Pinksteren.

ACCOLTI, Petrus VIII, -, bs A (1518-23).

ACHARIUS, *Hautcarius*, bs v. N-D, 637, 27 No (D) ÷ -, bs D (626-37), z. hl; z. ook Fichardus.

ACHART, z. Aichardus.

ACHAS, gz, 1220, 11 Ja (Bg, Torhout).

ACHELIS, E., p. 27.

ACHILLEUS, 1, m, 2° e. (met Nereus), 12 Me (U*, N, Ro); 2, m, 212 (met Felix en Fortunatus), 23 Ap (Re, Ro).

ACHTEDACH, *achtendach, achdach, achterdach*, 1, week; 2, octaaf; 3, 1 Ja; 4, z. Agatha.

ACHTENDE DACH, achtste dag, p. 31.

ACHTERSEIZOEN, naseizoen, „achtersaisoën van den jaere, te weten van Sinte Jansmisse (24 Jn) tot Sinte Luycx daeghe (18 Oc)” (1542, Placc. v. Vl, II, 794).

ACHTERWINTER, z. Nawinter.

ACTARDUS, bs Te (870).

ACTENDAG, du, z. Agatha.

- A.D., 1, *ante diem*, in datum n. h. Romeinse kalender, bepaalt de dag: *a.d. VI Kal. November* is 27 Oc; 2, *Annus* (ook *Anno*) *Domini*, jaar v. de christelijke jaartelling; algemeen gebruikt in Engeland, waar het uitgesproken wordt: é di.
- AD, bij dagbepaling, vóór de aangegeven dag: „*feria quarta ad Cineres*”, wo vóór Aswo.
- ADA, 1, vr. v. Lambert II, gf Bb; 2, vr. v. Lodewijk II, gf Ln.
- ADAE, *annus* -, p. 55.
- ADALBERO, bs v. L, 1128, 1 Ja (L) ÷ 1, - I, v. Leuven, bs L (1123-28), z. ook hl; 2, - II, v. Chiny, bs L (1134-45); 3, - v. Ardennen, bs Re (969-89).
- ADALBERTUS, *Albertus*, 1, bs v. Praag, patroonhl v. Egmond, 997, 23 Ap (L, U, Egmond-abdij*, Ro); 24 Ap (O.P.); 2, ook *Adelbertus*, *Aldebertus*, *Audebertus*, gf v. Ostrevant, stichter v. abdij v. Denain, 764, 22 Ap (A, Dowaaï); 3, bel, 740, 25 Jn (U, Tr); 4, z. Ablebertus ÷ -, bs Te (872-78).
- ADALBOLDUS, *Adilbaldus*, 1, - I, bs U (870-99); 2, - II, bs U (1010-26).
- ADALGERUS, bs Te (8^e e.).
- ADALGISUS, fr, *Algise*, pr en bel, 651, 2 Jn (Laon).
- ADALHARDUS, abt v. Corbie, 826, 9 Fe (Gt).
- ADALHEIDIS, abdis v. Willich, 1015, 5 Fe (K).
- ADALSINDIS, gz, 25 De (D).
- ADAM, - *creatus est*, wordt in de kalenders meestal geplaatst op 25 Ma; - *peccavit*, wordt in de kalenders meestal geplaatst op 18 Fe; z. ook *Adae* ÷ -, bs Te (1213-29).
- AD ANGELUM, Ev. v. wo v. Quateremper v. Advent, d.i. wo na 13 De.
- ADAUCTUS, *Audactus*, *Auctus*, fr, *Chauct*, du, *Gemerén*, *Meren*, m (met Felix), 303, 30 Au (N, Ro).
- AD CARNES, vleesdag, dag waarop de Kerk toelaat vlees te eten; *dominica - levandas*, 7e zo vóór Pasen.
- ADELA, 1, vr. v. Boudewijn V, gf VI; 2, vr. v. Hendrik II, ht Bb; 3, z. ook Adalheidis, Adeleidis, Adelheid, Adilia, Aleidis.
- ADELARDUS, a v. St-Bertijn, p. 58.
- ADELEIDIS, vr. v. Hendrik III, ht Bb.
- ADELGUNDIS, z. Aldegundis.
- ADELHEID, 1, vr. v. Hendrik I, ht Lbg; 2, vr. v. Karel, ht N-Loth; 3, - v. Oberfranken, vr. v. Gerard, gf Ln.
- ADELINUS, *Hadelinus*, bel, c. 700, reliëk te Crépin, 3 Fe (L); *translatio*, 27 Jn (Ka, Crépin).
- ADELPHUS, bs v. Metz, 4e e., 29 Au; z. Hadulphus.
- ADEMARUS ROBERTI, bs A (1368-71) en Te (1371-76).
- ADEODATUS II, ps (672-76).
- ADIECTIONES, - *lunae*, epacten, p. 36; - *solares*, concurrenten.
- ADILBALDUS, z. Adalboldus.
- ADILIA, *Adela*, 1, vg, 760, 30 Jn (L, Orple-Grand); 2, abdis, dt v. Dagobert II, c. 734, 30 Jn.
- ADIUTORIUM NOSTRUM IN NOMINE DOMINE, Aswoensdag.
- AD MERIDIEM, p. 14.
- ADOLPHUS, *Adolf*, z. ook Adelphus, Atholphus en Hadulphus ÷ 1, - I, v. Berg of v. Altena (1193-1205 en 1212-64); 2, - II, v. der Mark, bs K (1363-64); 3, - v. Kleef, bs K (1414); 4, - I, v. Waldeck, bs L (1301-02), z. ook bs U (1301); 5, - II, v. der Mark, bs L (1313-44); 6, - v. Egmond, ht Ge (1465-73 en 1477); 7, - v. Nassau, du kz (1292-98); 8, - v. Saffenberg, z. Hendrik II, gf Lbg.
- ADORATE DOMINUM, Intr. v. 3^e zo na Driekonigen; - *secundum*, 4^e zo na *Id.*; - *tertium*, 5^e zo na *Id.*; - *quartum*, 6^e zo na *Id.*
- ADORATIO, 1, - *Crucis*, bij de Lat., Goede vrijdag; bij de Grieken, 3^e zo v. Vasten; 2, - *magorum*, - *regum*, Driekonigen, 6 Ja.
- ADORATUS DIES, Goede vrijdag.
- ADRIAENSSENS, z. Venedael.
- ADRIANUS, *Hadrianus*, 1, m, c. 306, 4 Ma (U, Ro); *translatio*, 7 Se (Aw, Bg, Ariën), 8 Se (N, Ro), 10 Se (Ka); *inventio*, 26 Ja (Ariën); relieken in 1110 n. Geraardsbergen; 2, m, 668, z. Landoaldus. ÷ 1, - I, ps. (772-95), p. 61; 2, - II, ps (867-72); 3, - III, ps (884-85); 4 - IV, ps (1154-59); 5, - V, ps (1276); 6, - VI, ps (1522-23).
- AD TE LEVAVI, *dominica* -, Intr. v. 1^e zo v. Advent.

- ADVENTINUS, bel, 4 Fe (Bs).
- ADVENTUS, *Advent*, fr, *avent*, 1, - *Domini*, besloten tijd vóór Kerstdag, die aanvangt op 4^e zo vóór Kerstdag, wordt ook in 9^e e. *quaresima* geheten, p. 32, 33; 2, - *primus*, vroegste dag waarop de Advent kan beginnen, 27 No; 3, - *reliquiarum Sancti...* of - *Sancti...*, dag waarop de translatie v. relieken v. heilige herdacht wordt, p. 43, men zie onder naam v. heilige; 4, - *Spiritus commemoratio*, 15 Me; 5, - *Spiritus Sancti*, Pinksteren.
- AECHE, z. Agatha.
- AEGIDIUS, z. Egidius.
- AEGYPTIACI, *dies* -, *dies mali*, *egri*, of *atri*, dagen die als ongeluksdagen werden beschouwd, en in de middeleeuwse kalenders, door een D aangewezen, meestal door een vers bovenaan de maand toegelicht worden. Soms wordt in de kalender, naast de D, ook het uur dat als schadelijk gold, met Romeinse cijfer aangegeven; A. NELSON, *Dies Aegyptiaci*, in: Festschr. W. Munthe, 1933, 185-196; z. ook: *epactae aegyptiacae*, en p. 36.
- AELIA, z. Pulcheria.
- AERA, *era*, doorlopende jaartelling vanaf een vaste datum, die men epocha heet, p. 60. De belangrijkste era's met hun epocha zijn in alfabetische orde: - v. Abyssinië, p. 65; Alexandrijnse -, 29 Au 5493 v. Ch.; - v. Antiochië, 1 Se (of 1 Oc) 49 v. Ch.; Byzantijnse of Griekse, 1 Se 5509 v. Ch.; Christelijke -, p. 65; Diocletiaanse of - martyrum, 29 Au 284 n. Ch., p. 65; Fascistische -, 28 Oc 1922; Joodse -, 1^e herfstmaand 3761 v. Ch., p. 65; Mohammedaanse of Arabische -, 15 of 16 Jl 622, p. 65; - passionis, p. 66; - v. Rome, A.U.C., 21 Ap 753 n. Varro, p. 60, of 21 Ap 752, n. de Kapitolijsse telling; - der Seleucieden of v. Alexander, herfst 312 v. Ch.; Spaanse -, 1 Ja 38 v. Ch., p. 67.
- AERTS, Andreas -, ap-vic, bs HB (1763-90).
- AESTAS, z. estas.
- AETENTAG, du, z. Agatha.
- AETHERUS, bs Te (784).
- AETHELBALD, kn Eng (Wessex: 855-60).
- AETHELBERT, kn Eng (Wessex: 860-66).
- AETHELRED, 1, kn Eng (Wessex: 866-71); 2, kn Eng (979-1013 en 1014-16).
- AETHELSTAN, kn Eng (Wessex: 925-39).
- AETHELWULF, kn Eng (Wessex: 839-55).
- AFLAAT, kermis: „op sunte Johans dach tot Aernemmer aflaat” (Zutfen, c. 1380) is 24 Jn (Gelre, XXX, 34); Arnhemmer -, 29 Au (NAB, XXXIX, 205); „opt hoogtijt van Kersmissen in den heyligen aflaat” (Aw. RA., Rkg. kerk Hoogstraten, c. 1570) is onopgehelderd.
- AFRA, fr, *Ofre*, du, *Oferitag*, vg en m, 304, 5 Au (L, Ro), 7 Au (K, M, Tr, U, O.S.B.).
- AFTERMONTAG, du, dinsdag, p. 25.
- AFTERSONNTAG, du, maandag.
- AFTERUNDERN, du, z. halfonder.
- AFTERWINTER, z. Nawinter.
- AGAPA, vg, 3^e e., 8 Au (Tr).
- AGAPITUS, *Agapus*, fr, Egat, 1, m, (met Felicissimus en Sixtus), 258, 6 Au (N, Ro), 5 Au (K); 2, m (met Eustachius), 320, 2 No (U), 20 Se (Ro); 3, m, c. 273, 18 Au (N, Ro), 16 Au (Tr); 4, z. Stapinus. ÷ 1, - I, ps (535-36); 2, - II, ps (946-55).
- AGATHA, *Aechte*, *Aghetendag*, *Aechtiendag*, du, *Actentag*, *Aeientag*, fr, *Apihe*, *Ye*, vg en m, 251, 5 Fe (Tr*, N, Ro).
- AGATHO, ps (678-81).
- AGATHOCLIA, m, ? e., 17 Se (L, Ro).
- AGERICUS, bs v. Verdun, 591, 1 De (Tr, Ro).
- AGEST, *Agst*, du, Augustus.
- AGIA, z. Austregildis en Aya.
- AGILFRIDUS, bs L (769-87).
- AGILOLPHUS, a v. Stavelot en bs v. K, 748, 9 Jl (K), 31 Ma (Dom v. K) ÷ -, bs K (748), z. hl.
- AGNES, vg en m, c. 304, 21 Ja (D*, K*, Tr*, U*, St.-Om*, N, Ro); - *secundo*, 28 Ja (N, Ro); *translatio*, 2 Se (U) ÷ 1, vr. v. Arnulf I, gf Ln; 2, (ook *Havisa*), vr. v. Boudewijn VII, gf VI; 3, - v. Gelre, vr. v. Hendrik I, gf Nm; 4, vr. v. Lodewijk I, gf Ln.
- AGNI CIRCUMCISIO, z. Circumcisio.
- AGNUS PASCHALIS, Pasen.
- AGNUS, z. Joannes -, bs L.
- AGRESTIUS, *Agrescius*, bs D (549-52).
- AGRICOLA, 1, bs v. Tongeren, 533, 5 Fe (L); 2, m, (met Vitalis), c. 304, 27 No (Ka, Re, U), 4 No (Ro) ÷ -, bs L (533), z. hl 1.
- AGRITIUS, bs v. Tr, 335, 13 Ja (Tr*, Ro).
- AGURTO, z. Castanaga.

- AHR, z. Theodericus v. -
- AIBERTUS, mk, 1140, 7 Ap (n. Dupont) of 2 Me (n. Wyckmans), (Ka, Crépin).
- AICHARDUS, *Aicadrus*, *Aicardus*, fr, *Achart*, abt v. Jumièges, 687, 15 Se (Ka, Ro).
- AICHER, H., p. 70.
- AIE, z. Austregildis en Aya.
- AIGNAN, z. Anianus.
- AIGULPHUS, fr, *Ayol*, m, abt v. Lerins (et socii), c. 675, 3 Se (Re, Ro); foire de S. Ayol, z. Champagne.
- AILLY, z. Alliaco.
- AIMERICUS GAUVIN, bs A (1348-61).
- AIPONAY, z. Apollinaris.
- AIR, *l*-, *mois de l*-, *les aires*, fr, Augustus.
- AIRARDUS, bs D (914-32).
- AIRE (Fkr), z. Ariën ÷ Robertus v. -, z. Robertus II, bs A, en - I, bs Ka.
- AKEN (Dts), *Dedicatio ecclesiae S. Mariae*, 17 JI; maand v. 4 weken, p. 27; vrede v. -, 18 Oc 1748.
- AKKERMAAND, October; ook Maart, p. 28.
- AKKO, *St. Jean d'Acre*, p. 83.
- ALAMANEN, jaartijl, p. 59.
- ALAND, K., p. 65.
- ALANUS (Allyn), Guilielmus -, bs Mch (1589).
- ALARBUS, bs Ka (1174-77; ook 1167).
- ALARIK, p. 60.
- ALAUSSIE, z. Eulalie.
- ALBA, 1, (*Albae*, *album*, *albaria hebdomada*) week na Pasen; ook wel week na Pinksteren; 2, - *paschalis*, - *paschalia*, zo, soms week na Pasen; 3, *feria* -, Witte do; 4, *dominica* -, Pinksteren.
- ALBAE, 1, zo na Pasen of na Pinksteren; 2. z. alba.
- ALBANUS, 1, (du, *Albestag*), m, 4° e., 21 Jn (Mainz*, K, Tr, U, L, M, Ro); 2, (*Albinus*, fr, *Aubin*), protom. Anglie, 3° e., 22 Jn (L*, A, K, Tr, U, Nm*, Ro; in Eng meestal*).
- ALBERADA, z. Hersendis.
- ALBERG, Carolus Alexander ab - et Valengin, bs Ie (1785-1801).
- ALBERICUS, 1, abt v. Citeaux, 1101, 26 Ja (O. Ci.); 2, bs v. U, 784, 14 No (L, Susteren) ÷ 1, bs Ka (763); 2, - v. Hautvillers, bs Re (1207-18); 3, - I, bs U (777-784), z. ook hl; 4, - II, bs U (838).
- ALBERTINA AGNES v. Nassau, vr. v. Willem Frederik, sthd Fr.
- ALBERTUS, *Albert*, *Albrecht*, 1, bs L, 1192, 23 No (L), 21 No (Re, Ro); 2, bs v. Vercelli, patroonhl v. Jerusalem, 1240, 8 No (O.Ca.); 3, z. Ablebertus en Adalbertus. ÷ 1, - v. Oostenrijk, aartsht, gv-gen, souverain, hs Hbg (1595-1621); 2, - I, v. Leuven, bs L (1191-92); z. ook hl. 1; 3, - II, v. Cuyck, bs L (1194-1200); 4, - v. Beieren-Straubing, gf H-Z en Hg (1389-1404); 5, - I, gf Nm (981-1011); 6, - II, gf Nm (1031-62); 7, - III, gf Nm (1063-1102); 8, - I, v. Oostenrijk, du kz (1298-1308); 9, - II, v. Oostenrijk, ht Lxbg (1437-39) en du kz (1438-39); 10, - *ps (1102); 11, - v. Rethel, z. bs L (1191); 11, - Casimir, gv-gen, hs Hbg (1780-89 en 1790-92).
- ALBI, *dies Iovis* -, Witte do.
- ALBINUS, 1, (fr, *Aubin*), bs v. Angers, 1 Ma (A, Ka, Re, Bergen, Ro); 2, z. Albanus.
- ALBIS, *dominica in* -, of *in* - *depositis*, *dominica post albas*, 1° zo na Pasen.
- ALBON, z. Antonius d' -.
- ALBRECHT, z. Albertus.
- ALBUM, z. Alba.
- ALDEBERTUS, z. Adalbertus.
- ALDEGUNDIS, 1, vg, stichteres v. abdij te Maubeuge (Hg), c. 680, 30 Ja (St.-Om*, N, Ro); *translatio*, 13 No (Bergen); *translatio* in 1161, 6 Jn; *translatio* in 1439, 26 Me (Ka); 2, vg, 7° e., 20 Jn (Drongen, Gt).
- ALDETRUDIS, vg, abdis v. Maubeuge, 697, 25 Fe (Ka).
- ALDUINUS, bs K (7° e.).
- ALEFDACH, z. Odulphus.
- ALEIDIS, *Aleydis*, *Aleida*, fr, *Alix*, gz, vg, O. Ci., 1250, 15 Jn (Ka, Ter Kameren bij Bs) ÷ 1, vr. v. Boudewijn IV gf Hg; 2, vr. v. Jan I, gf Hg; 3, vr. v. Floris III, gf H-Z; 4, vr. v. Dirk VII, gf H-Z; 5, vr. v. Willem I, gf H-Z; 6, vr. v. Hendrik, gf Ln; 7, - v. Leuven, vr. v. Arnulf III, gf Ln; 8, - vr. v. Arnulf I, gf VI.
- ALENÇON, z. Frans v. Anjou en -.
- ALENA, *Helena*, vg en m, 7° e., 17 Jn (Ka, Vorst-bij-Brussel), lichaam in 1193 n. Vorst overgebracht; feestdag dikwijls op zo vóór 24 Jn. Z. ook Helena.

- ALEXANDER, 1, ps en m, (met Eventius en Theodulus), 132, 3 Me (N, Ro); 2, m, 178, 24 Ap (U, Ro), 26 Au (Bergen); 3, bs v. Jerusalem, 250, 18 Ma (U, Tr, Ro); 4, bs v. Alexandrië, 327, 26 Fe (K, U, Ro); 5, m (met Gaius) c. 168, 10 Ma (U, Ro) ÷ 1, - I, v. Gulik, bs L (1128-34, z. ook 1119, 1121); 2, - II, v. Oeren, bs L (1165-67); 3, - II, ps (1061-73); 4, - III, ps (1159-81), z. ook p. 88; 5, - IV, ps (1254-61); 6, - V, *ps (1409-10); 7, - VI, ps (1492-1503); 8, - VII, ps (1655-67); 9, - Farnese, z. Farnese; 10, - de Villadei, p. 5.
- ALEXANDRIJNEN, p. 47.
- ALEXANDRIJNS, -e epacten, p. 36. 41; -e sterrenkunde, p. 45; z. Aera.
- ALEXIUS, du, *Alechtsentag, Allixentag*, bel, 417, 17 Jn (U); 17 JI (A, D, K, L, M, Tr, U, Ro)
- ALFONDERENTIJD, z. Halfonderen.
- ALFONS, z. Alphonsus.
- ALFRED DE GROTE, kn Eng (Wessex: 871-99); zijn uurtelling, p. 18.
- ALGISE, z. Adalgisus.
- ALITURGICI DIES, Goede vrijdag en Paas-zaterdag.
- ALIX, z. Aleidis.
- ALKMAAR (N-H), Njst, vm. 1505 (NAB, XVII, 242), bew. 1517-1557 (F. 100).
- ALLAMONT, Eugenius Albertus d' -, bs Rm (1658-66), ap-vic, bs HB (1662-1666), bs Gt (1666-73).
- ALLELUIA, - *clausum, dies quo clauditur* -, *depositio* -; fr, - *clost*; ook - *dimittere*, - *sepelire*, 9° zo vóór Pasen; v. die zo af tot Pasen wordt sedert 1073 de Alleluia niet meer gezongen; ook za vóór die zo; *dominica in*-, 2° zo v. Vasten; *missae domini alleluia, alleluia, alleluia*, vr of za na Pasen.
- ALLER APOSTELN DAG, z. Divisio.
- ALLERHEILIGEN, -*dag, -mis, heilige mis, allersintenmis, aller Gods heiligen dag, Omnes Sancti*, fr, *Toussaint, Martior*, 1 No (N*, Ro*); -*maand*, November.
- ALLER KINDEREN DAG, z. Innocentes.
- ALLERKRUISAVOND, 13 Se (N, Ro).
- ALLERMARTELARENDACH, *Martyrum dies, Allerheiligen*, 1 No.
- ALLERSINTENMIS, z. Allerheiligen.
- ALLERZIELEN, *Animae, Commemoratio ani-*
- marum*, fr, *Almes, Jour des morts*, du, *Seltag, Selentag*, sedert 10° e. te Cluny, sedert 14° e. te Rome gevierd, 2 No (N*, Ro*); te Bergen wordt op 2 No Walde-trudis i.p.v. Allerzielen gevierd; in Dts tot 15° e., week v. zo op of na S. Michiel (29 Se), sedert 15° e., 2 No, vgl. GROTE-FEND, *Ztr.* I, 72 v° Gemeine Woche.
- ALLER ZWÖLF APOSTEL TAG, ALLER ZWÖLF BOTEN TAG, du, 15 JI.
- ALLIACO (Ailly), z. Petrus V, de -, bs Ka.
- ALLYN, z. Alanus.
- ALMANAK, gebruik om Njst aan te wijzen. p. 24, 52, 76.
- ALMES, fr, z. Allerheiligen.
- ALO, z. Eligius.
- ALOPH, z. Eliphuis.
- ALPHEN, Antonius v. -, ap-vic, bs HB (1790-1831).
- ALPHONSUS, *Alfons*, 1, - de Berghes, bs D (1667), abs Mch (1669-89); 2, - v. Castilië, du kz (1257-84).
- ALSATIA (Elzas), 1, z. Petrus I, de-, bs Ka; 2, Thomas Philippus, de. et de Boussu, bs Ie (1713-66), bs Mch (1714-59).
- ALTATIO CRUCIS, 14 Se.
- ALTE, - *Fassnacht*, du, 6° zo vóór Pasen; - *Mainacht*, du, 30 Ap.
- ALTENA (N-Bb), hr. v. -, geen Pst vóór 1300; Pst, bew. 1305; geen Pst, 1357-1369; Pst en Kst of Njst in 1381; Kst, bew. 1473 en 1484; Njst vm. in 1583 ingevoerd (F. 95; KORTEWEG, *Rechtsbr. v. Woudrichem en het Land v. Altena*, I, 15-18) ÷ z. Adolphus v. -.
- ALTERA, *die* -, daags na.
- ALVA, Ferdinand Alvarez de Toledo, ht v. -, markies v. Soria, gv-gen, hs Hbg (1567-73).
- ALVISUS, bs A (1131-47).
- ALVONDERTIJD, z. Halfonderen.
- AMA, vg, 6° e., 24 Se (Re).
- AMALARIUS, bs, 832, 10 Jn (Tr).
- AMALBERGA, *Amaberga*, 1, vg, c. 772, 10 JI (L, Gt, Temse, Ro), 22 Oc (Susteren); *adventus*, 27 Oc (Gt); *obitus*, 12 De (Gt, Temse); *translatio*, 1 Me (Gt); 2, wed (ook *Amelia* geheten), 690, 10 JI (Maubeuge, Bergen, Binche).
- AMALFI, Ottavio Piccolomini, ht v. -, gv, hs Hbg (1643-57).
- AMALIA, z. Solms-Braunfels; z. Amelia.

- AMALRICUS, *Amaury*, gf Hg Valencijn (973).
- AMANDUS, 1, bs v. Maastricht, apostel v. VI, 675/6, 7 Fe (Ka); (met Vedastus), 6 Fe (D*, N min Ka, Ro); 1 Oc (Tr); 20 Se (D); 2, bs v. Straatsburg, c. 346, 6 of 7 Fe (als bij 1); *translatio*, 26 Oc (N); 3, z. Berthaldus ÷ -, bs L. (647-650), z. ook hl. 1.
- AMANTIUS, 1, bs v. Re, m, ? e., 10 Fe (Re, Metz), z. ook Ireneus; 2, (ook *Amance*, *Amant*, *Chamant*, *Chamas*), bs v. Rodez, c. 487, 4 No (L, Metz, Toul, Verdun, Rodez*, Ro); 3, bel, c. 668, z. Landoaldus ÷ bs Re (vóór 4e e.), z. hl. 1.
- AMATUS, *Emmo*, fr, *Amé*, bs v. Sion, niet v. Sens, patroonhl v. Dowaii, 690, 19 Oc (Ka, D, A), 13 Se (Dowaii, Ro), 29 Ap (Merville); relieken in 874 n. Dowaii.
- AMBACHT, jaartijl v. - in Vlaanderen en te Middelburg, p. 69, 76.
- AMBACHTEN, VIER-, z. Vier-Ambachten.
- AMBROSIUS, - *in de vasten*, - *na Pasen*, bs v. Milaan, 397, 4 Ap (D*, N, Ro), 5 Ap (Rs); *ordinatio*, 7 De (N, Ro).
- AMBTJAAR, berekening, v. -, p. 72, 87.
- AMEIDE (Z-H), Pst of Bst, bew. 1302 (BVGO, 3, IX, 148; F. 96).
- AMELIA, z. Amalberga 2; z. Amalia.
- AMERSFOORT (U), Njst, bew. 15^e e., 1483-1561 (*Verslag Utrecht over 1892*, 50; F. 75).
- AMIENS (Fkr), Njst, 13^e e.; Bst, 13^e e. (BECh, XCVIII, 217-220); Pst, 14^e en 15^e e.; *dedicatio ecclesiae S. Germani* (1526), 9 Jl; ÷ z. Autbertus v. -.
- AMOLUINUS, *Amulwinus*, abt v. Lobbes, c. 770, 7 Fe (L).
- AMOR, bel, 9^e e.?, 8 Oc (L).
- AMSTELVEEN, z. Nieuwer-Amstel.
- AMSTERDAM (N-H), Njst, vm. 1386-1473, bew. 1474-1570 (BVGO, 3, LX, 124; VEDER, *Archief gasthuizen Amsterdam*, p. xv; F. 104); uur v. -, p. 21.
- AMULWINUS, z. Amoluinus.
- AN, fr, jaar; - *neuf*, - *renuef*, *chief de l'* - I Ja, p. 51; - *de correction*, p. 49.
- ANACLETUS, *Cletus*, ps en m, c. 91, 26 Ap (D, Ka, Te, U, Ro); 12 Jl (L); 13 Jl (A, Ro); 12 Oc (Tr) ÷ -, II, *ps (1130-38).
- ANAGNI, p. 88.
- ANASTASIA, 1, fr, *Nitese*, *Nétesse*, m, c. 304, 25 De (N, Ro); 2, vg, ? e., 9 De (Tr).
- ANASTASIMUS, Pasen, in de Griekse kerk.
- ANASTASIUS, 1, bs en m, ? e., 26 Au (L); 2, bs (v. Sens?) en bel, 13 Oc (Bergen; te A, onder de naam *Atbanasius*) ÷ 1, - I, ps (399-402); 2, - II, ps (496-98); 3, - III, ps (911-13); 4, - IV, ps (1153-54); 5, -, *ps (855-80).
- ANBURTUNG MARIE, du, z. Presentatio.
- ANCHIN (Fkr), abdij v. -, *dedicatio*, 23 Oc.
- AND, z. Abundius 1.
- ANDACH, du, *Anttag*, octaafdag.
- ANDENNE (Nm), Haute Cour d'Avennes: Pst, bew. 1381 (CUVELIER, *Val St. Benoit*, p. xxxix).
- ANDERDAG, *des anderen daghes*, *sanderdaegs*, 1, daags vóór of na; in die betekenis meestal met: voer, of: na; „up-ten derden van Spoorclen anno LXV ...sanderdaechs te vooren, twelke was Onser Vrouwendach ter Lichtmesse" (Bg. SA, Vierschaar, 1465-69, f° 20); 2, tweede dag; in die betekenis meestal met: van, of: in; „andere dach van Wedemaend" is 2 Jn (BVGO, 3, IX, 264-294); „up den ander dach in Maerte" is 2 Ma (Jan v. Dixmude, Cronike, 54-55).
- ANDERER HEILIGER ABEND, du, 31 De.
- ANDERN, - *August*, du, September, p. 28; - *Herbst*, du, October, p. 28.
- ANDOCIUS (et alii), m, c. 217, 24 Se (Bs, Ro).
- ANDRÉ, z. Petrus IV, d', bs Ka.
- ANDREAS, *Andriesdag*, 1, apostel, 30 No, (N*, Ro*); *translatio* met die v. Lucas, 9 Me (Ro); 2, abt v. Elno, c. 680, 6 Fe (D); 3, bs v. Tr, c. 236, 13 Ja (Tr) ÷ 1, - I, bs A (1163-71); 2, - II, Ghini Malpighi, bs A (1329-34), bs D (1334-42); 3, - v. Lxbg, bs Ka (1389-96); 4, - v. Cuyck, bs U (1128-39); 5, - v. Oostenrijk, gv-gen, hs Hbg (1598-99); 6, z. Petrus IV, bs Ka.
- ANDREISMAENT, December.
- ANDRONICUS, (met Tharacus en Probus), m, 303, 11 Oc (Tr, Ro).
- ANGARIA, quateremperdagen; - *cinerum*, na Aswoensdag; - *Pentecoster*, na Pinksteren; - *Crucis*, na Kruisverheffing (na 14 Se); - *post Luciae*, na 13 De.

- ANGEL-AOUST, *Angul-aoust, la Sainte-Pierre engoule-aouit*, fr, 1 Au.
- ANGELBERTUS, bs Re (7° e.).
- ANGELI CUSTODES, 1° zo na S. Michiel, behalve in Dts, waar 1° zo na volle week v. S. Michiel, sedert begin 13° e.; 2 Oc (Ro, sedert 1670), 14 Ma (Spanje).
- ANGELIS, *missa de* -, z. Engelmis ÷ Guilielmus ab -, bs Ic (1647), bs Rm (1648-49).
- ANGELORUM FESTUM, 29 Se (sedert 17° e., 2 Oc, Ro); 1 Ma (Gt).
- ANGELSAKSEN, p. 53, 63, 92; z. ook Engeland.
- ANGELSAKSISCHE KRONIEK, p. 54.
- ANGELUM, *feria ad* -, wo v. Quateremper v. Advent, d.i. wo na 13 De.
- ANGELUS, - *Dei*, gebed waartoe sedert de 13° eeuw 's avonds, in de latere tijd 's morgens, 's middags en 's avonds door klokluiden wordt opgeroepen.
- ANGÉVINE, *N-D. l'*-, fr, Nativitas Mariae.
- ANGLICANA COMPUTATIO, Booschapstijl.
- ANGLICUS, *mos* -, p. 54.
- ANGLINUS, abt v. Stavelot, c. 768, 28 Oc (L).
- ANGLURES, Ludovicus d'. de Bourlémont, bs D (1668).
- ANGNETEN, du, Agnes.
- ANHALT, z. Henrietta Amalia v. - Dessau.
- ANIANUS, fr, *Aignan, Chignan*, bs v. Orléans, 453, 17 No (N, Ro); *translatio* 1^a, 14 Jn (A).
- ANICETUS, ps en m, 168, 17 Ap (U, Ro).
- ANIMAE of ANIMARUM *dies of festum*, z. Allerzielen.
- ANJOU, z. Filips V, kn v. Spanje; z. Frans v. - en Alençon; z. Karel v. -, gf Hg.
- ANNA, mater Mariae, *Annendag*, 19 Jl (Ka), 26 Jl (A*, K, L, M, Re, Tr, U, Ro), 27 Jl (D, Bg, St.-Om*, Ariën*), 4 Au (D), 16 Au (M*). Hoewel het feest in de kalender v. Bg v. 1520 op 27 Jl en St Jacob op 25 Jl voorkomt, zegt een tekst v. 1496: „up Sente Annen avent, dat es Sente Jacobs ende Sente Cristofele dach, achter die noene“ ÷ 1, - v. Egmond of v. Buren, vr. v. Willem I, stdh H-Z; 2, - v. Hannover, vr. v. Willem IV, stdh H-Z, z. ook Willem V, stdh H-Z; 3, - v. Nassau, vr. v. Willem Lodewijk, stdh Fr; 4, - v. Oostenrijk, vr. v. Filips II, kn Spanje; 5, - v. de Palts, vr. v. Karel IV, gf Lxbg; 6, - v. Saksen-Meissen, vr. v. Willem I, stdh H-Z; 7, - v. Schweidnitz, vr. v. Karel IV, gf Lxbg; 8, - I, Stuart, kn Eng. (1702-14); 9, - vr. v. Willem III, ht Lxbg.
- ANNALES, - *Blandinienses*, p. 40-41; - *Fossenses*, p. 20.
- ANNALIS, *littera* -, p. 35.
- ANNÉE, - *sextile*, p. 49.
- ANNIVERSARIUM, *anniversaris*, 1, jaarlijkse herdenking v. een gebeurtenis; 2, jaargetijde v. een overledene; 3, herdenking na een jaar; - *familiarium et benefactorum Ordinis nostri*, 5 Se (O.P.); - *fratrum*, 7 Jl (O.E.A.), 10 Oc (Duitse Orde), ma na Septuagesima (O.F.M.); - *fratrum et sororum*, 10 Oc (O.P.), 12 Ma (Prem.); - *parentum*, 7 Fe (O.E.A.), 4 Fe (O.P., Duitse Orde), za vóór 1° zo v. Advent (O.F.M.); - *sepulcorum in cimiteriis nostris*, 12 Jl (O.P.), 28 Se (O.F.M.).
- ANNO, bs. v. K, 1075, 4 De (K, Ro); *translatio* (in 1183), 29 Ap (K) ÷ 1, - I, bs K (7° e.); 2, - II, bs K (1056-75), z. ook hl.
- ANNOTINUM, *Pascha* -, - *paschale*, herdenking op de dag waarop Pasen uit h. voorgaande jaar verjaart.
- ANNUNCIATIE, *Booschap*, z. Annunciatio; -jaar, p. 83; -stijl, p. 53.
- ANNUNCIATIO, - *Mariae, Domine, Domini of Dominica, Annunciatie, O-L-V Booschap, O-L-V in Maart, O-L-V Verholen, O-L-V te Halfvasten*, fr, *Annunciesse, N-D. Chasse-Mars, aux Marteaux of d'Empouse, Marzache, Fête des Cloches*, 25 Ma (N*, Ro*). Wanneer 25 Ma op Palmzo of in de tweede helft van de Goede week valt, wordt Annunciatio in de liturgie op een andere dag gevierd. Die feesttranslatie is meestal zonder invloed op de chronologische berekening; een voorbeeld nochtans van berekening naar de verplaatste feestdag komt voor in 1513 (p. 33; Gelre, XXIV, 172); p. 34, 53, 54.
- ANNUNCIATIONIS COMMEMORATIO, 14 De (K).
- ANNUNCIESSE, fr, Annunciatio.
- ANNUS, - *Adae*, p. 55; - *brevior* (nl. minder getal), jaartal waarvan het honderdtal weggelaten is; - *communis*, gewoon jaar in tegenstelling met schrikkeljaar; - *confusionis*, p. 45; - *correctionis*, jaar 1582 v. gregoriaanse kalenderhervorming;

- *coronationis*, p. 62; - *electionis*, p. 62;
  - *embolismalis*, p. 35; - *gratiae*, - *jubilaeus*, jubeljaar, die zijn 1300, 1350, 1390, 1400, 1450 en v. dan af om de 25 j.;
  - *gratiae* wordt ook sedert de 13^e eeuw gebruikt als aanwijzing v. gewoon jaar;
  - *imperii*, p. 71; - *incarnationis*, p. 79;
  - *incipiens*, 1 Ja, p. 51; - *magnus*, paascyclus, p. 42; - *a Nativitate*, p. 79;
  - *ordinationis*, p. 62; - *passionis*, p. 66;
  - *pontificatus*, p. 61; - *regni*, p. 62;
  - *a Resurrectione*, p. 79; - *solaris*, zon-nejaar; - *vagus*, p. 26.
- ANSBALDUS, abt v. Prüm of St-Hubert, 886, 12 JI (Tr).
- ANSBERTUS, bs v. Rouen, 695, 24 Ja (Ka), 9 Fe (Bg, Gt, Re, Ro); *translatio SS Wandregisili, Ansberti et Wulframmi*, 31 Ma (Gt) ÷, bs Ka (966-71).
- ANSCHARIUS, *Scharies*, bs v. Bremen, 865, 3 Fe (Ro).
- ANSELMUS, bs D (1146-49).
- ANSFRIDUS, bs v. U, 1010, 3 Me (U). ÷ -, bs U (995-1110), z. ook hl.
- ANTECENIUM, *antecenia*, namiddageten.
- ANTECINERAE FERIAE, de Carnavaldagen vóór Aswoensdag.
- ANTE DIEM, z. A. D.
- ANTELUCANUM, *anteluculum*, einde v. nacht, p. 14; *antelucanae horae*, p. 14.
- ANTE NATALE, *ante Nativitatem Domini*, Advent.
- ANTE PASCHA, vóór Pasen, p. 57.
- ANTEPROFESTO, daags vóór heiligenfeest.
- ANTHIMUS, bs en m, 303, 27 Ap (U, Ro); te Ka, onder de naam *Antonius*).
- ANTINE, M.F. d' -, p. 2.
- ANTIFONEN, z. O-antifonen.
- ANTIPASCALE, de week na Pasen in de Griekse Kerk.
- ANTIPASCHA, zo na Pasen.
- ANTIQUUS, *stilus* -, p. 48.
- ANTLASS, du, Witte donderdag, soms Sacramentsdag; -*woche*, Goede week; *langer* -, dagen tussen O.H. Hemelvaart en Pinksteren, soms week v. Sacramentsdag.
- ANTOING, z. Joannes II v. -, bs Ka.
- ANTONINUS, *Antonius*, m, 2^e-4^e e., 2 Se (U, Tr, A, D, Ro).
- ANTONIOTTO PALLAVICINI, bs D (1491-97).
- ANTONIUS, *Antoon, Tonis*, 1, *de Kluizenaar, eremiet, na Kerstdag, vóór Lichtmis*, abt, 356, 17 Ja (D*, M*, Ro*, A, Ka, K, L, Tr, U, St-Om*); 2, van Padua, bel, 1231, gecanon. 1232, 13 Jn (A, D); *translatio* (in 1340), 15 Fe; 3, z. Anthimus; 4, z. Antoninus ÷ 1, - I, d'Albon, bs A (1501); 2, - de Croy, bs Te (1485-95); 3, - v. Bourgondië, br. v. Jan zd. Vrees, Bb (1404-15), ht Lbg (1406-15), echtg. v. Elizabeth v. Görlitz, htin Lxbg.
- ANNTAG, z. Andach.
- ANTWERPEN (Aw), Pst m. jaarwisseling op Gv, bew. 1392, 1413, 1434, 1477, 1552, 1559, 1569, p. 56; CRH, 1922, 81-83; Gregoriaanse kalender ingevoerd in 1582, overgang van 22 op 31 De; *Dedicatio ecclesiae B. Mariae*, 15 JI; Jaarmarkten: Sinkenmarkt, op 2e zo vóór Pinksteren; Bamismarkt, op 2e zo na 15 Au, duerden beide 4 en soms 6 weken; kalender v. 1496 bij WEALE, *Anal. lit.*, 265-272.
- AORÉ, *aouré, vendredi* -, fr, Goede vrijdag.
- AOUT, fr, Augustus; *N-D - yssant, N-D mi* -, 15 Au.
- APENBARINGE USES HEREN, du, 6 Ja.
- APER, bs Re (4e e.).
- APOLLINARIS, fr, *Aiplonay*; du, *Appollinis-tag*, 1, bs v. Ravenna, c. 78, 23 JI (N, Ro); 2, bs v. Valence, c. 520, 5 Oc (U, Ro); 3, m (met Timotheus), 3^e e., 23 Au (A, D, Ka, L, Re, Tr, Ro).
- APOLLODORUS v. Athene, p. 2.
- APOLLONIA, *Apolina*, vg en m, 249, 9 Fe (D, K, L, M, Tr, U, Ro); 8 Fe (Bg).
- APOLLONIUS, 1, m (met Philemon), 311, 8 Ma (U, Ro); 2, pr en m, 4^e e., 10 Ap (U, Ro).
- APOSTELEN, z. Divisio apostolorum.
- APOSTOLATUS, *a die suscepti a nobis - officii*, p. 62.
- APOSTOLORUM, 1, - *divisio*, - *dispersio, dies omnium* -, z. Divisio; 2, - *festum*, 1 Me, dikwijls onderverstaan *Petri et Pauli*, 29 Jn.
- APPARITIO, fr, *Aparaison, Apartion*, - *Domini*, 6 Ja; - *sanctae Crucis*, 19 Au; - *sancti Michaelis*, z. Michael.
- APPINGEDAM (Gr), vm. Njst (F. 108).
- APRÈS, - *le cierge béni*, p. 56; - *les fonts bénis*, p. 56; - *Pasques*, p. 57.
- APRIL, p. 28, 29, 81; 1. stijl, p. 58; half-, p. 86.
- APSELIUS, prior van Zoetendale, 1471, 4

- Au (D, Bg).
- APTHE, fr, Agatha.
- APTHIE, *jour de l'*, fr, 6 Ja.
- APULEIUS, m (met Marcellus), 1° e., 7 Oc (N min A, Ro).
- AQUA, - *in vinum mutata*, 6 Ja, soms 9 Fe; - *Sapientiae*, di na Pasen.
- AQUITANIË (Fkr), jaartijl, p. 54.
- ARABISCHE DAGTELLING, p. 31.
- ARAGON, jaartijl, p. 67; z. Ferdinand v. -; Johanna v. - en Castilië.
- ARAVATIUS, z. Servatius.
- ARBOIS, z. Philippus d', bs D.
- ARCHITRICLINI *dies of festum*, 2° zo na 6 Ja.
- ARCI, z. Hugo d', bs Re.
- ARDEMAAND, Januari.
- ARDENNEN, z. Adalbero v. -.
- AREGUNDIS, z. Radegundis.
- ARENMAAND, *Aarmaand*, Augustus, p. 28.
- ARIËN, lat, *Aria*, fr, *Aire* (Fkr, Pas de Calais), volgt stijl v. Artesië; kalender v. St. Pieterskerk v. 1514 bij WEALE, *Anal. lit.*, 334-340; *Dedicatio ecclesiae S. Petri*, 3 Se ÷ z. Robertus de Aria.
- ARIMALIS, bel, ? e., 9 Oc (Tr).
- ARKEI (Z-H), hoogheemraden: Kst of Njst, bew. 1566 (F. 96); land v. -, vm. Njst (*ib.*) ÷ z. Joannes v. -, bs L en U.
- ARMORUM CHRISTI FESTUM, vr na Beloken Pasen, of vlgde vr.
- ARNE, *Aren*, du, Oogsttijd; *mand na der* -, September; *Arnemonat*, Augustus, p. 28.
- ARNEMUIDEN (Z), Pst tot 1578 (F. 114); in 1579 wisselt men jaartal tussen 10 en 17 Ja in de vierschaar, en tussen 22 Fe en 17 Ma in het arrestboek (*ib.*).
- ARNHEM (Ge), Kst, bew. 1451, 1483, 1486. Njst ingevoerd tussen 1486-1493 (F. 123); maand v. 4 weken, p. 27; Arnhemmer aflaat, z. aflaat.
- ARNOLD, z. Arnulphus.
- ARNULPHUS, *Arnulf*, *Arnoldus*, 1, bs v. Metz, 641, 18 JI (N, Ro); 2, bs v. Soissons, stichter v. abdij Oudenburg, 1087, 16 Au (N), 15 Au (Ro); 3, m, 712, 29 Ja (D, Cysoing) ÷ 1, - I, bs K (1138-51); 2, - II, v. Wied, bs K (1151-56); 3, - v. Hornes, bs U (1371-78), bs L (1378-89); 4, -, bs Re (989-91 en 998-1021); 5, - I, v. Isenburg, bs U (1196-97); 6, -, v. Valencijn, gf Hg (976-1011); 7, -, gf Hg (1070-71); 8, -, gf H-Z (988-93); 9, - I, gf Ln (1082-1125); 10, - II, gf Ln (1135-42); 11, - III, gf Ln (1218-21); 12, - IV, gf Ln (1227-73); 13, - V, gf Ln (1279-1323); 14, - VI, v. Rummen, gf Ln (1362-66); 15, - I, gf VI (918-65); 16, - II, gf VI (965-88); 17, - III, gf VI (1070-71); 18, - v. Egmond, ht Ge (1423-65); 19, - v. Karinthië, du kz (887-99), p. 61; 20, - v. Wesemale, z. Arnulf III, gf Ln.
- ARRAS, z. Atrecht.
- ARSELMAENT, October, p. 28.
- ARSENIUS, er, c. 445, 19 JI (A, D, U, Ro).
- ARSMMAAND, October.
- ART DE VÉRIFIER LES DATES, p. 2, 8, 91.
- ARTEMIUS, 1, m (cum familia), c. 302, 6 Jn (Tr, Ro); 2, m (met Justus en Honestata), 5° e., 17 Oc (A, Ponthieu).
- ARTES DICTAMINIS, p. 6.
- ARTESIË, *Artois* (Fkr), oudtijds vm. als VI waarmede verenigd, Kst; in 13° e. komt Njst voor (SAF Bull., 1907, 339), sedert het begin van de 13° e. gold vm. ook Pst (Giry 114). De Njst werd ingevoerd vm. in 1582 samen met de gregoriaanse kalender, overgang van 22 De 1582 op 1 Ja 1583. Z. ook Ariën, Atrecht, Sint-Omaars, Terenburg.
- ARTIFICIALIS, *dies* -, p. 13.
- ARTOIS, z. Artesië ÷ z. Bonne v. -.
- ARTOLDUS, bs Re (931-40 en 946-61).
- ARVERNIA (Auvergne), z. Guido de -.
- ASCENDENTE IHESU IN NAVI, Ev. v. 4° zo na Driekoningen, indien hij vóór Septuagesima valt.
- ASCENSA, *Ascensus*, *Ascensio*, - *Domini*, *Assumptio Christi*, *ascensioen*, O.H. *Hemelvaart*, do, 10 dagen vóór Pinksteren (N*, Ro*), als vaste feestdag geplaatst op 5 Me; *Ascensionis Dominicae commemoratio*, 5 Me (M); - *Mariae*, z. *Assumptio*; - *prima*, 30 Ap, vroegste dag waarop O.H. *Hemelvaart* kan vallen; - *ultima*, 3 Jn, laatste dag waarop O.H. *Hemelvaart* kan vallen.
- ASCENSIOEN, *Ascensioendag*, *Assensioen*, z. *Ascensa*.
- ASCENSUS BISSEXTILIS, jaar in de periode tussen twee schrikkeljaren, in een oorkonde van Ariën, uit 857, p. 58.
- ASCLINUS, m, (met Pamphilus), 4° e.?, 30 Jn (K).
- ASDAG, *asschedag*, z. *Aswoensdag*.

- ASDONCK, Gisbertus v. der -, ap-vic, HB (1731-42).
- ASINORUM FESTUM, 1, (*calendarum of foliorum festum, Ezelsfeest, Narrenfeest*), 1 Ja, later 6 of 13 Ja; in Fkr 14 Ja in verband met Educcio Christi; soms 25 De, o.m. te Rouen en in Provence; 2, (*Palmezelsfeest*), Palmzo
- ASPEREN (Z-H), heerlijkheid: Njst, bew. 1560 (F. 96).
- ASPICIENS A LONGE, responsorium v. nocturne v. 1° zo v. Advent.
- ASSCHELWOENSDAG, *Asschelerwoensdach, Assewoensdag, du, Asschermittwoche, z. Aswoensdag.*
- ASSENSIOEN, z. Ascensa.
- ASSO, bs A (1231-45).
- ASSUMAR, gf v. -, z. Mello.
- ASSUMPTIO, *Ascencio, - matris Dei, - beatae Mariae, Depositio Mariae, Dormitio, Obdormitio Mariae, Pausatio, Requies Mariae, Resurrectio Mariae, Assumptie, O.L.V. Hemelvaart of Opvaart, O.L.V. in de Oogst, O.L.V. Half-Oogst*, 15 Au (N*, Ro*); de hoofdeestdag van Maria, z. Maria; - *corporalis of secunda Mariae*, 23 Se; - *candelae*, z. Purificatio; - *Christi*, z. Ascensa; - *Johannis apostoli of evangelistae*, 27 De (N*, Ro*); *Assumptio Mariae commemoratio*, 1, Tricesima Assumptionis, 13 Se; 2, Quadragesima Assumptionis, 23 Se.
- ASSUMPTAE HUMANITATIS FILII DEI FESTUM, 25 Ma.
- ASTERIOLUS, m, ? e., 18 Au (Tr).
- ASTERIUS, 1, m, c. 280, 3 Ma (Bs, Ro); 2, m, (met Calixtus en anderen), 3° e., 14 Oc (Bs).
- ASTROLOGIE, p. 24.
- ASTRONOMICUS, *calculus* -, p. 47.
- ASTRONOMISCH, -e chronologie, p. 1, 2; -e verschijnselen, p. 7; -e dagberekening, p. 10; -e jaartelling, p. 66; - uur, p. 18.
- ASVESNES, z. Avesnes.
- ASWOENSDAG, *Asschelwoensdag, Asdag*, wo na 7° zo vóór Pasen, p. 89.
- ATAUX, *jours* -, fr, z. Natale.
- ATER, *dies* -, Aswoensdag; *dies atri*, z. aegyptiaci.
- ATH, Willem v. -, vic-gen, St-Om (1633-35).
- ATHALFRIDUS, bs D (757-65).
- ATHANASIUS, 1, bs v. Alexandrië, 373, translatio, 2 Me (K, M, Re, Tr, U, Ro); 2, z. Anastasius.
- ATHELHILDIS, 1, vr. v. Dirk III, gf H-Z; 2, vr. v. Dirk V, gf H-Z.
- ATHOLPHUS, bs Te (8° e.).
- ATOMUS, p. 22.
- ATOURNIS, z. Saturninus.
- ATRECHT, *Arras* (Fkr), Pst, bew. 1198 (WAUTERS, III, V); Bst, bew. 1202 (BECK., XCVIII, 217); *Dedicatio ecclesiae B. Mariae*, 2 Ja (10° e.), 7 Jl (15° e.); *Dedicatio ecclesiae S. Vedasti*, 21 Fe; *Dedicatio ecclesiae S. Petri*, 4 Oc; kalender v. 1491 bij WEALE, *Anal. lit.*, 311-317; Unie v. -, 6 Ja 1579; vrede v. -, 17 Me 1579.
- AUBERT, z. Autbertus.
- AUBEU, z. Autbodus.
- AUBERT, z. Autbertus, 17 Me 1579.
- AUBEN, z. Autbodus.
- AUBIN, z. Albanus en Albinus.
- A.U.C., Ab Urbe Condita, p. 60.
- AUCTOR, bs Trier, ? e., 20 Au (Tr).
- AUDACTUS, z. Adauctus.
- AUDEBERTUS, 1, z. Autbertus; 2, z. Adalbertus.
- AUDIFAX, m, z. Abachum.
- AUDIVIT DOMINUS, Intr. v. vr na 7° zo vóór Pasen; vlgde za (K).
- AUDOENUS, *Dado, Dadoenus, Ouen*, bs v. Rouen, 683, 24 Au (Ka, Re, Te, Ro).
- AUDOMARUS, *Odomarus, Homare, Omaar, Omer*, bs v. Terwaan, 667, *depositio*, 9 Se (St-Om*, Ka, Te, Ro); *inventio*, 21 Oc (St-Om*); *ostentio*, 3 Me (St-Om); 15 Au (St-Om); *translatio*, 8 Jn (St-Om*). ÷ - bs Te (639-67), z. ook hl.
- AUDRIE, z. Edilfrudis.
- AUFERSTEHUNG CHRISTI, du, Pasen.
- AUGSBURG (Dts), Jaarmarkten: 1, 29 Se; 2, 4 Jl.
- AUGST, du, Augustus.
- AUGSTIN, du, September, p. 28.
- AUGULUS, *Aule, Ouil*, bs en m, 4° e., 7 Fe (U, Tr, Ro).
- AUGUSTIJNEN, gebruiken meestal de Bst, p. 55, F. 57; eigen kalender bij LEROQUAIS, *Bréviaires*, dl. I, p. CIX-CX.
- AUGUSTIN, fr, Augustus, p. 29.

- AUGUSTINUS**, 1, bs en bel, kerkvader, 430, (du, *Austinstag*), 28 Au (Te*, N, Ro*, O.E.A.*), z. ook p. 34; 27 Au (Cluny); *translatio* in 504, 11 Oc (D, Ka, M, U); *conversio*, 5 Me (Ro); *translatio*, 28 Au (Ro); 2, bs v. Canterbury, 604, 26 Me (U), 28 Me (Ro).
- AUGUSTUS**, vroeger Sextilis, p. 28, 29, 46.
- AUGUSTUS**, keizer, p. 46, 62.
- AULAIE**, *Aulaire*, z. Eulalia.
- AUREA MISSA**, z. Gulden mis.
- AUREUS**, *numerus* -, p. 35.
- AUREUS**, m (met Justina), 4° e., 16 Jn (K, Tr, U, Ro).
- AURORA**, vroege ochtend.
- AUSPICIUS**, *Auspicianus*, bs v. Tr of Toul, 5° e., 8 JI (Tr, Ro).
- AUSSAY**, z. Petrus d' -, bs D.
- AUSTEILUNG DER APOSTEL**, du, 15 JI.
- AUSTINSTAG**, z. Augustinus 1.
- AUSTREBERTA**, abdis v. Pavilly, 703, 10 Fe (St-Om*, Ro), 10 Oc (St-Om*).
- AUSTREGILDIS**, ook *Agia*, *Aie*, moeder v. hl Lupus, bs v. Sens, c. 608, 9 Oc (Fkr), 14 Jn (Sens).
- AUSTREGISILUS**, bs v. Bourges, 624, 15 Fe (D), 20 Me (Ro).
- AUTBERTUS**, *Audebertus*, fr, *Aubert*, bs v. Ka-A, c. 683, 12 De (St-Om, Bs), 13 De (A, Ka, D, Te, Ro); *elevatio*, 24 Ja (Ka) ÷ 1, bs Ka (645-667), z. hl; 2, v. Amiens, z. bs Te (1099).
- AUTBODUS**, fr, *Aubeu*, bel, 690, 21 No (A, Laon*).
- AUTGARIUS**, bs D (7° e.).
- AUTHENTICA HEBDOMADA**, Goede week.
- AUTUMNUS**, 1, herst, p. 23, 29; 2, in Dts, soms September.
- AUVERGNE**, z. Arvernica.
- AUXONNE**, z. Guilielmus v. -, bs Ka.
- AVA**, *Ave*, vg, 9° e., 29 Ap (A, Denain).
- AVANS**, *N-D. des* -, fr, z. Conceptio.
- AVANT PASQUES**, p. 57.
- AVAUGUR**, z. Walburgis.
- AVENDSAVEND**, z. avond.
- AVENT**, fr, z. Advent; mnl, avond, doch ook advent: „in die avende" (1460, Veurne).
- AVE PRECLARA**, 22 Au, octaaf v. O.L.V. Hemelvaart.
- AVESNES**, *Asvesnes*, *Avennes*, z. Beatrijs, Burchard, Guido, Guilielmus en Margareta.
- AVEUGLE-NÉ**, fr, wo v. 3° week vóór Pasen.
- AVIGNON** (Fkr), jaarstijl, p. 53.
- AVITUS**, *Abii*, abt v. Mesmin bij Orléans, c. 527, 17 Jn (A, D, Tr, Ro).
- AVOIE**, z. Hedwigis.
- AVOLD**, *Avon*, z. Nabor.
- AVOND**, z. Abundius 1.
- AVOND**, 1, laatste deel v. dag: *tsavonds*, p. 13; 2, dag vóór feestdag, ook al is die geen vigilia in liturgische zin, doorgaans achteraan naam v. feest: „des dondersdachs up Sente Katelinenavond" (1334), is do 24 No (z. ook een tekst op Anna; en p. 12); *heilige* -, 24 De; *Ons Heeren Vijf Avonden*, de dag vóór de vijf Avonden, de dag vóór de vijf feestdagen van O.H., t.w. Kerstdag, Circumcisio, Goede Vrijdag, Pasen en O.H. Hemelvaart; *de VI groote Avonden*, de dag vóór de zes hoogdagen, t.w. Kerstdag, Pasen, O.H. Hemelvaart, Pinksteren, O.L.V. Hemelvaart en Allerheiligen; *de vier goede A-en*, zijn te Waasten in 1627, S. Maartensavond, Nieuwjaarsavond, Dertienavond en Vastenavond; *avondsavond*, *vigilia vigiliae*, du, *Abendsabend*, voorlaatste dag vóór feest- of heiligendag, doorgaans alleen voor Kerstdag, Pinksteren en Allerheiligen gebruikt; wordt geen feest genoemd, dan slaat *a-a* op 23 De; z. Jaarsavond, Nieuwavond.
- AVONTCLOCKE**, p. 16.
- AWOUST**, *Awyst*, fr, Augustus, p. 29.
- AXEL** (Z), stad: Njst, bew. 1518-1568 (F. 117); ambacht, Njst, bew. 1545-1567 (F. 118).
- AYA**, *Aie*, 1, gvin v. Hg, 7° e., 18 Ap (Ka, Bergen); 2, z. Austregildis.
- AYOL**, z. Aigulphus.
- AYTONA**, Francisco de Moncada, markies v. -, luit-gen, hs Hbg (1634-41).
- AZEVEDO**, z. Fuentes.
- AZYMA**, Goede week; *Azymorum festum*, Pasen.
- Azzo**, z. Visconti.

B

B, verkorting v. bissextilis, p. 38.

- BAAFMIS, z. Bavo.
- BAARDERADEEL (Fr), Njst, bew. 1556 (F. 106).
- BABILAS, *Babylas*, *Babilus*, bs v. Antiochië, 250, 24 Ja (D, Ro); 4 Se (in het Oosten).
- BACCHANALIA, z. Vastenavond.
- BACCHUS, m, (met Sergius), 303, 7 Oc (K, M, Tr, U, Ro), 8 Oc (Aw).
- BACK, J., p. 33.
- BADEN, z. Fredericus v. -, bs U.
- BADILO, abt v. Leuze (Hg), 9° e., 8 Oc (Ka, Leuze).
- BADOUR, z. Bathildis.
- BAF, *Baëf*, z. Bavo.
- BAGINUS, z. Baïnus.
- BAGLION, Franciscus III de - de la Salle, bs A (1725-52).
- BAILLENCOURT, Franciscus de -, bs Bg (1669-81).
- BAILLY, *Le* -, vic-gen, bs A (1610-11).
- BAINUS, *Baginus*, bs Te, c. 701, 20 Jn (Te) ÷ bs Te (699-701), z. ook hl.
- BALBINA, vg en m, c. 169, 31 Ma (K, U, Ro).
- BALDECHILDIS, z. Bathildis.
- BALDERICUS, *Waldericus*, bel, 6° of 7° e., 8 Oc (Re) ÷ 1, - bs D (1098-1113); 2, - I, v. Hg, bs L (955-59); 3, - II, bs L (1008-1018); 4, -, bs U (918-75); 5, - z. Lambert II, ht Bb.
- BALDUINUS, z. Boudewijn.
- BALSAMIA, wed, 5° e., 14 No (Re).
- BALTHASAR, ook *tertius rex*, een van de Drie Koningen, 11 Ja (K, U).
- BALTHILDIS, z. Bathildis.
- BAMIS, 1, z. Bavo; 2, ook October.
- BAMISMARKT, jaarmarkt, z. Antwerpen.
- BANCLOCKE, p. 16.
- BANNFAST, *Pannfast*, du, vigilia.
- BANTUS, *Bantonus*, *Pantus*, bel, ? e., 31 Jl (Tr).
- BANVIRE, fr, 2° zo na Pasen.
- BAPTISMUS CHRISTI, *Baptisterium*, 6 Ja.
- BAPTISTA, z. Johannes.
- BAR, 1, z. Theobaldus, gf v. -; 2, z. Theobaldus v. -, bs L; 3, z. Maria v. -.
- BARBARA, vg en m, 306, 4 De (D*, Tr*, St-Om*, Aw*, N min K en Te, Ro), 3 De (K); *translatio*, 8 Jl (U), 12 Fe (Ka) ÷ -, vr. v. Sigismund, ht Lxbg.
- BARBET, z. Petrus -, bs Re.
- BARBIANO, z. Belgiojoso.
- BARCELONA, jaartijl, p. 67.
- BARNABAS, ap en m, 11 Jn (A*, D*, Ka*, Ariën*, Bg*, Rs*, St-Om*, N, Ro) ÷ -, bs Re (4°-5° e.).
- BARRE, *de la* -, vic-gen, bs A (1724-27).
- BARSABAS, m, 1° e, 30 Jl (Tr), 11 De (Ro).
- BARTEL, z. Simon -, bs Te.
- BARTHOLOMAEUS, *Bertelmeus*, *Bertolmeus*, fr, *Bartomieu*, ap, 24 Au (N*, Ro*), 25 Au (in Romeins brevier sedert concilie v. Trente); *translatio*, 13 Jn (Aw); begin v. herfst, p. 23, 24; St. Bartholomeusnacht, p. 11.
- BARUCIUS, *Baruc*, bs Re (4° of 5° e.).
- BASELIS, z. Basilius.
- BASILIDIS, 1, m (met Quirinus, Nabor, Nazarius en Celsus), c. 309, 12 Jn (N, Ro); *ordinatio*, 14 Jn (Re, Tr, Bg, Ro), (Aw, Ro).
- BASILISSA, 1, a, 9° e., 5 De (Tr); 2, vg en m (met Julianus), 9 Ja (U, St-Om, Ro).
- BASILIUS, *Baselis*, bs v. Caesarea, 379, 1 Ja Ro); *ordinatio*, 14 Jn (Re, Tr, Bg, Ro), 16 Jn (U), 31 De (Re), 31 Ma (Parijs); *translatio*, 14 Jn (Te*).
- BASILIUS *Junior*, consul, p. 60.
- BASILLA, vg en m, 304, 20 Me (U, Ro).
- BASINUS, 1, m, c. 685, 14 Jl (Gt); 2, bs v. Trier, c. 700, 4 Ma (Tr).
- BASNULPHUS, z. Wasnulphus.
- BASOLUS, pr en bel, c. 620, *depositio*, 26 No (Re, Ro); *translatio*, 15 Oc (Re, Ka, D).
- BASSERY, Guilielmus -, ap-vic, bs HB (1681-90) en bs Bg (1690-1706).
- BASSUS, consul, p. 60.
- BASTIAANS DAG, z. Sebastiaan.
- BATENBURG (Ge), heren v. -: Njst, bew. 1491 (F. 121).
- BATHILDIS, *Baldechildis*, *Balthildis*, *Badour*, knin, c. 680, 29 Ja (Parijs), 26 Ja (Ro), 31 Ja (Noyon); *translatio* in 833, 17 Ma (Parijs, n. MGH, SS. XV, 284), 26 Fe (Parijs, n. PERDRIZET, *Calendr. parisien*, p. 101).

- BATHYANY, Karel, gf v. -, gev-min, hs Hbg (1746-47).
- BAUMESSE, z. Bavo.
- BAUTKEN, L., p. 20.
- BAVO, *Baafmis, Bamis, Sinte-Bamis, Baumesse, Bavendag, Bavenmis, Bawersdag*, fr, *Baf, Baëf*, bel, c. 653, 1 Oc (Gt*, Bg*, A, D, K, M, Tr, U, Ro), 8 Oc (Aw). Z. ook Remigius.
- BAZERRA, Antonius Josephus de -, vic-gen, bs Aw (1742-43, 1744-46, 1747-49).
- BÉARN (Fkr), jaartijl, p. 57.
- BEATRIX, *Beatrijs*, m (met Faustinus, Felix en Simplicius), 4e e., 29 JI (N, Ro), 30 JI (D) ÷ 1, -, vr. v. Godfried II, ht N-Loth; 2, - v. Avesnes, vr. v. Hendrik VI, gf Lxbg; 3, - v. Bb, vr. v. Willem v. Dampierre, gf VI; 4, - v. Dampierre, vr. v. Floris V, gf H-Z; 5, - v. Valois, vr. v. Jan de Blinde, gf Lxbg; 6, -, ook Mathilde of Theresia, vr. v. Filips v. de Elzas, gf VI; 7, - v. Silezië-Glogau, z. Margareta I, gf H-Z.
- BEATUS, bs v. Tr, ? e., 26 JI (Tr).
- BEAUME, Armandus Anna-Tristan de la - de Suze, bs St-Om (1677-84).
- BEAUMANOIR, Ph. de -, p. 17.
- BEAUMETZ, z. Thomas v. -, bs Re.
- BEAURIEUX, z. Méan.
- BEAUVAIS (Fkr), Bst tot 1580 (G. 114; p. 52); *dedicatio ecclesiae S. Salvatoris*, 10 JI; *dedicatio ecclesiae S. Lazari*, 11 JI; *dedicatio ecclesiae S. Jacobi*, 15 JI; kalender, p. 38; *sabella paschalis*, p. 55; p. 74 ÷ z. Philippus, bs v. -.
- BEAUVEAU, Renatus Franciscus de -, bs D (1707-13).
- BEDA (*Venerabilis*), mk te Yarrow, 735, *natale*, 25 Me (Yarrow), 26 Me (K, L), 27 Me (U, Ro); *translatio*, 8 Me of 10 Me; zijn „Opera de temporibus” p. 5, 52, 66.
- BEDAANSE, - epacten, p. 36; - indictie, p. 63, 64, 71.
- BEDAGEN v. dag, p. 12.
- BEDANA, z. Bedaanse.
- BEDELDAGEN, z. Kruisdagen.
- BEDELWEEK, 1, z. Kruisdagen, 2, week v. Kruisdagen.
- BEDMAR, Isidro de la Cueba y Benavides, markies v. -, gv, hs Hbg (1701-04).
- BEGGA, 1, abdis v. Andenne, 694, 17 De (N, Ro), 21 Fe (Bergen); 2, wed, 693, 7 JI (Bergen).
- BEGIN, - v. dag, p. 11; - v. jaar, p. 6; - v. nacht, p. 13; rekening v. -, p. 41.
- BEHOURDI, fr, *beourdich, boubourdis, bohordicum, les bures, bules, bourde*, lat, *bor-dae*, 1^e zo v. Vasten; „le lundi, lendemain du behourd, XIIe jour de mars (1386, RA. Gent, Raad v. VI, Reg. J 1385-88, f° 1).
- BEICHLINGEN, z. Mathildis v. -.
- BEIER, z. Lodewijk v. Beieren.
- BEIEREN, 1, Clemens Augustus v. -, bs K (1722-61); 2, Ernestus v. -, bs L (1581-1612) en bs K (1583-1612); 3, Ferdinandus v. -, bs K (1595-1650) en bs L (1602-50); 4, Joannes XI Theodorus v. -, bs L (1744-63); 5, Josephus Clemens v. -, bs K (1688-1723) en bs L (1694-1723); 6, Maximiliaan Emmanuel v. -, gv-gen en souverain, hs Hbg (1691-1714); 7, Maximilianus Henricus v. -, bs K (1642-88) en bs L (1649-88); 8, z. Albertus, Henricus, Jacoba, Jan, Johannes, Lodewijk, Margareta, Maria-Jozefa, Rudolf en Welf.
- BEKEN, L.v.d. -, z. Torrentius.
- BELASTINGGETAL, indictie, p. 62.
- BELGIË, wettelijk uur, p. 21; zomeraar, p. 21; n.s. bij omrekening, p. 84.
- BELGIOJOSO, Lodewijk Karel Maria, gf v. Barbiano en -, gev-min, hs Hbg (1783-87).
- BELIJDER, p. 43.
- BELLAI, z. Rainaldus I v. -, bs Re.
- BELLANDE, z. Berlendis.
- BELOKEN, 1, einde; - *Mei*, laatste dag v. Mei; 2, - *Pasen*, -*Paesdach*, *Blokken Paschen*, zo na Pasen; - *Pinksteren*, - *Sinxen*, za of zo na Pinksteren; - *Paasavond*, za na Pasen.
- BENAVIDES, Luis de -, z. Caracena.
- BENEDICTA, 1, vg en m, 286, 8 Oc (A, K, Re, Ro), 5 Oc (Aw); 2, abdis v. Susteren, c. 940, (met Cecilia en Relindis), 17 Au (L).
- BENEDICTA SIT, 1, z. Trinitas; 2, ma na Trinitas; 3, week na Trinitas.
- BENEDICTI DOMINO of *Dominum*, z. Michael.
- BENEDICTIO, wijding, zegening; - *aquae* Paaszaterdag; - *candelarum*, 2 Fe (Grotefend), 25 De (Giry); - *cerei Paschalis*, Paaszaterdag, p. 55; - *cinerum*, Aswoensdag; - *Chrismatis*, Witte do; - *fontium*, wijding van doopvont op Paaszaterdag,

- p. 56; - *herbarum*, 15 Au; - *luminum*, 2 Fe; - *palmarum et frondium*, Palmenzondag; - *uvae* of *uvarum*, 6 Au (K, Noyon); - *pomorum*, 25 J1 (Re, Noyon), 15 Au (Mainz); - *indicii*, 2° wo v. Jn (Parijs).
- BENEDICTUS**, 1, abt v. Monte Cassino, stichter v. O.S.B., 543, 21 Ma (N, Ro*); *translatio*, 11 J1 (N, Ro, behalve in O.S.B., die de *translatio* loochent, Bg*); *commemoratio*, 11 J1 (O.S.B.); *illatio* in 883, 4 De; *vigilia S. Benedicti*, p. 17; 2, abt v. Aniane en Cornelimunster, 821, 11 Fe ÷ 1, - I, ps (574-79); 2, - II, ps (683-85); 3, - III, ps (855-58); 4, - IV, ps (900-03); 5, - V, ps (964-66); 6, - VI, ps (972-74); 7, - VII, ps (974-83); 8, - VIII, ps (1012-24); 9, - IX, ps (1032-46 en 1047-55); 10, - X, *ps (1058-60); 11, - XI, ps (1303-04); 12, - XII, ps (1334-42); 13, - XIII, *ps (1394-1423); 14, - XIII, ps (1724-30); 15, - XIV, ps (1740-58); 16, XV, ps (1914-22).
- BENEDICTIJNEN**, Orde van de -, O.S.B., heeft Kst als eigen stijl; volgt doorgaans plaatselijke stijl (Cheney, p. 4).
- BENEFACTORUM** COMMEMORATIO, 2 De (O.S.B.), 5 Se (O.M.P.).
- BÉNEISSON**, fr, 2° wo v. Jn (Parijs).
- BENIGNUS**, 1, bs en m, ? e., relieken c. 966 naar U overgebracht, 28 Jn (U, Ro); 2, bel, apostel v. Dijon, c. 179, 2 No (Re), 1 No (Ro), 24 No (Dijon); 3, (- *Tudertinus*, - v. Todi), m, 4° e., 12 Fe (Gt), 13 Fe (Ro).
- BENNAGIUS**, bs Re (4°-5° e.).
- BENSCHOP** (U), Njst, bew. 1522 (F. 97).
- BERCHARIUS**, abt v. Hautvillers, 685, *translatio*, 16 Oc (Re, Ro).
- BEREGISUS**, *Bergis*, abt en stichter v. de abdij S. Hubert, c. 725, 2 Oc (L).
- BERENGARIUS**, 1, bs Ka (956-63); 2, gf Nm (907-928/37); 3, - v. Sulzbach, z. Godfried II, ht. Bb.
- BERETHELMUS**, bs K (762).
- BERG**, v. -, z. Adolf I, bs K; Bruno II, bs K; Bruno III, bs K; Engelbertus I, bs K; Fredericus II, bs K; z. ook Bergh en Gulik-Berg.
- BERG**, v. den -, 1, Willem -, stdh Ge (1581-83); 2, G. -, p. 8; 3, z. Monte, de -.
- BERGAIGNE**, Josephus de -, bs HB (1638-47) en bs Ka (1645-47).
- BERGEN**, *Mons* (Hg), volgt stijl v. Hg; *Dedicatio ecclesiae S. Waldetrudis*, zo na 9 Oc; kalender v. 1500, bij WEALE, *Anal. lit.*, p. 347-354. ÷ 1, Cornelis v. -, bs L (1538-44); 2, Robertus II, v. -, bs L (1557-64); 3, z. Herman v. -, gf Hg.
- BERGEN-OP-ZOOM** (N-Bb), volgt stijl v. Bb; Jaarmarkten: op Pasen en op 11 No (Maartensmisse of Koudemarkt).
- BERGH** (Ge), heren v. -, Njst, bew. 1400-1510 (VAN SCHILFGAARDE, *Bergh*, I, XVIII; F. 122); ÷ z. ook Berg.
- BERGH**, L. v. d. -, p. 81.
- BERGHEIM**, z. Walram v. -.
- BERGHES**, 1, Alphonsus de -, bs Mch (1669-89); 2, Georgius II Ludovicus de -, bs L (1724-43); 3, z. Henricus de -.
- BERGHIS**, 1, Guilielmus de - (Grimbergen), bs Aw (1596-1601) en bs Ka (1598-1609); 2, Maximilianus de -, bs Ka (1556-70) en vic-gen, bs Aw (1563-70).
- BERGIS**, z. Beregisus.
- BERKENWOUDE** (Z-H), Kst of Njst, bew. 1569-1572 (F. 91).
- BERLAYMONT**, Ludovicus Florens v. -, bs Ka (1570-1596) en bs D (1593-96).
- BERLENDIS**, *Berelendis*, fr, *Bellande*, vg, c. 700, 3 Fe (Meerbeek in O-VI), 17 Ma (Amiens).
- BERLO**, 1, Paulus Godefridus de - de Franc-Douaire, bs Nm (1740-71); 2, Ferdinandus Paulus Ernestus Maximilianus de - de Brus, bs Nm (1696-1725).
- BERNARD**, A., p. 55, 58.
- BERNARDUS**, 1, abt v. Clairvaux, 1153, *gecan.* 1174, 20 Au (N, Ro), 27 Au (D*, O. Ci.*); *translatio*, 15 No (O. Ci.); 2, bel te St-Om, 1182, 19 Ap (Te, St-Bertijn) ÷ - Boiard, bs A (1316-20).
- BERNOLDUS**, z. Bernulphus.
- BERNULPHUS**, *Bernoldus*, bs U, 1054, 19 J1 (U), p. 93 ÷ -, bs U (1027-54), z. ook hl.
- BERSACQUES**, 1, Jan de -, vic-gen, St-Om (1618-19); 2, Lodewijk de -, vic-gen, St-Om (1577-81 en 1586-91).
- BERTELMEUS**, *Bertolmeus*, fr, *Bertomieu*, z. Bartholomaeus.
- BERTHA**, 1, abdis v. Avenay, 7° e., 1 Me (Re); 2, abdis v. Blangy, c. 725, 4 J1 (Te); *translatio*, 11 Oc (Te); 3, er, 1514, 25 Jn (U).

- BERTHALDUS, pr, 6° e., met Amandus, 16 Jn (Re).
- BERTHOLDUS, 1, prior-generaal O.Ca, c. 1188, 29 Ma (O.Ca.); 2, (met Meinricus of Menricus), stichters v. abdij Vrundenbergen, O. Ci., 20 Jn (K).
- BERTHOLET, p. 86.
- BERTHOOT, z. Guilielmus II -, bs U.
- BERTILDIS, *Bertilia*, 1, vg, c. 687, 3 Ja (A, Mareuil); 2, uxor Walberti, (met Walbertus) c. 660, 11 Me (Hg).
- BERTINUS, abt v. Sithiu (St. Bertijn te St. Om), c. 709, 5 Se (St-Om*, D, A, Ka, Re, Te, U, Ro); *translatio*, 16 Jl (Te, D); abdij v. -, p. 58.
- BERTOALDUS, bs Ka (627).
- BERTRAMNUS, *Ebertrannus*, abt v. St-Quentin, 7° e., 24 Ja (Noyon).
- BERTUINUS, bs en bel, 698, 11 No (L. Malonne*).
- BERTULFUS, *Bertou*, v. Renty, abt, 705, 5 Fe (L, Te, Renty, Gt); *adventus*, 3 De (Gt); *translatio*, 20 Me (Gt).
- BERVOETS, Reinerus -, bs Rm (1588).
- BESCHAVINGSGESCHIEDENIS, p. 4.
- BESNIJDENIS, *Besnijding Ons Heren*, 1 Ja (N*, Ro*).
- BETHUNIA, z. Joannes de -, bs Ka.
- BETHUNE, 1, Robrecht, heer v. - en Dendermonde, z. Gwij, gf VI; 2, z. Robrecht III, gf VI.
- BETTULPHUS, z. Gundulphus.
- BETUWE, z. Neder-Betuwe.
- BEUGHEM, Joannes Ferdinandus v. -, bs Aw (1679-99).
- BEVELAND (Z), In Noord-Beveland, geen Pst, bew. 1465-1470 (F. 115).
- BEVERWIJK (N-H), Njst, bew. 1561 (F. 100).
- BIBIANA, vg, 363, 2 De (Ro).
- BIDUANA, vasten v. twee dagen, o.m. vóór Pasen, in de vroege middeleeuwen.
- BIERBEEK (Bb), leenhof : Pst, 15° e. (CRH, 1873, 207).
- BILFINGER, G., p. 13, 19, 20.
- BILT, z. Hippolytus.
- BISEMONAT, du, Augustus, p. 28.
- BISSCHOPPEN, p. 61, 73.
- BISSEXTILIS, z. Bissexstus.
- BISSEXTUM, *bissetum*, 1, schrikkel-dag, p. 46; *locus bissexti*, p. 37, 45; 2, ook schrikkeljaar.
- BISSEXTUS of *bissextilis*, - *annus*, 1, schrikkeljaar, p. 38; 2, periode v. 4 jaar, doorlopend geteld v. af het jaar 1 v. Ch., zo *annus primus post bissextum trecentissimum quartum*, is $1 + 304 \times 4 = 1217$, p. 55; z. ook Ascensus bissextilis.
- BLANCA, 1, vr. v. Karel (IV), gf Lxbg; 2, vr. v. Robrecht III, gf VI.
- BLANCARDUS, 1, z. Pancratius; 2, bel, c. 569, 10 Ma (Nesle).
- BLANCAS, z. Pancratius.
- BLANCHET, z. Pancratius.
- BLANC-JEUDI, fr, Witte do.
- BLANDA, gz, vg, c. 550, 10 Jn (D).
- BLANDINIENSES, *Annales* -, p. 40-41.
- BLANKENHEIM, z. Fredericus v. -, bs U.
- BLASAEUS, Jacobus -, bs Nm (1596-1601) en bs St-Om (1600-18).
- BLASIUS, *Vlasius*, *Vlasiusdag*, bs v. Sebaste, c. 316, 3 Fe (D*, M*, N, Ro, St-Om*).
- BLATT, F., p. 70.
- BLAUWE DINSdag, di vóór Pasen.
- BLEISWIJK (Z-H), Njst, bew. 1569-1571 (F. 90).
- BLOEDDAG, *H. Bloeddag*, *Sanguis Domini*, Ma na 2 Me (Bg).
- BLOEIMAAND, Mei, p. 28.
- BLOIS, heer v. - en Gouda in Holl, Pst, bew. 1359 (F. 98) + z. Jan II v. -, Johanna v. -, Stephanus v. -, kn Eng.
- BLOKKENPASCHEN, z. Beloken Pasen.
- BLOKLAND (U), Njst, bew. 1549 (F. 76).
- BOEKDAG, vermeld in 1477 te Arnhem; betekenis onbekend (Gelre, XXVII, 127).
- BOEKHOUT (Aw), Pst, 16° e., vgl. J.B. Stockmans, *De Paaschtijd te Bouchout van 1559 tot 1601*, in : Bijdr. Gesch., X, 526.
- BOHEMEN, p. 19; z. Wenceslas v. -, du kz.
- BÖHMER, J.F., p. 63.
- BOHORDICUM, z. Behourdi.
- BOIARD, z. Bernardus -, bs A.
- BOIS, 1, Engelbertus des -, bs Nm (1629-51); 2, z. Tristan du -, bs A.
- BOISCHOT, markies v. -, z. Königsegg-Erps.

- BOLONESE DAGTELLING, p. 30, 75, 85; z. Consuetudo en Bononiensis.
- BOLONIA, z. Guido de -, bs D en Ka; Jacobus de -, bs Te.
- BOLSWARD (Fr), Nijst, bew. 1551 (F. 107).
- BOMAL (Bb), Pst, bew. 1531, 1571-1574 (CRH, 1873, 207).
- BOMMEL, z. Zaltbommel.
- BONA, z. Bova.
- BONAPARTE, Napoleon -, consul en kz v. Fkr (1799-1814).
- BONAVENTURA, generaal O.F.M., 1274, gecan. 1482, 14 Jl (Ro), 2^e zo v. Jl (O.F.M.*); *translatio* (meestal hoofdfest in Fkr) 14 Ma.
- BONENFANT, P., p. 4, 9, 45, 63, 77.
- BONIFATIUS, 1, ps, 422, *obitus*, 4 Se (Bergen, Aw), 24 Oc (Aw), 25 Oc (Ro), 27 Oc (Ro, sedert 16^e e.); *ordinatio*, 29 De (Ro); 2, ps, 615, *obitus*, 8 Me (Ro); *inhumatio*, 25 Me (Ro); 3, bs v. Mainz, apostel v. Dts, 754, 5 Jn (N*, in M* sedert 1489, Ro); *depositio*, 5 Jl (Lingen); *translatio*, 1 No; *ordinatio*, 30 No (Mainz); 4, m te Trier, ? e., 4 Oc (Tr); 5, bs v. Lausanne, 1265, gecan. 1702, 19 Fe (Ka, Ter Kameren-bij-Bs); 6, z. Bonitus; vgl. NAB, XXXV, 238-39. ÷ 1, - I, ps (418-22), z. ook hl. 1; 2, - II, ps (530-32); 3, - III, ps (607); 4, - IV, ps (608-15); 5, - V, ps (619-25); 6, - VI, ps (896); 7, - VII, *ps (974); 8, - VII (985); 9, - VIII, ps (1294-1303); 10, - IX, ps (1389-1404); 11, - bs v. Mainz (z. hl 3); z. ook bs U (753); 12, - I, v. Toscana, z. Godfried met de baard, ht N-Loth.
- BONITUS, *Bonus*, *Bonifatius*, bs v. Auvergne, 7e e., 15 Ja (Ka, Ro).
- BONN, z. Lotharius v. -, bs K.
- BONNE v. Artois, vr. v. Filips de Goede, ht Bgd.
- BONNE-ESPÉRANCE (Hg), abdijs v. -, *dedicatio*, 6 Jl.
- BONNEGUISE, Joannes XII de -, bs A (1752-69).
- BONONIENSIS, *consuetudo* -, p. 30, 31.
- BONOSIUS, fr. *Venoux*, bs v. Trier, 381, 17 Fe (Tr).
- BON-VENDREDI, Goede vrijdag.
- BOODSCHAP, p. 33, 83, z. Annunciatio; -stijl, p. 51, 53, 54, 57, 64, 68, 77, 79, 82, 83, 87; -sindicte, p. 64.
- BOONDAG, betekenis onzeker: „Bonedach, dat es achte daghen voor Keersmesse” (Hondschote 1565, op RA. Bg, Acq, 1891, p. 4).
- BOONEN, Jacobus -, bs Gt (1616-21) en bs Mch (1620-55).
- BORDAE, z. Behourdi.
- BORDEAUX (Fkr), nieuwe stijl, p. 52.
- BORGH, v. d. -, z. Castro.
- BORMANS, St., p. 6, 81.
- BORNEO, datumsgrens, p. 22.
- BORSSELE, heren v. - in Z, Pst, bew. 1350, 1358, 1389; geen Pst, bew. 1424; Kst, 1557 (F. 109).
- BOSCH, 1, Carolus v. den -, bs Bg (1650-60) en bs Gt (1658-65); 2, z. Nemius ÷ z. ook 's-Hertogenbosch.
- BOSOLUS, fr, *Veule*, 8^e e., 15 Oc (Tr).
- BOTADUS, bs K (7^e e.).
- BOTVAST, 1, vastendag vóór een feestdag; 2, vigilia.
- BOTTA-ADORNO, Antoon-Otto, markies v. -, gev-min, hs Hbg (1749-53).
- BOÛARD, A. de -, p. 4, 55, 64, 68, 70, 71, 75, 81.
- BOUCHARD, z. Burchardus.
- BOUCKAERT, Judocus -, bs Ie (1641-46).
- BOUDEWIJN, *Balduinus*, *Bauduin*, 1, - I, bs D (1044-68); 2, - bs Te (989-1030); 3, - v. de Elzas, z. bs Te (1130); 4, - I, bs U (990-95); 5, - II v. Holland, bs U (1178-96); 6, - I, gf Hg (1051-70), ook - VI, in VI; 7, - II, gf Hg (1076/81-98); 8, - III, gf Hg (1098-1120); 9, - IV, gf Hg (1120-71); 10, - V, gf Hg (1171-95), ook in Nm, en - VIII in VI, p. 73; 11, - VI v. Constantinopel, gf Hg (1195-1205), ook - IX in VI, zijn jaartijl, p. 58; 12, - v. Hg, gf Nm (1188-95), ook - V, in Hg, en - VIII, in VI; 13, - v. Courtenay, gf Nm (1237-63); 14, - I, de IJzere, gf VI (863/64-79); 15, - II, de Kale, gf VI (879-918); 16, - III, gf VI (958-62); 17, - IV, met de Baard, gf VI (988-1035); 18, - V, v. Rijsel, gf VI (1035-67); 19, - VI, gf VI (1067-70), ook - I, in Hg; 20, - VII, met het Hapken, gf VI (1111-19), p. 82, 92; 21, - VIII, gf VI (1191-94), ook - V, in Hg, en - v. Hg in Nm; 22, - IX v. Constantinopel, gf VI (1194-1205), ook - VI in Hg, zijn jaartijl, p. 58.

- BOUDOT, Paulus -, bs St-Om (1618-27) en bs A (1626-35).
- BOUHOUDIS, z. Behourdi.
- BOUILLON, z. Godfried v. -
- BOULOGNE (Fkr, P.-de-Cal.), *Festum reliquiarum*, 8 Jl.
- BOUQUET, M., p. 27, 71.
- BOURBON, 1, z. Isabella v. -; 2, z. Ludovicus v. -, bs L; 3, z. Marie-Louise v. - Orléans; 4, z. Charlotte v. - Montpensier.
- BOURDE, z. Behourdi.
- BOURGES (Fkr), p. 94.
- BOURGONDIË (Fkr), jaartijl, p. 54; jaartelling, p. 66; hertogen v. -, z. tabel VIII, 2, en voor ieder afzonderlijk hun voor-naam; z. verder Antonius; Clementia; David v. -, bs Te en U; Joannes v. -, bs Ka; Otto v. -; Willem v. -, z. ook Burgundia en Rouvre.
- BOURLÉMONT, z. d'Anglures.
- BOUSCHAULT, J. de -, vic-gen, bs St-Om (1656-62).
- BOUSSU, 1, Georges de -, vic-gen, bs Nm (1615); 2, z. Alsatia.
- BOUWMAAND, Augustus, p. 28.
- BOVA, abdis v. S. Pieters te Reims (met Doda), 673, 24 Ap (Re, Ro als Bona).
- BRAAKMAAND, *Braecmaent, Braemaent*. Juni, p. 28.
- BRABANT (hertogdom), Pst reeds vóór 1197 gebruikt, sedert 14^e eeuw algemeen, p. 58; soms komt ook Bst voor, p. 55. In het oostelijke deel, na 1333, op vele plaatsen, onder Luikse invloed, Kst. Sedert 1 Ja 1576 Njst. Gregoriaanse kalender ingevoerd in 1582, overgang van 14 op 25 De, p. 48. Loop van den Hove van -, *stylus Brabantiae, stylus of mos Brabantinus*, is Pst met jaarwisseling op Paasza, p. 58; z. p. 82; REUSENS, *Eléments*, 92; FRUIN, in NAB, XVII, 277 en XIX, 164; R. SHERIDAN in RBA Blg, V, 101-116; A. WAUTERS, CRHB, IV, 1, (1873), 203-210. Hertogen van - gaan vermoedelijk over v. Kst n. Pst onder de regering van Hendrik I (1190-1235) (WAUTERS, *Table*, III, p. LIV). Lijst van de hertogen, z. tabel VIII, 1 Brabant; z. ook p. 42. Z. eveneens afzonderlijke plaatsen in prov. Brabant (België): Aarschot, Bierbeek, Bomal, Brussel, Diest, Geldenaken, Grand-Rosière, Groot-Bijgaarden, Halen, Hauwaert, Heverlee, Incourt, Jauche, Jauchette, Kaggevinne, Lathuy, Leuven, Lubbeek, Mont-Saint-André, Neerlinter, Nijvel, Opprebais, Overwinden, Pellenberg, Perwez, Piétrain, Rotseelaar, Schubbeek, Sichem, Sint Joris Wingene, Thorembais-Saint-Trond, Tienen, Villers; in de prov. Antwerpen: Antwerpen, Boekhout, Kontich, Mechelen; in de prov. Noord-Brabant: Altena, Bergen-op-Zoom, Geertruidenberg, 's Hertogenbosch, Heusden, Kuik, Lindend, Woudrichem, Zevenbergen ÷ Z. Beatrijs v. -.
- BRAINE (Hg), abdij: *dedicatio ecclesiae*, 8 Jl.
- BRANCHERIAE, *broncheriae*, Palmzondag, zo vóór Pasen.
- BRANCHES, z. Pancratius.
- BRANDEN v. kaars, p. 18.
- BRANDONES, fr, *Brandons*, 6^e zo vóór Pasen en de daarop vlgde week; *dominica ante* -, 7^e zo vóór Pasen.
- BREDERODE, heren v. - in Holl, Njst, bew. 1429-1436 (F. 101) ÷ z. Gisbertus v. -, bs U.
- BRENART, Felix Guilielmus Antonius -, bs Bg (1777-94).
- BRESSLAU, H., p. 4, 30, 68, 69, 71, 76.
- BRETAGN, z. Brito.
- BREVIER, p. 43, 46, 62.
- BRIAS, z. Bryas.
- BRIÇONNET, z. Guilielmus -, bs Re; Robertus -, bs Re.
- BRICTIUS, *Britius, Briccio*, fr, *Brets, Brix*, 1, bs v. Tours, c. 443, 13 No (Tr*, N, Ro); 2, z. Brixius.
- BRIE, *Bride*, z. Brigida.
- BRIEG, z. Margareta v. -.
- BRIELLE (Z-H), Njst, bew. 1544-1565 (BVGO, 3, IX, 145; ib., 3, X, 167; F. 93).
- BRIENNE, 1, z. Henricus v. Dreux of v. -, bs Re, 2, z. Maria v. -.
- BRIERS, Arnoldus -, vic-gen, Aw (1742-43; 1744-46; 1747-49).
- BRIGIDA, *Birgida, Brigitta*, fr, *Brie, Bride*, 1, vg, abdis v. Kildare, 523, 1 Fe (N min D, Ro), 31 Ja (D), 3 Fe (O.Pr.); 2, vg, 7^e e., 1 Fe; 3, v. Zweden, 1373, gecanon. 1391, 7 Oc (K), 8 Oc (Ro); *translatio*, 28 Me.
- BRITO, *Britonius*, fr, *Bretain, Britoin*, bs v. Tr, c. 386, 5 Me (Tr).
- BRIXIUS, *Briccius*, 1, m, 7^e e., (met Cra-phaildis) 12 No (Gt). Relieken overgebracht naar St. Baafsabdij te Gt in 1007; 2, z. Briccius.

- BROECKHOVEN, Nicolaus v. -, cap-vic, HB (1657-58).
- BROEDERS van het Gemene Leven volgen Kst (NAB, 1901-02, 18).
- BROM, G., p. 5.
- BRONNEN v. de chronologie, p. 5.
- BRONKHORST, z. Joannes v. -, bs U; Rogerius v. -, bs U.
- BROUWERSHAVEN (Z), Njst, in 14^e-15^e e., bew. 1541-1546 (BVGO, 3, X, dl. 2, 168; F. 116).
- BRUGGE (W-VI), Stad eerst Kst, sedert 13^e e. Pst met jaarwisseling in vierschaar op Gv, bew. 1448-1576, buiten vierschaar op Paasza, bew. 1546, p. 57; de stads-cipier en vele ambachtsbesturen, volgen Njst, p. 69. Op 1 Ja 1576 Njst ingevoerd; gregoriaanse kalender v. 22 De 1582 op 1 Ja 1583, p. 48. De heerlijkheid v. S. Donaas, Pst met jaarwisseling op Gv, p. 56; ook de geestelijkheid (CRH, 1922, 86); de deken van Christenheid, Pst met jaarwisseling op Paasza, bew. 1264, p. 57, 81. Het Brugse Vrije, Pst met jaarwisseling op Gv, bew. 1264, 1286, p. 57. Bolonese telling, p. 31. *Festum reliquiarum* (in S. Donaas), 18 JI. Jaarmarkten: 1, Bruggemarkt, ma na Beloken Pasen, duurt 1 maand, 2, Coudemarkt, Coudemisse, v. 5 Ja tot 16 Fe. Droog-scheiders, p. 69. Kalender van 1520, bij WEALE, *Anal. lit.*, 296-302; vgl. GILLIODTS, *Inv. Bruges, Intr.* 89-90. Uurwerk, p. 18. Lijst v. bisschoppen, z. tabel VI. Z. ook Proosse en Vrije.
- BRUGGEMARKT, Jaarmarkt te Brugge, z. Brugge.
- BRUGSE VRIJE, z. Brugge en p. 57.
- BRUHESIUS, Joannes -, bs Gr (1589-93) en bs U (1592-1600).
- BRUMAIRE, p. 49.
- BRUNES, Franciscus Josephus de - de Montlouet, bs St.-Om (1754-65).
- BRUNO, 1, abs v. K, 965, 11 Oc (K); 2, bs, apostel v. Pruisen, 1100, 15 Oc (Ro); 3, stichter v. O. Cart., 1106, gecan. 1514, 6 Oc (Ro); 4, bs v. Segni, 1123, gecan. 1183, 18 JI (D, Ro) ÷ 1, - I, bs K (953-65) en ht N-Loth (953-65), z. ook hl. 1; 2, - II, v. Berg, bs K (1131-37); 3, - III, v. Berg, bs K (1191-93); 4, - IV, v. Sayn, bs K (1205-08).
- BRUNSWIJK, 1, z. Otto v. -, du kz; 2, z. Elisabeth Christine v. - Wolfenbüttel; 3, z. Lodewijk-Ernst v. - Wolfenbüttel; 4, z. Sophia Hedwig v. -.
- BRUS, z. Berlo.
- BRUSSEL (Bb), volgt stijl v. Bb; *dedicatio ecclesiae S. Gudulae*, 9 Oc; middeleeuws kalender uitgegeven door Pl. LEFÈVRE in ABM Blg, XIII, 15-38; kalender van 1516 bij WEALE, *Anal. Lit.*, 280-288; Unie v. -, 9 Ja 1577; uurwerk, p. 18.
- BRUYÈRES, Josephus Maria Alexis de - de Chalabre, bs St.-Om (1778-96).
- BRUYN, Franciscus de -, vic-gen, bs Aw (1775-76).
- BRUYNINCX, F.A.S. -, vic-gen, bs Aw (1784-85).
- BRYAS, Jacobus Theodorus de -, bs St.-Om (1669-75) en bs Ka (1675-94).
- BUCHIEL, z. Joannes -, bs D.
- BUISSERET, Franciscus -, z. bs Ka (1598), bs Nm (1601-15) en bs Ka (1614-15).
- BUL INTER GRAVISSIMAS, p. 46, 47.
- BULES, z. Behourdi.
- BURCH, Henricus Franciscus van der -, bs Gt (1612-16) en bs Ka (1615-44). ÷ Z. ook Castro.
- BURCHARDUS, *Bouchard*, 1, -, bs Ka (1114-1130); 2, - bs U (1100-12); 3, - v. Avesnes, z. bs L (1281); 4, - v. Avesnes, echtg. v. Margareta v. Constantinopel, gf VI en Hg.
- BUREN (Ge), stad, niet bekend (F. 121); heren v. -, geen Pst 1494 (ib), Pst 1540 (ib) ÷ z. Anna v. -; Joannes v. -, bs U.
- BURAS, *Burae, Burarum dies, Burdinilli dies*, z. Behourdi.
- BURGERLIJK, -e dag, p. 7, 10, 11; - jaar, p. 32, 57, 61; -e jaarwisseling, p. 61; -e kalender, p. 44.
- BURGUNDIA, z. David II, de -, bs Te en U; z. ook Bourgondië.
- BURGUNDOFARO, *Faro*, bs v. Meaux, 672, 28 Oc (Re).
- BYLEVELT, Joannes v. -, ap-vic, bs U (1717-27).
- BYZANTIUM, chronologie, p. 3, 9; gezagvoeders, p. 9; indictie, p. 63; jaerstijl, p. 59; maancyclus, p. 35; regeringsjaren, p. 70, 71; z. Aera.

C

CAECUS NATUS, *Caeci nati dies* of *feria*, wo v. 4^e week v. Vasten; *dominica* -, 4^e zo v. Vasten te Milaan.

CAELINIA, z. Cilinia.

CAEN (Fkr), *Feria prati*, jaarmarkt, 9 Oc (n. Giry).

CAESAR, Julius -, kalenderhervorming, p. 24, 45, 46.

CAESAREA, *indictio* -, p. 63.

CAESARIUS, diaken en m, ? e., 1 Nov (N, Ro).

CAILLEBOT, Franciscus de - de la Salle, bs D (1690-1705).

CAIMO, Joannes Robertus Ghislenus -, bs Bg (1753-75).

CAIPHASVRIJDAG, vr vóór Palmzo.

CALA, z. Radulphus de -, bs Te.

CALAMAI, fr, Purificatio, 2 Fe.

CALCULUS, - *florentinus*, - *pisanus*, p. 54, 77, 83, 86, 87; - *astronomicus*, p. 47.

CALENDAE, *Kalendae*, Kalenden, p. 27; *Festum calendarum*, *Stultorum festum*, *Narrenfeest*, *Zottenfeest*, 1 Ja; *Calendarum littera*, p. 37; - *Ianuarii*, p. 30.

CALENDARIVM, z. kalender.

CALENDIER, *calengier*, fr, p. 32; z. kalender.

CALENUS, Henricus -, bs Rm (1644-46).

CALEPODIUS, m, 222, 14 Oc (Bs); 22 Ap (Ro); (met Palmatus e.a.) 10 Me (Ro).

CALIX, *Natalis calicis festum*, Witte do.

CALIXTUS, 1, ps en m, 223, 14 Oc (N, Ro); 13 Oc (Bg); *translatio*, 11 Au (Re); 2, z. Asterius ÷ 1, - II, ps (1119-24); 2, - III, * ps (1168-78); 3, - III, ps (1455-58).

CALLEWAERT, C., p. 17, 30, 32, 33, 36, 56, 58.

CALOCERUS, m, (met Parthenius), 250, 19 Me (Re, Ro).

CAMBRAI, z. Kamerijk.

CAMERACENSIS, *stilus curie* -, p. 58; z. Kamerijk.

CAMPANARUM FESTUM, 25 Ma.

CAMPO, z. Sonnius, Franciscus.

CAMUS, Joannes XI Petrus -, bs A (1652).

CANANEA, fr, *Cananée*, do v. 1e week v. Vasten; *dominica Cananea*, fr, *Chananéenne*, 2e zo v. Vasten.

CANARD, z. Joannes -, bs A.

CANDELA, 1, *candelarum festum*, *candelaria*, Purificatio, 2 Fe; 2, fr, *chandelle*, bij uurtelling, p. 18.

CANDELAS, *dominica ante* -, zo vóór 2 Fe.

CANDIDA, m, ? e., 1 De (Tr, Ro).

CANDIDUS, fr, *Candre*, m, bs v. Maastricht, ? e., 1 De (Tr); z. ook Valentinus 2.

CANICULARES DIES, hondsdagen, eigenl. dagen waarin Sirius, hondster, samen met de zon opgaat; in de vroege middeleeuwen v. 6 JI tot 17 Au, later v. 10 JI tot 20 Au of v. 14 JI tot 15 Au, thans v. 19 JI tot 18 Au; in Dts, v. 22 JI tot 22 Au; in Eng, van 3 JI tot 11 Au.

CANITE TUBA, Intr. v. 4^e zo v. Advent.

CANO, 1, P. A. de -, vic-gen, bs Aw (1758-59); 2, Philippus Josephus de -, vic-gen, bs Aw (1742-43; 1744-46; 1747-49).

CANONICA, *hora* -, p. 16, 18.

CANTATE DOMINO, Intr. v. 4^e zo na Pasen.

CANTIANILLA, m (met Cantianus en Cantius), 304, 31 Me (Bs, Ro).

CANTIANUS, z. Cantianilla.

CANTIUS, z. Cantianilla.

CANTUS GALLORUM, - *pulorum*, ook *gallincinium*, vroege ochtend, p. 14.

CANUTUS, 1, kn, 1086, gecan. 1100, 19 Ja; 2, ht, 1131, gecan. 1171, 6 Ja.

CAPEJUNE, *escapes june*, fr, Aswo; z. ook Caput ieiunii.

CAPELLI, A., p. 9, 91.

CAPELLO, Marius Ambrosius -, bs Ie (1648) en bs Aw (1652-76).

CAPET, z. Hugo -.

CAPITA, *dies lavantium* -, Palmzondag.

CAPITILAVIVM, Palmzondag.

CAPITULARIA, jaartelling, p. 66, 71.

CAPPADOCIË, p. 34.

CAPPIS, z. Petrus III, de -, bs A.

CAPRASIVS, fr, *Caprais*, *Crapasy*, *Chevriez*, m, 287, 20 Oc (A, D, Ka, L, Tr, Ro), 19 Oc (O.Pr.).

CAPUT, begin; *in capite octobris*, begin October; - *Adventus*, begin van Advent; - *ieiunii*, fr, *Capejune*, *escapes june*, Aswoensdag, soms ook dagen daarna; - *quadragesimae*, zelfde als vgd; *dominica in capite quadragesimae*, 7^e zo vóór Pasen; - *vigiliae*, - *vigiliarum*, p. 14.

- CAPUTIO, z. Nicolaus de -, bs U.
- CARACENA, Luis de Benavides, Carillo y Toledo, markies v. Frimisto en -, gf v. Pinto, gv-gen, hs Hbg (1658-64).
- CARÈME, fr, Vasten, z. Quadragesima; *petit* -, 11 No; - *entrant*, - *prenant*, *carementrant*, *carementranum*, *carnisprivium*, soms *caremaux*, di vóór Aswoensdag; *grand* -, 1, 6° zo vóór Pasen; 2, Palmzo.
- CAREMENTRANT, *carementranum*, z. Carème.
- CARENA, Vasten vóór Pasen.
- CARENTINUS, bs K (6° e.).
- CARESMEAULX, *Caremaux*, Aswo, soms di vóór Aswo; z. ook Carème.
- CARETTO, markies del -, z. Grana.
- CARINTHIË, z. Karinthië.
- CARISMATA, z. Charismatis dies.
- CARITAS, 1, vg en m (met Sophia, Spes en Fides), c. 137, 1 JI (L), 1 Au (Parijs, Ro); 2, - *Dei*, z. Quatuor tempora.
- CARLOMAN, z. Karloman.
- CARMELIETEN, z. Karmelieten.
- CARNASIOEN, *Kaernacyoen*, 1, Incarnatie; 2, jaarschrift; 3, chronogram.
- CARNAVAL, z. Vastenavond.
- CARNELEVARIUM, *carnelevale*, *carnilevium*, *carnislevamen*, z. Vastenavond.
- CARNES *Levandas* of *tollendas*, *dominica ad ante* -, zo vóór Aswoensdag.
- CARNIUM DIES, dag waarop het vleeseten toegelaten is.
- CARNIVORA DIES, di vóór Aswo.
- CAROLINA, 1, - v. Beieren, vr v. Frans II, du kz, hs Hbg; 2, Wilhelmina - v. Nassau, voogdes v. Willem III, sthd Fr (1765-66).
- CAROLUS, 1, - *Magnus*, kz, 814, gecan. 1165, 28 Ja (K, Tr, L, sedert 1475 te Parijs); *translatio* in 1165, 27 JI (Tr, M, Aken); 2, - *Calvus*, kz, 877, *obitus*, 6 Oc (Ka); 3, - *Bonus*, gf v. VI, 1127, 2 Ma (D, Bg*) ÷ z. Karel.
- CARRETO, Carolus Dominicus de -, bs Re (1507-8).
- CARSTOFFER, zie Christophorus.
- CARTON, C., p. 12.
- CARULARUS, fr, *Charlai*, gz, 1556, 21 JI (D).
- CARUSI, E., p. 71.
- CASSIANUS, bs en bel, c. 330, 5 Au (A, D, Ka); *translatio*, 3 De (Tr, U); *adventus*, 16 JI (A).
- CASSINEL, z. Ferricus -, bs Re.
- CASSIUS, m, ? e., (met Florentius), 10 Oc (Bs, Aw, Rs, Ro); *translatio*, 2 Me (K).
- CASTANAGA (Gastanaga), Francisco Antonio de Agurto, markies v. -, gv-gen, hs Hbg (1685-92).
- CASTEL-RODRIGO, 1, Francisco de Moura y Cortereal, markies v. -, gf v. Lumières, gv-gen, hs Hbg (1664-68); 2, Manuel de Moura y Cortereal, markies v. -, gf v. Lumières, gv-gen, hs Hbg (1643-47).
- CASTILIË, jaartelling, p. 67 ÷ 1, Constabel v. -, z. Frias; 2, z. Alphonsus v. -; 3, z. Isabella v. -; 4, z. Johanna v. -.
- CASTILLION, Joannes Baptista Ludovicus de -, bs Rm (1742) en bs Bg (1743-53).
- CASTOR, pr, c. 389, 13 Fe (Tr), 4 Fe (K).
- CASTORIUS, z. Claudius.
- CASTRO, 1, Jacobus de -, of v. den Borgh, bs Rm (1610-39); 2, Nicolaus de -, bs Mb (1561-73).
- CATEAU-CAMBRÉSIS (Fkr), *Dedicatio ecclesiae*, 21 Se.
- CATHERVALUS, ? e., 10 No (Re).
- CATHARINA, *Catherine*, *Katelijne*, vg en m, 4e e, 25 No (N*, Ro*) ÷ z. Katharina.
- CATHEDRA PETRI, z. Petrus ad Cathedram Antiochiae.
- CATS, heren v. - in Z, geen Pst, bew. 1431 (F. 109).
- CATSIUS, *Kats*, Balduinus -, ap-vic, bs U (1661-63).
- CATTENOZ, H.G., p. 65.
- CAVAIGNAC, E., p. 91.
- CAVUS, *mensis* -, p. 26.
- CAYEU, z. Hugo -, bs A.
- CECILIA, *Zilgendag*, 1, vg en m, 230, 22 No (D*, K*, N, Ro); 2, abdis v. Susteren, c. 940 (met Benedicta en Relindis), z. Benedicta 2.
- CEEREMES DACH, z. Kermis.
- CELEBRITAS CELEBRITATUM, Pasen.
- CELESTINUS, *Coelestinus*, ps en m, 432, 8 Ap (K, U), 6 Ap (Ro) ÷ 1, - I, ps (422-432), z. ook hl; 2, - II, *ps (1124); 3, - II, ps (1143-44); 4, - III, ps (1191-98), p. 87; 5, - IV, ps (1241); 6, - V, ps (1294-96).
- CELIDONIUS, m, 304, 3 Ma (U).
- CÉLINE, z. Cilinia.
- CELIS, G., p. 7.

- CELSINIUS, fr, *Celsien, Soucin*, pr, c. 802, 25 of 26 Oc (Re).
- CELSUS, fr, *Esceux, Soux*, 1, bel, ? e., 23 Fe (Tr); 2, m (met Nazarius), 1e e., 28 Jl (A, Re, Ro); 3, m, c. 309, z. Basilidis.
- CENDRES, *jour des* -, fr, Aswo.
- CENSORINUS, p. 11.
- CERDA, Juan de la -, ht v. Medina Celi, gv-gen, hs Hbg (1570-73).
- CERDRE, z. Cyricus.
- CEREALIS, z. Getulius.
- CEREI, - *benedictio*, p. 55; *titulus - paschalis*, p. 55.
- CERSUS, ? e., 30 Se (Re).
- CHADEBURG, *Schadeburg*, z. Luxemburg.
- CHAIRE S. PIERRE, S. *Pierre en Chaière*, z. Petrus ad Cathedram Antiochiae.
- CHALABRE, z. Bruyères.
- CHALONS, z. Hugo III v. -, bs L.
- CHAMANT, *Chames*, z. Amantius 2.
- CHAMBERLAIN, Georgius -, bs Ie (1627-34).
- CHAMLEYE, Frans de -, vic-gen, bs St.-Om (1675-93).
- CHAMPAGNE (Fkr), De zes grote jaarmarkten v. - waren: Bar-sur-Aube, di vóór halfvasten; Lagny-sur-Marne, 2 Ja; Provins, di vóór O.H. Hemelvaart, en 14 Se (*foire de S. Ayol*); Troyes, di v. 3e week na 24 Jn (*foire de S. Jean of foire chande*), en 1 Oc (*foire de S. Remi*) ÷ z. Guilielmus v. -, bs Re; Maria v. -.
- CHANANÉENNE, z. Cananea.
- CHANDELEUR, *Chandelière, Chandelosse*, fr, O.L.V. Lichtmis, 2 Fe.
- CHANDELLE, z. Candela.
- CHAPPES, z. Petrus III, bs A.
- CHARIBERT, 1, - kn v. Parijs (562-67), Merov; 2, - II, kn v. Aquitanië (630-32), Merov.
- CHARISMATIS DIES, *Carismata*, Pinksteren.
- CHARITAS, z. Caritas.
- CHARLAI, z. Carularus.
- CHARLOTTE v. Bourbon-Montpensier, vr v. Willem I, stdh H-Z.
- CHARTRES, 1, z. Rainaldus v. -, bs Re; 2, z. Robertus v. Aire of -, bs A en Ka.
- CHASSE-MARS, *N.D. de* -, fr, 25 Ma.
- CHASTENET, Joannes Augustus de - de Puy-ségur, bs St.-Om (1774-78).
- CHATEAU-DU-LOIR, z. Gervasius v. -, bs Re.
- CHATILLON, 1, z. Guido v. -, bs Re; 2, z. Manasses II v. -, bs Re.
- CHAUCT, z. Adauctus.
- CHELLES, z. Radulphus v. -, bs Te.
- CHENEY, C. R., p. 9, 91.
- CHENOIS, z. Grand-Rosière.
- CHEVRIEZ, z. Caprasius.
- CHEVROT, z. Joannes VII -, bs D.
- CHIEF DE L'AN, fr, 1 Ja, p. 51.
- CHIGNAN, z. Anianus.
- CHILDEBERT, 1, - I, kn v. Parijs (511-58), Merov; 2, - II, kn v. Austrasië (575-595), Merov; 3, - (III), kn v. Austrasië (656-62), Merov; 4, - (IV), kn v. Frankenrijk (694-711), Merov.
- CHILDERIK, 1, - I, kn der Salische Franken (477), Merov; 2, - II, kn v. Frankenrijk (622-75), Merov; 3, - III, kn v. Frankenrijk (743-52), Merov.
- CHILIANUS, z. Kilianus.
- CHILIEN, z. Killenus.
- CHILPERIK, 1, - I, kn v. Neustrië (562-84), Merov; 2, - II, kn v. Neustrië (715-21), Merov.
- CHINA, gregoriaanse kalender, p. 47.
- CHINY, (gfs), Bst, 12°-15° e., soms Pst en Kst of Njst, p. 54; GOFFINET, *Cartul. de l'Abbaye d'Orval*, 1879, p. xxxviii-xxxviii; z. ook Luxemburg ÷ z. Adalbero II v. -, bs L.
- CHINQUÈME, fr, Quinquagesima.
- CHLODESINDIS, *Glodesindis*, fr, *Clossinde, Glossine, Godesvida, Gresinde*, 1, abdis v. Marchiennes, c. 703, 30 Jn (D, Marchiennes); 2, abdis v. Metz, c. 610, 25 Jl (L, Tr, Metz, Aw; later te Tr op 24 Jl).
- CHLODOMER, kn v. Orléans (511-24), Merov.
- CHLODOWEG, *Clovis*, 1, - I, kn v. Frankenrijk (481-511), Merov; 2, - II, kn v. Neustrië (639-57), Merov; 3, - (III), kn v. Austrasië (676), Merov; 4, - III (IV), kn v. Frankenrijk (690-94), Merov.
- CHLOTARIUS, 1, - I, kn v. Frankenrijk (511-61), Merov; 2, - II, kn v. Frankenrijk (584-629), Merov; 3, - III, kn v. Neustrië (657-73), Merov; 4, - IV, tegenkn v. Chilperik II (718-19), Merov; 5, z. Lotharius.
- CHOISEUL, 1, Gilbertus de - du Plessis-Praslain, bs D (1669-89); 2, Leopoldus-Carolus de - Stainville, bs Ka (1764-74).

- CHRISTAVOND, Kerstavond.
- CHRISTELIJKE JAARTELLING, p. 65, 66, 67, 68, 76.
- CHRISTI, *-festum*, 25 De ; - *templo deducio*, Purificatio, 2 Fe ; z. Conceptio.
- CHRISTIANA, vg, 8e e., 26 Jl (Dikkelvenne).
- CHRISTIANUS, *Christinus*, gz, ? e., 7 Ap (A, Dowaa).
- CHRISTINA, 1, vg en m, 3°-4° e., 24 Jl (A, D, Ka, K, L, M, Te, Tr, U, Ro) ; 2, vg, 1194, op zelfde dag als 1 (S. Truiden) ; 3, vg, 1312, 22 Jn (K).
- CHRISTOPHORI (*Stoffels*), Dionysius -, bs Bg (1620-29).
- CHRISTOPHORUS, *Carstoffer*, *Christoffel*, m, 3° e., (met Jacobus de Meerdere), z. Jacobus ; in de late middeleeuwen soms afzonderlijk, 26 Jl (Ka, K) ÷ -, *ps (903-04).
- CHRISTUS, geboorte v. -, p. 53, 65 ; lijden v. -, p. 33.
- CHRODONGANG, bs v. Metz, datering bij -, p. 71.
- CHRONOGRAFIE, p. 1, 3, 66.
- CHRONOGRAM, opschrift in proza, waarvan aanvankelijk de gemerkte en later (15° e.) alle letters met Romeinse cijferwaarde door optelling het jaartal geven. De oudste voorbeelden dagtekenen uit het begin van de 14° eeuw ; komt vooral sedert de 16° eeuw voor.
- CHRONOLOGIE, z. Inhoudsopgave.
- CHRONOLOGISCHE GEBRUIKEN, p. 68.
- CHRONOSTICON, jaartalvers, chronogram in versvorm.
- CHRYSANTHUS, m, (met Saturninus, Maurus en Daria), 3° e., 29 No (A, Ka, K, L, M, Tr, U), 30 No (Tr, n. Grotefend), 1 De (Re) ; *translatio*, 25 Oc (Ro).
- CHRYSOGONUS, m, 304, 24 No (N, Ro).
- CHRYSOLIUS, fr, *Chryseuil*, bs en bel, 3°-4° e., 7 Fe (D, Komen).
- CHUCHOBERTUS, z. Hubertus, bs L.
- CHUNEGUNDIS, z. Cunegundis.
- CIBAVIT EOS, Intr. v. ma na Pinksteren.
- CIENKESMES, *Ciunkesmes*, fr, Pinksteren.
- CIERGE, *après le - béni*, fr, Paasza, p. 56.
- CILINIA, *Caelinia*, fr, *Céline*, mater Remigii, c. 458, 21 Oc (Re, Ro).
- CINERES, *dies cinerum*, *feria quarta cinerum*, *Cineris et cilicii dies*, Aswoensdag ; wo vóór Quadragesima.
- CINXEN, z. Pinksteren.
- CIRCULUS, z. Cyclus.
- CIRCUMCISIESTIJL, Nieuwjaarstijl, p. 51.
- CIRCUMCISIO, - *Domini* of *Agni*, Besnijdenis, 1 Ja.
- CIRCUMDEDERUNT, Intr. v. Septuagesima, p. 42.
- CIRQ, z. Sirus.
- CISIOJANUS, p. 44.
- CISTERCIENZER ORDE, O.Ci., eigen stijl is Bst, doch volgt meestal plaatselijke stijl, GROTEFEND, *Ztr.* I, 10 ; CUVELIER, *Cartulaire de Val S. Benoît*, p. xxxi ; p. 55, 68 ; eigen kalender bij LEROQUAIS, *Bréviaires*, dl I, p. xcvii-xcix.
- CIVILIS, *dies* -, p. 13.
- CLAESDAG, dag v. S. Nicolaus, 6 De.
- CLARA, vg, stichteres van de Franciskanesen, 1253, 12 Au (K, M, U, Ro) ; *translatio*, 2 of 3 Oc.
- CLAROMONTE (Clermont), z. Petrus de -, bs Ka ; z. ook Clermont.
- CLAUDIANUS, 1, m, 3° e., 5 Ap (U) ; 2, m (met Victorinus en andere), 3° e., 25 Fe (Bs, Ro).
- CLAUDIUS, 1, m (*et alii*), c. 427, 3 De (U, Ro) ; 2, m (met Nicostratus, Symphorianus, Castorius en Simplicius), c. 304, 8 No (Re, Ro) ; 3, bs en bel, 698, 6 Jn (St.-Om, Ro). ÷ -, kz, p. 66.
- CLAUS, z. Nicolaus.
- CLAUSUM PASCHAE, Beloken Pasen, zo na Pasen.
- CLAVI, *dominica* -, Passiezo, 2° zo vóór Pasen.
- CLAVIS TERMINORUM, p. 41, 55 ; lijst v. - per jaar, z. tabel I ; *loci of sedes clavium*, p. 41 ; *claves*, p. 41.
- CLAVORUM FESTUM, vr na Beloken Pasen.
- CLÉMENCET, D., p. 2.
- CLEMENS, 1, ps en m, c. 100, 23 No (A*, M*, Te*, Tr*, Bg*, Ariën*, N, Ro) ; 2, bs v. Metz, ? e., op dezelfde dag als 1 ; *translatio*, 2 Me (Tr) ÷ 1, II, ps (1046-47) ; 2, - III, *ps (1080-1100) ; 3, - III, ps (1187-91), p. 72 ; 4, -, IV, ps (1265-68) ; 5, - V, ps (1305-14) ; 6, - VI, ps (1342-52) ; 7, - VII, *ps (1378-94) ; 8, - VII, ps (1523-34) ; 9, - VIII, *ps (1423-26) ; 10, - VIII, ps (1592-1605) ; 11, - IX, ps (1667-69) ; 12, - X, ps (1670-

- 76); 13, - XI, ps (1700-21); 14, - XII, ps (1730-40); 15, - XIII, ps (1758-69); 16, - XIV, ps (1769-74).
- CLÉMENT, F., p. 2.
- CLEMENTIA, 1, vr v. Gerard II, gf Ge; z. vr v. Koenraad I, gf Lxbg; 3, - v. Bourgondië, vr v. Robert II, gf VI en v. Godfried I, ht Bb.
- CLEMENTINUS, m, ? e., 14 No (Tr, Ro).
- CLEOPHAS, m, 1e e., 25 Se (U, Ro); z. ook Maria Cleophas.
- CLEPSYDRA, p. 18.
- CLERMONT, z. Petrus v. -, bs Ka; Robertus; Willem.
- CLETUS, z. Anacletus.
- CLITO, z. Willem -.
- CLOCHES, *fête des* -, fr, 25 Ma.
- CLOSSINDE, z. Chlodesindis.
- CLOTARIUS, bel, c. 800, 7 Ap (Prüm).
- CLOVIS, z. Chlodoweg.
- CLUGNY, z. Ferricus de -, bs D.
- CLUNIACENZERS, p. 54; eigen kalender bij LEROQUAIS, *Bréviaires*, dl I, p. CIV-CVI.
- CNYFFIUS (Knijff), Joannes Antonius -, bs Gr (1561-78).
- COBENZL, 1, Filips, gf v. -, gv-gen, hs Hbg (1789); 2, Karel, gf v. -, gev-min, hs Hbg (1753-70).
- COCK, Theodorus de -, ap-vic, bs U (1702-04).
- CODDEUS (Codde), Petrus -, ap-vic, bs U (1688-1704).
- COELESTINUS, z. Celestinus.
- COENA, p. 16; - *Domini of heroica*, Witte do.
- COËTLOGON, Ludovicus Marcellus de -, bs D (1705-07).
- COEVERINCK, Gisbertus -, off., bs HB (1580), bs Dev (1589) en vic-gen, bs HB (1592-94).
- COHIÈRE, *Ste*-, fr, 1 Au, z. Petrus.
- COIMBRA, z. Jacobus v. Portugal of v. -, bs A.
- COLETA, vg, 1447, gecan. 1807, 6 Ma (Gt, Ro).
- COLIGNY, 1, z. Louise v. -; 2, Gaspard v. -, z. Willem I, stdh H-Z.
- COLLE MEDIO (Colmieu), z. Guido II de -, bs Ka.
- COLOMANNUS, bs v. Würzburg, 689; *Kalmanstag*, z. Kilianus.
- COLOMBIER, z. Petrus V, Maleton of v. -, bs A.
- COLONIA, *Coloniensis*, z. Keulen.
- COLUMBA, vg en m, c. 273, 31 De (K, Re, Te, Ro).
- COLUMBANUS, 1, abt v. Bobbio, 615, 18 Se (U), 20 No (Bs), 21 No (K, L, Re, Tr, Ro), 23 No (Te), 24 No (Aw), 29 Ma (Bergen); 2, bel, 959, 15 Fe (Gt).
- COMMEMORATIO, p. 33; - *abbatum*, 7 Ja (O.S.B.), 11 Ja (O.Ci.); - *Assumptionis Mariae*, z. Assumptio; - *Ascensionis Domini*, z. Ascensio; - *animarum*, - *omnium fidelium*, Allerzielen; - *benefactorum*, z. benefactorum; - *monachorum ordinis*, 20 Me (O.Ci.); - *reliquiarum*, z. Reliquiarum.
- COMMOVISTI TERRAM, Incipit v. de tractus v. Sexagesima.
- COMMUNIS, *stilus* -, p. 52, 53.
- COMPASSIO MARIAE, *Commendatio lamentationis Mariae, Festum septem dolorum, Spasmus Mariae, Transfixio Mariae*, 1, vr na 3e zo v. Vasten (K, sedert 1423); 2, vr na 5e zo v. Vasten (algemeen sedert 1727).
- COMPERIS, Carolus -, vic-gen, bs Aw (1699-1700).
- COMPETENTIUM, *dominica* -, Palmzo.
- COMPLÉMENTAIRES, *jours* -, fr, p. 49.
- COMPLETE, *complie, complietijd*, laatste uur v. dag, p. 16, 17; z. ook nachtzang.
- COMPLETORIUM, p. 16.
- COMPUTATIO ANGLICANA, Boodschapstijl.
- COMPUTATORIUM, stijl v. - te Luik, p. 69.
- COMPUTUS, computistiek, p. 3, 4, 5, 6, 18, 22, 24, 26, 34, 39, 40, 52, 71, 73, 74, 81, 82.
- CONCEPTIO, - *Christi of Domini*, p. 34, 54; - *Mariae*, O-L-V. Ontvangen, O-L-V. in Hoormaand, O-L-V. in Advent, fr, *N.D. des Avans*, 8 De (N*, Ro*).
- CONCILIE, - v. Nicea, p. 46; - v. Trente, p. 46; - in Engeland, p. 92.
- CONCORDIA, z. Hippolytus.
- CONCORDAAT v. 1801, p. 49.
- CONCUBIUM, p. 13.
- CONCURRENTES, p. 37, 39, 40, 41, 42, 55, 71, 72, 73, 89; - *septimanae*, p. 39; lijst v. - per jaar, z. tabel I.
- CONFESSIO ET PULCHRITUDO, do na Invo-cavit.
- CONFESSOR, p. 43.

- CONFUSIONIS, *ultimus annus* -, p. 45.
- CONON, ps (686-87).
- CONRADUS, *Conrad*, *Koenraad*, bs v. Tr, 1066, 1 Jn (Tr) ÷ 1, -, bs U (1076-1099); 2, - v. Berg, z. bs K (1275); 3, - v. Hochstaden, bs K (1238-61); 4, - de Mure, p. 6, 64; 5 - v. Seine, z. bs L (1200); 6, z. Koenraad.
- CONSECRATIO, p. 62.
- CONSILIUM IUDEORUM, vr vóór Palmzo.
- CONSTANTIJN, kz. v. Byzantium, indictie, p. 63.
- CONSTANTINOPEL, z. Boudewijn; Johanna; Margareta.
- CONSTANTINOPOLITANA, *indictio* -, p. 63.
- CONSTANTINUS, - I, ps (708-15); - II, *ps (767-68).
- CONSTANTIUS, z. Crescens ÷ - II, kz v. Byzantium, indictie, p. 63.
- CONSUETUDO BONONIENSIS, p. 30, 31; z. Bolonese dagtelling.
- CONSULAATSJAREN, p. 60, 61, 70.
- CONTICINIUM, p. 14.
- CONVERSIO S. PAULI, p. 27; z. Paulus.
- CONZIÉ, 1, Ludovicus Franciscus Marcus Hilarius -, bs St.-Om (1766-69) en bs A (1769-1804); 2, Joachim Franciscus Marmertius de -, bs St.-Om (1769-75).
- COOLS, Reginaldus -, bs Rm (1676-1700) en bs Aw (1699-1706).
- CORBEIENSES, z. Notae -.
- CORBICANUS, mk, 8e e., 26 Jn (N).
- CORBOLIO (Corbeil), z. Petrus II, de -, bs Ka.
- CORDOLIANI, A., p. 5.
- CORDULA, vg en m, een van de Elfduizend Maagden, 4^e-5^e e., 22 Oc (D, K, U, Ro).
- COREMANS, H., p. 7.
- CORIACHE, 1, Amatus -, vic-gen, Mch (1656-57 en 1666-71); 2, Ignatius -, vic-gen Mch (1711-16).
- CORNELIUS, *Cornelis*, m, 252, z. Cyprianus.
- CORNIBUTUS, O.Ci., 30 Ja (Ka, Villers).
- CORNWALES, z. Richard v. -, du kz.
- CORONA SPINEA CHRISTI, 4 Me (K en de meeste du bisdommen; O.Pr.), 11 Au (Re en de meeste fr bisdommen; O.Ci.); zo na octaaf v. Petrus en Paulus (Ariën); 18 Au (Parijs).
- CORONA, fr, *Couronne*, 1, vg. ? e., 20 Fe (Bergen); 2, m, 2^e e., z. Victor.
- CORONATI, *Quatuor* -, m, (Severus, Severinus, Corpophorus en Victorinus), c. 304, 8 No (N, Ro).
- CORONATIONIS, *annus* -, p. 62.
- CORPOPHORUS, z. Coronati Quatuor.
- CORPUS CHRISTI, z. Sacramentum.
- CORRECTIONIS ANNUS, z. Annus.
- CORRECTUS, *stilus* -, p. 48.
- CORTE, de -, z. Curtius.
- COSMAS, m, 297, z. Damianus.
- COSTUME, stijl, p. 74.
- COUEMESSE, *Coudermesse*, z. Koude mis.
- COUDENBERGHE, z. Guilielmus v. -, bs D.
- COUGAT, z. Cucuphas.
- COURONNE, z. Corona.
- COURTENAI, *Courtenay*, z. Boudewijn v. -, gf Nm; Joannes I, v. -, bs Re; Margareta v. -; Robertus I, v. -, bs Re.
- CRABBEELS, Clemens -, bs HB (1584-92).
- CRAMAUD, z. Simon -, bs Re.
- CRAON, z. Joannes III, v. -, bs Re.
- CRAPHAILDIS, m, 7e e., z. Brixius.
- CRASMARUS, bs D (8e e.).
- CREATIO SOLIS ET LUNAE, in de kalenders op 21 Ma.
- CRÉCY, z. Lodewijk v. Nevers of v. -, gf VI.
- CRÉPIN (Fkr), *Dedicatio ecclesiae* in 1568, 1 Me.
- CRÉQUY, 1, Antonius v. -, bs Te (1552); 2, Franciscus v. -, bs Te (1535-52); 3, z. Ingelramnus v. -, bs Te; 4, z. Ingelramnus II v. -, bs Ka.
- CRESCENS, m (met Maxentius, Constantius, Justinus e.a.), c. 303, 12 De (Tr, Ro).
- CRESCENTIA, m (met Vitus en Modestus), c. 303, 15 Jn (Ka, K, L, M, Tr, U, Ro).
- CRISPINIANUS, m, 286, z. Crispinus 1.
- CRISPINUS, 1, m., 286, (met Crispinianus), 25 Oc (N, Ro); 2, m (met Vitalis), ? e., 20 Jn (Aw, Bergen).
- CROIX, z. Walterus III, v. -, bs D.
- CROIX-NOIRES, *Les* -, fr, 25 Ap.
- CROMWELL, 1, Oliver -, protector, kn Eng (1653-58); 2, Richard -, protector, kn Eng (1658-59).

CROY, 1, Carolus de -, bs D (1525-64); 2, Eustachius de -, bs A (1523-38); 3, Guilielmus de -, bs Ka (1516-19); 4, Jacobus de -, bs Ka (1502-16); 5, Ludovicus de -, bs Ie (1647); 6, Robertus de -, bs Ka (1519-56); 7, z. Antonius v. -, bs Te; 8, z. Harduinus v. -, bs D.

CRUCERMARCT, z. Kruismarkt.

CRUCES, 1, Kruisdagen; 2. - *nigrae*, z. Lintania maior.

CRUCIFIXIO DOMINI, als vaste feestdag geplaatst op 25 Ma.

CRUCIS, *Exaltatio S.* -, *Elevatio S.* -, *Exultatio S.* -, *festum - in autumnno*, - *vindemiarum*, Kruisverheffing, Kruisdag in Pietmaand of in Spelmaand, 14 Se (N*, Ro*); *Inventio S.* -, *festum - in Maio*, Kruisvinding, Kruisdag in Mei, 3 Me (N*, Ro*); *Oblatio* -, 16 Jl (Rs); *Relatio* -, 9 De (Ariën); *Susceptio S.* -, 11 Au (Parijs, meestal op de 1e zo v. Au); *Crucis hebdomada*, Paasweek; *Crucium hebdomada*, Kruisdagen.

CRUESEN, Andreas -, bs Rm (1651-57) en bs Mch (1656-66).

CUCUPHAS, fr, *Cougat*, *Quinquenfat*, *Guignefort*, *Généfort*, m, 304, 25 Jl (N, Ro).

CUEBA Y BENAVIDES, z. Bedmar.

CULEMBERG, *Culenborg*, z. Kuilenburg; z. Suederus v. -, bs U.

CUM (of DUM), - *clamarem*, Intr. 1, v. 11° zo na Pinksteren; 2, v. do na Aswo; - *sanctificatus*, 1, Intr. v. wo na 4° zo v. Vasten; 2, za vóór Pinksteren.

CUMPTICH, z. Kontich.

CUNEGUNDIS, *Chunegundis*, *Cunigundis*, du, *Kunigunde*, *Kinge*, knin, 1040, gecan. 1200, 3 Ma (K, Ro); ÷ -, 1, vr v. Walram III, ht Lbg; 2, - vr v. Walram IV, ht Lbg; 3, - v. der Mark, vr v. Diederik v. Heinsberg, gf Ln; 4, z. Kuningunde.

CUNERA, vg en m, ? e., 29 Oc (Elten, Emmerik), 12 Jn (U, Renen).

CUNERUS, - Petri, bs Leeuwarden (1569-77).

CUNIBERTUS, *Honobertus*, 1, bs v. K, c. 643, 12 No (K, L, M, Tr, U, Ro); 2, z. Cuthbertus ÷ -, bs K (627-43), z. hl. 1.

CUNY, z. Quirinus.

CUPERE, Joannes Carolus de -, bs Ie (1714).

CURIA, *stilus curiae*, z. naam v. stad.

CURSUS, *cursus curiae*, *cours*, p. 74.

CURTIUS, Petrus -, bs Bg (1561-67).

CUTHBERTUS, *Cutbertus*, *Cunibertus*, *Gumbertus*, *Gutbertus*, bs v. Lindisfarne, 687, 20 Ma (U, Ro); z. ook Gobertus.

CUYCK (Kuik), z. Albertus II v. -, bs L; Andreas v. -, bs U.

CUYCKIUS, Henricus -, bs Rm (1590-1609).

CYCLUS of CIRCULUS, - *decemnovennalis* of negentienjarige -, p. 34; - *lunaris*, - *lunae* of maan-, p. 34, 35, 36, 55; - *solis* of zonne-, p. 38; - *Paschalis* of Paas-, p. 42; - *magnus Paschae*, p. 42.

CYDROINE, z. Sidronius.

CYPRIANUS, 1, bs en m, 258 (met Cornelius), 14 Se, later 16 Se (N, Ro); 2, m, 304, z. Justina; 3, (*Subran*), abt, c. 586, 9 De (Ariën, Ro); 4, m en bs (met Felix), c. 485, 12 Oc (U, Ro).

CYRIACUS, z. Quiriacus.

CYRICUS, *Cyrus*, *Syricus*, *Quiricus*, fr, *Cyr*, *Cirq*, *Cerdre*, *Serdre*, m, (met Julitta), 305, 16 Jn (A, D, Ka, Te, Ro), 1 Jn (Parijs).

CYRILLUS, *Quirillus*, 1, bs en m, 3° e., 9 Jl (Tr, Ro); 2, bs v. Tr, 458, 19 Me (Tr); 3, bs v. Maastricht, c. 490, 30 Ap (n. Wyckmans).

CYRINUS, z. Quirinus.

D

D, z. Aegyptiaci.

DA PACEM, Intr. v. 19° zo na Pinksteren.

DADO, *Dadoenus*, z. Audoenus.

DAEMEN, Adamus -, ap-vic, bs U (1707-17).

DAEMON MUTUS, Ev. v. 3° zo v. Vasten.

DAG, p. 10; duur v. -, p. 10; begin v. -, p. 11; hoge -, feestdag; nieuwe -, z. Nieuwdag; - van den bloede, z. Bloeddag; - v. maan, p. 72; -benaming, p. 24, 25.

DAGERAAD, p. 19.

DAGINDELING, p. 13.

DAGLETTER, p. 37.

DAGLICHT, duur v. -, p. 13.

DAGLITURGIE, p. 56.

DAGOBERT, 1, - I, kn v. Frankrijk (623-39), Merov; 2, - II, kn v. Austrasië (656-79), Merov; 3, - III, kn v. Frankrijk (711-16), Merov.

- DAGOPGAVE, p. 73, 75, 78, 79, 84, 87, 89 ; omrekening v. -, p. 84.
- DAGTELLING, z. bolonese, moderne, romeinse -.
- DAINVILLA, z. Gerardus v. -, bs A, Te en Ka.
- DALEN, J.L. v. -, p. 81.
- DALENBROEK, z. Godfried v. -, gf Ln.
- DAMANT, Petrus -, bs Gt (1589-1609).
- DAMASUS, ps, 380, 11 De (N min Tr, Ro) ÷ - II, ps (1047-48).
- DAME-MAROYE, z. Maria v. Oignies.
- DAMIANUS, m, 297 (met Cosmas), 27 Se (N, Ro), 26 Se (K).
- DAMMANSTAG, z. Thomas.
- DAMMARTIN, z. Simon v -.
- DAMPIERRE, huis v. - in Vlaanderen, jaars-
stijl, p. 58, 83 ; z. Beatrix, Gwijde, Mar-
gareta, Willem.
- DARIA, m, 3° e., z. Chrysantus.
- DARRAS, Peter -, vic-gen, bs St.-Om. (1671-
72 ; 1675-93).
- DARTEIN, D. de -, p. 44.
- DASSEL, z. Rainaldus v. -, bs K.
- DASTACH, dinsdag (Lxbg).
- DATAUX, z. Natales.
- DATEERBARE GEGEVENS, p. 90.
- DATERING, p. 68, 78, 90 ; -sformulier, p. 70 ;
-sgebruiken, p. 6, 68 ; -sgegevens, p. 93
- DATUM, p. 78 ; kritisch onderzoek v. -, p.
78, 93 ; datumgrens, p. 21.
- DAUN, 1, Viric Filips Laurens, gf v. -, gv-
gen, hs Hbg (1725) ; 2, Philippus II, v.
- Oberstein, bs K (1508-15).
- DAUNOY, F., p. 34.
- DAUPHINÉ (Fkr), jaarsstijl, p. 53.
- DAUVIN, 1, Joannes -, bs Nm (1615-29) ;
2, Guilielmus -, vic-gen, bs Nm (1629-
30).
- DAVE, Joannes -, bs Nm (1593-95).
- DAVID, 1, rex Judaeae, 30 De (K, U), 29
De (Ro) ; 2, mk, 1179, 11 De (Tr) ÷
1, - I, bs Te (959-61) ; 2, - v. Bourgon-
dië, bs Te (1451-55) en bs U (1455-96).
- DÉCADE, p. 49, 50.
- DECADI, p. 49.
- DECAMERON, de tijd tussen O.H. Hemel-
vaart en Pinksteren.
- DECEMBER, p. 28, 29, 87.
- DECEM MILIA MARTYRES of MILITES, 22 Jn
(K, M, Tr, Ro).
- DECENNOVENNALIS, z. Cyclus -.
- DECIMALE, - uren, minuten en seconden, p
49, 50.
- DECOLLATIO, van S. Jan de Doper, 29 Au
(N, Ro).
- DÉCOLASSE, *Décolaise*, fr, Decollatio, 29
Au.
- DEDICATIO ECCLESIAE, *Sacratio ecclesiae*, p.
43 ; lijst v. kerkwijdingen voor Fkr, bij
Dupont, p. 49-52 en bij LEROQUAIS,
Bréviaires, dl II, p. 78-84 ; z. verder Giry,
p. 262, en voor Dts GROTEFEND, *Ztr*, II,
2, p. 85-87 ; z. ook in dit glossarium op
plaatsnaam v. kerk ; - S. *Michaëlis*, 6° e.,
29 Se, z. Michaël.
- DEEMSTERING, p. 19.
- DEFUNCTI FIDELES, Allerzielen, 2 No.
- DEGRASSI, A., p. 60.
- DEI, *festum* -, z. Sacramentum.
- DEIPARA, z. Maria.
- DELAIR, *mois de* -, fr, Augustus, p. 29.
- DELFLAND en SCHIELAND (Z-H), Rentmees-
ter v. -, Bst, bew. 1316 ; later onzeker,
niet Pst (F. 86) ; de dorpen v. Delfland :
Njst (F. 89).
- DELFT (Z-H), Bst, Njst ingevoerd op 1 Ja
1581 (F. 86 ; z. ook NAB, XV, 210-213,
XVIII, 107-108 ; HT, V, 72) ; stijl v. -,
is Bst ; z. Hippolytus.
- DELING DER APOSTELEN, z. Divisio.
- DELISLE, L., p. 83, 90, 94.
- DELOIR, *mois de* -, fr, December, p. 29, z.
BECh, LXII, p. 349.
- DELORME, J., p. 91.
- DELPHENSIS, of *Delphicus, stilus* -, stijl v.
Delft.
- DELPHINALIS STILUS, stijl van Dauphiné of
Kst.
- DELRIO, Joannes -, vic-gen, bs Aw (1611).
- DELUN, *dilun, diluns*, fr, maandag, p. 25.
- DELVAULX, Guilielmus -, bs Ie (1730-61).
- DE MERIDIE, p. 14.
- DEMETRIUS, 1, m, 303, 8 Oc (D, L, Tr,
Ro) ; 2, bs v. Gap, c. 100, 26 Oc (Ber-
gen).
- DEMON, z. Daemon.
- DENDERMONDE, z. Robrecht, heer v. Bethu-
ne en -.

- DE NECESSITATIBUS MEIS, Intr. v. vi na 1° zo v. Vasten.
- DENIJS, *Denijsdag*, z. Dionysius.
- DENTILINUS, *Dentelin*, bel, 7° e., 16 Ma (Ka, Zinnik, n. Dupont); 14 JI (K, Rees, Emmerik, n. Wyckmans).
- DEODERICUS, z. Theodericus.
- DEPOSITO, p. 43; - *alleluia*, z. Alleluia; - *Mariae*, z. Assumptio Mariae.
- DEPPA, vg en m, 612, *adventus*, 26 Jn (D).
- DERANSART, vic-gen, bs A (1724-27).
- DERDE DAG, *binnen* -, na drie dagen, „swondaechs... bin derden daghe... ende saterdaechs darnaer“ (DE PELSMAECKER, *Sent. Ech. Ypres*, n. 1085, a°1412); z. ook NAB, XIX, 165-166.
- DERTIENAVOND, *dertiende avond*, 5 Ja, p. 86, „up den dertienavont den vijftsten dach van Lauaement“ (1543), Bg, SA. Verlijtb. f°89v; *dertiendag*, *dertienmis*, *dertiende dach*, 6 Ja, p. 85; *Lettel dertiendagb*, (1291, Bg RA. bl. nr. 3146) 13 Ja, z. ook Rois, les petits.
- DERTIENDE MAAND, p. 27.
- DE BOIS, z. Bois.
- DESIDERIUS, fr, *Désir*, *Désiré*, *Didier*, *Dizier*, *Dézery*, 1, bs v. Vienne, c. 608, 11 Fe (K, U, Ro), 23 Me (U); 2, bs v. Auxerre, c. 621, 27 Oc (Ka); 3, bs v. Langres, c. 264, op 23 Me als 1; 4, bel, c. 700, 19 Oc (Tr); 5, bs v. Terwaan, 1191, 20 Ja (Te). ÷ 1, -, bs Te (1169-91), z. ook hl 5.
- DESIGNATUS, bs v. Maastricht, ? e., 13 Ja (L).
- DESPONSATIO MARIAE, 22 of 23 Ja (Ro, se-derst 1427), 8 Ma (Gt).
- DESPRETS, z. Joannes -, bs D.
- DEUS, - *cum egredieris*, Intr. v. wo na Pinksteren; - *in adiutorium*, Intr. v. 1, do na 2° za v. Vasten, 2, 13° zo na Pinksteren; - *in loco sancto*, Intr. v. 12° zo na Pinksteren; - *in nomine tuo*, Intr. v. ma na 4° zo v. Vasten; - *omnium exauditor*, tweede responsum v. de eerste nocturne v. 3° zo na Pinksteren; - *qui in errantibus*, Collecte v. 3° zo na Pasen.
- DEUSDEDIT, ps (615-18).
- DEVENRES, *divennes*, fr, vrijdag, p. 25.
- DEVENTER (Ov), p. 73; Njst, bew. 1433, 1506, 1509, 1536, 1538, 1540, 1545; Kst, bew. 1507, 1536 (F. 76); *dedicatio ecclesiae b. Lebuini*, zo vóór 22 JI (15° e.); Lijst van bisschoppen, z. tabel VI.
- DÉZERY, z. Desiderius.
- DIABOLUS RECESSIT A DOMINO, in de kalenders geplaatst op 15 Fe.
- DICO VOBIS, za na Pasen.
- DICIT DOMINUS, Intr. v. 24° zo na Pinksteren; meestal herhaald wanneer meer dan 24 zo na Pinksteren komen; 23° zo na Pinksteren, wanneer Pasen op 24 of 25 Ap valt.
- DIDIER, z. Desiderius, ook Theodericus.
- DIDO, bs D (8° e).
- DIDYMUS, *Didemus*, m, 304 ?, 22 De (U), (met Theodora) 28 Ap (Ro).
- DIEDERIK, *Dirk*, 1, - v. de Veluwe, gf Ge (1058-82); 2, - I, gf H-Z (916-28); 3, - II, gf H-Z (970-88); 4, - III, gf H-Z (993-1039); 5, - IV, gf H-Z (1039-49); 6, - V, gf H-Z (1061-91); 7, - VI, gf H-Z (1121-57); 8, - VII, gf H-Z (1190-1203); 9, - gf Lbg (1033); 10, - v. Heinsberg, gf Ln (1336-61); 11, - v. de Elzas, gf VI (1128-68); 12, z. ook Theodericus en Theuderik.
- DIELEN, Lucas -, vic-gen, bs HB (1580-84).
- DIENNÉE, Antoon de la -, vic-gen, bs St.-Om (1633-35).
- DIEPHOLT, z. Rudolphus v. -, bs U.
- DIERUM DOMINICORUM REX, Drievuldigheidszo, 1° zo na Pinksteren.
- DIES, dag, p. 10; namen v. -, p. 25; - *artificialis*, *civilis*, *integer*, *naturalis*, *usualis*, *verus*, p. 13; - *embolismalis*, p. 35; - *mensis*, *sub die*, *de mense*, p. 70; z. *Ab-solutionis*, *Adoratus*, *Aegyptiaci*, *Ani-marum*, *Apostolorum*, *Architriclini*, *Ater*, *Azymorum*, *Caniculares*, *Carnium*, *Domi-nicus*, *Felicissimus*, *Focorum*, *In-carnationis Domini*, *Iovis absoluti*, *Litaniarum*, *Lunae*, *Muti*, *Omnium apostolorum*, *Sirenarum*, *Veneris*.
- DIEST (Bb), Stad, vm. Kst (RBPB, II, 510); schepenbrieven, Pst bew. 1392, 1571 (ib); heren v. -, Kst, bew. 1454 (ib). ÷ z. Joannes III, v. -, bs U.
- DIJAU, *Dijaus*, fr, donderdag, p. 25.
- DIKSMUIDE (W-VI), volgt gewone stijl van Vlaanderen; Jst ingevoerd op 1 Ja 1576 (Archief); p. 12.
- DILUCULUM, p. 13.
- DILUN, z. Delun.
- DILUVIUM, - *incipit*, - *factum est*, in de kalenders geplaatst op 12, 17 of 23 Ap.
- DIMANCHE, fr, - *cabée*, - *gras*, 7° zo vóór Pasen; - *perdu*, 9° zo vóór Pasen.

- DTMARS, fr, dinsdag, p. 25.
- DIMECRE, *Dimierkes*, fr, woensdag, p. 25.
- DIMISSIO APOSTOLORUM, z. Divisio; - *car-nium*, 7° zo vóór Pasen.
- DINANT, z. Jacobus I, v. -, bs A.
- DINGENS, Franciscus -, vic-gen, bs Aw (1652-54).
- DIOCLETIAAN, keizer, indictie, p. 63, 64; era v. -, p. 65.
- DIOGENES, bs A (4°-5° e).
- DIONYSIUS, *Thienysius*, *Denijs*, 1, m, bs v. Parijs, (met Rusticus en Eleutherius) c. 272, 9 Oc (D, L, Te, Bg, Rs, Bergen, N, Ro), *inventio*, 22 Ap (Parijs); 2, bs en m, 1° e., 3 Oc (A), (met Faustus e.a.) (Ro); 3, bel, 1471, 12 Ma (L, Roermond). ÷ - de Montmorency, bs A (1453); - Exiguus, p. 5, 35, 42, 46, zijn jaartelling, p. 66.
- DIOSCORUS, *ps (530).
- DIPLOMATIEK, p. 93.
- DIRK, z. Diederik en Theodericus.
- DISAPTE, *dissapte*, *dissatte*, *disepte*, fr, zaterdag, p. 25.
- DISCIPULI, z. Septuaginta.
- DISMAS, m, ? e., 7 Fe (Bergen).
- DISPERSIO APOSTOLORUM, z. Divisio.
- DISPUTATIO DOMINI, 1° zo na Driekonin-gen.
- DIVENRES, z. Devenres.
- DIVES MALUS, 2° zo na Pinksteren.
- DIVISIO, *dimissio of dispersio apostolorum, dies omnium apostolorum; deling, scheid-ing of zending der apostelen, aller of twaalf apostelen dag*, 15 Jl (D, M, Tr, N, Ro); 14 Jl (Aw).
- DIVISITATIO S. MARIAE, 2 Jl; z. Visitatio.
- DIZIER, z. Desiderius.
- DODA, vg, 7° e., 24 Ap (Re met Bova; Ro met Bona: z. Bova).
- DODECAMERON, de tijd tussen Kerstdag en Driekoningen in Griekse Kerk.
- DODILO, bs Ka (888-901).
- DODO, mk, c. 725, 28 Oc (Ka).
- DOESBURG (Ge), Njst, bew. 1540; door een geestelijke, Kst bew. 1575 (F. 122).
- DOIJ, z. Petrus de -, bs Te.
- DOKKUM (Fr), Njst bew. 1556-1575 (F. 107).
- DOMAAS, z. Thomas.
- DOMBURG (Z), Pst, vm. 1349, bew. 1540-1543 (F. 114).
- DOMINE, - *in tua misericordia*, Intr. v. 2° zo na Pinksteren; - *ne in ira tua*, 2° zo na Driekoningen; - *ne longe*, - *in de vas-sen*, Intr. v. Palmenzondag; - *refugium*, Intr. v. di na 1° zo v. Vasten.
- DOMINI CORONA SPINEA, z. Corona.
- DOMINICA, zondag, p. 25; - *qua cantatur* wijst op het incipit v. de Introitus, soms v. het Evangelie of een ander gebed v. de mis, p. 42, z. het woord v. het incipit; - *alba*, Pinksteren; - *aperta*, zo waar-op geen heilige of geen octaaf gevierd wordt; - *benedicta*, 1° zo na Pinksteren; - *duplex*, 1° zo na Pinksteren; - *magna*, Pasen; - *media quadragesimae*, 4° zo v. Vasten; - *mediana*, 2° zo vóór Pasen; - *pinguis*, 7° zo vóór Pasen; - *privilegia-ta*, 1° zo v. Vasten; - *quintana*, 1° zo v. Vasten; - *quadragesima*, 7° zo vóór Pa-sen; - *resposita*, 2° zo vóór Pasen; - *sanc-ta*, Pasen; - *unam Domini*, 2° zo na Pa-sen; - *vacans*, - *vacat*, de twee zo tussen Kerstdag en Driekoningen; *Dominicae vacantes*, zondagen na de za v. Quater-temper of v. priesterwijding (n. Capelli); - *vetus*, Pasen of Septuagesima.
- DOMINICALIS LITTERA, zondagletter, p. 37
- DOMINICANEN, z. Predikheren.
- DOMINICARUM REX, 1° zo na Pinksteren.
- DOMINICUS, stichter v. O. Pr., 1221, 5 Au (A, D, M, Tr, U, Ro vóór 1558), 4 Au (L, Ro sedert 1558); *translatio*, 24 Me (Ro) ÷ -, bs A (6° e.).
- DOMINICUS, *dies* -, 1, Zondag; 2, Pasen.
- DOMINUS, - *dixit*, 1° mis v. Kerstdag; - *for-situdo*, Intr. v. 7° zo na Pinksteren; - *illuminatio mea*, Intr. v. 5° zo na Pink-steren; - *surrexit*, 27 Me.
- DOMITIANUS, 1, bel, 7° e., 22 Jn (Crépin); 2, bs v. Maastricht, c. 550, 7 Me (L, Hoei). ÷ -, bs L (535-49), z. hl. 2.
- DOMNA MARIA, z. Maria van Oignies.
- DONAAS, z. Donatianus.
- DONATIANUS, *Donaes*, *Naes*, 1, m, (met Ro-gatianus) 289, 24 Me (U, Ro); 2, bs v. Reims, 4° e., 14 Oc (Bg*, D, Re, Te, Ro), 13 Oc (Ka), *translatio*, 6 Ja (Bg) ÷ -, bs Re (4° e.), z. hl. 2.
- DONATUS, 1, bs en m, 362, 7 Au (N, Ro); 2, bs en m, ? e., 1 Ma (Tr, Ro); 3, z. Hyacinthus.
- DONDERDAG, *doenredach*, *Vesse* -, laatste do

- vóór Vasten; *Witte* -, do vóór Pasen.
- DONUS, 1, - I, ps (676-78); 2, - II, *ps (974).
- DOORNIK (Hg), processie, kruisdagomgang, 14 Se; Stad: Pst, met jaarwisseling op Gv; bisschoppen: vm. Kst (misschien Njst) tot einde 12° e.; v. 13° e. af, Pst bew. 1245 (Arch.); z. WAUTERS, I, p. LXII en III, p. LV; ASEB (1855-6), p. 394-8; LVI, 5-13; ARAB, 1924, 58; REUSENS, *Eléments*, 96; GILLIODTS, *Invent. Intr.*, 89; BECh, LXIX, p. 169; *Dedicatio ecclesiae B. Mariae*, 9 Me. Lijst der bisschoppen, z. tabel VI.
- DORDRECHT (Z-H), vm. geen Pst in 13° e.; Pst met jaarwisseling op Gv, bew. 1403-1521 (F.90; NAB, XVI, 175-180; BVGO, 3° r., LX, 117).
- DORLEDAGHE, du, z. Durcade dach.
- DORMIENTS, *Septem* -, m, 3° e., 27 Jn (K, L, M, Tr, U, soms D), 27 Jl (Ro, soms D).
- DORMITIO, overlijdensdag v. heilige; - *Mariae*, 1, Assumptio *Mariae*; 2, in oude kalenders soms op 18 Ja; - S. *Iohannis*, 27 De.
- DOROTHEA, du, *Orthiendach*, vg en m, c. 306, 6 Fe (K, M, Tr, U, Ro). 13 Fe (U).
- DOROTHEUS, *Dorath*, m, c. 303, (met Gorgonius), 9 Se (N, Ro, Re*).
- DORREMAENT, Maart, p. 28.
- DOUZIÈME JOUR, fr, 6 Ja: *le douzième jour de l'an*, is 6 Ja; vgl. dertiennacht.
- DOWAAL, *Douai*, z. Amatus.
- DRAUCIUS, bs Te (7° e.).
- DRENTE (Ned), Njst of Kst, bew. 1418-1575 (F. 77). Kalenderhervorming, p. 48. Lijst der stadhouders, z. tabel VIII, 4.
- DREUX, z. Henricus II v. -, bs Re.
- DRIE KONINGEN, *Drieconingendach*, *Epiphania*, 6 Ja; z. ook p. 85.
- DRIEUX, z. Driutus.
- DRIEVULDIGHEID, z. Trinitas.
- DRITTER HERBST, du, November, p. 28.
- DRIUTIUS, *Drieux*, Remigius -, bs Lw (1561-69) en bs Bg (1569-94).
- DROGO, bel, 1186, 16 Ap (Ka, Sebourg, Ro) ÷ - bs Te (1030-78).
- DRUDENDAG, S. Gertrudisdag, 17 Ma.
- DRUKKUNST, p. 52, 76.
- DRUTTIENDACH, *druzene dag*, dertiendag, 6 Ja.
- DUBBEL ZOMERUUR, p. 21.
- DUBOIS, 1, Guilielmus II, bs Ka (1720-23); 2, z. Nemius.
- DUCANGE, p. 12, 17, 18.
- DUCENTI ET VIGINTI MARTYRES, z. Martyres.
- DUCHESNE, L., p. 46.
- DUINEN-ABDIJ, p. 83.
- DUISTERMAENT, December.
- DUISTERMETTEN, z. Tenebrae; ten onrechte meent Verwijs en Verdam, dat „*Tres matutinae, dictae duisteremetten*”, betekenen vroegmetten, vroegmis.
- DUITSE EVANGELISCHE STANDEN, kalenderhervorming, p. 48.
- DUITSE ORDE, jaarsijl, p. 53.
- DUITSLAND, Aanvankelijk was, naar men vermoedt, Njst algemeen, p. 52. In de keizerlijke kanselarij is, op enkele uitzonderingen na, onder Rooms-Koning Willem (1248-1256), Rudolf v. Habsburg (1273-1291), Lodewijk v. Beieren (1328-1347) en Karel IV (1355-1378), Kst gebruikelijk. Ook daarbuiten is Kst algemeen, p. 53, 77. Uitzonderingen zijn talrijk; z. Keulen, Munster, Osnabrück, Trier en p. 54. Een keizerlijk rescript van 4 Se 1583 beveelt invoering van gregoriaanse kalender met overgang v. 5 op 16 Oc 1583; het werd niet opgevolgd. Aan het keizerlijke Hof werd de gregoriaanse kalender ingevoerd v. 17 Ja 1584 af, p. 47. Verdere bijzonderheden in H. GROTEFEND, *Ztr*; z. ook p. 63. Dagtelling, p. 75; uurtelling, p. 20; zomerdag, p. 23; zomerruur, p. 21; regeringsjaren, p. 62; indictie, p. 63; studie v. de chronologie, p. 4. Z. eveneens Karinthe, Moravië, Oostenrijk, Pruisen, Stiermarken; Aken, Augsburg, Frankfort a.M., Keulen, Munster, Nuremberg, Osnabrück, Trier.
- DUM CLAMAREM, z. Cum Clamarem.
- DUM MEDIUM SILENTIUM, Intr. v. zo na Kerstdag, en van zo na Circumcisio, wanneer deze op de dag vóór Driekoningen valt; 30 De (D).
- DUM SANCTIFICATUS, z. Cum sanctificatus.
- DUO EWALDI, z. Ewaldi.
- DUODECIM APOSTOLI, z. Divisio.
- DUODI, p. 49.
- DUOTA, vr. v. Godfried II, ht N-Loth.
- DUPLEX HEBDOMADA, week volgend op de 1° zo na Pinksteren.

DURAND, 1, - bs L (1021-25); 2, - D., p. 2.

DURCADE DACH, in een oorkonde v. Jan I, gf H-Z, v. 1299 (Kron HG Ut, IX, 321), wellicht hetzelfde als du Dorledaghe (GROTEFEND, I, 46), ma en di vóór Aswo.

DUUR, - v. dag, p. 10; - v. daglicht, p. 13; - v. ongelijke uur, p. 14.

DWERSNACHT, *dwarsnacht*, *dweersnacht*, *dwe-re nacht*, du, *twere* of *querde nacht*, *quer-nacht*, 1, volle dag; 2, volgende dag; *vijff -e*, vijf volle dagen; p. 10.

DYMPHNA, vg en m, c. 650, 15 Me (Ka, Aw, Ro, Geel*).

E

EBALUS v. ROUCI, bs Re (1021-33).

EBDOMADA, z. *Hebdomada*.

EBERGISILUS, *Evergisilus*, *Evergillus*, fr, *Evergiste*, bs v. K, 590, 14 Se (L), 24 Oc (K); *translatio*, 28 Ma (K) ÷ -, bs K (590), z. bs L (535-549); z. ook hl.

EBERGISUS, z. bs L (535-49).

EBERHARDUS, *Everardus*, *Evrardus*, 1, bel, stichter v. de abdij te Cysoing, 855, 16 De (D, Cysoing); 2, a, stichter v. de abdij Staleck, O. Ci. 12° e., 30 No (Tr); 3, mk v. Morimond, stichter v. Aldenberg, 1152, 22 Me (K) ÷ -, bs D (1173-91); z. eveneens Erardus.

EBERSTEIN, z. Otto v. -, bs L.

EBERTRAMNUS, z. Bertramnus.

EBO, bs Re (816-35).

ECCE, - *advenit*, Intr. v. Drie Koningen, 6 Ja; - *Deus adiuvat*, Intr. v. 10° zo na Pinksteren; - *nunc tempus*, Respons. v. 6° zo vóór Pasen.

ECHBERACTUS, z. Egbertus.

ECHTERDAG, octaaf.

ECHTHEID v. DATERING, p. 93.

ECLIPS, datering v. -, p. 7.

EDAM (N-H), Njst, bew. 1564-1567 (F. 105).

EDGAR, 1, -, kn Eng (959-75); 2, - Etheling, kn Eng (1066).

EDILTRUDIS, *Etheldreda*, fr, *Audrie*, vg en knin, 679, 23 Jn (Tr, Ro).

EDMUNDUS, 1, m, kn v. Oost-Anglië, c. 870, 20 No (Aw), 5 Ja (Ro); 2, fr, *Edme*, *Esme*, abs v. Canterbury, 1241, gecan.

1247, 16 No (K, Ro) ÷ 1, - I, kn Eng (Wessex: 939-46); 2, - II, Ironside, kn Eng (1016).

EDRED, kn Eng (Wessex: 946-55).

EDUARDUS, *Edward*, 1, m, kn v. Engeland, 979, 18 Ma (Ro), 19 Ma (Parijs); *translatio*, 18 Fe; 2, bel, kn v. Engeland, 1066, gecan. 1161, 13 Oc (Eng) ÷ 1, - I, kn Eng (1272-1307), p. 62; 2, - II, kn Eng (1307-27); 3, - III, kn Eng (1327-77); 4, - IV, kn Eng (1461-70, 1471-83); 5, - V, kn Eng (1483); 6, - VI, kn Eng (1547-53); 7, - de Belijder, kn Eng (1042-6), z. ook hl 2; 8, - de Martelaar, kn Eng (975-79), z. ook hl 1; 9, - de Oude, kn Eng (Wessex: 899-925); 10, -, ht Ge (1361-71).

EDUXIT, - *Dominus*, Intr. v. za na Pasen; - *eos*, Intr. v. vr na Pasen.

EDWARD, z. Eduardus.

EED, Aubertus v. den -, vic-gen, bs Aw (1676-77) en bs Aw (1677-78).

EELKO, a, O. Pr., 1332, 22 Ma (U).

EENAME, Giselbert, abt v. -, p. 92.

EERONDEREN, voormiddag.

EERSEL, Gerardus Govardus v. -, bs Gt (1771-78).

EERSELMAENT, z. Aarzelmaand.

EEUW, opzoeken v. - in datum, p. 89.

EEUWIGDUREND KALENDER, p. 37, 38, 52, 85; z. tabel III.

EFFAIRIES DE PAQUES, fr, de week na Pasen.

EFFREM, z. Ephrem.

EGALITÉ, *ère de l'*, p. 67.

EGAT, z. Agapitus.

EGBERTUS, *Echberactus*, bs v. Trier, 989, 9 De (Tr) ÷ -, kn Eng (Wessex: 802-39).

EGESIPPUS, z. Hegesippus.

EGIDIUS, *Aegidius*, fr, *Gilles*, *Gilly*, a, c. 547, 1 Se (D*, Bg*, St-Om*, N min Re, Ro), 2 Se (Re) ÷ 1, -, bs Re (573-590); 2, - Aicelin de Montaigu, bs Te (1356-61).

EGINARDUS, z. Einardus.

EGMOND (N-H), abdij: Pst, bew 1255; Kst, sedert 1310 (MULLER, *Programma*, 13; F. 100); heren v. -, Kst of Njst, bew. 1370-1390 (F. 100); z. Adalbertus. ÷ 1, Georgius v. -, bs U (1534-59); 2, z. Adolf v. -; Anna v. -; Arnulphus v. -; Karel v. -.

- EGO, - *autem cum iustitia*, Intr. v. vr na 2° zo v. Vasten; - *autem in Domino*, Intr. v. wo na 3° zo v. Vasten; - *clamavi*, Intr. v. di na 3° zo v. Vasten; - *sum pastos bonus*, Ev. v. 2° zo na Pasen.
- EGRESSIO NOE EX ARCA, geplaatst op 27 of 28 Ap in de kalenders.
- EGROTUS OCTO ANNORUM, Ev. v. vr na 7° zo vóór Pasen.
- EGYPTE, z. epacten en Aegyptiaci; uittocht uit -, p. 33; namen v. dagen in -, p. 24.
- EICHMANN, Th., p. 4, 75.
- EINARDUS, *Eginardus*, fr, *Esnard*, er, ? e., 25 Ma (K, Altena).
- ELBURG (Ge), Njst, bew. 1447 (F.124).
- ELDEREN, Joannes X Ludovicus v. -, bs L (1688-94).
- ELECTIONIS, *annus* -, p. 62.
- ELEONORA, 1, vr. v. Reinoud II, gf Ge; 2, vr. v. Boudewijn IV, gf VI.
- ELEUSIPPUS, z. Gemini.
- ELEUTHERIUS, 1, ps, 193, 26 Me (Ro), 6 Se (Bs); 2, bs en m, c. 130, 18 Ap (U, Ro); 3, z. Dionysius; 4, bs v. N-D, 6° e, 20 Fe (D*, Ro), 23 Fe (Bergen); *elevatio*, 9 Jl (D); *translatio*, 25 Au (D*). ÷ -, bs D (6° e.), z. ook hl. 4.
- ELEVATIO, p. 43, z. naam v. heilige; - S. *Crucis*, z. *Crucis*.
- ELF DUIZEND MAAGDEN DAG, *Elfduzent-maechdendach*, *Undecim milia virginum*, 21 Oc (K); z. ook Ursula.
- ELFRUDIS, vr. v. Boudewijn II, gf VI.
- ELIAS, 1, a v. St-Pantaleon, 1042, 12 Ap (K); 2, (*Elia*, *Heliade*), a, ? e., 20 Jn (Tr, n. Dupont); 3, profect, 20 Jl (O. Ca.). ÷ - de Ventadour, bs D (1324).
- ELIGIUS, *Elooi*, *Looi*, fr, *Eloi*, *Alo*, du, *Gloytag*, bs v. N-D, 660, 1 De (D*, Bg*, A, Ka, K, L, Re, Te, Tr, U, Ro); octaaf, 7 De (Noyon), 8 De (D); *translatio*, 25 Jn (A, D, Ka, Te, Re); over het algemeen hoofddeestdag in Duitsland, 9 Ja (Noyon); *ordinatio*, 14 Me (Noyon) ÷ - bs D (641-60), z. hl.
- ELIPHUS, *Elisius*, *Eloph*, *Aloph*, *Elir*, m, 4° e., 16 Oc (K, U, Ro).
- ELISABETH, *Elizabeth*, *Liesbeth*, du, *Elsa-beendach*, 1, v. Thuringen, knin v. Hongarije, 1231, gecan. 1235, 19 No (Tr*, N min Re en Te, Ro), begin v. winter, p. 23, 24; *elevatio* of *translatio*, 2 Me (Ka); 2, a, O.Ci., 1165, 18 Jn (Tr, Ro) ÷
- 1, -, kn Eng (1558-1603); 2, - v. Gör-litz, ht Lxbg (1412-51), vr. v. Jan v. Beieren, gf H-Z, en v. Antoon v. Bourgondie, ht Bb; 3, -, vr. v. Jan I, gf H-Z; 4, -, vr. v. Willem II, gf H-Z; 4, - v. Vlaanderen, vr. v. Arnulf IV, gf Ln; 5, - (ook Isabella) v. Vermandois, vr. v. Filips v. de Elzas, gf VI; 6, - vr. v. Karel v. Egmond, ht Ge; 7, -, vr. v. Jan de Blinde, gf Lxbg; 8, -, vr. v. Karel (IV), gf Lxbg; 9, -, vr. v. Albrecht II v. Oostenrijk, ht Lxbg; 10, - v. Fkr, vr. v. Filips IV, hs Hbg; 11, -, vr. v. Frans II, hs Hbg; 12, - Christina v. Brunswijk-Wolfenbüttel, vr. v. Karel VI, hs Hbg; 13, - Wilhelmina Louisa v. Wurtemberg, vr. v. Frans II, hs Hbg; 14, - v. Leuchtenberg, vr. v. Jan v. Nassau, stdh Ge; 15, z. ook Isabella.
- ELISEUS, profect, 14 Jn (O.Ca.*) ÷ z. ook Heliseus.
- ELISIUS, z. Eliphus.
- ELMERUS, bel, patroon v. Molhaing, ? e., 27 Au (L).
- ELOOI, *Eloi*, z. Eligius.
- ELOPH, z. Eliphus.
- ELOQUIUS, bel, c. 690, 3 De (Waulsort); *translatio*, 8 Oc (Waulsort).
- ELZAS, z. Boudewijn v. de -, bs Te; z. Diederik v. de -, gf VI; z. Filips v. de -, gf VI; z. ook Alsatia.
- EMBOLISMALIS, *Embolismus*, p. 35; *annus* -, p. 35, 36; *mensis* -, p. 26, 35; *dies* -, p. 35.
- EMEBERTUS, z. Ablebertus.
- EMERENTIANA, vg en m, 3° e., 23 Ja (Ro, N met Macharius).
- EMIRTIUS, z. Evurtius.
- EMMANUEL FILIBERT v. SAVOIE, gv-gen, hs Hbg (1555-59).
- EMMO, z. Amatus ÷ 1, - (Immo), bs D (840-860); 2, -, gf Ln (1046-78).
- EMPOUSE, N.D. -, fr, 25 Ma.
- ENCKEVOIRT, z. Guilielmus III, v. -, bs U.
- ENCYCLOPAEDIA BRITANNICA, p. 45.
- ENDACH, octaaf.
- ENGELAND, In de 8° e. Kst, p. 52, 53; Beda past een 24-September-stijl (Indictiestijl) toe, p. 63. Midden 11° e. Bst, die algemeen wordt op einde 12° e., tot 1752 (p. 54, 77, 84); Pisaanse stijl wordt uitzonderlijk gebruikt in 1191 (p. 83); Njst op 1 Ja 1752, en gregoriaanse kalender

- door overgang v. 2 op 14 Se 1752, p. 47. Christelijke jaartelling bij de Angelsaksen is betwist, p. 66. Regeringsjaren, p. 62. worden tot heden in de datering v. wetten gebruikt: de wetten v. een zitting v. h. Parlement, de zgn. *Acts*, worden in een niet altijd strikt chronologische volgorde als hoofdstukken (*capita*, chapters, verkort: C.) gerangschikt, v. volgnummer voorzien en met regeringsjaar aangehaald, b.v.: „Act 9 Geo. IV, c.17” of: „9 Geo. IV, c.17”, wat betekent de wet 17 v. de zitting v.h. Parlement in 9^e regeringsjaar van Georges IV, d.i. 29 Ja 1828-29 Ja 1829; bedoeld is de wet v. 9 Me 1828 die de Test-Act van 1673 (Act 25, Car. II, c.2) opheft. Zijn er 2 zittingen in een regeringsjaar, dan worden ze onderscheiden door toevoeging v. St. I of St. II (St. is afkorting v. Statute) achter naam v. koning, b.v.: de beroemde Bill of Rights (1689) wordt aangehaald als: „1 Wm. and M. St. II, c.2” (2^e wet v. 2^e zitting v. Parlement in 1^e regeringsjaar v. Willem II en Maria). Loopt een zitting over 2 regeringsjaren, dan worden beide aangegeven, b.v. de wet v. 27 Jl 1694 die de Bank van Engeland opricht wordt aangehaald: „5 and 6 Wm. and M., c.20”. De heiligenkalender v. Engeland telt betrekkelijk vele eigene namen. Uurtelling, p. 20; zomernuur, p. 21; schrikkeldag, p. 45. Vgl. over de Engelse chronologie, p. 4; F.M. POWICKE, *Handbook*, p. 91, en bondig, doch zeer goed en met bibliografie: C. R. CHENEY, *Handbook of Dates for Students of English History* (Londen, 1945). Lijst der koningen, z. tabel VII; z. ook p. 83, 94. Z. ook Ierland, Schotland, Shetlandeilanden, Wales.
- ENGLBERTUS, bs v. K, 1225, 7 No (K, Ro) ÷ 1, - I, v. Berg, bs K (1216-25), z. ook hl; 2, - II, v. Valkenburg, bs K (1261-74); 3, - III, v. der Mark, bs L (1345-64) en bs K (1364-69); 4, - v. Kleef, bs U (1481).
- ENGELGRAVE, Franciscus -, vic-gen, bs Aw (1775-76).
- ENGELMIS, *missa de Angelis*, vroegmis in de Advent.
- ENGLMUNDUS, a, 8e e., 21 Jn (U, Velsen); 1 Fe (U, kal. v. 1448).
- ENGHEN, z. Joannes v. -, bs D en L.
- ENGRANNUS, z. Ingelramnus.
- ENKHUIZEN (N-H), Kst of Njst (vm. Njst) bew. 1568-1575 (F. 105); z. Gummarus.
- ENKLAAR, D. Th., p. 56.
- ENKVIST, N.E., p. 23.
- ENTRÉE, *a l' - del mois*, fr, p. 30.
- EORTIUS, z. Evurtius.
- EPACTAE, epacten, p. 36, 38, 40, 55, 71, 72, 73, 89; - *lunares of minores*, p. 36; - *solis of maiores*, p. 39; - *romanae*, p. 36; - *bedanae*, p. 36; - *Aegyptiacae*, p. 36; - *nullae*, p. 36; lijst v. -, z. tabel I.
- EPAGOMÈNES, *jours* -, aanvullende dagen in republikeins kalender, p. 49.
- EPHREM, *Effrem*, bel, 378, 9 Jl (D), 1 Fe (Ro).
- EPIGMENIUS, z. Pigmenius.
- EPIMACHUS, m (met Gordianus). 362, 10 Me (N, Ro).
- EPIMENEUS, z. Pigmenius.
- EPIPANTI, *Hypapani*, 2 Fe.
- EPIPHANIA, p. 12, *Theophania*, *Regum dies*, *Regum Trium dies*, *Magi of Magorum dies* of *adoratio*, *Apparitio*, *Baptismus Christi*, *Festum Stellae*, *Driekoningen*, *Dertiendag*, *Druittiendag*, *Openbaring O.H.*, fr, *Thephanie*, *Thiephène*, *Tyephane*, *Epifaine*, *Pifaine*, *Bruvenic*, *Aparoisson*, *jour des rois*, *Trois Rois*, *Mages*, *Treisme*, *Treme*, *jour delle heylle*, *le heloire*, du, *Drei Königs-tag*, *Druzebende dag*, *Druzen Misae*, *Zwölftē tag*, eng, *twelfth-day*, 6 Ja (N*, Ro*, te K* sedert 1164); *octava Epiphanie*, du, *Achtzehnte Tag*, 13 Ja (N* min Re, Ro*), 12 Ja (Re*, waar het soms heet *Epiphanie septima*).
- EPISCOPATUS PUERORUM, 12 Ma (S. Gregorius), 6 De (S. Nicolaus) of 28 De (Innocentes).
- EPOCHA, begintijdstip v. een telling, inzonderheid v. een jaartelling, p. 60, 61.
- EPONYMIE, p. 60.
- EPPE, z. Joannes II v. -, bs L.
- EPULARUM S. PETRI FESTUM of DIES, 22 Fe.
- EQUINOCTIAAL, - jaar, p. 23; - uur, p. 18.
- ERA, z. Aera en Ere.
- ERACLUS, *Everaclus*, bs L (959-71).
- ERARDUS, 1, - (Pirardus), bs L (832-40); 2, - v. der Mark, bs L (1505-38); 3, z. Eberhardus.
- ERASMUS, bs en m, 303, 2 Jn (Ro), 3 Jn (K, Tr, U).
- ERAT HOMO, Ev. v. *Pascha annoisinum*, z. annotinum.

- ERATOSTHENES, Griekse chronograaf, p. 2.
- ERCHTAG, du, dinsdag.
- ERE, - *de l'Egalité*, - *de la Liberté*, - *de la République*, p. 67.
- EREMBALDUS, z. Grimbaldus, bs Te.
- ERENFRIDUS, *Ezzo*, bel, 1035, 21 Me (K).
- ERGOULE, z. Gudula.
- ERITAG, *Erichtag*, du, dinsdag, p. 25.
- ERKEMBODO, bs v. Te, 742, 12 Ap (St-Om*, Te); *translatio*, 6 Se (St-Om) ÷ -, bs Te (723-42), z. ook hl.
- ERLUINUS, a v. Gemboelers, ? e., 23 Me (L); z. Herluinus.
- ERMELINDIS, vg, 598, 29 Oc (L, Meldert).
- ERMENGARDIS, vr. v. Albert I, gf Nm.
- ERMENOLD, z. Erminus.
- ERMESINDE, 1, -, gf Lxbg (1198-1247); 2, -, vr. v. Walram III, ht Lbg; 3, -, vr. v. Godfried, gf Nm.
- ERMINUS, *Ermenoldus*, *Ermo*, a v. Lobbes, 737, 25 Ap (L, Lobbes, Ro); *translatio*, 26 Oc (L).
- ERMO, z. Erminus.
- ERNEST, 1, - v. Oostenrijk, gv-gen, hs Hbg (1593-95); 2, - Casimir, stdh Fr (1620-32), Dr en Gr (1625-32); z. ook Willem Frederik, stdh Gr.
- ERPS, z. Königsegg -.
- ERSELMAENT, z. Aarzelmaand, p. 28.
- ERTBORN, Alphonsus Dominicus v. -, vic-gen, bs Aw (1727-28).
- ESCAPES JUNE, z. Capejune.
- ESCEUX, z. Celsus.
- ESCOLASSE, z. Scolastica.
- ESME, z. Edmundus.
- ESNARD, z. Einardus.
- ESNE, Michael d', bs D (1596-1614).
- ESPINOSA, Carolus d', bs Aw (1727-42).
- ESTAS, *Aestas*, zomer, p. 23; - *media*, mid-zomer, 24 Jn.
- ESTÈVE, z. Stephanus.
- ESTO MIHI, Intr. v. Quinquagesima, 7° zo vóór Pasen, p. 86.
- ESTRÉES, Joannes III, d', bs Ka (1716-18); z. Ongnies.
- ETENIM SEDERUNT, Intr. v. 26 De.
- ETEOSTICHON, chronosticon.
- ETHELDREDA, z. Ediltrudis.
- ETIENNE, z. Stephanus.
- ETMAAL, p. 10, 11, 13; in mnl *admael* of *etmael* betekent meestal feestdag, soms daglicht; z. ook dag.
- ETRENNES, fr, z. Strenae.
- ETTO, *Zetto*, fr, *Zé*, bs, c. 652, relieken te Liessies, 10 JI (Ka, Liessies, Bergen).
- EUBERTUS, *Eugenius*, bs en m, 3° e., patroonhl v. Rijsel, 1 Fe (Rs*, A).
- EUBULE, z. Methodus.
- EUCCHARISTIA, 1, Witte do; 2, Sacramentsdag.
- EUCHARIUS, fr, *Eucaire*, *Eucler*, 1, bs v. Orléans, 727 of 743, 20 Fe (U, L, St-Truiden*, Ro); *translatio* (met die v. S. Trudo), 11 Au (L); 2, bs v. Tr, 3° e., 8 De (Tr*, Ro), 9 De (U).
- EUFAXIA, z. Euphraxia.
- EUFEMIA, z. Euphemia.
- EUFRAXIA, z. Euphraxia.
- EUGENIANUS, fr, *Hégémoïn*, m, c. 340, 8 Ja (U, onder de naam Eugenius; Ro).
- EUGENIUS, *Eugeen*, 1, bs, ? e., 6 Se (Noyon, Ro); 2, bs en m, c. 286, 15 No (L, Ro); 3, z. Eugenianus; 4, z. Eubertus ÷ 1, - I, ps (654-57); 2, - II, ps (824-27); 3, - III, ps (1145-53); 4, - IV, ps (1431-47); 5, - of Frans -, prins v. Savoie en Piemont, gv-gen, hs Hbg (1716-24).
- EULALIA, fr, *Aulaie*, *Alausie*, *Aulaire*, *Olaille*, vg en m, 304, 10 De (A, D, Tr, U, Ro); 12 Fe (K, Tr); 13 Fe (U).
- EULALIUS, *ps (418-19).
- EUNUCIUS, *Eunutius*, bs v. N-D, 8° e., 10 Se (Noyon) ÷ -, bs D (8° e.), z. ook hl.
- EUPEN, P.S.v. -, vic-gen, bs Aw (1784-85).
- EUPHASIA, z. Euphraxia.
- EUPHEMIA, *Eufemia*, fr, *Ophenge*, *Offenge*, *Ypbenge*, 1, vg en m, 307, 13 Ap (N min D, L, en M); 16 Se (D), (met Germanus en Lucia), 16 Se (N min D, Ro).
- EUPHRATAS, bs K (334).
- EUPHRAXIA, *Eufraxia*, *Eufaxia*, *Euphasia*, *Euphraxia*, vg en m, 410, 11 Fe (Tr), 13 Ma (Ro).
- EUPLIUS, diaken en m, 304, 12 Au (D, K, L, Tr, U, Ro).
- EUPROBIUS, z. Eutropius.
- EUSEBIA, fr, *Ensoie*, *Ysoie*, a v. Haimage, c. 660, 16 Ma (D, Marchiennes).

EUSEBIUS, 1, bel, 358, 14 Au (N, Ro) ; 2, v. Caesarea, bs en bel, c. 340, 20 Jn (A), z. ook p. 2 ; 3, bs v. Samosata en m, c. 380, 21 Jn (A, D, Ro) ; 4, mk en m, ? e., (met Felix) 5 No (U, M, Aw, Ro).

EUSTACHIUS, *Eustasius, Justas, Ystaes*, 1, m (et socii), ? e., 2 No (K, L, M, Tr, U), 1 No (O. Pr.), 3 No (Ka), 4 No (D, Te) ; 2, m, c. 118, 20 Se (Ro) ; 3, a v. Luxeuil, 625, 29 Ma (U, Ro) ; 4, (*Eustochius*), bs v. Tours, c. 400, 19 Se (Bs, Aw, Ro) ÷ - Persand v. Rochefort, bs L (1378).

EUTAULLES, *Eutalles*, fr, Octaaf.

EUTROPIA, vg en m, 407 of 451, z. Nicasius.

EUTROPIUS, 1, bs en m, 3^e e., 30 Ap (D, U, hier ook onder de naam Euprobius, Ro) ; 2, bs v. Orange en bel, c. 480, 27 Me (Bs, Ro).

EUVERTE, z. Evurtius.

EVANGELIE, aanwijzing v. zo door -, p. 42.

EVANGELISMI FESTUM, 5^e zo na Pasen ; vroeger ook soms 1 Me.

EVANGELISTA, Johannes, 27 De.

EVANGELIUM CHANANAEA, z. Cananea.

EVARISTUS, ps en m, c. 121, 26 Oc (Ro).

EVEN, E.v. -, p. 81.

EVENMAAND, *Evenemaent*, September ; soms November, p. 28.

EVENTIUS, m (met Alexander en Theodulus), 132, 3 Me (N, Ro).

EVERACLUS, z. Eraclus, bs L.

EVERARDUS, z. Eberhardus en Erardus.

EVERELMUS, *Querelinus*, er, 1060, 2 Oc (Bg).

EVERGERUS, bs K (985-999).

EVERGISILUS, *Evergillus, Evergiste*, z. Ebergisilus.

EVERMAREUS, m, 702, 1 Me (L, Tongeren).

EVARDUS, z. Eberhardus.

EVURTIUS, *Eortius, Emirtius*, fr, *Euverte*, bs v. Orléans, 391, 7 Se (A, D, Ka, L, Re, Te, U, Ro).

EWALDI, *duo* -, m, 695, 3 Oc (Ka, K, L, M, Tr, U, Ro) ; *adventus*, 29 Oc (M).

EWIGTAG, *Ewenweichtag*, du, 1 Ja.

EXALTATIO S. CRUCIS, z. Crucis.

EXAUDI, - *Deus*, Intr. v. di na 4e zo v. Vasten ; - *Domine*, Intr. v. 6e zo na Pasen ; soms 6e zo na Pinksteren ; - *Domine se-*

cundum, Intr. v. 6^e zo na Pinksteren ; - *nos Domine*, Antiphone v. Aswoensdag.

EXAUDIVIT DE TEMPLO, Intr. v. ma en di v. de Kruisdagen (volgend op 5^e zo na Pasen).

EXCARNALIUM, *dominica* -, 7^e zo vóór Pasen.

EXCEPTIO, p. 43 ; z. naam v. heilige.

EXEUNTE MENSE, p. 30.

EXITUS MENSIS, p. 30.

EXORCISMUS, Ev. v. 3^e zo v. Vasten.

EXPECTA DOMINUM, Intr. v. di na Passiezo (5^e zo v. Vasten).

EXPECTATIO, - *B. Mariae, - parius, Saluatio Mariae*, 15 of 18 De (eerst in Spanje, sedert 1573 algemeen), dag v. eerste O Antiphone ; z. O.

EXPECTATIONIS HEBDOMADA, week na O.H. Hemelvaart.

EXSULTABUNT SANCTI, 2 Fe.

EXSULTATE DEO, Intr. v. wo v. Quateremper v. de herfst (na 14 Se).

EXSULTATIO CRUCIS, z. Crucis.

EXSULTET, Paasza.

EXSURGE, *Domine, quare obdormisti*, Intr. v. Sexagesima (8^e zo vóór Pasen).

EXUPERIUS, m (met Mauritius e.a.), 286, 22 Se (Ka, Ro).

EZELSFEEST, z. Asinorum festum.

EZZO, z. Erenfridus.

F

Men zie ook onder PH.

FABIANUS, 1, ps en m (met Sebastianus), 253, 20 Ja (N, Ro*) ; 2, m, ? e., 20 Fe (Bergen).

FAC MECUM, DOMINE, Intr. v. vr na 3^e zo v. Vasten.

FACTUS EST DOMINUS, Intr. v. 3^e zo na Pinksteren.

FAKKELZONDAG, 6^e zo vóór Pasen.

FALCO, bs L (511/12).

FALKENSTEIN, z. Kuno v. -, bs K.

FAMEROEULLES, A. de -, vic-gen, St-Om (1656-62).

FARABERTUS, bs L (947-53).

FARAGOUSTE, *la* -, *Ferragouste*, fr, 1 Au (Italië), 15 Au (Nd-It) ; z. Petrus.

- FARAMUNDUS, *Faramond*, 1, - bs K (8° e.); 2, - bs L (675-683).
- FARGEAU, z. Ferreolus.
- FARNESE, 1, Alexander -, ht v. Parma, gv-gen, hs Hbg (1578-92); 2, Alexander -, ht v. Parma, gv-gen, hs Hbg (1680-82).
- FARO, z. Burgundofaro.
- FASSNACHT, du, Vastenavond.
- FASTI CONSULARES, p. 60.
- FASTRADA, *Vastrada*, wed, 722, 21 JI (L, Susteren).
- FATUORUM FESTUM, 1 Ja (Fkr).
- FAUSTA, vg en m, 303, 20 Se (U, Ro).
- FAUSTINA, vg en m, 1° e., 16 Fe (U).
- FAUSTINUS, 1, m, (et socii), 3° e., 15 De (Tr, Ro); 2, m (met Jovita), c. 134, 15 Fe (Ro); 3, z. Beatrix.
- FAUSTUS, 1, m, c. 304, 13 Oc (Bs, Ro); 2, m, (et alii), c. 490, 28 Se (Bs).
- FAYDIT, z. Hugo I, de -, bs A.
- FEBRUARI, p. 28, 29, 87.
- FEESTDAG, p. 23, 32, 42, 43, 92; veranderinglijke -, p. 32, 33; vaste -, p. 32.
- FEESTEIGEN, p. 32.
- FEESTKALENDER, p. 6, 9, 76.
- FEESTSLEUTEL, p. 41.
- FEFRUS, z. Fiacrius.
- FELICIANUS, m (met Primus), c. 287, 9 Jn (N, Ro).
- FELICISSIMUS, m, 258, z. Agapitus.
- FELICISSIMUS DIES, Pasen.
- FELICITAS, 1, m, 164, 23 No (N min D, Ro); 2, vg en m (met Perpetua), c. 205, 7 Ma (N, Ro), 6 Ma (Rs, en thans ook Ro).
- FELICIUS, z. Potentinus.
- FELICULA, *Felicola*, 1, vg en m, 1° e., 13 Jn (A, Ka, K, Tr, U, Ro); 2, m (met Vitalis en Zeno), ? e., 14 Fe (N, Ro).
- FELIX, 1, in Pincis, - voor Anthonis, pr en m, 265, 14 Ja (N, Ro); 2, bs v. Tr, 398, 26 Ma en 11 Ap (Tr, Ro); 3, pr en m c. 212, z. Achilleus; 4, ps en m, 275, 30 Me (U, Ro); 5, m (met Nabor), c. 304, 12 JI (D, K, M, Tr, U, Ro), *translatio*, 23 JI (K); 6, ps en m, 359, z. Beatrix; 7, m, c. 303, z. Adauctus; 8, m (met Regula), ? e., 11 Se (Tr); 9, bs en m, c. 485, z. Cyprianus; 10, pr, ? e., z. Eusebius; 11, bs en m (et alii), ? e., 24 Oc (U) ÷ 1, - III, ps (483-92); 2, - IV, ps (526-30); 3, - V, ps (1439-51).
- FENAL, *fenel, fenalmois, mensis fenalis, fenarium*, 1, Juli, p. 29; 2, hooitijd, einde Jn en begin JI in VI, JI en Au in Lotharingen (n. Giry); *St. Pierre fenalz entrant*, 1 Au.
- FÉNÉLON, Franciscus de Salignac de la Mothe -, bs Ka (1695-1715).
- FENERECHE, fr, Juli, p. 29.
- FERDINAND, 1, - I, du kz (1531-64), br v. Karel V, hs Hbg; 2, - II, du kz (1619-37); 3, - III, du kz (1636-57), vd v. Maria-Anna, vr v. Filips IV, hs Hbg, br v. aartsht Leopold-Willem, gv, hs Hbg; 4, - IV, du kz (1653-54); 5, - v. Aragon, grootvd. v. Karel V, hs Hbg; 6, -, kd-infant v. Spanje, gv-gen, hs Hbg (1634-41).
- FERIA, 1, dag v. de week, p. 25, - *prima*, p. 25; 2, feestloze dag in kerkelijk kalender, p. 32; 3, ook - *forensis*, marktdag, jaarmarkt; z. jaarmarkt; - *bona sexta*, Goede vr; - *bona septima*, Paasza; - *cinerum*, Aswo; - *maior* 1, (*magna*), weekdag vóór Pasen; 2, ma v. de Kruisdagen; - *quarta cinerum*, Aswo; - *secunda maior*, ma vóór Pasen; - *secunda jurata*, verzworen ma; - *calida*, 1, z. jaarmarkt; 2, jaarmarkt te Troyes, di v. 3° week na 24 Jn (z. Champagne); - *frigida*, 1, z. jaarmarkt; 2, jaarmarkt te Troyes, 1 Oc (z. Champagne en Koude Mis); - *Prati*, jaarmarkt te Caen, 9 Oc (n. Giry).
- FERIALIA PASCHAE, *feriae Paschales*, de dagen v. week na Pasen.
- FERIALIS, - *hebdomada*, de Goede Week; - *littera*, dagletter.
- FERIO, z. Frias.
- FERRAGOUSTE, z. Faragouste.
- FERRAND V. PORTUGAL, echtg. v. Johanna v. Constantinopel, gf VI en Hg, gf Nm (1229-32).
- FERRARA (It), p. 19.
- FERREOLUS, *Fargeau*, 1, m (met Ferrutio), 211, 16 Jn (Aw, Ro); *inventio*, 5 Se (Tr); 2, bs en m, 4° e., 18 Se (Ka, Tr, Ro).
- FERRICUS, 1, - Cassinel, bs Re (1390); 2, - de Clugny, bs D (1473-83).
- FERRUTIO, *Ferrutius*, z. Ferreolus, 1.
- FESENSUS, z. Vincentius.
- FESTA, *Festivitas, Festum*, kerkelijke feestdag, p. 32, z. op bijgevoegde naam; *jes-*

- tum... secundo*, octaaf v. feestdag; *festum festorum*, Pasen; *festum fori*, - *chori*, p. 32; *festum mobile*, - *immobile*, p. 32; *festi principalia*, *festi paschalia*, z. Natales; - *reliquiarum*, z. Ostensio; - *miraculorum Mariae*, 19 Jn (St.-Om); - *victoriae Mariae de Woerionck* (Worringen, 1288), 5 Jn (Bs).
- FESTIVITAS DOMINAE NOSTRAE, ook *Natale of Nativitas Domini*, 25 Ma; - *omnium metropolis*, 25 De; - *Festivitatum Mariae*, 4^e zo v. Advent (Aw). *Quatuor festivitates*, Kerstdag, Pasen, Pinksteren en O.L.V. Hemelvaart (1377); z. ook *Natales*.
- FESTIVITATIS, *dies magnae* -, Witte do.
- FÊTE-DIEU, fr, z. Sacramentum.
- FETTISDAG, du, di vóór Aswo.
- FEULLIEN, z. Foillanus.
- FEYS, E., p. 30.
- FIACRIUS, *Fefrus*, bel, c. 670, 30 Au (Re, U, Ro).
- FIBITUS, bs v. Tr, c. 500, 5 No (Tr, Ro).
- FICHARDUS (Acharius), bs D (829-38).
- FIDES, vg en m, c. 137, z. Caritas.
- FIDIS, vg en m, c. 287, 6 Oc (A, D, Ka, K, L, Re, U, Ro).
- FIEF, Nicolaus II du -, bs A (1637-41).
- FIGEAC (Fkr), jaartijl, p. 59.
- FILASTRE, z. Guilielmus -, bs D.
- FILII PRODIGI, *festum* -, za na 5^e zo vóór Pasen.
- FILIPPA, 1, vr. v. Otto II, gf Ge; 2, vr. v. Godfried v. Dalenbroek, gf Ln; 3, z. Filippina.
- FILIPPIJNEN, datumsgrens, p. 22.
- FILIPPINA, vr. v. Jan I, gf Hg en gf H-Z.
- FILIPS, *Philippus*, voor de hl en kerkelijke waardigheidsbekleders, z. Philippus ÷; 1, - I, de Edele, gf Nm (1195-1212); 2, - II, gf Nm (1216-26); 3, - III, gf Nm (1336-37); 4, - v. de Elzas, gf Vl (1168-1191), zijn indictiestijl, p. 64, oorkonde v. hem, p. 73; 5, - de Stoute, echtg. v. Margareta v. Vl, gf Vl (1384-1404), ht Bgd (1363-1404); 6, - de Goede, ht Bgd (1419-67), gf Nm (1421/29), ht Lbg (1430), ht Bb (1430), gf Hg (1433), gf H-Z (1433), ht Lxbg (1442/51); 7, - de Schone, ht Ge (1482-92), ht Bgd (1482-1506) en kn v. Spanje, hs Hbg; 8, - v. Nevers, br v. Jan zonder Vrees, ht Bgd; 9, - v. Sint-Pol, ht Bb (1427-30), ht Lbg (1427-30); 10, - II, kn v. Spanje, hs Hbg (1555-98), en echtg. v. Maria, kn v. Eng (1554-58); 11, - IV, kn v. Spanje, hs Hbg (1621-65), vd v. don Juan, gv-gen; 12, - V, v. Anjou, kn v. Spanje, hs Hbg (1700-14); 13, - I, kn v. Fkr (1059-1108), datering v. hem, p. 72; 14, - II August, kn v. Fkr (1179-1223), p. 94, zijn jaartijl, p. 57; z. ook p. 55; 15, - III, de Stoute, kn v. Fkr (1270-85); 16, - IV, de Schone, kn v. Fkr (1285-1314); 17, - V, de Lange, kn v. Fkr (1317-22); 18, - VI, v. Valois, kn v. Fkr (1328-50); 19, -, zn v. Lodewijk VI, z. kn v. Fkr (1129-1131); 20, - v. Zwaben, du kz (1198-1208), z. ook Hendrik II, ht Bb, telling v. zijn regeringsjaren, p. 62; 21, -, gf v. Vianden, z. Arnulf V, gf Ln; 22, z. ook Rouvre.
- FIRMINUS, 1, bs v. Amiens, c. 380, 25 Se (A, D, Ka, Re, Te, Tr, U, Ro), *translatio of inventio*, 13 Ja (A, Amiens), 14 Ja (Te), 15 Ja (Ka), *ingressio*, 10 Oc (Amiens), *depositio*, 16 Oc (Amiens); 2, bs en m, ? e., 6 Ap (U).
- FLAMENS, z. Gerard I, -, gf Ge.
- FLAMENT, A. J. A., p. 74.
- FLAMIDIANUS, m, 4^e e., 25 De (Eln).
FLAVIANUS m, 3e e., 8 Oc (K).
- FLAVIUS, 1, bs Re (535); 2, consul, z. Basilus; 3, consul, z. Paullinus.
- FREDERICUS, Fredericus, pr, 974, 13 Se (Ka, Aalst).
- FLEURY, p. 54; z. Abbo v. -; Henricus Maria Bernardinus de Rosset de Rocozel de -, bs Ka (1774-81).
- FLODOARD v. REIMS, p. 31, 34.
- FLORÉAL, p. 49.
- FLORENTIË (It), jaartijl, p. 52, 54, 69, 77.
- FLORENTIJNSE TELLING, z. Calculus.
- FLORENTINUS, bs v. Tr, ? e., 16 Oc (Ro).
- FLORENTIUS, 1, m, ? e., z. Cassius; 2, bs v. Orange, 526, 17 Oc (Tr, U, Ro); 3, m, 407 of 451, z. Nicasius. ÷ - v. Welinkhoven, bs U (1378-93).
- FLORIANUS, 1, m, c. 304, 4 Me (M, Ro); 2, m, c. 304, z. Victorinus; 3, z. Marianus.
- FLORIBERTUS, *Florebertus*, 1, bs L, c. 735, 25 Ap (L); 2, a v. St.-Pieters te Gt, 660, 1 No (Gt, L); *elevatio*, 19 Ap (Gt) ÷, -, bs L (735), z. ook hl 1.
- FLORINUS, bel, c. 625, 17 No (L, Tr); *translatio*, 18 De (Tr).

- FLORIS, 1, - I, *gf H-Z* (1049-61); 2, - II, *gf H-Z* (1091-1121); 3, - III, *gf H-Z* (1157-90); 4, - IV, *gf H-Z* (1222-34); 5, - V, *gf H-Z* (1256-96).
- FLORUM, *dominica* -, - *ac Ramorum dies*, Palmzo.
- FOCUS, 1, (*Focatus*) bs en m, 2^e e., 14 JI (D, U); 2, m, c. 320, 5 Ma (U).
- FOCI of FOCORUM, *dominica* -, 1^e zo v. Vasten; *dominica post Focos*, 2^e zo v. Vasten; *Focorum dies*, 1^e zo v. Vasten. en soms de week daarop volgend.
- FODEKUNT MANUS MEAS, VI na 1^e zo na Pasen.
- FOILLANUS, *Fullanus*, fr, *Feuillien*, *Foignan*, *Foillan*, *Freulain*, m, c. 655, 31 Oc (Ka, L, Tr); *translatio*, 3 Se (L).
- FOLBERTUS, z. Fulbertus.
- FOLCMARUS, 1, -, bs K (965-67); 2, - (Poppo), bs U (976-990).
- FOLCUINUS, *Folquinus*, bs Te, 855, 14 De (Te); *elevatio*, 13 No (Te) ÷ bs Te (817-55), z. ook hl.
- FONTAINES, z. Godefridus v. -, bs Ka; Nicolaus III v. -, bs Ka.
- FONTANIS, *dominica de* -, 4e zo v. Vasten.
- FONTS BÉNITS, *les*-, fr, Paasza, p. 56.
- FORANNANUS, *Foredanus*, a v. Waulsort, c. 982, 30 Ap (L).
- FORENSIS, *Feria* -, z. jaarmarkt.
- FORESTA, z. Petrus de -, bs D.
- FORMATIO ADE, in de kalenders geplaatst op 25 Ma.
- FORMOSUS, ps (891-96).
- FORTIA D'URBAN, A., p. 3.
- FORTIGARIUS de Placentia, bs A (1439-53).
- FORTNIGHT, p. 10.
- FORTUNATUS, 1, bs en m, ? e., 7 Jn (Tr); 2, bs v. Tr, ? e., 10 Jn (Tr); 3, m, (met Victorinus), ? e., 2 De (Tr); 4, m, c. 212, z. Achilleus.
- FOSSES (Nm), p. 20; z. Annales Fossenses.
- FOURNEAU, Carolus Joannes de -. vic-gen, bs Aw (1678-79).
- FOURNY, z. Aimericus Gauvin.
- FRAMECHILDIS, *Frameuze*, a v. Montreuil, c. 709, 17 Me (Te).
- FRAMENGERUS, bs D (8e e).
- FRAMERICUS, bs Te (974-88).
- FRANC-DOUAIRE, z. Berlo.
- FRANCE, Christophorus de -, bs St.-Om (1634-56).
- FRANCIADÉ, p. 49.
- FRANCICUS STILUS, *Gallicanus stilus*. jaartijl van Frankrijk, p. 58, z. Frankrijk en Gallicanus stilus.
- FRANCISCUS, v. Assisi, 1226, gecan. 1228, 4 Oc (N, Ro*); *translatio*, 25 Me (Ro); *stigmata*, 17 Se (Ro); *inventio*, 12 De (Assisi) ÷ (*Francisco*, *François*, *Frans*), 1, -, ht v. Anjou en v. Alençon, gv-gen, hs Hbg (1578-84); 2, - I (- Stefaan), ht v. Lorreinen, echtg. v. Maria Theresia, hs Hbg (1736), en du kz (1745-65); 3, - II (- I als kz v. Oostenrijk), du kz (1792-1806) hs Hbg (1792-94); 4, - I, kn Fkr (1515-47); 5, - II, kn Fkr (1559-60).
- FRANCISKANEN, Orde der - volgden Bst, maar gebruiken meestal plaatselijke stijl; eigen kalender bij LEROQUAIS, *Bréviaires*, dl I, p. CVII-CIX.
- FRANCKEN, Petrus Josephus de -. Sierstorf, bs Aw (1710-27).
- FRANCKENBERG, Joannes Henricus de -. et Schellendorf, bs Mch (1759-1801).
- FRANCO, bs L (852-901).
- FRANEKERADEEL (Fr), Njst, bew. 1548-1569 (F. 106).
- FRANKISCH RIJK, christelijke jaartelling, p. 66; jaartijl, p. 53; regeringsjaren, p. 71.
- FRANKFORT A.M. (Dts), Jaarmarken, de oude jaarmarkt (*alte Messe*) v. O.L.V. Hemelvaart (15 Au) tot O.L.V. Geboorte (8 Se), van daar: „zuschen beiden unser Vrowentagen in der alden messe” (1336, bij GROTEFEND, *Ztr*, I, 68); de nieuwe jaarmarkt (*neue Messe*) op O.L.V. Boodschap (25 Ma), ook *Fastenmesse*, *Nova missa jejunii* (1369, bij GROTEFEND, *Ztr*, I, 124) geheten. In 1541 is de eerste jaarmarkt op Halfvasten, de tweede 14 dagen na 24 Au.
- FRANKRIJK, In eerste tijden v. middeleeuwen, 1-Maart-stijl, p. 59, en Njst, p. 51, 52; later (sedert 9^e e. ?) veelal Kst, p. 53; in 11^e e., Bst, p. 54, en weldra Pst, p. 56, die zich uitbreidt samen met de koninklijke macht, p. 75; z. *Gallicanus mos*; *Francicus stilus*, p. 58; indictiestijl, p. 64; uurtelling, p. 20; regeringsjaren v. koningen, p. 62, 72; Njst ingevoerd in 1564, p. 52; gregoriaanse kalender ingevoerd in 1582, overgang van 9 op 20 De, p. 47, 77, v. Wijk, *Gregor. Kal.*, 60; Republikeinse kalender, p. 67 en tabel IV; n.s. in datum, p. 84. Over de chronolo-

- gie in Fkr, uitvoerige inlichtingen bij A. GIRY, *Manuel*, en A. DE BOÛARD, *Manuel*; Lijst v. koningen, z. tabel VII. Z. ook Gallië, Aquitanië, Artesië, Béarn, Bourgondië, Champagne, Dauphiné, Henegouwen, Ile de France, Normandië, Provence, Vlaanderen; Amiens, Avignon, Beauvais, Bordeaux, Boulogne, Cateau-Cambrésis, Crépin, Figeac, Kamerijk, Lyon, Metz, Montauban, Narbonne, Noyon, Parijs, Reims, Senlis, Toulouse, Troyes, Zuid-Frankrijk. ÷ Z. Elisabeth v. .
- FRANS, z. Franciscus.
- FRANSE REPUBLIEK, kalender, p. 49 en tabel IV; jaartelling, p. 67 en tabel IV.
- FRATRES, *duodecim* -, m, 3° e., 1 Se (Ro).
- FRATRES, *septem* -, c. 164, 10 JI (N, Ro).
- FRAUENMESSE, *Frauentag*, du, 15 Au.
- FREDEGANDUS, *Fredegaudus*, fr, *Frégaud*, bel, 695, 17 JI (L, Deurne).
- FREDERICUS, Frederik, 1, bs v. U en m, 834, 18 JI (U, Ro); 2, bs v. L, 1121, 27 Me (L); 3, proost v. S. Vaast te A, 1022, 6 Ja (A); 4, a v. Mariengaarde, 1173, 3 Ma (U); 5, z. Fledericus. ÷ 1, - I, bs K (1100-31); 2, - II, v. Berg, bs K (1156-58); 3, - III, gf v. Saarwerden, bs K (1370-1414); 4, - v. Nm, bs L (1119-21), z. hl 2; 5, - I, bs U (828-34), z. hl 1; 6, - II, v. Sierck, bs U (1317-22); 7, - III, v. Blankenheim, bs U (1393-1423); 8, - IV, v. Baden, bs U (1496-1517); 9, - proost v. S. Georg, z. bs U (1150); 10, - v. Lxbg, ht Lbg (1056) en ht N-Loth (1046-65); 11, - I, Barbarossa, du kz (1152-90); 12, - II, du kz (1212-50); 13, - de Schone, du kz (1314-30); 14, - III, du kz (1440-93); 15, - Hendrik, ook Hendrik-Frederik, stdh Ge, H-Z, Ov en U (1625-47), Dr en Gr (1640-47).
- FREDERIKA Sophia Wilhelmina v. Pruisen, vr v. Willem V, stdh H-Z.
- FRÉGAUD, z. Fredegandus.
- FRESCENDIS, vg, ? e., 30 Jn (Dowaai).
- FREULAIN, z. Foillanus.
- FRIAS (Ferio), don Inigo Fernandez de Velasco v. Tovar, constabel v. Castilië, ht v. -, gv-gen, hs Hbg (1668-70).
- FRIESLAND (Ned), vroeger vm. Kst, later (sedert 13° e.?) Njst, bew. 15-16° e. (F. 105-108); Gregoriaanse kalender, onder de benaming Verbeterde Juliaanse Kalender, ingevoerd in 1702, overgang van 1 op 12 Ja, p. 48, v. Wijk, *Gregor. Kal.*, 60; *Stylus Phrisie* is Njst n. F.107; GIRY, 128 en GROTEFEND, *Taschenb.*, 13 houden hem voor Kst. Zie ook Baarderadeel, Bolsward, Dokkum, Franekeradeel, Gaasterland, Henneraarderadeel, Hindeloopen, Kollumerland, Leeuwarden, Leeuweradeel, Menaldumadeel, Rauwerderhem, Sneek. Z. lijst der stadhouders in tabel VIII, 4.
- FRIMAIRE, p. 49.
- FRIMISTO, z. Caracena.
- FRISO, Jan Willem -, stdh Gr en Fr (1696-1711), z. Willem IV, sthd H-Z.
- FROISSART, J., p. 13, 20.
- FRONFASTEN, du, Quaterntemper.
- FRONLEICHNAM, du, Sacramentsdag.
- FRONTAG, du, zondag, p. 25.
- FRO VENNSTAG, du, vrijdag, p. 25.
- FRUCTIDOR, p. 49.
- FRUIN, R., p. 4, 9, 48, 52, 55, 62, 65, 69, 74, 76, 79, 80.
- FRUMALDUS, bs A (1174-83).
- FUENTES, 1, Pedro Enriquez de Azevedo, gf v. -, gv-gen, hs Hbg (1596-97); 2, z. gf v. Monterey, Juan.
- FULBERTUS, *Folbertus*, bs Ka (933-56).
- FULCHARIUS, 1, -, bs D (954-55); 2, (*Fulcricus*) bs L (737-69).
- FULCO, be Re (883-900).
- FULLANUS, z. Foillanus.
- FUNCIUS (Funck), Joannes -, bs Gt (1584-85).
- FURSEUS, bel, 650, 16 Ja (A, Ka, Péronne*, Ro); 9 Fe (Poitiers) ÷ -, bs A (1246-47).
- FUSCIANUS, m, apostel v. Te, (met Victorius en Gentianus), c. 303, 11 De (Te*, A, D, Ka, Re, Ro); *inventio*, 27 JI (Amiens); z. ook Gentianus.

G

- GAASTERLAND (Fr), Njst, bew. 1561-1573 (F. 107).
- GABINUS, z. Sabinus.
- GABRIËL, aartsengel, 18 Ma (soms 26 Ma, n. Giry); ook 24 Se.
- GACHET, E., p. 26.
- GAILLIARD, E, p. 6, 12, 14, 31, 79.
- GAIUS, ps en m, 296, 22 Ap (L, U), (met Soter) 22 Ap (Ro).

- GALABERT, F., p. 58.
- GALBERT v. BRUGGE, p. 12, 17, 34.
- GALCHERUS, bs Ka (1093-95).
- GALLARDON, Et. de -, p. 94.
- GALLENMIS, z. Gallus.
- GALLIA CHRISTIANA, z. Bouquet.
- GALLICAANSE STIJL, p. 6.
- GALLICANUS, m, 4° e., 25 Jn (L, M, Te, Ro).
- GALLICANUS, *stilus* of *mos* -, *stilus francicus*, jaartijl van Frankrijk, p. 58, is Pst (Giry, 112); uitzonderlijk (alleen in de eerste helft van de 13° eeuw) Bst (Giry, 107, en J. CUVELIER, *Cart. Val S. Benoît*, p. XXX-XXXI).
- GALLICINIUM, *gallicantus*, *cantus gallorum*, p. 13, 14.
- GALLIË, paasdatum, p. 34; paas- en kerststijl in -, p. 53, 57; 1 Maartstijl in -, p. 59; dagtelling, p. 70; regeringsjaren, p. 70.
- GALLUS, *Gallenmis*, bel, apostel v. Zwitserland, c. 627, 16 Oc (K, L, M, Tr, U, Ro).
- GALTERUS, *Galterius*, *Gualterus*, *Walterus*, *Waltherus*, *Wouter*, fr, *Gauthier*, *Valber*, *Vohi*, *Vauthier*, *Vaubier*, 1, bel, 12° e., 23 Jn (L, Hastière); 2, a v. St.-Maartens te Pontoise, 1099, gecanon. 1153, 4 Me (Bs) ÷ z. Walterus en Wouter.
- GAMALIEL, m, z. Abibon.
- GAMEREN, Henricus Gabriel v. -, bs Aw (1758-75).
- GANGENDACH, Santgangen, 10 Oc (Deventer).
- GANGULPHUS, *Gengulphus*, *Gingolphus*, *Gundulphus*, *Gundolfus*, *Wolfgangus*, *Gengoul*, 1, bel, c. 760, 9 Me (U), 11 Me (L, Ka, Ro), 11 of 13 Me (Tr); *translatio*, 12 Oc (D); ook in Bb n. Giry); 2, z. Gundulphus.
- GARIMBERTUS, *W'alimburtus*, er, ? e., 31 De (D).
- GARNERUS (ook Werinharius), gf Hg (973) en gf Ln (966-73).
- GARSMAENT, z. Grasmaand.
- GASPAR, een van de Drie Koningen, z. Koningen; soms afzonderlijk op 1 Ja.
- GASPARD II v. COLIGNY, z. Willem I, stdh H-Z.
- GASTANAGA, z. Castanaga.
- GAUBURGE, z. Walburgis.
- GAUDETE IN DOMINO, Intr. v. 3° zo v. Advent.
- GAUDIA MARIAE, - *quinque*, 15 Me (St-Om, Ariën); - *septem*, 23 Se.
- GAUDII, *dominica* -, Pasen.
- GAUGERICUS, *Gorik*, *Géry*, bs v. Ka-A en bel, patroonhl v. bs Ka, 624, 11 Au (A*, D*, Ka*, L, Te, Ro); *elevatio*, 24 Se (Ka), 18 No (Ka) ÷ bs Ka (584-624), z. ook hl.
- GAULE, Balduinus de -, vic-gen, bs Rm (1639-50).
- GAUTHIER, z. Galterus.
- GAUVIN, z. Aimericus -, bs A; Joannes -, bs A.
- GAVERE (O-VI), *dedicatio ecclesiae*, 9 Oc (DE SMET, *Corp. Chron. Fl.*, II, 777) ÷ z. Joannes V v. -, bs Ka.
- GAVET, z. Joannes VII v. -, bs A.
- GEBENNIS (Genève), z. Robertus de -, bs Te en Ka.
- GEBHARD, ht N-Loth (903-910).
- GEBODEN FEESTDAG, p. 32, 83.
- GEBONDEN, - maanjaar, p. 26; - tijd, du, *Gebundene Zeit*, tijd vóór Pasen v. 9° zo af.
- GEBORNIS, O-L-V. *geboornesse*, O-L-V. *geboorte*, 8 Se, z. Nativitas.
- GEBORTE, *geboornis*, *nativitas* (in tegenstelling met natale, overlijdensdag); - *van O-L-V.*, 8 Se; - *Ons Heren*, 25 De, - *van St.-Jan*, 24 Jn; - *v. Christus*, p. 53.
- GEERDEN, *Geerdendag*, *Geertrui*, z. Gertrudis.
- GEERTRUIDENBERG (N-Bb), Pst, bew. 1419-1485 (NAB, 1910/11, 164; F. 95).
- GEILER, - *Montag*, du, ma na 7° zo vóór Pasen; - *Zinstag*, du, di na Pinksteren.
- GELASIUS, ps, 496, 19 No (L, Tr); 21 No (Ro) ÷ 1, - I, ps (492-96), z. hl; 2, - II, ps (1118-19).
- GELDENAKEN, *Jodoigne* (Bb), Pst, bew. 1432, 1520, 1528 (CRH, 1873, 207; WAUTERS, I, LXI).
- GELDERLAND, *Gelre* (Ned), Kst of Njst, bew. 1237; in 1473-1492 hebben de Bourgondische vorsten er Pst ingevoerd; steden en landschappen bleven echter Kst en Njst trouw (F. 118); Gregoriaanse kalender ingevoerd in 1700, overgang van 30 Jn op 12 Jl, p. 48; v. Wijk, *Gregor. Kal.*, 59. Leenhof: Kst, bew. 1419; later misschien

- Njst, zeker geen Pst, ook niet onder de Bourgondiërs (F. 119-120). Hertogelijke kanselarij: Kst, bew. 1403; Njst, bew. 1402, 1413, 1436, 1465; Pst, bew. 1473; Kst of Njst bew. 1475; Njst, bew. 1492 (F. 119-120; NAB, XIX, 1910-11, 162-163). Z. eveneens afzonderlijke plaatsen: Arnhem, Batenburg, Berg, Buren, Doesburg, Elburg, Harderwijk, Kuilenburg, Neder-Betuwe, Nijmegen, Putten, Roermond, Thorn, Tiel, Venlo, Wageningen, Zaltbommel, Zutphen. Lijst der vorsten, z. tabel VIII, 1; lijst der stadhouders, z. tabel VIII, 4 ÷ Z. Agnes v. -; Henricus III v. -, bs L; Otto I v. -, bs U; Yolande v. -.
- GELERIUSTAG, du, 13 Ja.
- GELIJKE UREN, p. 18.
- GELRE, z. Gelderland.
- GEMEEN SCRIVEN, *stilus communis*, betekent eigenlijk Njst, maar wijst dikwijls de ter plaatse gebruikelijke stijl aan.
- GEMEREN, z. Aadauctus.
- GEMINI, *tres sancti* -, *Tergemini*, fr, *les saints Jaumes* of *Geomes, de heilige drielingen*, t. w. Speusippus, Eleusippus en Meleusippus, m, 2e-3e e., 17 Ja.
- GEMINIANUS, z. Euphemia.
- GÉNÉFORT, z. Cucufas.
- GENESIUS, m, 286, 25 Au (D, K, L, Tr, Ro).
- GENÈVE, p. 10; z. Robertus v. -, bs Te en Ka.
- GENGOUL, *Gengulphus*, z. Gangulphus.
- GENIVIER, fr, Januari, p. 29.
- GENNARIUS, *Genner*, Januari.
- GENNEP, z. Guilielmus I v. -, bs K.
- GENOVEVA, vg en m, 512, 3 Ja (D, Ka, Re, Te, Ro, Parijs*); 26 No (Bergen); *translatio*, 28 Oc (Parijs); *de miraculo ardentium* (sedert 1131), 16 No (Parijs).
- GENT (O-VI), aanvankelijk Kst, van 13^e e. af, Pst, met jaarwisseling op Gv, p. 56; ambachten dikwijls Njst; jaar v. 13 maanden, p. 27; uurwerk, p. 18; opgave v. dateringen uit 1280-1336 in kalendervorm bij A. VAN WERVEKE, *Tafel op Gentsche stads- en baljuwsrekeningen* (Gent, 1908), p. 1200-1209; lijst van bisschoppen, z. tabel VI; *dedicatio eccl. S. Petri*, 30 Se; Pacificatie v. -, 8 No 1576; z. Livinus. ÷ Z. Villain v. -.
- GENTIANUS, (met Fuscianus en Victoricus), z. Fuscianus; *translatio S. Gentiani*, 8 Me (Amiens); *Quarel Saint Gentien*, fr, vi-
- gilia* v. die translatio, 7 Me (Amiens).
- GENTIS, Dominicus (Guilielmus Philippus) de -, bs Aw (1749-58).
- GENUA (It), jaartijl, p. 53; indictie, p. 64.
- GEOFFROI, z. Godefridus.
- GEOMES, z. Gemini.
- GEORGIUS, *Jooris, Joren, Joris, Juers, Jordi, Jeoristag, Jorgentag, Jurgentag, Juriensdach, Goerisdach*, 1, m, 303, patroonhl van Eng sedert 13^e e., 23 Ap (K*, M*, N, Aw*, Bg*, Ro); S. Jorisavond, p. 12; 2, gz, 1298, 5 Au (Biertvliet) ÷ 1, - I, kn Eng (1714-27); 2, - II, kn Eng (1727-60); 3, - kn Eng (1760-1820); 4, - v. Saksen, z. Karel v. Egmond, ht Ge.
- GERPERCHTENTAG, du, 6 Ja.
- GERARDUS, *Geraldus, Geradus*, 1, a v. Brogne, 959, 3 Oc (L, Brogne., Ro); 2, a v. Clairvaux, 1175, 16 Oc (Re); 3, a v. Villers en bs v. D, 1166, 22 Se (D) ÷ 1, - I, Pigalotti, bs A (1295-1316); 2, -, de Dainvilla, bs A (1361-68), bs Te (1368-71), bs Ka (1371-78); 3, -, bs D (1149-66); 4, - I, bs Ka (1012-51); 5, - II, bs Ka (1076-92); 6, - bs Te (1084-99); 7, -, proost v. Bonn, z. bs K (1156); 8, - v. Kleef, z. bs U (1423); 9, - I, Flammens, gf Ge (1033-53); 10, - II, gf Ge (1082-1129); 11, - III (IV ?), gf Ge (1192-41); 12, - IV (V ?) gf Ge (1207-29); 13, - gf Ln (1171-94).
- GERBALDUS, bs L (787-810).
- GERBERGA, 1, vr v. Lambert I, ht Bb; 2, vr v. Gieselbrecht, ht N-Loth.
- GERBERTUS, bs Re (991-97).
- GERBRAND, gz, a v. Klaarkamp (Fr), stichter v. Bloemkamp, 1218, 13 Oc (Fr).
- GERDERDENDACH, *Gerdendach*, z. Gertrudis.
- GEREBERNUS, pr en m, c. 650, reliek te Sonsbeek bij Kleef, 15 Me (n. Wyckmans), 30 Me (Ka, Chièvremon, n. Grotefeld).
- GEREMARUS, *Germer*, 1, bs v. Toulouse, c. 560, 16 Me; 2, a v. Flaix, c. 658, 24 Se (Ro).
- GEREON, m, 3e e., 10 Oc (K*, M*, U*, A, D, Ka, L, Re, Tr, Ro); *translatio* in 1121, 24 No.
- GERLACUS, er, c. 1170, 5 Ja (L).
- GERMANEN, p. 10, 60.
- GERMANUS, 1, bs v. Parijs, 576, 28 Me (A, D, L, Re, Tr, Te, Ro, Bergen*), *translatio*, 25 Jl (Parijs); 2, bs v. Auxerre, 448, 31 Jl (K, L, Tr, U, Ka, D, Re, Ro) en 1 Oc (K, L, U, Ka, D, Te, M, Bg*);

- dedicatio* (n. Dupont) 29 Me (Re) ; 3, bs en bel, c. 540, 30 Oc (A, Ro).
- GERMER, z. Geremarus.
- GERMINAL, p. 49.
- GERO, bs K (969-75).
- GRERSMAAND, z. Grasmaand.
- GERSTMAAND, September, p. 28.
- GERTRUDIS, *Geertrui, Geerden, Geerdendag*, du, *Drudendag, Gerderdendach, Gerden-dach*, 1, a v. Nijvel, 659, 17 Ma (D, Ka, K, L, M, Tr, U, Ro), *elevatio*, 10 Fe (Bs) ; zomerdag, p. 23 ; *translatio*, 4 Se ; *in nocte* S. -, p. 12 ; 2, vg, 1358, 6 Ja (U) ; 3, a van Altenberg, 1297, 13 Au (Tr) ; 4, wed, 655, 6 De (A) ÷ 1, - vr v. Floris I, gf H-Z en v. Robrecht I, gf VI ; 2, - vr v. Hendrik III, ht Bb en v. Diederik v. d. Elzas, gf VI ; 3, -, (ook Petronella), vr v. Floris II, gf H-Z.
- GERULFUS, fr, *Gérou*, m, c. 750, 21 Se (Gt, Drongen), 21 Jn (Bergen) ÷ 1, - I, gf H-Z (833-39) ; 2, - II, gf H-Z (885-89).
- GERVASIUS, m, 1° e., (met Protasius), 19 Jn (N, Ro) ; *inventio*, 25 Ma (Soissons) ÷ 1, - v. Château-du-Loir, bs Re (1055-67) ; 2, -, z. bs Re (1106).
- GERVER, z. Goar.
- GERVINUS, a v. Oudenburg, 1117, 17 Ap (D).
- GÉRY, z. Gaugericus.
- GESTEL, Franciscus v. -, vic-gen, bs HB (1625-26).
- GETAL, minder -, z. Annus, brevior.
- GETIJDEN, canonieke -, p. 16.
- GETIJDENBOEK, kalender in -, p. 6.
- GETULIUS, (met Cerealis) m, 126, 10 Jn (Tr, Ro).
- GEVA, vr v. Dirk I, gf H-Z.
- GEWERS, z. Goar.
- GEWOONTE, *na* -, *na lope ende* -, naar de stijl.
- GEZWOREN MAANDAG, ma na 6 Ja ; z. maandag.
- GEZZELINUS, z. Gislenus.
- GHELDOLF, A.E., p. 12.
- GHERINCX, Gregorius -, vic-gen, bs Rm (1588-96).
- GHINI, z. Andreas -.
- GHISLAIN, z. Gislenus.
- GIARD, F., p. 70.
- GIBRIANUS, *Jubrien*, pr, 409 ; zijn lichaam in S. Remigius te Re, 8 Me (Re) ; *translatio*, 16 Ap (Re) en 27 Se (Re).
- GIESKEREC, *gisserèche*, fr, Juni, p. 29.
- GILDARDUS, *Godard*, (met Medardus), bs v. Rouen en bel, c. 527, 8 Jn (A, Ka, Re, Te, Ro).
- GILLIODTS-VAN SEVEREN, L., p. 27, 31, 57.
- GILLIS, *Gilly*, z. Egidius en Muisis.
- GILLISMAAND, du, *Gillimonat*, September, p. 28.
- GINGOLPHUS, z. Gangulphus.
- GINZEL, F.-K., p. 3, 4, 8, 14, 16, 19, 20, 21, 23, 46, 48, 64.
- GIRY, A., p. 3, 9, 49, 55, 62, 68, 71, 74, 90.
- GISELBERT, *Gislebertus, Gieselbrecht*, 1, a v. Eename, p. 92 ; 2, - v. Brederode, bs U (1455-56) ; 3, -, bs D (769-82) ; 3, - gf Ln (1015-46) ; 4, -, gf Lxbg (1047-56) ; 5, - ht N-Loth (928-39).
- GISLENUS, 1, (*Ghislain, Guilain*), a v. St Ghislain, 681, 9 Oc (D, Ro), 9, soms 10 Oc (Ka) ; 2, (*Gezzelinus, Gisislenus*), bel, ? e., 6 Au (K).
- GLERIS, z. Hilarius.
- GLODESINDIS, z. Chlodesindis.
- GLOGAU, z. Silezië -.
- GLOSSINE, z. Chlodesindis.
- GLOYTAG, du, Eligius.
- GOAL, *Goau*, z. Gudwalus.
- GOAR, du, *Gerver, Gewers*, pr en bel, c. 649, 5 Jl (D), 6 Jl (L, Tr, Ro).
- GOBERTUS, *Godebertus, Gutbertus, Cuthbertus*, 1, bel, ? e., 23 No (Re) ; 2, bel te Fosses, ? e., 26 Ja (L) ; 3, bel te Villers, 1263, 20 Au (Ka) ; 4, z. Cuthbertus.
- GODARD, z. Gildardus.
- GODEBALDUS, bs U (1114-27).
- GODEBERTA, vg, c. 700, patrones v. Noyon, 11 Ap (Noyon).
- GODEFRIDUS, *Geoffroi, Godfried*, 1, bs v. Amiens, 1115, 8 No (Ro) ; vereerd 7, 8 en 14 No te Amiens n. Giry (vm. is 7 No vigilia en 14 No octaaf) ; 2, gz, pr te Villers, 12° e., 2 Oc (Ka) ÷ 1, -, bs K (1131) ; 2, - v. Fontaines, bs Ka (1219-37) ; 3, - v. Rhenen, bs U (1156-78) ; 4, - gf Hg (958-64) ; 5, - v. Verdun, gf Hg (976-98) ; 6, - v. Dalenbroek, gf Ln (1361-62) ; 7, -, gf Nm (1102-39) ; 8, - I met de Baard, ht Bb (1095-1139) ;

- 9, - II, ht Bb (1139-42); 10, - III, ht Bb (1142-90); 11, - ht N-Loth (958-64); 12, - I, ht N-Loth (1005-23); 13, - II, met de Baard, ht N-Loth (1065-69); 14, - III, met de Bult, ht N-Loth (1070-76); 15, - IV, v. Bouillon, ht N-Loth (1087-1100); 16, - I, gf v. Leuven, ht N-Loth (1106-28); 17, - II, gf v. Leuven, ht N-Loth (1140).
- GODEHARDUS, du, *Goderdesdach*, bs v. Hildesheim, 1038, gecan 1131, 5 Me (Hildesh.); *translatio* 4 Me (U).
- GODELEVA, *Godelena*, *Godelieve*, m, 1070, 6 JI (Gistel*, Bg), 18 Ap (Parijs, n. Giry).
- GODERDESDACH, z. Godehardus.
- GODENSTAG, du, woensdag.
- GODESCALCUS, *Godescalc*, 1, bs A (1149-64); 2, gf v. Twente, p. 93.
- GODESVIDA, z. Chlodesindis.
- GODEWALE, z. Gudwalus.
- GODFRIED, z. Godefridus.
- GODWINUS, a v. Stavelot, ? e., 26 Oc (L).
- GOEDELE, *Goele*, z. Gudula.
- GOEDENS DAG, *Godesdach*, *Guedisdach*, *goensdach*, du, woensdag, p. 25.
- GOEDEREDE (Z-H), Njst, bew. 1555-1570 (F 93).
- GOEDE VRIJDAG, vr vóór Pasen, p. 55, 56, 57, 83, 86, 88.
- GOEDE WEEK, *passieweek*, *pijnweek*, week vóór Pasen.
- GOEDTHALS, F., p. 27.
- GOERICUS, *Gury*, z. Abbo.
- GOERISDACH, St Jorisdag, z. Georgius.
- GOES (Z), Njst, bew. 1484-1555 (F. 115); Njst wordt er stijl v. Utrecht geheten, bew. 1533 (Ib); vgl verder BVGO, 3* r., dl X, 172.
- GOMBERT, z. Gundebertus.
- GOMMER, z. Gummarus.
- GONTRAM, z. Guntramus.
- GOOILAND (N-H), geen eigen stijl; Pst voor Hollandse stukken, Kst voor Utrechtse na 1310; soms Njst sedert 15* e., vm. 1404 (F. 105); D. TH. ENKLAAR, *Middeleeuwische Rechtsbr. v. Gooiland*, Utrecht, 1932, p. xxx; NAB, XXXVIII, 1930-31, 174).
- GORDIANUS, 1, *Gourdaïne*, *Gurdinellus*, *Gourdinel*, er, 685, 16 Oc (A, Anchin, Dowaai); 2, m, 362, z. Epimachus.
- GORGENTAG, *Gorientag*, du, St Jorisdag, z. Georgius.
- GORGONIUS, m, 303, z. Dorotheus: *adventus reliquiarum*, 11 Ma (U, Minden); *translatio*, 12 Ma (Metz).
- GORIK, z. Gaugericus.
- GORICHEM, *Gorkum* (Z-H), Njst, bew. 1520-1558 (F. 95).
- GORKUM, *martelaren van* -, 1572, 9 JI (U); z. Gorinchem.
- GÖRLITZ, z. Elisabeth v. -.
- GOSEWINUS, *Gossuinus*, *Goswinus*, a v. Anchin, 1166, 9 Oc (A, Anchin) ÷ 1, -, bs D (1204-18); 2, - v. Randerath, bs U (1249-50).
- GOTHELO 1, - I, ht N-Loth (1024-44); 2, - II, de Luiaard, ht N-Loth (1044-46).
- GOTTIGNIES, Ladislaus de -, bs Rm (1669-73).
- GOUAL, z. Gudwalus.
- GOUDA (Z-H), Njst, bew. 1391-1570 (BVGO, 3, IX, 124, en 3, IX, 174; F. 98).
- GOUDERAK (Z-H), Njst, bew. 1557-1559 (F. 99).
- GOULE, z. Gudula; - *d'Aoust*, *Gulae Augustii*, 1 Au.
- GOURDAINE, *Gourdinel*, z. Gordianus.
- GOURNAI, z. Manasses v. -, bs Re.
- GOUST, fr, Augustus, p. 29.
- GOVAERTS, Petrus -, ap-vic, bs HB (1701-26).
- GRANA, Henri Otto, markies del Caretto, Savona y -, gf v. Milesimo, gv-gen, hs Hbg (1682-85).
- GRAND-ROSIÈRE (Bb), heerlijkheid Chenois aldaar; Kst, bew. 1519 (Nelis, 5).
- GRANVELLE, Antonius Perrenot de -, bs A (1538-61), bs Mch (1561-83).
- GRASMAAND, *gars-* of *gersmaent*, April, soms Juni, p. 28.
- GRATIANUS, m, 303, 22 Oc (A), 23 Oc (Amiens).
- 'S-GRAVENHAGE, *den Haag* (Z-H), Stad: Njst, bew. 1423, 1510, 1558-1563 (F 85); Hofkapel: Njst, vm. 1407, bew. 1527, 1559 (Ib).
- 'S-GRAVENZANDE (Z-H), Njst, bew. 1551-1575 (F. 88; BGVO, 3* r., IX, 111, 114).
- GREENWICH, uur v. -, p. 20, 21.

- GREGORIAANSB KALENDER, *regeling v* -, p. 46 en *vlg*; datum in -, p. 49; datum omzetten, p. 7, 8, 84; naam v. -, p. 48; - in de Nederlanden, p. 48; - en paascyclus, p. 42; - en seizoenen, p. 24; - en stijl, p. 49, 51; *toepassing v* -, p. 47 en *vlg*, 50, 68, 77, 89; - en zonncyclus, p. 39. Z. verder NAB, XXIII, 13, XXX, 151 en BVGO, 1929, 125.
- GREGORIUS, 1, bs v. Tours, 595, 17 No (Re, Ro), *translatio*, 6 No (Tours); 2, bs v. Nazianze, 389, 9 Me (Re, Ro*); *translatio* 11 Jn (Ro); 3, ps, 604, 12 Ma (D*, St-Om*, Ro); *ordinatio*, 3 Se (U, Ro); 4, ps, 741, 28 No (Tr, Ro); 5, bs v. U, c. 775, 25 Au (U, Ro); 6, pr en m, ? e., 22 De (U), 23 De (Tr), 24 De (Ro); 7, ht, ? e., 15 Oc (K); 8, bs v. Neocesarea, c. 270, 17 No (Ro) ÷ 1, - I, ps (590-604), zijn dagtelling, p. 70, z. ook hl. 3; 2, - II, ps (715-31); 3, - III, ps (731-41); 4, - IV, ps (827-44); 5, - V, ps (996-99); 6, - VI, ps (1045-47); 7, - VII, ps (1073-85); 8, - VIII, *ps (1118-37); 9, - VIII, ps (1187); 10, - IX, ps (1227-41); 11, - X, ps (1271-76); 12, - XI, ps (1370-78); 13, - XII, ps (1406-17); 14, - XIII, ps (1572-85), zijn kalenderhervorming, p. 46; 15, - XIV (1590-91); 16, - XV, ps (1621-23); 17, - XVI, ps (1831-46); 18, - *ps (1012); 19, -, bs U (769-775/80), z. ook hl 5.
- GRESINDE, z. Chlodesindis.
- GRIEKSE, - chronografen, p. 2; - indictie, p. 63, 64, 70, 71; negentienjarige cyclus, p. 34; - stijl begint 1 Se, p. 59.
- GRIMBALDUS, *Erembaldus*, bs Te (814).
- GRIMBERGEN, Guilielmus v. -, z. Berghis.
- GROBBENDONCK, Ignatius Augustinus de -, *vic-gen*, bs Rm (1667), bs Nm (1668-79) en bs Gt (1679-80).
- GROESBEEK, Gerardus v. -, bs L (1564-80).
- GROLMAN, H.C.A., p. 7.
- GRONER, du, *-donnerstag*, do vóór Pasen; *-freidach*, vr vóór Pasen.
- GRONINGEN (Ned), Stad en hoofdmannenkamer: Njst, bew. 1547-1571 (F. 77-78); Gregoriaanse kalender in de stad, niet in de Ommelanden, ingevoerd in 1583, overgang v. 1 op 11 Ma; afgeschaft in 1594, overgang v. 19 op 10 No; de Juliaanse kalender wordt soms „nieuwe stijl” geheten, p. 13; Gregoriaanse Kalender, onder de naam van Verbeterde Juliaanse kalender, opnieuw ingevoerd in 1701, overgang van 1 op 12 Ja, p. 48, v. WIJK, *Gregor. Kal.*, 57 en 60. Z. ook Ommelanden, Appingedam, Oesdom, Oldambten, Wittewierum. Lijst der bisschoppen, z. tabel VI; lijst der stadhouders, z. tabel VIII, 4.
- GROOT-BIJGAARDEN (Bb), Pst, met jaarwiseling op Gv, bew. 1309 (CHR, 1922, 78).
- GROOTEBROEK (Z-H), Kst of Njst, bew. 1541 (F. 106).
- GROTEFEND, Hermann, p. 3, 9, 11, 27, 32, 33, 64, 68, 91.
- GROTE VASTENAVOND, z. Vastenavond.
- GROTE-WEEK, week vóór Pasen; z. Vastenavond.
- GRUMEL, V., p. 9, 11, 22, 33, 34, 60, 63, 65.
- GUALARICUS, z. Walaricus.
- GUALTERUS, z. Galterus.
- GUANDELMARUS, z. Wendilmarus.
- GUARINUS, z. Guerinus.
- GUARRIGUES, D., p. 54.
- GUARULPHUS, bs D (8^e e.).
- GUDENSTAG, du, woensdag, p. 25.
- GUDULA, *Gudila*, *Goedele*, *Goele*, fr, *Goule*, *Ergoule*, vg, c. 710, 8 Ja (Bs*, Ka, L); *translatio*, 6 JI (Bs*, Ka).
- GUDWALUS, *Gudualus*, *Godewale*, fr, *Goual*, *Goal*, *Goau*, bs, 7e e., 6 Jn (Gt, Bg); *adventus*, 3 De (Gt); *translatio*, 20 Me (Gt).
- GUÉRARD, B., p. 58.
- GUERINUS, *Guarinus*, *Varinus*, 1, gf, c. 676, 2 Oc (A); 2, a v. Igny, 12e e., 19 Au (Re, Igny).
- GUIBERTUS, *Wicbertus*, stichter v. abdij Gembloers, 962, 23 Me (L); *elevatio* in 1110, 23 Se (L).
- GUIDO, *Wido*, *Guy*, *Gwij*, *Gwijde*, 1, bel, 1012, 12 Se (Ka, Anderlecht, Ro); 2, a v. Vicogne, 1147, 31 Ma (A, Vicogne); 3, a v. Citeaux, 1272, 20 Me (Gt) ÷ 1, -, bs D (8^e e.); 2, - de Bolonia of de Arvernia, bs D (1301-24) en bs Ka (1324-35); 3, -, bs D (1494); 4, - I, de Lauduno (Laon), bs Ka (1237-48); 5, - II, de Colle Medio (Colmieu), bs Ka (1296-1306); 6, - III, bs Ka, z. - de bolonia, bs D; 7, - IV, v. Ventadour, bs Ka (1342-49); 8, - I, v. Châtillon, bs Re (1033-55); 9, - II, Paré, bs Re (1204-06); 10, - III, v. Roie, bs Re (1390-1409); 11, - v. Avesnes, bs U (1301-17); 12, z. Gwijde.

GUIGNEFORT, z. Cucufas.

GUILAIN, z. Gislenuus.

GUILLIEMUS, *Guillelmus, Guillelmus, Willelmus, Willem*; voor de wereldlijke gezagvoeders, z. Willem; 1, bs v. Bourges, 1209, gecan. 1218, 19 Ja (St-Om), 10 Ja Ro, O. Ci.); 2, stichter v. orde der Willelmieten, 1157, gecan. 1202, 10 Fe (Ka, Ro); 3, bel, 1241, 10 Fe (Ka); 4, m v. Gouda, 1573, 4 Se (U, Geertruidenberg); 5, bs v. St Brieux, 1234, gecan. 1247, 29 Jl (A, Ro) ÷ 1, - de Ysiaco (Issy), bs A (1282-93); 2, -, bs D (1401-06); 3, - v. Coudenberghe, bs D (1385-86; 1393-99); 4, - Filastre, bs D (1460-73); 5, - de Ventadour, bs D (1326-33); 6, - della Vigna, beheerder bs D (1388-93); 7, - I, v. Gennep, bs K (1349-62); 8, - II, v. Gulik-Berg, bs K (1414-15); 9, - I, v. Avesnes (of Hene-gouwen), bs Ka (1286-96); 10, - II, v. Auxonne, bs Ka (1336-42); 11, - v. Savoie, bs L (1238-39); 12, - I, v. Champagne, bs Re (1176-1202); 13, - II, v. Joinville, bs Re (1219-26); 14, - III, v. Trie, bs Re (1324-34); 15, - IV, Briçonnet, bs Re (1497-1507); 16, - I, bs U (1057-76); 17, - II, Berthout v. Mechelen, bs U (1296-1301); 18, - III, v. Enckevoirt, bs U (1529-34).

GUILLARD, Ludovicus -, bs D (1513-25).

GUINNES, z. Lambertus v. -, bs A.

GULA AUGUSTI, fr, *Goule d'August*, 1 Au.

GULDEN, - getal, p. 5, 35, 37, 38, 41; lijst v. - getal per jaar, z. tabel I; - jaar, jubileumjaar, z. Annus jubileus; - mis, *missa aurea, missus-mis*, mis op wo van Quatertemper vóór Kerstdag op welke dag de woorden „Missus est angelus” in het Evangelie voorkomen; vgl B. KRUITWAGEN, *De Gulden Mis*, in: De Katholiek, dl 130-131 (1906-1907); M. VAN DROMME, *Guldenmis of Missus-Mis*, in: ASEB, 1908, 389, en E. GAILLARD, *Keure v. Hazebroek*, dl IV, p. 236; GROTEFEND, *Zeitr.*, I, 124 en 121, en II, 202, plaatst de - mis op za in volle week na St Michiel, en - woensdag, op wo van Quatertemper vóór Kerstdag; CAPELLI, *Cronol.*, plaatst de - mis op za na Trinitas.

GULIK, z. Alexander v. -, bs L; Guilielmus v. -, bs K; Guilielmus v. - Berg, bs K; Walram v. -, bs K; Walram v. -, z. Irmgard, ht Lbg; Willem, ht v. -.

GUMBERTUS, z. Cuthbertus en Gundebertus.

GUMMARUS, *Gommer*, bel, patroonhl v. Lier en Enkhuizen, c. 775, 11 Oc (L, Lier*,

Enkhuizen*, Ro).

GUNDEBERTUS, *Guntbertus, Gumbertus*, fr, *Gombert*, m, stichter v. abdij St Pierrelles-Nonnes te Re, 7° e., 29 Ap (U, Oldenzeel, Re, Avenay) ÷ 1, -, bs Te (8° e.); 2, -, z. bs Ka (863).

GUNDULPHUS, *Gundolfus, Gundo*, 1, bs v. Maastricht, c. 614, met Monulphus, 16 Jl (L); 2, z. Gangulphus ÷ 1, - (ook *Bertulphus*), bs L (614), z. hl 1; 2, bs D (7° e.).

GUNTFRIDUS, bs Ka (762).

GUNTHERUS, 1, bs K (850-69); 2, - v. Schwarzburg, z. du kz (1349).

GUNTRAMNUS, *Gontram*, kn v. Bourgondië, 592, 28 Ma (U, Ro) ÷ -, kn v. Bgd (562-92), Merov, z. ook hl.

GURDINELLUS, z. Gordianus.

GURRIA, z. Villa-Hermosa.

GURY, *Goericus*, z. Abbo.

GUTBERTUS, *Guthbertus*, z. Cuthbertus en Gombertus.

GUTESTAG, du, zondag, p. 25.

GUTHAGONUS, bel, 8° e., 3 Jl (D, Oostkerke-bij-Bg).

GUY, z. Guido en Gwij(de).

GWIJ, *Gwijde*, 1, - v. Dampierre, gf VI (1252-1305) en gf Nm (1263-98), zijn jaartijl, p. 83; 2, - II, gf Nm (1335-36); 3, - v. Hg, z. bs L (1291); 4, z. Guido.

GYSO, bs K (7° e.).

H

HAARLEM (N-H), Stad: Bst, bew. 1502-1536 (NAB, XVIII, 101; HUIZINGA, *Rechtsbr. v. Haarlem*, 1911; F. 99-100); Njst officieel ingevoerd in Jl 1575; Heren v. -, Bst of Pst (vm. Pst), bew. 1249 (F. 101); Stijl v. -, *stilus Harlemensis, schrijven der stede v.* - (sedert 1481), is Bst (F. 100; NAB, XXXVI, 48). Lijst der bisschoppen, z. tabel VI.

HAARLEMMERLIEDE (N-H), Kst of Njst (vm. Njst), bew. 1574 (F. 101).

HABEROUGST, du, September, p. 28.

HABERSCHNITT, *Haberernte*, du, Augustus.

HABSBURG, huis v. -, tabel VIII, 3; z. Rudolf v. -.

HADBALDUS, bs K (819-41).

HADELINUS, z. Adelinus.

HADRIANUS, z. Adrianus.

- HADULPHUS, *Adulphus*, 1. bs Ka, c. 728; zijn lichaam te A, 19 Me (A, Ka), (met Paulinus), 31 Au (A); 2, bs v. Osnabrück, 1224, 11 Fe (Osnabrück); 3, z. Adelphus. ÷ 1, bs D (955-77); 2, bs Ka (728), z. hl 1.
- HADEVIGIS, z. Hedwigis.
- HAGANON, gf Hg (921-23).
- HAGESTEIN (Z-H), Kst, bew. 1518 (F 76).
- HALEN (Lbg, vroeger ht Bb), Kst, bew. 1381; Pst, bew. 1507 (RBPH, II, 512).
- HALF, gevolgd door maandnaam, wijst doorgaans op 15 of 16, naar gelang maand 30 of 31 dagen telt: „tsaterdaghes die gheviel te half Aprille“ (1317) is zeker 16 Ap, zoals blijkt uit de vermelding van de weekdag, p. 86; O-L-V. te Half-Oogst is 15 Au.
- HALFHOUST, Half Augustus, 15 Au.
- HALFMAAND, 15 of 16 van de maand; z. Half.
- HALFONDEREN, *halfonder, alvondertijd, alfondereentijd*, lat. *semiondra*, midden v. de voormiddag, ook 's morgens.
- HALFUUR, p. 22.
- HALFVASTEN, *midvasten, ieiunium medium*, 1, meestal 4e zo v. Vasten (zo v. Letare), „up midvasten als men in der heiliger kercken singet Letare Jerusalem“ (Leiden (1435)), „t Sonnedages up Midvasten, alsoe men zingt Letare“ (1382) (D. Th. ENKLAAR, *Middeleeuwsche Rechtsbronnen v. Gooiland*. Utrecht, 1952, p. 470); 2, de hele week vóór die zondag: maandag te midvasten, ma vóór 4e zo v. Vasten; 3, wo en vr vóór die zondag, „up den Woensdach mytvasten“ (1514; Bijdr. HGU, XII, 145).
- HALITGARIUS, bs Ka (818-30).
- HALKIN, J., p. 6.
- HALMALE, 1, Henricus de -, bs Ie (1671-76); 2, Paulus v. -, vic-gen, bs Aw (1699-1700; 1706-11).
- HAMÉRICOURT, Gerardus d'-, bs St-Om (1562-77).
- HAMONT, C.C.v. -, vic-gen, bs Gt (1778-79).
- HANNOVER, z. Anna v. -; huis -, kn Eng (1714).
- HANS, z. Johannes.
- HARALD, 1, - Godwinson, kn Eng (1066); 2, - Harefoot, kn Eng (1035-40).
- HARCOURT, z. Joannes de -, bs D; z. Johanna v. -.
- HARDEMAAND, Januari, soms December, p. 28.
- HARDERWIJK (Ge), Kst, bew. 1303, 1501; Njst, bew. 1502 (F.124).
- HARDUINUS v. CROY, bs D (998-1030).
- HARELBEKE (W-VI), Pst; Njst ingevoerd op 1 Ja 1576.
- HARLINDIS, z. Herlindis.
- HARMACARUS, bs U (8^e e.).
- HARRACH, Frederik-August, gf v. - Rohrang, gv-gen, hs Hbg (1740-43).
- HARTHAKNOET, kn Eng (1035-40; 1040-42).
- HARTBERTUS, bs U (1139-50).
- HARTCARIUS, *Hircarius*, bs L (840-55).
- HARTE, J.W., p. 91.
- HASEKE, vg, 1261, 26 Ja (K).
- HASNON (Fkr, vroeger gf Hg), abdiij, *dedicatio capellae B. Mariae*, 15 No.
- HASSELT (Ov), Njst, bew. 1566-1573 (F. 77).
- HASTAE CHRISTI FESTUM, vr na Beloken Pasen of volgende vr, indien een feest op de eerste valt. Z. ook Instrumentorum en Lanceae.
- HATHEBRANDUS, a v. Citeaux, 1198, 30 Jl; zijn lichaam te Aw (Aw, Ka).
- HAUCHINUS, Joannes -, bs Mch (1583-89).
- HAUDION, Nicolaus de -, bs Bg (1640-49).
- HAUMONAT, du, Juli, p. 28.
- HAUTBOIS, Carolus de -, bs D (1505-1513).
- HAUTCARIUS, z. Acharius.
- HAUTVILLERS, z. Albericus v. -, bs Re.
- HAUWAERT (Bb), Kst, bew. 1359 (RBPH, II, 511).
- HAVERMAAND, September, soms October, p. 28.
- HAVET, Antonius -, bs Nm (1561-78).
- HAVIS, z. Agnes.
- HAVOIE, z. Hedwigis.
- HAYNIN, 1, Antonius de -, bs Ie (1613-26); 2, Robertus de -, bs Bg (1660-68).
- HAZEBROEK (Fkr, Nord), Keure v. -, p. 79.
- HAZERWOUDE (Z-H), Njst, bew. 1555-1573 (F. 103).
- HEBDOMADA, *Ebdomada, Septimana*, week, p. 24; - *absolutionis*, Goede-week; - *alba*, - *in albis*, - *albaria*, week na Pasen, soms week na Pinksteren; - *antipaschalis*, - *authentica*, Goede week; - *casta*, week waarin Vasten begint; - *communis*, week

- v. zo na S. Michiel (28 Se) ; - *Crucis*, Goede week ; - *crucium*, week v. Kruisdagen ; - *de Excepto*, laatste week v. Advent ; - *duplex*, week te beginnen met 2° zo na Pinksteren, - *expectationis*, week na O.H.Hemelvaart ; - *ferialis*, Goede week ; - *indulgentiae*, Goede week ; - *laboriosa*, 2° week vóór Pasen ; - *magna* of *maior*, Goede week of soms week vóór Pinksteren, z. ook Lange week ; - *luctuosa*, Goede week ; - *media*, woensdag, vgl du Mittwoche, p. 25 ; - *media ieiuniorum Paschali*, 3° week v. Vasten ; - *media-quadragesimae*, - *mediana Quadragesimae*, 4° week v. Vasten ; - *muta*, Goede week ; - *nigra*, Goede week ; - *Palmarum*, Goede week ; - *in passione*, week te beginnen met Passie-zo ; - *poenalis*, - *poenosa* (*semaine peineuse*, *pijnweek*), Goede week ; - *prima maior*, week te beginnen met Passie-zo ; - *resurrectionis*, week na Pasen ; - *sacra* of *sancta*, Goede week of soms week vóór Pinksteren.
- HECHARDUS, bel, c. 1170, 1 Jl (K).
- HEDWIGIS, *Hadevigis*, fr, *Havoie*, *Avoie*, 1, vg, 1243, gecan. 1267, 15 Oc (Ro), 17 Oc (Ro, sedert 1644), 16 Oc (Ro, sedert 1930) ; 2, vg O.Pr., 1200, 14 Ap (K, L, Meer) ÷ 1, vr v. Reinier IV, gf Hg ; 2, vr v. Siegfried I, gf Lxbg.
- HEEMSKERK (N-H), Njst, bew. 1557-1566 (F. 101).
- HÉGÉMOIN, z. Eugenianus.
- HEGESIPPUS, *Egesippus*, bel, c. 180, 7 Ap (U, Ro).
- HEGINHARDUS, bs U (845).
- HEGIRA, p. 65.
- HEIDILO, z. Hetilo.
- HEILICHMAENT, December.
- HEILIG, -e Alliantie, datum, p. 49 ; -avond, z. vigilia ; -dag, feestdag ; -e mis, 1, mis, 2, z. Allerheiligen.
- HEILIGEN, in Engeland, p. 92.
- HEILIGENFEEST, p. 3, 32, 43.
- HEILIGENKALENDER, p. 43 ; z. tabel III.
- HEILLE, *heylle*, *jour delle* -, *heloire*, fr, 6 Ja (L).
- HEILO (Z-H), Njst, bew. 1560-1570 (F. 101).
- HEILTUM, du, Festum reliquiarum.
- HEINENOORD (N-H), Pst, bew. 1553-1561 (F. 92).
- HEINRICH, z. Henricus.
- HEINSBERG, z. Joannes VIII, v. -, bs L ; Philippus v. -, bs K ; Diederik v. -, gf Ln.
- HELANUS, *Helain*, pr, 6° e., 7 Oc (Re, Ro).
- HELDEMARUS, *Hildemar*, bel, stichter v. Arrouaise, 1097, 13 Ja (A, Arrouaise).
- HELENA, 1, keizerin, moeder v. Constantijn, 328, 16 Au (Tr*, in 1487), 18 Au (K, Tr*, Ro, Emmerik, Elten), 19 Au (O.S.B., U), 7 Fe (M, Re), 8 Fe (U) ; 2, vg, 5° e., 15 Ap (U), 21 Me (Tr), 22 Me (U, Ro) ; 3, z. Alena.
- HELFAUT, Franciscus ab -, bs Gt (1562).
- HELIADÉ, z. Elias.
- HELIBERTUS, *Helarius*, *Hilarius*, *Helvert*, *Héli*, m, 6e e., 16 Jl (A, U).
- HELISEUS, bs D (748).
- HELOIRE, 6 Ja ; z. ook Heille.
- HELPERMARKT, z. Luxemburg.
- HELVERT, z. Helibertus.
- HEMELVAART, O.H. -, Hemelvaartsdag, do na 5° zo na Pasen, p. 62, z. Ascensa ; O.L.V. -, 15 Au, z. Assumptio.
- HENDRIK, z. Henricus.
- HENDRIK-CASIMIR, 1, - I, stdh Dr, Fr en Gr (1632-40) ; 2, - II, stdh Dr, Fr en Gr (1664-96).
- HENEGOUWEN, Graafschap : oudtijds, vm. Kst ; einde 12° e., Bst, p. 54 ; sedert begin 13° e. (onder Boudewijn van Constantinopel ?) Pst, die de gewone stijl blijft, p. 54 ; G 114 vergist zich, waar hij Kst voor de gewone stijl van - houdt (WAUTERS, III, p. XLVIII ; *Folk. Brab. XVII*, 77-81 ; *Voix Wallonnes*, V, 7-13). Z. ook Bergen, Braine, Hasnon, Marchiennes, Maubeuge. Lijst der graven, z. tabel VIII, 1 ÷ Z. Baldericus v. -, bs L ; Boudewijn VIII v. -, gf VI ; Guilielmus I v. Avesnes of v. -, bs Ka ; Gwijde v. -, bs L ; Joannes v. -, bs Ka ; Yolande v. -.
- HENESIUS, z. Petrus -, bs Te.
- HENGEBACH, z. Theodericus I v -, bs K.
- HENNAARDERADEEL (Fr), Njst, bew. 1532-1572 (F. 107).
- HENRICUS, *Hendrik*, *Henri*, *Henry*, *Heinrich*, bel, du kz, 1024, gecanon. 1146, 13 Jl (Ka), 14 Jl (Tr, Ro vóór 1558), 15 Jl (L, Ro sedert 1558), 18 Jl (Kruisheren) ; *canonisatio*, 2 Ma (Parijs) ÷ 1, - de Berghes, bs Ka (1480-1502) ; 2, - I, v. Molenark, bs K (1225-38) ; 3, - II v. Virneburg, bs K (1306-32) ; 4, - I, v. Ver-

- dun, bs L (1075-91); 5, - II, v. Leyen (Leez), bs L (1145-64); 6, - III, v. Gelre, bs L (1247-74); 7, - I, bs Re (1162-75); 8, - II, v. Dreux of v. Brienne, bs Re (1227-40); 9, - I, de Muris, bs Te (1276-86); 10, - II, de Lotharingia, bs Te (1456-85); 11, - I, v. Vianden, bs U (1249-67); 12, - II, v. Beieren of v. de Palts, bs U (1524-29); 13, -, gf Ge (1141-82); 14, - gf Ln (1218-28); 15, - I, gf Lxbg (998-1026); 16, - II, gf Lxbg (1026-47); 17, - III, gf Lxbg (1089-95); 18, - IV (II), de Blinde, gf Lxbg (1138-96), (I) gf Nm (1139-96); 19, - V (III), de Blonde, gf Lxbg (1247-81), gf Nm (1253-56); 20, - VI (IV), gf Lxbg (1281-88); 21, - VII (V), gf Lxbg (1288-1310); 22, II, gf Nm (1226-29); 23, - v. Vianden, gf Nm (1229-37); 24, - I, gf Lbg, ht N-Loth (1101-06); 25, - I, gf Lv, ht Bb (1015-38); 26, II gf Lv, ht Bb (1063-79); 27, - III, gf Lv, ht Bb (1079-95); 28, - I, ht Bb (1190-1235); 29, - II, ht Bb (1235-48); 30, - III, ht Bb (1248-61); 31, - IV, ht Bb (1261-67); 32, - I, ht Lbg (1082-1119); 33, - II, ht Lbg (1139-67); 34, - III, ht Lbg (1167-1221); 35, - IV, ht Lbg (1226-46); 36, - V, ht Lbg (1347-49); 37, - ht N-Loth (940); 38, - I, kn Eng (1100-35); 39, - II, kn Eng (1154-89), p. 62, 94; 40, - III, kn Eng (1216-72), p. 62; 41, - IV, kn Eng (1399-1413); 42, - V, kn Eng (1413-22); 43, - VI, kn Eng (1422-61; 1470-71), z. ook kn Fkr (1422-31); 44, - VII, kn Eng (1485-1509); 45, - VIII, kn Eng (1509-47); 46, - I, kn Fkr (1027-60), p. 59; 47, - II, kn Fkr (1547-59), z. ook Filips II kn Spanje, hs Hbg; 48, - III, kn Fkr (1574-89); 49, - IV, kn Fkr (1589-1610); 50, - I, de Vogelaar, du kz (919-36); 51, - II, du kz (1002-24); 52, - III, du kz (1028-56); 53, - IV, du kz (1054-1105); 54, - V, du kz (1099-1125); 55, - VI, du kz (1169-97 en 1212); 56, - VII, v. Lxbg, du kz (1308-13); 57, - Raspe, z. du kz (1246-47); 58, - v. Hohenstaufen, du kz (1147-50); 59, - IV, v. Thuringen, z. Willem, gf VI; 60, - II, gf v. Silezië-Schweidnitz, z. Karel, ht Lxbg; 61, - v. Jauche, z. bs L (1200); 62, z. Hendrik-Casimir; 63, z. Frederik-Hendrik.
- HENRIETTE, 1, - Amalia v. Anhalt-Dessau, vr v. Hendrik-Casimir II, stdh; 2, - Maria, z. Maria Henriette.
- HERBARUM FESTUM, 15 Au.
- HERBST, du, p. 28.
- HERCULIANUS (met Taurinus), m, c. 172,
- 5 Se (U, Ro).
- HEREMISSE, z. Hermisse.
- HERENMAAND, December.
- HERFST, p. 23; -evening, p. 24; -maand, September, p. 28.
- HERIBERTUS, *Herbricht*, *Herburiz*, 1, abs v. K, 1021, 16 Ma (K, U, Ro); *translatio*, 30 Au (K); 2, pr en er, c. 1260, 16 Ma (Ka, Namen) ÷ - bs K (999-1021), z. ook hl.
- HERICIONE, *Hireçon*, z. Thierricus de -, bs A.
- HERILANDUS, bs Te (884-900).
- HERIMANNUS, z. Hermannus.
- HERINCK, *Herincx*, Bernardus -, vic-gen, bs Deventer (1577-78).
- HERINCX, Guilielmus -, bs Ie (1677-78).
- HERIVEUS, bs Re (900-22).
- HERLINDIS, *Harlindis*, a v. Eike, c. 775, 12 Oc (L, Maaseik).
- HERLUINUS, *Erluinus*, bs Ka (996-1012).
- HERMANNUS, *Herman*, *Hermann*, - Josephus, bel O.Pr., c. 1230, 7 Ap (K, Steinfeld) ÷ 1, - (*Herimannus*) I, bs K (890-924); 2, - II, bs K (1036-56); 3, - III, bs K (1089-99); 4, - IV, v. Hessen, bs K (1480-1508); 5, - V, v. Wied, bs K (1515-47); 6, - v. Horn, bs U (1150-56); 7, - v. Bergen, gf Hg (1047-50); 8, - v. Lxbg, du kz (1081-88); 9, - v. Saksen, z. Boudewijn III, gf VI.
- HERMES, *Remeus*, m, 2^e e., 27 Au (Ka, Ronse*), 28 Au (N min Ka, Ro).
- HERMISSE, *Heremisse*, du, Mauritius, 22 Se.
- HERMOLAUS, m, 303, 27 Jl (K, Tr, U, Ro).
- HERSELMAENT, z. Aarzelmaand.
- HERSENDIS (ook Alberada), vr v. Reinier I, ht N-Loth.
- 's-HERTOGENBOSCH (N-Bb), volgt Pst: „tscriven van der camere van den Boscche” is Pst. Lijst der bisschoppen, z. tabel VI.
- HERZELLES, Guilielmus Philippus de -, bs Aw (1742-44).
- HESSEN, z. Hermannus v. -, bs K; z. Maria Louisa v. - Kassel.
- HETILO, *Heidilo*, bs D (880-902).
- HEUKELOM (Z-H), Njst, bew. 1559 (F.96).
- HEUSDEN (N-Bb), Kst of Njst, bew. 1355-1396; Njst 1403 (F.95).
- HEVERLEE (Bb), Schepenbank: Pst, bew. 1387; Leenhof: Pst 1489-1558 en

- Kst 1492-1564 (CRH, 1873, 208 en WAUTERS, I, LXI).
- HEYLLE, z. Heille.
- HEYNS, Jan -, vic-gen, bs St.-Om (1577).
- HIDULPHUS, *Hidolphus, Hildulphus, Hildolphus*, fr, *Hidou*, 1, bs v. Tr, 707, 11 JI (Tr); 2, hertog, 8° e., 23 Jn (Ka, Lobbes) ÷ -, bs K (1076-78).
- HIEMS, p. 23.
- HIERON, z. Jeron.
- HIERONYMUS, *Jeronimus, Jérôme*, kerkvader, 420, 30 Se (D*, M*, Re*, St.-Om*, N, Ro*); p. 2.
- HIGOUNET, Ch., p. 54.
- HILARIANUS, *Hillarinus*, m, 8° - 9° e., 15 Jn; *translatio*, 16 JI (A, Amiens, M).
- HILARION, z. Hilarius 4.
- HILIARIUS, *Hilarus*, 1, (du, *Ilarien, Gleris*), bs v. Poitiers, 368, 12 Ja (Ka, U); 13 Ja (A, Re, Te, U); 14 Ja (St.-Om*, Ro); 2, bs v. Arles, 449, 5 Me (U, Amiens, Ro); 3, (*Hilarus*), ps en bel, 468, 10 Se (U, Ro); 4, (*Hilarion*), a en er O. Ca., 370, 21 Oc (Te, Ro); 5, z. Helibertus, ÷ -, ps (461-68), z. ook hl 3.
- HILDEBERTUS, a v. St. Baafs en m, 752, 1 De (L, Gt, n. Grotefend); 4 Ap (n. Wyckmans). ÷ -, bs Ka (7° e.).
- HILDEBOLDUS, *Hildibaldus*, bs K, 819, 9 Se (K, n. Dupont ÷ bs K (788-819), z. ook hl.
- HILDEBRAND, P., p. 4.
- HILDEGARD, vr v. Dirk II, *gf H-Z*.
- HILDEGARUS, bs K, 753, 8 Au (K) ÷ bs K (753), z. ook hl.
- HILDEGUNDIS, 1, vg, O. Pr., c. 1183, 6 Fe (K, Meer); 2, vg, O. Ci., 1188, 20 Ap (Tr).
- HILDEMARUS, z. Heldemarus.
- HILDETRUDIS, *Hiltrudis*, vg, te Liessies, c. 790, 27 Se (Ka, Liessies, Ro).
- HILDIBALDUS, z. Hildeboldus.
- HILDOLPHUS, *Hildulphus*, z. Hidulphus.
- HILDOARDUS, *Hildoardus, Hillewars*, bs v. Toul en m, c. 750, 29 De (Ka, Geraardsbergen); *translatio*, 7 Se (Gt, Dendermonde*). ÷ -, bs Ka (798-816).
- HILDVINUS, 1, - bs K (842-48); 2, - bs L (920-22); 3, - z. bs K (866; 870); 4, - z. bs Ka (863).
- HILLARIANUS, z. Hilarianus.
- HILLONIOUS, *Tillo*, fr, *Théau*, bel, 7° - 8° e., 7 Ja (Isegem, Roeselare).
- HILTRUDIS, z. Hildetrudis.
- HIMELINUS, bel, c. 799, 10 Ma (L, Visse-naken-bij-Tienen).
- HINCMARUS, bs v. Re, 882, 5 Ma (Re) ÷ bs Re (845-82), z. ook hl.
- HINDELOOPEN (Fr), Njst, bew. 1558-1568 (F. 107).
- HINRICHS, H., p. 4.
- HIPPOLYTUS, *Plé, Bilt, Polten*, m, (met Concordia et alii), patroonhl v. Delft, 258, 13 Au (D*, Delft*, N, Ro), 12 Fe (Ka).
- HIRCARIUS, z. Hartcarius.
- HIREÇON, z. Hericione.
- HISTORISCHE CHRONOLOGIE, p. 1, 2, 4, 7, 8.
- HOCHSTADEN, z. Conradus v. -, bs K; Lotharius v. -, bs L.
- HOCSEM, Jean de -, p. 6.
- HODENPIJL (Z-H), heren v. -, Kst of Njst, bew. 1462 (F. 87).
- HODIE SCIETIS, Intr. v. Kerstavond, 24 De.
- HOEFLAG, Antonius -, vic-gen, bs Aw (1699-1700).
- HOEGESTE, *Hoestmaand, Oogstmaand*, Augustus.
- HOENSBROECK, 1, Caesar Constantius Franciscus v. -, bs L (1784-92); 2, Philippus Damianus ab -, bs Rm (1774-93).
- HOERMAENT, z. Hoormaand.
- HOEX, Lambertus -, z. bs HB (1756-59).
- HOHENSTAUFEN, z. Hendrik v. -; z. eveneens tabel VII, du kz.
- HOLLAND, graafschap: grote verscheidenheid v. jaartijl, zo bv. onder Floris V (NAB, XV, 92); sedert 14° e. Pst, p. 54, 58, z. ook Willem II; de meeste steden en dorpen Njst of Kst, maar Haarlem Bst; geen algemene regels voor bepalen v. jaartijl in een bepaald gebied v. -, z. F. 78-107 met bibliografie. Gregoriaanse kalender in 1583, overgang v. 21 De 1582 op 1 Ja 1583: p. 48; v. WIJK, *Gregor. Kal.*, 57; F. 10. Graven: tot 1299 herhaaldelijk v. jaartijl veranderd; sedert 1299, uitsluitend Pst; bij uitzondering Kst in een paar oorkonden v. 1358 (F. 82). Staten v. -: Pst, bew. 1524-1543; Njst, bew. 1544-1563; Pst, 1563; Njst, v. af 1571 of 1572, p. 52, 76, 80; F. 82-84. De stedelijke afgevaardigden bij Staten v. - volgen stijl v. hun stad, F. 84; p. 52, 76, 80. Hof v. - en Zeeland: Pst, bew. 1574-1579; Njst sedert 1580, F. 85; p. 58 en TH. ENKLAAR, *Middeleeuwse Rechts-*

- bronnen van Gooiland*, 1932, p. 242. *Stilus curiae Hollandiae of Hollandensis, stijl shoofs (shoefs) v. Holland*, is Pst, F. 82, p. 58, 74, 79. Lijst der graven, z. tabel VIII, 1; lijst der stadhouders, z. tabel VIII, 4. Z. ook (prov. Noord-Holland) Alkmaar, Amsterdam, Beverwijk, Edam, Egmond, Enkhuizen, Gooiland, Haarlem, Haarlemmerliede, Heemskerk, Heinenoord, Hoorn, Kennemerland, Medemblik, Muiden, Nieuwer-Amstel, Ouderwijk, Oud-Karspel, Schagen, Spanbroek, Velzen, Weesp, West-Friesland, Westwoud, Westzaan, Wijdenes; (prov. Zuid-Holland) Abbenbroek, Ameide, Arkel, Asperen, Berkenwoude, Bleiswijk, Brederode, Brielle, Delfland, Delft, Dordrecht, Goes, Gorinchem, Gouda, Gouderak, 's-Gravenhage, 's-Gravenzande, Grootebroek, Hagestein, Hazerwoude, Heilo, Heukelom, Hodenpijl, Leerdam, Leiden, Mathenesse, Meerkerk, Monnikendam, Monster, Naaldwijk, Niedorp, Nieuwpoort, Noordwijk, Oude-water, Rijnland, Rijnsberg, Rijswijk, Rotterdam, Schiedam, Schieland, Schoonhoven, Vianen, Vlaardingen, Voorne, Waarden, Wassenaar, Woerden. ÷ Z. Boudewijn I v. -, bs U; Otto III v. -, bs U; Theodericus I v. -, bs U; Willem v. -, du kz.
- HOLLE MAAND, p. 26, 35.
- HOLSTEIN-SCHAUENBURG, 1, Adolphus III v. -, bs K (1546-56); 2, Antonius v. -, bs K (1556-58).
- HOLTE, z. Wicboldus I, v. -, bs K.
- HOMARE, z. Audomarus.
- HOMO VETUS, ma na 6 Ja, Verzworen Maandag.
- HONDS DAGEN, z. Caniculares dies.
- HONESTA, z. Artemius.
- HONESTUS, m, c. 270, 16 Fe (Amiens).
- HONGARIJE, z. Maria v. -.
- HONOBERTUS, z. Cunibertus.
- HONORATUS, bs v. Amiens, 600, 16 Me (Amiens, Ro).
- HONORIUS, 1 - I, ps (625-38); 2, - II, *ps (1061-72); 3, - II, ps (1124-30); 4, - III, ps (1216-27); 5, - IV, ps (1285-87).
- HOOG, - donderdag, do vóór Pasen; - woensdag, wo na Pinksteren.
- HOOGTIJD, feestdag, festum; de Vier Hoogtijden, *festi principalia*, z. Natales.
- HOOIMAAND, Juli, soms Juni of Augustus, p. 28.
- HOORMAAND, *horemaent, hoermaent*, December, soms November of October, p. 28.
- HOORN (N-H), Njst, bew. 1454-1527 (F. 105); z. Quiriacus ÷ z. Arnulphus v. -, bs L en bs U; z. ook Horn en Hornes.
- HORA, uur, p. 13 en vlg; - *inequalis of temporalis*, p. 14; - *diei en noctis*, p. 14, 19; - *aequinocialis*, p. 18; - *canonica*, p. 16; - *media, mediantie*, p. 22; - *nona*, p. 17; - *officii quotidiani*, p. 16.
- HOREMAENT, z. Hoormaand.
- HORENBEKE, Franciscus v. -, bs Gt (1677-79).
- HORMISDAS, ps (514-23).
- HORN, z. Hermannus v. -, bs U; z. ook Hoorn en Hornes.
- HORNES, Albertus de -, bs Gt (1680-94) ÷ z. Joannes IX, v. -, bs L; Theodericus v. -, bs L; z. ook Hoorn en Horn.
- HORNINGMAAND, Februari, p. 28.
- HORSELMAENT, October, p. 28.
- HOSANNA, *Osanna, dominica* -, Palmzo.
- HOUBRAKEN, Judocus -, ap-vic, bs HB (1658-63; 1677-81) en vic-gen, bs Aw (1678-79).
- HOUCKE, Carolus v. -, vic-gen, bs Ie (1605-07).
- HOVIUS, Mathias -, vic-gen, bs Mch (1589-95), bs Mch (1595-1620).
- HRIKFRIDUS, z. Ricfridus.
- HUBENS, Joannes, ap-vic, bs HB (1666-77).
- HUBERTUS, *Cbucbobertus*, bs v. L, 727, 3 No (L*, D, Ka, K, M, Re, Tr, U, Ro), 30 Me (Bs); *translatio*, 30 Se (L) ÷ 1, -, bs L (700-27), z. hl; 2, - bs Te (1078-81).
- HUCBALD v. SINT-AMAND, p. 5, 35.
- HÜFFER, O., p. 62, 68.
- HUGO, 1, bs v. Lincoln, 1200, gcan. 1220, 6 Oc (D), 17 No (Ro); 2, a v. Cluny, 11°-12° e., 29 Ap (Cluny, O. Ci., Ro) ÷ 1, - I, de Faydit, bs A (1371-74); 2, - II, v. Cayeu, bs A (1426-39); 3, -, bs D (1030-44); 4, -, bs Ka (1197-98); 5, - v. Sponheim, bs K (1137); 6, - I, bs L (945-47); 7, - II, v. Pierrepont, bs L (1200-29); 8, - III, v. Châlons, bs L (1295-1301); 9, - v. Vermandois, bs Re (925-31; 940-46); 10, - v. Arci, bs Re (1351-52); 11, - de Pomeriis, vic-gen, bs Ka (1342); 12, - Capet, kn Fkr (987-96); 13, - v. Sint-Pol, z. Karel de Goede, gf VI; 14, -, gf v. Rethel, z. Lodewijk I v. Nevers, gf VI; 15, - v. Arles, p. 54.

HUITIÈVE, fr, octaaf.
 HULPWETENSCHAP, chronologie als - der geschiedenis, p. 1, 4; - der chronologie, p. 6, 7.
 HULST (Z), stad, Pst, bew. 1238, 1244, 1293, 1311, 1317 (J. ADRIAANSE en L.M. v. WERVEKE, *Akten v. Hulst* in: De Vier Ambachten, Hulst, 1939, p. 27-28); Njst of Kst (vm. Njst), bew. 1321, 1322-1499 (ib, 28-30).
 HUMANISME, studie der chronologie, p. 2; - en romeinse kalender, p. 76.
 HUMBERTUS, bel, 7° e., 6 Se (A, Ka, D, Marolles) ÷ - v. Viennois, bs Re (1352-55).
 HUMFRIDUS, bs Te, 870, 8 Ma (Te); zijn *ostensio*, 16 Au (Te) ÷ -, bs Te (856-70), z. ook hl.
 HUMONAT, du, Juli, p. 28.
 HUNEGUNDIS, a v. Homblières, c. 690. 25 Au (Ka), 26 Au (Re).
 HUNGERUS, *Hungarus*, bs v. U, c. 866, 22 De (U) ÷ -, bs U (854-66), z. ook hl.
 HUNOLDUS, bs Ka (717-18).
 HUNUANUS, bs D (8° e.).
 HY, C., p. 67.
 HYACINTHUS, *Iacintus*, 1, (met Prothus) m, 3° e., 11 Se (N, Ro); 2, (met Donatus), m, 2° e., 26 Jl (U); 3, m, ? e., z. Ireneus; 4, bel, 1257, 16 Au (O. Pr.).
 HYGINIUS, ps en m, 158, 11 Ja (U, onder de naam *Iginus*; Ro).
 HYPAPANTI, *Hypantae*, *Epipanti*, 2 Fe.
 HYPODIACONORUM FESTUM, 1 of 2 Ja.

I

Voor de latijnse woorden met I, zie ook J.
 IBARRA, z. Ortiz de -.
 IBERISCH SCHIEREILAND, dagtelling, p. 31; jaartijl, p. 51.
 IDA, 1, gravin v. Boulogne, 1113, 13 Ap (Ka); 2, v. Nijvel, vg, 13° e., 29 Oc (L, Ramey-bij-Namen); 3, v. Leuven, vg, c. 1300, 13 Ap (Ka, L, Leuven, Mch); 4, vg en m. 7° e., 20 Jn (Gt); wed, c. 813, 26 No (M) ÷ 1, -, vr. v. Boudewijn II, gf Hg; 2, -, vr. v. Frederik v. Lxhg, ht N-Loth, en naderhand v. Albert III, gf Nm; 3, -, vr. v. Godfried I, ht Bb.
 IDABERGA, z. Itta.

IDELER, L., p. 3.
 IDENTIFICATIE v. NAMEN, p. 90.
 IDESBALDUS, a v. Duinenabdij, 1167, 18 Ap (D, Bg, Duinen-abdij).
 IDUS, p. 27.
 IEPER (W-VI), Pst met jaarwisseling op Gv, bew. 1367-1384, p. 56 en CRH, 1922, 83-85. Uurtelling, p. 17. Jaarmarkt: 1, 22 Fe (12° e.), Aswo (13° e.); 2, 19 Me (14° e.), Jl (15° e.). Omgang (Tuindag): 8 Au, sedert 1523 op 1° zo v. Au. Lijst der bisschoppen, z. tabel VI.
 IERLAND, jaartijl, p. 52, 53; lijst v. bisschoppen, p. 92. Z. ook Engeland.
 IGINIUS, z. Hyginus.
 IGNATIUS, 1, bs en m, 107, 1 Fe (A, D, Ka, K, L, M, Re, Te, Ro), 31 Ja (U); *translatio*, 17 De (Tr, U, Ro); 2, v. Loyola, bel, stichter v. Jezuieten, 1556, 31 Jl (Ro).
 IGNES, *dominica post* -, 1° zo v. Vasten.
 IJSELSTEIN (U), Stad, Njst, bew. 1491 (F. 97); Heren v. -, Njst of Kst, bew. 1310-1431 (F. 97).
 IJSMAND, Januari, p. 28.
 ILARIEN, z. Hilarius.
 ILE-DE-FRANCE, jaartijl, p. 57.
 ILGENDACH, *Iliendach*, du, Egidius, 1 Se.
 ILLATIO S. MARIAE, z. Presentatio.
 IMAGINA, z. Imena.
 IMBETAUSIUS, bs Re (314).
 IMENA, *Imagina*, vr. v. Godfried III, ht Bb.
 IMMACULATA CONCEPTIO, 8 De; z. ook Conceptio.
 IMPERII, *annus* -, p. 71.
 INCARNATIE, - jaar, wijst de christelijke jaartelling aan, zonder onderscheiding v. jaartijl, p. 71, 72, 86, 94; - stijl, Boodschapstijl; z. Carnasioen.
 INCARNATIO VERBI, 25 Ma, soms 25 De, p. 79.
 INCARNATIONIS, *dies - Domini*, 25 Ma; - *annus*, p. 79.
 INCATHEDRATIO PETRI, 22 Fe, z. Petrus ad Cathedram Antiochiae.
 INCENSIO, - *cerei Paschalis*, Paasza; - *lunae*, nieuwe maan, p. 55.
 INCLINA AUREM TUAM, Intr. v. 16° zo na Pinksteren.
 INCOURT (Bb), Kst, bew. 1549 (CRH, 1573, 205).

- IN DEO LAUDABO, Intr. v. ma na 3^e zo v. Vasten.
- INDICTIE, p. 41, 55, 62, 70, 71, 74, 82, 89; - cijfer, p. 62, 63, 79, 82, 86; - stijl, p. 63, 71, 79, 81; - cijfer per jaar, z. tabel I; berekening v. -, p. 64, 86, 87; paas-, p. 64, 65 en NAB, XXIX, 141.
- INDICTUM, *Benedictio Indicti*, fr, *Lendit*, *foire du Lendit*, *Landit*, jaarmarkt te S. Denis-bij-Parijs, op wo v. 2^e week v. Jn; te Angers, op 9^e zo vóór Pasen.
- INDUCTIO IN AEGYPTUM, in de kalenders geplaatst op 11 Fe.
- INDULGENTIAE, *dominica* -, Palmzo; - *dies*, Witte do; - *hebdomada*, Goede week.
- IN EXCELISO THRONO, Intr. v. 1^e zo na Driekoningen.
- INFANTUM, *Ex ore* -, 28 De; z. Innocentes.
- INFERNUS FACTUS EST, in de kalenders geplaatst op 12 Fe (n. Giry en Grotefend), op 12 Ja (n. Capelli).
- INFRA, binnen; - *octavam*, binnen de octaaf.
- INGAANDE, - *maand*, p. 30, wijst niet noodzakelijk op Bolonese telling; - *vasten*, Aswo.
- INGELRAMNUS, *Ingerannus*, *Engrannus*, 1, - I, bs Ka (962-65); 2, - II, v. Créquy, bs Ka (1274-85); 3, - v. Créquy, bs Te (1302-30).
- INITIUM PREDICATIONIS DOMINI, in de kalenders geplaatst op 1 Me.
- IN MEDIO ECCLESIAE, 27 De, soms 6 Me.
- INIMICIS, *dominica de amandis* -, 19e zo na Pinksteren.
- INNOCENTES, - *pueri*, *festum Innocentum*, Allerkinderdag, Onnozele kinderen, m, onder Herodes, 28 De (N*, Ro*); octaaf, 4 Ja (N, Ro).
- INNOCENTIUS, 1, ps en m, 417, 28 Jl (Ro), z. ook Victor 3 ÷ 1, - I, ps (401-17), z. hl; 2, - II, ps (1130-43); 3, - III, *ps (1179-80); 4, - III, ps (1198-1216); 5, - IV, ps (1243-54); 6, - V, ps (1276); 7, - VI, ps (1352-62); 8, - VII, ps (1404-06); 9, - VIII, ps (1484-92); 10, - IX, ps (1591); 11, - X, ps (1644-55); 12, - XI, ps (1676-89); 13, - XII, ps (1691-1700); 14, - XIII, ps (1721-24).
- IN NOMINE JESU, Intr. v. wo na Palmzo.
- INNUMERABILES MARTYRES, z. Martyres.
- INSCRIFTEN, p. 5.
- INSTANTIA, wijst de plaats aan waar de verdeling der gulden getallen over de dagen v. het jaar ten gevolge v. de inlassing v. embolismale lunaties een afwijking ondergaat, vgl. NAB, XXVIII, p. 152-153.
- INSTRUMENTORUM DOMINICE PASSIONIS FESTUM, yr na Beloken Pasen of volgende vr, indien een feest op de eerste valt (n. Capelli). Z. ook Hastae en Lancaea.
- INTEMPESTUM, *intempesta nox*, p. 13, 14.
- INTERCALARIS, p. 45.
- INTER GRAVISSIMAS, bul -, p. 46, 47.
- INTERPRETATIEF ONDERZOEK V. DATERING, p. 78.
- INTERREGNUM MAGNUM, p. 62, 76.
- INTERROGANS IESUM IURISCONSULTUS, 15^e zo na Pinksteren.
- INTERSTITIUM LUNARE, de dagen tussen 1 Ja en de eerste nieuwe maan v. het jaar, beide dagen medegesteld.
- INTERVALLUM, tussentijd; - *maius*, v. 1^e zo na Pinksteren tot 1^e zo v. Advent exclusief; - *minus* of *minor*, nawinter, achterwinter, tijd tussen Kerstdag en Quinquagesima; B. BISCHOFF, *Ostertagtexte und Intervalltafeln*, Hist. Jb., 1940, 549-580, en v. WIJK, *A late 12th century table for the intervallum minor*. Amsterdam, 1952.
- INTITULATIO, p. 92.
- INTRET, z. Quatuor tempora.
- INTRET ORATIO MEA, za na 1^e zo v. Vasten.
- INTRODUXIT VOS DOMINUS, Intr. v. ma na Pasen.
- INTROITUS, openingszang v. mis; de beginwoorden v. - wijzen de kerkelijke feestdag aan, p. 42, z. die woorden; - *mensis*, p. 30.
- INVENTIO, Vinding, p. 43, z. naam v. heilige; - *clavorum dominicorum*, 7 Me; - *S. Crucis*, 3 Me; - *Michaelis in monte Gargano*, 8 Me; - *pueri Jesu*, zo na 6 Ja.
- INVIO, z. Vinding.
- INVOCAVIT ME, Intr. v. 1^e zo v. Vasten, p. 81, 85.
- IN VOLUNTATE TUA, Intr. v. 22^e zo na Pinksteren.
- IRENEUS, 1, z. Abundius; 2, m (met Soter, Zothicus, Hyacinthus en Amantius), 304, 10 Fe (N min A en M, Ro).
- IRMGARDIS, *Irmgardis*, vg, 11^e e., 4 Se (K, Susteren) ÷ 1, - v. Lbg, ht Lbg (1280-83), en vr. v. Reinoud I, gf Ge; 2, -, vr. v. Gerard II, gf Ge, en naderhand v. Koenraad II, gf Lxbg; 3, -, vr. v. Hendrik IV, ht. Lbg.

IRMINA, a v. Oeren, 710, 24 De (Tr, Ro).
IRMUNDUS, bel, ? e., 28 Ja (K, Gulik).

ISABELLA, 1, -, infante, dt v. Filips II, vr. v. aartsht Albrecht v. Oostenrijk, souvereine en gv-gen, hs Hbg (1560, 1598-1621, 1621-1633), 2, -, vr. v. Gwijde v. Dampierre, gf VI en gf Nm; 3, -, vr. v. Jan, gf Ln; 4, -, v. Bourbon, vr. v. Karel de Stoute, ht Bgd; 5, - v. Castelië, md v. Johanna (vr. v. Filips de Schone, hs Hbg); 6, - v. Portugal, vr. v. Filips de Goede, ht Bgd; 7, - v. Portugal, vr. v. Karel V, hs Hbg; 8, - v. Valois, vr. v. Filips II, hs Hbg; 9, z. ook Elisabeth.

ISBERGUE, z. Itisberga.

ISENBURG, 1, Salentinus v. -, bs K (1567-77); 2, z. Arnulphus I v. -, bs U.

ISIDORUS, 1, bs v. Sevilla en bel, 636, 7 Ja (U); 4 Ap (Spanje); 2, m, c. 250, 15 Me (U, Ro).

ISLAM, p. 9; z. ook Mohammedanen.

ISSUE, à l' -, p. 30.

ISSY, z. Guilielmus de Yssiaco (Issy), bs A.

ISTI SUNT DIES, Responsorium v. Passiezo, 2° zo vóór Pasen, p. 81.

ITALIAANSE UURTELLING, p. 18, 19.

ITALIË, dagtelling, p. 31, 70, 71, 72, 75; feestkalender, p. 75; gezagvoerders, p. 9; kalenderhervorming, p. 47; jaartijl, p. 53, 54, 77, 81; uurwerk, p. 18, 19. Z. ook Bologna (Bolonese dagtelling), Florentië, Lombardije, Milaan, Padua, Pisa, Sicilië, Siena, Toskana, Umbrië, Venetië, Zuid-Italië.

ITINERARIUM v. OORKONDER, p. 88.

ITISBERGA, *Isbergue*, *Ybergue*, vg, 7° e., haar reliëk te St.-Winoksbergen, 21 Me (Te, Ariën); *translatio*, 20 Jn (D, St.-Winoksbergen).

ITTA, *Idaberga*, vr. v. Pepijn, 652, 8 Me (L, Nijvel).

IVETTA, z. Jutta.

IVO, *Yvo*, bel, 1303, gecanon. 1347, 19 Me (Rs, Ro).

J

JAAR, p. 23; jaar 0, p. 66: lunair -, p. 26; kerkelijk -, p. 32; - v. 13 maanden, p. 27; - v. graciën, z. Annus gratiae.

JAARBEGIN, z. Jaartijl.

JAARCIJFER, z. Jaartal.

JAARDAG, 1, z. Jaarsdag; 2, verjaardag.

JAARDAGSTIJL, Nieuwjaarstijl, p. 51; NAB, XV, 76-86 en 139-145.

JAARGETIJD, *jaartijd*, 1, *anniversarium*, mis voor een afgestorvene, meestal op de verjaardag v. zijn afsterven; 2, seizoen, p. 23.

JAARINDELING, burgerlijke -, p. 23; kerkelijke -, p. 32.

JAARMARKT, *jaarmisse*, *feria forensis*, *missa*, *jaarmarkt*, fr, *foire*; datum v. jaarmarkten onder: *Feria*, *Indictum*, *Koudemarkt*, *Koude mis* en de naam van de stad. Men heeft in de middeleeuwen dikwijls twee jaarmarkten in dezelfde plaats, een zomermesse (*feria calida*) en een koudermese of koude mis (*feria frigida*). In Vlaanderen waren de grote jaarmarkten, die v. Brugge, Ieper, Mesen, Torhout en Rijsel; in Brabant, die v. Antwerpen en Bergen-op-Zoom; in Champagne (z. aldaar) die v. Bar-sur-Aube, Provins en Troyes.

JAARMIS, z. Jaarmarkt.

JAAROPGAVE, p. 72, 84, 85, 90.

JAAROPSCHRIFT, z. Chronogram.

JAARSAVOND, Nieuwjaarsavond, 31 De, p. 86.

JAARSDAG, *jaardag*, *nieuwe-*, *Nieuwjaarsdag*, 1 Ja, p. 51.

JAARSMIS, *Nieuwjaarsmis*, 1 Ja.

JAARSNACHT, nacht v. 31 De op 1 Ja.

JAARSTIJL, p. 51, 63, 68, 72, 74, 76, 77, 79, 80, 83, 87; opsporen v. -, p. 78, 79.

JAARTAL, p. 51, 86, 87; ontbreken v. -, p. 89.

JAARTELLING, p. 60; oudere -, p. 65; christelijke -, p. 65, 68, 76; republikeinse -, p. 67; spaanse -, p. 79; z. ook Aera.

JACINTUS, z. Hyacinthus.

JACOBA v. BEIEREN, gf Hg (1417-33), gf H-Z (1417-33), vr. v. Jan IV, ht Bb.

JACOBUS, *Jakob*, *James*, *Jaquème*, *Jacut*, 1, *maior*, *de meerdere*, *in de oogst*, *na Midzomer*, *en Fenal*, ap (met Christophorus) 25 JI (N*, Ro*); 2, *minor*, *de mindere*, ap (met Philippus), 1° e., 1 Me (N*, Ro*); in oudere kalenders wordt hij afzonderlijk op 22 Jn gevierd; zijn *relatio capitii* naar S. Vaast in 1177, 3 Ja (A); 3, v. Vitry, bel, 1244, 30 Au (L, Oignies); 4, intercisus, m, c 420, 27 No (U, Ro) ÷ 1, - I, v. Dinant, bs A (1247-59); 2, - v. Portugal of v. Coïmbra, bs A (1453); 3, - Juvenalis des Ursins, bs Re

- (1444-49); 4, - de Bolonia (Boulogne), bs Te (1287-1301); 5, - v. Outhoorn, bs U (1322); 6, - I, kn Eng (1603-25); 7, - II, kn Eng (1685-88), z. Willem III, stdh H-Z.
- JAFFÉ-LÖWENFELD, p. 87, 88.
- JAHRBÜCHER, p. 92.
- JAKOB, z. Jacobus.
- JAMAS, fr, z. Natales.
- JAMES, z. Jacobus.
- JAN, voor de hl. en kerkelijke hoogwaardigheidsbekleders, z. Johannes; S. *Jansdag*, S. *Jansmis*, zonder nadere aanwijzing, 24 Jn ÷ 1, - I, gf Hg (1280-1304) en II, gf H-Z (1299-1304); 2, - I, gf H-Z (1296-99); 3, - v. Beieren, gf H-Z (1420-25); 4, -, gf Ln (1273-79); 5, - de Blinde, gf Lxbg (1310-46); 6, - I, gf Nm (1297-1330); 7, - II, gf Nm (1330-35); 8, - III, gf Nm (1418-29); 9, - zonder Vrees, gf Vl (1405) en ht Bgd (1404-19); 10, - I, ht Bb (1267-94) en ht Lbg (1288-94); 11, - II, ht Bb (1294-1312) en ht Lbg (1294-1312); 12, - III, ht Bb (1312-55) en ht Lbg (1312-47; 1349-55); 13, - IV, ht Bb (1415-27) en ht Lbg (1415-27); 14, - II, gf v. Blois, tweede echtg v. Machteld, htin Ge; 15, - II, gf v. Kleef, derde echtg v. Machteld, htin Ge; 16, - zonder Land, kn Eng (1199-1216), zijn jaartelling, p. 62; 17, - I, kn Fkr (1316); 18, - II, de Goede, kn Fkr (1350-64) en vd v. Filips de Stoute, ht Bgd; 19, - III v. Portugal, vd v. Maria, vr. v. Filips II, hs Hbg; 20, - v. Touraine en v. Ponthieu, z. Jacoba v. Beieren, gf H-Z; 21, - Tristan, gf v. Valois, z. Robrecht III, gf Vl; 22, - v. Wijnendale, z. Jan III, gf Nm; 23, - v. Nassau, stdh Ge (1578-81); 24, - Casimir, gv-gen, hs Hbg (1578); 25, z. Friso; 26, z. ook Johannes en Jean.
- JANE, z. Johanna.
- JANE GREY, z. kn Eng (1553).
- JÄNNER, *Jenner*, du, Januari.
- JANSENIUS, I, Cornelius -, bs Gt (1564-76); 2, Cornelius -, bs Ie (1635-38).
- JANUARI, p. 28, 29; kalenden v. -, p. 30; z. ook F. SCHNEIDER, *Ueber Kalendae Januariarum und Martiae im Mittelalter*, in: Arch. Religionswiss., XX (Berlijn, 1920-21), p. 82-134, 360-410.
- JANUARIUS, bs en m (et socii), 305, 19 Se (D, Tr, U, Ro); *translatio*, 19 Oc (K, U).
- JAPAN, gregoriaanse kalender in -, p. 47.
- JAQUÈME, z. Jacobus.
- JAUCHE (Bb), Vrijheid v. -, Kst, bew. 1537 (CRH, 1873, 205) ÷ z. Henricus v. -.
- JAUCHELETTE (Bb), Pst, bew. 1555, Kst 1559 (CRH, 1873, 207).
- JAUMES, *les saints* -, fr, z. Gemini.
- JEAN, *foire de S.* -, z. Champagne; z. Johannes.
- JEANNE, z. Johanna.
- IEIUNANDI TEMPORIS ADORTUS, 1° dag v. Vasten, Aswoensdag.
- IEIUNIUM, z. Quadragesima en Vasten; *caput Ieiunii*, Aswoensdag; - *vernale*, 1, vasten; 2, Quateremper v. lente; - *medium*, z. Quateremper en Halfvasten.
- JELLES DAG, Egidius, 1 Se.
- JÉRÔME, z. Hieronymus.
- JERON, *Hieron*, m, c. 886, 17 Au (U).
- JERONIMUS, z. Hieronymus.
- JERPHANION, G. de -, p. 34.
- JERUSALEM, *dominica de* -, 1, 2° zo v. Advent; 2, 4° zo v. Vasten ÷ Gezagvoerders te -, p. 9; patroonhl v. -, z. S. Albertus 2.
- JEUDI, fr, - *blanc*, - *absolu*, - *de l'absoute*, *le grand* -, Witte do; - *gras*, do vóór Quinquagesima.
- JHINOUIE, fr, Januari, p. 29.
- JOACHIM, bel, vader v. de h. Maria, 20 Ma (O. Fr.); 27 Jl (O. Praem.); 16 Se (O. Ca.).
- JOANNA, z. Johanna.
- JOANNÉE, *Joubannée*, fr, St.-Jansavond, 23 Jn.
- JOANNES, z. Johannes.
- JOBST (JUDOCUS) v. MORAVIË, ht Lxbg (1388-1411), du kz (1410-11).
- JOCOND, z. Jucundus.
- IOCUNDITATEM, z. Vocem iocunditatis.
- JODEN, chronologie, p. 3; dagbegin, p. 11; datering, p. 84; jaartelling, p. 65; kalender, p. 65; maancyclus, p. 35; paasfeest, p. 33; week, p. 24.
- JODOCUS, z. Judocus.
- JODOIGNE, z. Geldenaken.
- JOELMAENT, December, p. 28.
- JOFFREDUS (Jouffroy), z. Joannes VI -, bs A.

JOHANETTUS, *puer a Iudaeis necatus*, 13^e e, 24 Ma (K).

JOHANNA, *Joanna*, fr, *Jeanne*, eng, *Jane*, - v. Valois, stichteres v. de Annunciaden, 1505, 4 Fe (Ro) ÷ 1, - v. Bb, ht Bb (1355-1404), ht Lbg (1355-1406), vr. v. Willem IV, gf Hg en gf H-Z, naderhand v. Wenceslas I, ht Lxbg; 2, - v. Constantinopel, gf VI (1205-44), gf Hg (1205-44); 3, - v. Valois, vr. v. Willem III, gf H-Z; 4, - vr. v. Arnulf IV, gf Ln; 5, - vr. v. Willem I, gf Nm; 6, - v. Blois, vr. v. Willem II, gf Nm; 7, - v. Maurienne, vr. v. Willem Clito, gf VI; 8, - v. Rethel, z. Lodewijk I v. Nevers, gf VI; 9, - v. Sint-Pol, vr. v. Antoon v. Bourgondië, ht Bb; 10, - vr. v. Wenceslas II, ht Lxbg; 11, - v. Aragon en Castilië, vr. v. Filips de Schone, hs Hbg; 12, - (of Johannetta) v. Sayn-Wittgenstein, vr. v. Jan de Oude, stdh Ge; 13, - v. Harcourt, vr. v. Willem II, gf Nm; 14, z. Jane.

JOHANNES, *Joannes*, *Jan*, *Hans*, *Jean*, 1, (*midwinters*), ev, 101, 27 De (N*, Ro*); octaaf, 3 Ja (N, Ro); vervolging, *ante portam Latinam, in dolio, in oleo, parvus*, na Pasen, 6 Me (D*, Ariën*, Ro*, N); 2, (met Paulus) m, c. 362, 26 Jn (N, Ro); 3, ps en m, 526, 18 Me (U), 27 Me (Ro); 4, (Agnus), bs v. Maastricht, c. 646, 25 Jl (L, Hoei); 5, bs v. Ka-A, c. 879, 5 Au (Ka); 6, bel, patriarch v. Alexandrië, 616, 13 Jl (Rs, v. Ka-A, c. 879, 5 Au (Ka)); 7, er (in Puteo of v. Cybistra ?), ? e., 19 Ma (U), 27 Ma (Ro); 8, bel, ? e., 24 Jn (A, Mouchi-le-Pieux); 9, v. Nijvel, bel, 1233, 16 Ma (Ka, Nijvel); 10, Rixtel, m, 1572, 25 No (Gouda); 11, v. Waasten, bs v. Te, 1130, 27 Ja (Te), z. ook p. 30.

JOHANNES-BAPTISTA, de Doper, meestal kortweg Johannes, m, 32, *nativitas* (- *albus*, - *medie estatis*, geboorte, S. Jans-midzomers, S. Jansdag, S. Jansmis, - in de vogelzang, - als men de kroon hangt), 24 Jn (N*, Ro); S. Jansavond, *la Joannée*, *nuit S. Jean*, 23 Jn, p. 13; octaaf, 1 Jl; *sancitificatio*, 2 Jl; gevangneming, 24 Au; *decollassio* (Onthoofding, uitgaande oogst, *décolasse*) 29 Au (N*, Ro*); *conceptio*, 24 Se (D, Tr, U, Re); *inventio*, 24 Fe (Ro).

JOHANNES CHRYSOSTHOMUS, met de gulden mond, bs, 407, *translatio*, 27 Ja (D*, N, Ro); *depositio*, 14 Se (Tr, Ro).

JOHANNES IN CAPTIVITATE, Ev. v. 3e zo v. Advent.

JOHANNES, *Joannes*, voor de wereldlijke gezagdragers, z. Jan, 1, - I, le Moine, bs A (1293-94); 2, - II, du Plessis-Pasté, bs

A (1326-27); 3, - III, de Mandevillain, bs A (1334-39); 4, - IV, Gauvin, bs A (1344-1348); 5, - V, Canard, bs A (1392-1407); 6, - VI, Joffredus, bs A (1454-62); 7, - VII, Gavet, bs A (1499-1501); 8, - Poterius, of Potier, bs A (1391-92); 9, - I, Buchiel, bs D (1262-66); 10, - II, v. Enghien, bs D (1267-74), en III, bs L (1274-81); 11, - III, de Wasonia (Vassoigne), bs D (1292-1300); 12, - IV, Desprets, bs D (1342-49); 13, - V, de Toisy, bs D (1410-33); 14, - VI, de Harcourt, bs D (1434-38); 15, - VII, Chevrot, bs D (1436-60); 16, - VIII, Monissart, bs D (1483-91); 17, - I, bs Ka (866-78), z. ook hl. 5; 18, - II, v. Antoing, bs Ka (1191-1196); 19, - III, de Bethunia, bs Ka (1201-19); 20, - IV, t'Serclaes, bs Ka (1378-88); 21, - V, v. Gavere of v. Lens of v. Liedekerke, bs Ka (1412-39); 22, - VI, v. Bourgondië, bs Ka (1439-79); 23, - I, Agnus, bs L (623-29), z. ook hl. 4; 24, - II, v. Eppes of v. Rumigny, bs L (1229-38); 25, - III, z. - II bs D; 26, - IV, v. Vlaanderen, bs L (1282-92); 27, - V, v. Arkel, bs L (1364-78) en IV, bs U (1342-64); 28, - VI, v. Beieren, bs L (1389-1418); 29, - VII, v. Wallenrode, bs L (1418-19); 30, - VIII, v. Heinsberg, bs L (1419-55); 31, - IX, v. Hornes, bs L (1482-1505); 32, - I, v. Courtenai, bs Re (1266-70); 33, - II, v. Vienna (Vienne), bs Re (1334-73) en III, bs Te (1330-34); 34, - III, v. Craon, bs Re (1355-73); 35, - IV, Juvenalis des Ursins (1449-73); 36, - I, v. Waasten of v. Komen, bs Te (1099-1130), z. ook hl. 11; 37, - II, bs Te (1207-13); 38, - III, z. - II bs Re, bs Te (1330-34); 39, - IV, Tabari, bs Te (1384-1403); 40, - V, Juvenis, bs Te (1436-51); 41, - I, v. Nassau, bs U (1268-90); 42, - II, v. Sierck, bs U (1291-96); 43, - III, v. Diest, bs U (1322-40); 44, - IV, v. Arkel, bs U (1342-64), z. ook 27; 45, - V, v. Virneburg, bs U (1364-71); 46, - v. Bronkhorst, bs U (1322); 47, - v. Buren, z. bs U (1423); 48, - v. Henegouwen, bs Ka (1389); 49, - du Mur, bs D (1300); 50, - du Portail, bs D (1333); 51, - v. West, bs D (1380-84); 52, - I, ps (523-26); 53, - II, ps (532-35); 54, - III, ps (560-74); 55, - IV, ps (640-42); 56, - V, ps (685-86); 57, - VI, ps (701-05); 58, - VII, ps (705-07); 59, - VIII, ps (872-82); 60, - IX, ps (898-900); 61, - X, ps (914-29); 62, - XI, ps (931-36); 63, - XIII (955-64); 64, - XIII (965-72); 65, - XIV, ps (983-84); 66, - XV,

- ps (985-96) ; 67, - XVI, *ps (997-1013) ; 68, - XVII, ps (1003) ; 69, - XVIII, ps (1003-09) ; 70, - XIX, ps (1024-33) ; 71, - XXI, ps (1276-77) ; 72, - XXII, ps (1316-34) ; 73, - XXIII, *ps (1410-19) ; 74, - XXIII, ps (1958) ; 75, - *ps (844) ; 76, - v. der Mark, z. bs L (1482) ; 77, -, abt v. St.-Bertijn, p. 92.
- JOHANNIETERS, *Maltezers, ridders van S. Jan*, ridderorde, volgt Bst (HÜFFER, HT, V, 73).
- JOHNSON, Ch., p. 91.
- JOINVILLE, z. Guilielmus II, v. -, bs Re.
- JOLENDIS, *Yolanda*, vg, 1283, 17 De (Lxbg) ÷ z. Yolande.
- JONATUS, a v. Marchiennes, ? e., 1 Au (D, Marchiennes).
- JONES, Ch. W., p. 5, 65.
- JONNART, Ladislaus -, bs A (1652-58), bs St.-Om (1658-71), bs Ka (1669-74).
- JONNE, fr, Juni, p. 29.
- JOORIS, z. Georgius.
- JOOS, z. Judocus.
- JOOST, z. Justus en Judocus.
- JOOSTING, J. G. Ch., p. 86.
- JORDI, z. Georgius.
- JORGENTAG, *Jeoristag*, z. Georgius.
- JORIUS, bs en bel, 1033, 26 Jl (A, Béthune).
- JORIS, *Jorendag, Jorisdag*, z. Georgius.
- JOSCIO, bel, 1163, 30 No (D, St.-Bertijn).
- JOSEPHA (MARIA-JOSEPHA) v. BEIEREN, vr. v. Jozef II, hs Hbg (1765).
- JOSEPHUS, *Jozef*, voedstervader v. Christus, 19 Ma (Tr, Bg, Ro), 20 Ma (U), 30 Jl (Tr) ÷ 1, - I, du kz (1705-11), br. v. Karel VI, hs Hbg ; 2, - II, du kz (1764-90) en hs Hbg (1780-90).
- JOSSE, z. Judocus.
- JOUFFROY (*Joffredus*), z. Joannes VI -, bs A.
- JOUHANNÉE, z. Joannée.
- JOUR, *douzième* -, 6 Ja ; *vingtième* -, 13 Ja.
- JOURS NATAUX, z. Natales.
- JOURS, - *complémentaires*, p. 49 ; - *épagomènes*, p. 49 ; - *de la Révolution*, p. 49.
- JOVINUS, fr, *Jouin, Juvin*, er, 9° e., 3 Oc (Re).
- IOVIS, *dies* -, donderdag, p. 25 ; *dies - albi, dies - mandati, dies - in mandato, absoluti*, of *sancta*, Witte do.
- JOVITA, m, c. 134, z. Faustinus.
- JOZEF, z. Josephus.
- JUAN, 1, don - v. Oostenrijk, gv-gen, hs Hbg (1576-78) ; 2, don - v. Oostenrijk, gv-gen, hs Hbg (1656-64) ; 3, z. ook Johannes.
- JUBELJAAR, z. Annus gratiae.
- JUBILATE OMNIS TERRA, Intr. v. 3° zo na Pasen.
- JUBRIEN, z. Gibrianus.
- JUCUNDUS, *Jocund, Jugond*, m, 407 of 451, z. Nicasius.
- JUDAS, ap (met Simon), na 62, 28 Oc (N*, Ro*).
- JUDICA DOMINE, Intr. v. ma v. Goede week.
- JUDICA ME DEUS, Intr. v. 5° zo v. Vasten, Passiezo.
- JUDICIUM EXTREMUM, *feria Iudicii extremi*, ma na 1° zo v. Vasten.
- JUDITH, 1, vr. v. Boudewijn I, gf VI ; 2, vr. v. Walram I, gf Lbg ; 3, - (ook Jutta), vr. v. Walram II, ht Lbg ; 4, - (ook Jutta), vr. v. Walram IV, ht Lbg.
- JUDOCUS, *Jodocus, Jobst, Joos, Joost, Josse*, 1, pr en bel, c. 668, 13 De (Ka, Tr, Ro) ; 10 Jn (Bs) ; *translatio*, 26 Jl (Te, U) ; 2, a en bel, ? e., 10 Jn (L) ÷ z. Jobst.
- JUERS, z. Georgius.
- JUGOND, z. Jucundus.
- JUHELLUS v. MATHEFELON, bs Re (1245-50).
- JUIGNET, *Jugnet, Jugniet, Jungné*, fr, Juli, p. 29.
- JUING, *Jugin, Jonne*, fr, Juni, p. 29.
- JULI, fr, *Jul, Juler, Julle, Juliet, Julie*, p. 28, 29, 46 ; z. ook Juignet, Junie.
- JULIAANS, -e datum, p. 49 ; - jaar, p. 45 ; -e kalender, p. 8, 24, 45, 46, 48, 84 ; -e kalender in astronomische chronologie, p. 7, 8 ; verbeterde -e kalender, p. 47, 48 ; -e periode, opgemaakt door J. Scaliger, bedraagt 7980 jaren.
- JULIANA, 1, vg en m, 308, *translatio*, 16 Fe (N, Ro) ; 2, priores v. Mont-Cornillon, 1258, 5 Ap (L, Fosse).
- JULIANUS, 1, (- *Hospitator, de Bono Albergo*), m (met Basilissa), 4° e., z. Basilissa ; 2, m, 304, 28 Au (Re, Ro) ; 3, bs v. Le Mans en m, 294, 27 Ja (Re, Ariën, Ro), 29 Ja (O. Ci) ; 4, m, ? e, 13 Fe (D, Ro) ; 5, m (met Lucianus en Maximianus), c. 290, 8 Ja (St.-Om*, Beauvais*, Ro), *translatio*, 16 Oc (Beauvais, A, Ka).

JULITTA, m, c. 305, z. Cyricus.
 JULIUS, m (et alii), 4° e., 5 De (U, Ro),
 31 Ja (M) ÷ 1, - II, ps (1503-13);
 2, - III, ps (1550-55).
 JULLET, *Jul, Julet, Julle, Julie*, fr, Juli, p. 29.
 JUNG, *Jun, Juing*, fr, Juni, p. 29.
 JUNGNET, fr, Juli, p. 29.
 JUNI, p. 29.
 JUNIE, fr, Juli, p. 29.
 JUPITER, p. 24.
 JURGENTAG, *Juriensdach*, du, Georgius.
 JUSSERECHE, fr, Juni.
 JUSTAES, z. Eustachius.
 IUSTIFICATIO PAULI, z. Paulus.
 JUSTINA, 1, vg en m, (met Cyprianus e. a.),
 304, 26 Se (A, M, Re, Tr, U, Ro); 2,
 vg, 5° e., z. Aureus.
 JUSTINIAAN, keizer, regeringsjaren, p. 61;
 indictie, p. 63.
 JUSTINUS, 1, pr en m, ? e., 4 Au (A, Ka, K,
 L, Tr, U); 2, m, z. Crescens.
 JUSTINUS, consul, jaartelling, p. 60; *Justi-
 nus II*, keizer, jaartelling, p. 61.
 IUSTUS ES, DOMINE, Intr. v. 18° zo na
 Pinksteren.
 JUSTUS, Joost, 1, m, z. Artemius, 2; 2, bs
 v. Lyon, c. 390, 14 Oc (Ro); *translatio*
 2 Se (K, Tr, Ro); *adventus de eremo*,
 4 Au (Tr); 3, m, ? e., 14 Jl (Tr, Ro).
 JUTTA, *Ivetta*, wed, 1228, 13 Ja (L, Hoei)
 ÷ z. Judith.
 JUVENALIS, 1, bs, c. 377, 3 Me (N, Ro);
 2, m, ? e., 7 Me (U, Ro) ÷ 1, z. Jaco-
 bus - des Ursins, bs Re; 2, z. Joannes IV,
 - des Ursins, bs Re.
 JUVIN, z. Jovinus.

K

Zie ook C.

KAARS, branden v. -, p. 18; z. paaskaars.
 KAARSMIS, du, *Kerzweibe*, 2 Fe.
 KAERNACYOEN, z. Carnasioen.
 KAGGEVINNE (Bb), Kst, bew. 1500 (RBPH,
 II, 512).
 KALENDAE, z. Calendae.
 KALENDER, p. 3, 6, 14, 51; middeleeuwse
 -, *calendier, calengier*, p. 32; feest-, p.
 42, 75; kerkelijke -, p. 32, 44, 72, 75,
 76, 85; volks-, p. 7; Juliaanse -, p. 45;

Gregoriaanse -, p. 39, 46, 48, 77; verbe-
 terde Juliaanse -, p. 47; Republikeinse -,
 p. 49 en tabel IV; eeuwigdurende -, p.
 37, 38, 52, 85 en tabel III; - te Rome,
 p. 45, 70, 72, 75; nieuwe -, p. 48; om-
 rekening, p. 85.

KALENDERHERVORMING, p. 24, 45.

KALMANSTAG, du, z. Colomannus en Kilia-
 nus.

KAMERIJK, *Cambrai* (Fkr), Prinsbisdom:
 oudtijds vm. Kst, later (v. af 13° e.?)
 Pst, met jaarwisseling op Paaszaterdag, p.
 58; vervangen door Njst vm. op zelfde
 ogenblik als in overige Frankrijk; *Stylus*
curie Cameracensis is Pst met jaarwisseling
 op Paasza, p. 56, 58; WAUTERS, I, LXII;
 G. 114; *Dedicatio ecclesiae Cameracen-
 sis* (a° 1030), 18 Oc; een tweede *dedi-
 catio*, zo naast bij 3 Jl; *Dedicatio eccle-
 siae S. Sepulchri*, 28 Oc; kalender v. 1495
 bij WEALE, *Anal. lit.*, 273-279; z. Gauge-
 ricus. Lijst der bisschoppen en aartsbis-
 schoppen, z. tabel VI.

KAMPEN (Ov), Kst en Njst afwisselend;
 Kst bew. 1438-1473, 1513-1522 (F. 76).

KANONIEKE UREN, getijden, p. 16.

KANSELARIJ, p. 51, 66, 73, 74, 80, 84, 94;
 z. ook pauselijke-, keizerlijke-, koninklij-
 ke-.

KAPETINGEN, jaartijl, p. 53, 57.

KAREL, voor de hl. z. Carolus; ÷, 1, - v.
 Anjou, gf Hg (1253-56); 2, - (IV), gf
 Lxbg (1346-53), z. ook 12; 3, - de
 Goede, gf VI (1119-27), z. ook Carolus
 Bonus; 4, - v. Egmond, ht Ge (1492-
 1538); 5, - de Eenvoudige, ht N-Loth
 (911-23), z. ook 24; 6, - ht N-Loth (977-
 91); 7, - de Stoute, ht Bgd (1465-77), ht
 Ge (1471-77); 8, - V, hs Hbg (1506-55),
 du kz (1519-56), kn Spanje (Karel I,
 1516-55), ht Ge (1543), vd v. Margareta
 v. Parma, gv-gen, hs Hbg (1559-67), vd.
 v. don Juan, gv-gen, hs Hbg (1576-78);
 9, - VI, hs Hbg (1713-40), du kz
 (1711-40), kn v. Spanje (Karel III)
 (1703-06), vd. v. Maria-Theresia, hs Hbg,
 en br. v. Maria-Elisabeth v. Oostenrijk,
 gv-gen, hs Hbg; 10, - Martel, Karol
 (741); 11, - de Grote, kn en kz, Karol
 (768-814); jaartelling, p. 61, 62, 63; in-
 dictie, p. 76; regeringsjaren, p. 71, z. Ca-
 rolus Magnus; 12, - III, de Dikke, du kz
 (876-87) en kn Fkr (885-88); 13, - IV,
 du kz (1346-78), jaartelling, p. 62, dagtel-
 ling, p. 76; 14, - V, du kz, z. onder 8; 15,
 - VI, du kz (1711-40), z. onder 9; 16, -
 VII, v. Beieren, du kz (1742-45); 17, -
 I, kn v. Spanje, z. onder 8; 18, - II, kn

- v. Spanje, hs Hbg (1665-70); 19, - III, kn v. Spanje, z. onder 9; 20, - I, kn Eng (1625-49), z. Willem II, stdh H-Z; 21, - II, kn Eng (1660-85); 22, - (I), de Kale, kn Fkr (840-77), z. Carolus Calvus; 23, - (II) de Dikke, z. onder 12; 24, - III, de Eenvoudige, kn Fkr (893-929), z. ook 5; 25, - IV, de Schone, kn Fkr (1322-28); 26, - V, de Wijze, kn Fkr (1364-80), br v. Filips de Stoute, ht Bgd; 27, - VI, de Welbeminde, kn Fkr (1380-1422); 28, - VII, de Overwinnende, kn Fkr (1422-61); 29, - VIII, kn Fkr (1483-98); 30, - IX, kn Fkr (1560-74), p. 77; 31, - v. Lorreinen, gv-gen, hs Hbg (1741-80); 32, - Lodewijk v. Oostenrijk, gv-gen, hs Hbg (1793-94); 33, - I, gf v. Valois, z. Karel, ht Lxbg, en Willem III, gf H-Z.
- KARFREITAG**, *Karge fritag*, du, Goede vrijdag.
- KARINTHIË**, *Carinthië* (Oostenrijk), uurtelling, p. 19 ÷ z. Arnulphus v. .
- KARLOMAN**, *Carloman*, 1, zn v. Karel Martel, Karol (741), zijn jaartelling, p. 66; 2, zn v. Pepijn, Karol (768-71); 3, du kz (876-79); 4, kn Fkr (879-84).
- KARMELIETEN**, *Carmelieten*, kalender bij LEROQUAIS, *Bréviaires*, dl I, p. CXI-CXII.
- KAROLINGEN**, p. 4, 53, 57, 71; indictie, p. 63, 64; jaartelling, p. 61; oorkonden v. -, p. 66; kanselarij v. de -, p. 71; z. tabel VII.
- KARST**, *Karsttijd*, z. Kerst, Kersttijd.
- KARSWOCH**, du, Goede week.
- KARTHUIZERS**, eigen stijl is Bst (F. 57); eigen kalender bij V. LEROQUAIS, *Bréviaires*, dl I, p. CII-CIV.
- KASSEL**, z. Hessen-Kassel.
- KATELIJNE**, *Katheline*, *Katelinnendag*, z. Catherina.
- KATERTEMPER**, *Kattemper*, z. Quatertemper.
- KATHARINA**, z. Catharina ÷ 1, - ht Ge (1477-79); 2, - vr. v. Willem I, gf Nm; 3, -, vr. v. Karel de Stoute, ht Bgd; 4, -, vr. v. Willem I, ht Ge; 5, -, vr. v. Arnold v. Egmond, ht Ge; 6, -, vr. v. Adolf v. Egmond, ht Ge.
- KATS**, z. Catsius.
- KAUKASUS**, gezagvoerders, p. 9.
- KAUNITZ-RITTBERG**, gf Wenceslas v. -, gv ad interim, later gev-min, hs Hbg (1744-46).
- KEDRAWTTENDAG**, du, Gertrudis, 17 Ma.
- KEIZERLIJKE**, - indictie, p. 63, 64; - kanselarij, p. 54, 72, 74, 75; - oorkonden, datering, p. 72, 73, 76, 88.
- KELLNER**, K.A.H., p. 6, 32, 43.
- KENNEMERLAND (N-H)**, Njst, bew. 1560-1575. (F. 101).
- KERCKHOVE**, Wallerand v. -, vic-gen, St.-Om. (1631-32; 1633-35).
- KERENS**, Henricus Joannes -, bs Rm (1769-74).
- KERKELIJK**, -jaar, p. 32, z. kalender; - feest, benaming in romaanse talen, p. 42, z. ook feestkalender.
- KERKWIJDING**, z. Dedicatio.
- KERMIS**, doorgaans op dag v. of op zo v. of op verjaardag v. kerkwijding.
- KERSTAVOND**, *Kersavond*, p. 12.
- KERSTDAG**, *Kersdag*, Kerstmis, Kerstfeest, *Noël*, 25 De; p. 48, 54.
- KERSTDAGEN**, 1, Kerstdag en de 3 volgende dagen, zo zei men S. Jan „in die Kerstdagen” (1310) voor 27 De, of „Allerkinderdach in de Kerstdagen” (1517) voor 28 De; z. ook Midwinter; 2, de week na Kerstdag.
- KERSTKRING**, p. 32.
- KERSTMAAND**, 1, December, p. 28; 2, maand na Kerstdag, p. 26.
- KERSTNACHT**, p. 11.
- KERSTSTIJL**, p. 30, 53, 58, 68, 69, 77, 79, 82, 86, 87.
- KERZWEIHE**, z. Kaarsmis.
- KESSEN**, A., p. 67.
- KEULEN (Dts)**, Stad: vóór 13^e e. Kst of Njst, sedert 13^e e. Pst met jaarwisseling op Paasza, p. 58; Bisdom: in 12^e e. Kst of Njst, 13^e e. Bst of Pst; in 1310 wordt Pst vervangen door Kst, p. 53, 58, 74, 75; Universiteit: Bst, bew. 1428; *Stylus* of *mos Coloniensis*, of *Colonie*, is Kst, p. 53; Indictie in 14^e e., p. 64; Gregoriaanse Kalender ingevoerd in 1583, overgang v. 2 op 13 No (C. PIEL, *Jahrb. Köln. Geschichtsver.*, 31-32, 1957, p. 245-279); *Dedicatio ecclesiae*, 27 Se (GROTEFEND, *Ztr.*, 86; G. 124; F. 52, 56, 59, 71); Kalender bij ZILLIKEN, p. 6; kalender v. 1481 bij WEALE, *Anal. lit.*, 303-310; kalender v. 1481-1527 bij GROTEFEND, *Ztr.*, II, 1, 82-86; Lijst der aartsbisschoppen, z. tabel VI.
- KIEZING**, dag v. -, p. 62; - v. paus, p. 62.
- KILIANUS**, *Chilianus*, 1, m (met Totmannus en Colomannus), 689, 8 JI (D*, Ka, K, L, M, Tr, Bs, U, Ro); 2, z. Killenus.

- KILLENUS, *Kilianus*, fr, *Chilien*, bs, c. 669, relieken in de abdij St.-Sauve te Montreuil, 13 No (A, Aubigny, Te).
- KINDERDAG, z. Innocentes; - v. Pasen, wo na Pasen; - v. Pinksteren, wo na Pinksteren.
- KINDERWEEK, de week vóór Palmzo te Veurne in de 16^e e.
- KINGE, z. Cunegundis.
- KLAAS, z. Nicolaus.
- KLAGEDACH, z. Nicolaus.
- KLEEF, 1, z. Adolf v. -, bs K; 2, z. Engelbertus v. -, bs U; 3, z. Gerard v. -, bs U; 4, z. Jan II, gf v. -; 5, z. Margareta v. -.
- KLEIN-AZIË, p. 34.
- KLEINE VASTENAVOND, z. Vastenavond.
- KLIBELTAG, du, 25 Ma.
- KLOETINGE (Z), Pst 1557-1567 (F. 115).
- KLOKGELUI, uurbepaling door -, p. 16; klokslag, automatische -, p. 18.
- KLOOSTERORDEN, De meeste abdijen en kloosters hadden in de middeleeuwen een eigen jaartijl, die van de plaatselijke kon afwijken; meestal gebruikten zij echter hun jaartijl alleen in stukken van de inwendige dienst en voor de orde bestemd, zeer dikwijls ook in hun kronieken. In oorkonden daarentegen volgden zij doorgaans de plaatselijke stijl. Over de jaartijl der kloosterorden, vgl. de naam van de Orde en p. 3, 68. - De heiligenkalender is meestal voor het grootste deel eigen aan de orde; vgl. enkele van die ordenskalenders onder de naam van de orde, bij GROTEFEND, *Ztr.* II, 2 en bij LEROQUAIS, *Bréviaires*, dl. I, p. C en vlg.
- KNIJFF, z. Cnyffius.
- KNOET, kn Eng (1016-35).
- KOENRAAD, voor hl. en kerkelijke waardigheidsbekleders, z. Conradus; 1, - I, gf Lxbg (1059-83); 2, - II, gf Lxbg (1131-35); 3, - de Rode, ht N-Loth (944-53); 4, - ht N-Loth (1076-87); 5, - I, v. Frankenland, du kz (911-18); 6, - II, du kz (1024-39); 7, - III, du kz (1138-52); 8, - IV, du kz (1237-54); 9, - du kz (1087-1101).
- KOLDEMARCT, z. Koudemarkt.
- KOLLUMERLAND (Fr), Njst, bew. 1571-1576 (F. 107).
- KOMEET, datering v. -, p. 7.
- KOMEN, z. Joannes I, v. -, bs Te.
- KÖNIGSEGG, 1, Maximilianus Fredericus v. - Rottenfels, bs K (1761-84); 2, Jozef Lotharius Dominicus, gf v. -, gev-min, hs Hbg (1714-16); 3, Karel Ferdinand, gf v. Koenigsegg-Erps en Rottenfels, heer v. Auendorff en Stauffen, markies v. Boischot, gv-gen, hs Hbg (1743-44).
- KONINGEN, *Drie-, Koningsfeest, translatio* v. relieken in 1162, 23 JI (K); z. ook Epi-phania, Balthasar, Gaspar, Melchior.
- KONINKLIJKE KANSELARIJ, v. Frankrijk, p. 71; v. Frankrijk, p. 57, 72, 74, 76; v. Engeland, p. 83.
- KONTICH, *Cumpstich* (Aw), Kst, bew. 1375 (RBPH, II, 511).
- KOPPELDACH, *Koppelmaandag, Koppermaandag*, ma na 6 Ja, soms ma na 1° zo na 6 Ja; z. ook Maandag, verzworen -.
- KORTEMAAND, Februari.
- KORTRIJK (W-VI), Pst; Njst ingevoerd op 1 Ja 1576 (Arch).
- KOUDEMARKT, *Koldemarct*, Jaarmarkt te Bergen-op-Zoom op 11 No; jaarmarkt te Brugge v. 5 Ja tot 16 Fe; z. Koude mis, Jaarmarkt en Feria (frigida).
- KOUDE MIS, *coude messe, ter kouder messe, feria frigida*, jaarmarkt die in het winterseizoen wordt gehouden; „S. Pietersdaghe ter Couder messe” (1282, Arch. Bisd. Brugge) is 22 Fe; „S. Jan ter Koudermisse” is 27 De. Ten onrechte denkt Verwijs-Verdam v^o *Coude messe* aan een kerkelijke feestdag. Zie ook Koudemarkt en E. GAILLARD, *keure v. Hazebroek*, dl. IV, 233 en 234.
- KRAKEZONDAG, 2^e zo v. Vasten.
- KRITISCH ONDERZOEK V. DATERING, p. 78.
- KROMME WOENSdag, wo vóór Pasen.
- KRONIEKEN, p. 5, 80.
- KRONING, dag v. -, p. 61; - v. keizer, p. 71.
- KRUININGEN (Z), heren v. -, Pst, bew. 1261 (F. 110); heerlijkheid -, Pst, bew. 1566 (F. 116).
- KRUIDAG, 1, - in Mei, z. Crucis, Inventio S. -, 3 Me (N*, Ro*); 2, - in Pietmaand, - in Spelmaand, - in September, z. Crucis, Exaltatio S. -, 14 Se; 3, z. Kruisdagen.
- KRUIDAGEN, *Kruisdag, Kruisweek, Bedeldagen, Bedelweek*, lat, *Cruces, Rogationes, Litanias, Lustrationis dies*, de drie dagen vóór O.H. Hemelvaart, p. 41.
- KRUISGANG, 1, (meeste -) 25 Ap; 2, (minste -) processie op de Kruisdagen.
- KRUISMARKT, *Cruccermarkt*, Jaarmarkt te Leiden, v. do vóór O.H. Hemelvaart tot do na Pinksteren.

KRUISVERHEFFING, z. Crucis, Exaltatio S. -
 KRUISWINDING, z. Crucis, Inventio S. -
 KUBITSCHKE, W., p. 45.
 KRUSCH, B., p. 5, 34, 35.
 KUIK, *Cuyck* (N-Bb), heren v. -, Pst met
 jaarwisseling op Gv, bew. 1292 (V. D.
 BERGH, *Oorkbk.*, II, 356) ÷ z. Cuyck en
 Cuyckius.
 KUILENBURG, *Culemborg* (Ge), Njst, bew.
 1520 (F 122).
 KUNIGUNDE Jacoba v. Palts-Zimmern, vr.
 v. Jan de Oude, stdh Ge; z. ook Cune-
 gundis.
 KUNO v. Falkenstein, bs K (1366-71).
 KUNUZ, z. Siegfried II -, ht Lxbg.
 KWADDE MAANDAG, 2 Me 1345 (Gt).
 KWARTIER v. uur, p. 22.

L

LAATDAGEN, *lateldagen*, dagen waarop de
 kloosterlingen in de middeleeuwen zich
 konden doen aderlaten, en die langzamer-
 hand tot feestdagen in het klooster wer-
 den, vgl. daarover *Het Boek*, XXVIII
 (1944-46), 305-309.
 LAATSTE VASTENAVOND, z. Vastenavond.
 LABORIOSA HEBDOMADA, 2^e week vóór Pa.
 LADRE, z. Lazarus.
 LAE, z. Le-
 LALAING, Joris de -, z. Rennenberg.
 LAMBERTUS, *Landebertus*, *Lambrechtsdag*, -
 in de herfst, bs v. Maastricht, patroon-
 heilige v. Luik, m, c. 700, 17 Se (D*, L*,
 U*, N, Ro); *triumphus de Steplea* in
 1213, 13 Oc (L); *translatio*, 28 Ap (L)
 ÷ 1, -, v. Guines, bs A (1094-1115); 2, -,
 bs D (1113-23); 3, -, bs L (675 - c. 700),
 z. hl; 4, -, bs Te (1081-83); 5, -, bs Te
 (1191-1207); 6, - I, ht Bb (1003-15);
 7, - II (ook Balderik), ht Bb (1041-62).
 LAMBRECHT, Matthias -, bs Bg (1595-1602).
 LAMENTATIONUM DIES, do, vr en za vóór
 Pasen.
 LANCEAE CHRISTI FESTUM, vr na Beloken
 Pasen of volgende vr, indien op die dag
 een ander feest valt. Z. ook Hastae en
 Instrumentorum.
 LANDEBERTUS, z. Lambertus.
 LANDELINUS, a v. Lobbes, 686, 15 Jn (Ka,
 Crépin, Ro).

LANDERICUS, *Landric*, bs en bel, c. 690, 17
 Ap (Ka, Bergen).
 LANDIT, z. Indictum.
 LANDO, 1, -, bs Re (634); 2, -, ps (913-14).
 LANDOALDUS, bel (met Amantius en Adria-
 nus), c. 668, relieken in 980 naar Gt over-
 gebracht, 18 Ma (Gt), 19 Ma (Ro), 13
 Jn (Bg); *adventus*, 25 Ma (Gt); *trans-
 latio*, 11 Se (Gt).
 LANDRADA, a v. Munsterbilsen, c. 700, 8 Jl
 (L, Bergen), 6 Jl (Munsterbilsen); *trans-
 latio*, 5 Ma (L).
 LANDRIC, z. Landericus.
 LANDSHEREN, p. 61; regeringsjaren in oor-
 konden v. -, p. 72, 73.
 LANGE, - Vasten, Vasten vóór Pasen; - week
 vóór Pinksteren, *hebdomada magna*, de
 dagen tussen O.H. Hemelvaart en Pink-
 steren.
 LANGER, W., p. 91.
 LANGOBARDEN, jaartijl, p. 59; regeringsja-
 ren, p. 62.
 LAON, z. Guido v. -, bs Ka.
 LARGUM SERO, *feria* -, 24 De.
 LARGUS, m (met Quiriacus, Segundinus,
 Smaragdus e.a.), 4^e e., 16 Ma (Tr, Ro);
translatio. 8 Au (Re, Ro).
 LASMANT, du, Januari, p. 28.
 LATELDAGEN, z. Laatdagen.
 LATHUY (Bb), Kst, bew. 1488 (CRH, 1873,
 205).
 LATOUCHE, R., p. 58.
 LAUBREISE, du, November, p. 28.
 LAUDES MATUTINAE, *lauden*, p. 16.
 LAUDUNO (Laon), z. Guido I de -, bs Ka.
 LAUMAAND, *Loumaand*, *Looimaand*, *Loy-
 maent*, *Lodemaend*. *Lauwe*, Januari, p.
 28.
 LAUDOMARUS, *Launomarus*, *Laumer*, pr, 593,
 19 Ja (Noord-Fkr).
 LAURENTINUS, m (met Pergentinus), c. 250,
 3 Jn (U, Ro).
 LAURENTIUS, *Laureis*, m, 258, - in de zo-
 mer, 10 Au (N*, Ro*); *adventus reliquia-
 rum*, 15 No ÷ - *ps (498-505).
 LAURETA, - v. VI, vr. v. Hendrik II, ht Lbg
 en v. Hendrik I, gf Nm.
 LAUWE, z. Laumaand.
 LAVAL, 1, Carolus Franciscus Guido de -
 Montmorency, bs Ie (1713); 2, z. Petrus
 III v. -, bs Re.

- LAVATIONIS DIES, Paasza.
 LAVANTIUM, *dominica - capite*, Palmzo.
 LAVE-CHEF, fr, Palmzo.
 LAXATIO CARNIS, di vóór Aswoensdag.
 LAYNER, fr, Augustus, p. 29.
 LAZARI, *dominica* -, 1, 5° zo v. Vasten ; 2, Palmzo (te Milaan en in het Oosten).
 LAZARUS, *Resuscitatio Lazari*, Ev. v. vr na 4° zo v. Vasten.
 LAZARUS, *Ladre, Laze*, bs en m, 1° e., 17 De (K, Ro) ; 1 of 2 Se (U) ; 2 De (D).
 LEANDER, bs v. Sevilla, 601, 27 Fe (M, Tr, U, Ro).
 LEBUINUS, *Leboin, Lefoin*, 1, bel, 8° e., 12 No (U*) ; (met Radbodus), 25 Jn (U*) ; (zonder Radbodus), 25 Jn (Deventer*) ; 2, z. Livinus.
 LEE, Joannes v. der -, apost-vic, bs HB (1743-44).
 LEEMPUTTE, Henricus v. den -, vic-gen, bs HB (1637-41), cap-vic, bs HB (1647-57).
 LEENDERTZ, P., p. 26, 44.
 LEERDAM (Z-H), Njst, bew. 1571 (F. 96).
 LEEUWARDEN (Fr), Njst, bew. 1525-1537 (F. 107). Lijst der bisschoppen, z. tabel VI.
 LEEUWARDERADEEL (Fr), Njst, bew. 1537-1567 (F. 107).
 LEEZ (Leyen), z. Henricus v. -, bs L.
 LEFOIN, z. Lebuinus en Livinus.
 LEGER, z. Leodegarius.
 LEGUNCIUS, bs v. Tr, ? e., 19 Fe (Tr).
 LEIDEN (Z-H), Njst, bew. 1371-1402 (F. 102 ; J. C. OVERVOORDE, *Jaarverslag gemeentearchief*, 1907) ; z. ook Kruismarkt.
 LENARD, z. Leonardus.
 LENDIT, fr, z. Indictum.
 LENONCOURT, Robertus III v. -, bs Re (1509-32).
 LENS, z. Joannes V, v. -, bs Ka.
 LENTE, p. 23 ; -ëvening, p. 24, 37, 46, 47 ; -maan, p. 34 ; -maand, Maart, p. 28.
 LEO, 1, ps, 461, 13 Ma (U), 14 Ma (Bergen, Ro) ; *translatio*, 11 Ap (N min D en M, Ro*) ; 2, ps, 683, 28 Jn (N, Ro) ; 3, ps, 1054, 19 Ap (Re, Ro) ÷ 1, - I, ps (440-61), z. hl 1 ; 2, - II, ps (681-83), z. hl 2 ; 3, - III, ps (795-816) ; 4, - IV, ps (847-55) ; 5, - V, ps (903) ; 6, - VI, ps (928-29) ; 7, - VII, ps (936-39) ; 8, - VIII, ps (963-65), jaartelling, p. 66 ; 9, - IX, ps (1048-54), z. hl 3 ; 10, - X, ps (1513-21) ; 11, - XI, ps (1605) ; 12, - XII, ps (1823-29) ; 13, - XIII, ps (1878-1903).
 LEOCADIA, vg en m, 304, 4 De (Re, Ro).
 LEODEBERTUS, *Lietbertus*, bs v. Ka-A, 1076, 22 Jn (Ka) ; ook 6 Jn (n. Giry) ; *translatio* in 1211, 28 Se (n. Giry) ÷ -, bs Ka (1051-76), z. hl.
 LEODEGARIUS, *Léger, Liguire, Lezer*, bs v. Autun, m, 678, 2 Oc (N, Ro).
 LEODIENSIS, *stilus* -, z. Luik.
 LEONARDUS, *Liéart, Lenard*, er, stichter v. St. Leonard te Noblat, 559, 6 No (L*, K, M, Re, Tr, U, Ro).
 LEONIANUS, a, 5° e., 16 No (A).
 LEOPARDUS, m, 4° e., 30 Se (L, Aken*, Ro).
 LEOPOLD, 1, - I, du kz (1658-1705), vd. v. Karel VI, hs Hbg ; 2, - II, du kz (1790-92), hs Hbg (1790-92) ; 3, - Willem of aartsht -, v. Oostenrijk, gv-gen, hs Hbg (1647-56).
 LEROQUAIS, V., p. 43.
 LEROY, Joannes -, vic-gen, bs Mch (1655-57).
 LESTEMANT, du, December, p. 28.
 LETANIA, z. Litanía.
 LETARE JERUSALEM, Intr. v. 4° zo v. Vasten.
 LETETUR COR QUERENTIUM, Intr. v. 1, vr v. quateremper v. September ; 2, do na 4° zo v. Vasten.
 LETUS, *Ly*, bel, 6° e., 14 Se (Re), 5 No (Parijs, Ro).
 LETZTER HERBST, du, December, p. 28.
 LEUCHTENBERG, z. Elisabeth v. -.
 LEUCHTILDIS, *Lufibildis*, vg, ? e., 22 Ja (K, Rheinbach).
 LEUDEGISILUS, bs Re (629).
 LEUGE, du, Juli, z. Lugius.
 LEUVEN (Bb), Stad : Pst met jaarwisseling op Paasza, bew. 1401 (REUSENS, *Elém.*, 98) ; Geestelijkheid en notarissen : Kst, bew. 1510 (ib., 98) ; Universiteit : Kst, bew. 1432, 1433, 1518, 1557 ; p. 53 ; NÉLIS, RBAB, I, 240-245 ; Wauters, I, LXI. Graven v. -, z. tabel VIII, 1, Bb en N-Loth ÷ z. Adalbero v. -, bs L ; Albertus v. -, bs L ; Aleidis v. -.
 LEVILLAIN, L., p. 57.
 LEVIS, z. Petrus III v. -, bs Ka.
 LEWINNA, vg en m, 1058, 24 Jl (D, St.-Winoksbergen) ; *translatio*, 7 Au (D, St.-

- Winoksbergen).
- LEX, - *domini irreprehensibilis*, za na 2° zo v. Vasten; - *Moyse data est*, in de kalenders op 15 Me geplaatst.
- LEYEN (Leez), z. Henricus II v. -, bs L.
- LEZER, z. Leodegarius.
- LIBANON, jaartelling, p. 65.
- LIBERATOR MEUS, Intr. v. wo vóór Palmzo.
- LIBERTA, *Livrade*, vg en m, z. Oliveria.
- LIBERTÉ, *ère de la* -, p. 67.
- LIBERTUS, bel, c. 835, 14 JI (L, Mechelen, St.-Truiden).
- LIBORIUS, bs v. Le Mans, c. 397, 23 JI (M, Tr, U, Ro).
- LICHAEMSDACH, *Ons Heren* -, *Lichamestag*, Sacramentsdag.
- LICHTAVOND, Onze Vrouwenavond ter Lichtmis, 1 Fe.
- LICHTERVELDE, Albertus Ludovicus de -, bs Nm (1779-96).
- LICHTMIS, O.L.V. Lichtmis, Vrouwendag ter Lichtmis, 2 Fe, p. 85. Z. Purificatio.
- LIDWINA, vg, 1433, 14 Ap (U, Schiedam).
- LIEBENAM, W., p. 60.
- LIEDEKERKE, z. Joannes V, v. -, bs Ka.
- LIEFFARDUS, z. Liphardus.
- LIENART, z. Leonardus.
- LIERES, Jacobus de -, vic-gen, bs St.-Om (1675-93), bs Ie (1679).
- LIESBETTEDAG, *Elisabethsdag*, z. Elisabeth.
- LIETARDUS, bs Ka (1131-35).
- LIETBERTUS, z. Leodebertus.
- LIETZMANN, H., p. 9, 65.
- LIEVEN, *Lievin*, *Lievinsdag*, z. Livinus.
- LIEFFARDUS, z. Liphardus.
- LIGAIRE, z. Leodegarius.
- LIGNIS ORDITIS, *dominica de* -, 1° zo v. Vasten.
- LIGNY, z. Walram v. -.
- LIJDEN CHRISTI, Goede vrijdag.
- LILLE, z. Rijsel.
- LIMBURG, p. 42; Graven en hertogen v. -, z. tabel VIII, 1. ÷ 1. Th. de - Stirum, p. 31; 2, z. Simon v. -, bs L; 3, z. Walram v. -.
- LINDANUS, *V. der Linden*, Guilielmus Damasi -, bs Rm (1561-88), bs Gt (1588).
- LINDEN (N-Bb), Pst, bew. 1503 (CRH, 1873, 207) ÷ z. ook Lindanus.
- LINDULPHUS, z. Liudolphus.
- LINSCHOTEN (U), Njst, bew. 1569 (F. 76).
- LINUS, ps, c. 79, 26 No (A, D, Ka, K, L, M, Te, Tr, U), 23 Se (O.F.M., O.A.E., Ro).
- LIPHARDUS, *Liffardus*, *Lieffardus*, 1, bs v. Canterbury, c. 640, 4 Fe (Ka); 2, pr en bel, 6° e., 3 Jn (Re).
- LIPPE, z. Otto II, v. -, bs U.
- LISMANT, du, Januari.
- LITANIA, - *maior*, - *gregoriana*, - *romana*, - *septiformis*, *crucis nigrae*, grote of meeste litanie, 25 Ap; *Litaniae minores*, - *gallicanae*, - *iriduanae*, *rogationes*, kleine litanie, Kruisdagen; *Dominica ante Litanias*, 5° zo na Pasen.
- LITERATUUR V. DE CHRONOLOGIE, p. 8.
- LITHBERG, N., p. 44.
- LITSENBORGH, Martinus v. -, ap-vic, bs HB (1745-56).
- LITTERA, - *annalis*, p. 35; - *calendarum*, p. 37; - *dominicalis*, p. 37; - *ferialis*, p. 37; - *lunaris*, p. 35; - *martyrologii*, p. 35; - *paschalis*, p. 35; - *prima*, p. 38; - *post punctata*, *praepunctata*, p. 35; - *tabularis*, p. 35; - *nuda*, p. 35; - *subnotata*, p. 35; - *supernotata*, p. 35.
- LITURGIE, p. 6.
- LITURGISCH DAGBEGIN, p. 11.
- LIUDGERUS, z. Ludgerus.
- LIUDULPHUS, *Lindulphus*, bs D (978-89).
- LIUTBERTUS, bs K (842).
- LIVINUS, *Lebuinus*, *Lutwinus*, *Lieven*, *Leboin*, *Lefoin*, *Lievin*, *Lievinsdag*, 1, apostel v. VI en Bb, patroonhl v. Gt, 657, (- *hiemalis*) 12 No (D*, U*, Te, Ro); *translatio* in 1020, (- te midzomer) 28 Jn (Gt*, Aw); 2, z. Lebuinus; 3, z. Lutwinus.
- LIVRADE, z. Liberta.
- LOBKOWITZ, Ferdinandus Maria de -, bs Nm (1771-79), bs Gt (1779-95).
- LOCI CLAVIUM, p. 41.
- LOCIENDAG, *Lucia*, 13 De.
- LOCUS BISEXTI, p. 37.
- LODEMAEND, z. Laumaand.
- LODEWIJK, voor hl. en kerkelijke waardigheidsbekleders z. Ludovicus ÷ 1, - I, gf Ln (1142-71); 2, - II, gf Ln (1197-

- 1218); 3, - III, gf Ln (1221-27); 4, - IV, gf Ln (1323-26); 5, - I v. Nevers of v. Crécy, gf VI (1322-46); 6, - II, v. Male, gf VI (1346-84), ht Bb (1356); 7, - v. Orléans, ht Lxbg (1402-07); 8, - het Kind, ht N-Loth en - IV, du kz (900-10); 9, - de Vrome, Karol. (813-40), jaartelling, p. 62, z. ook Gerulf I, gf H-Z; 10, - II, de Duitser, du kz (833-76); jaartelling, p. 62; 11, - III, de Jonge, du kz (876-82); 12, - IV, z. 8; 13, - v. Beieren of de Beier, du kz (1314-47), echtg. v. Margareta II, v. Avesnes, gf Hg en H-Z; dagtelling, p. 76; 14, - z. kn Eng (1215-17); 15, - II, de Stotteraar, kn Fkr (877-79); 16, - III, kn Fkr (879-82); 17, - IV, v. Overzee, kn Fkr (936-54); 18, - V, de Luie, kn Fkr (979-87); 19, - VI, de Dikke, kn Fkr (1098-1137); 20, - VII, de Jonge, kn Fkr (1131-80); 21, - VIII, de Leeuw, kn Fkr (1223-26); 22, - IX, de Heilige, kn Fkr (1226-70); 23, - X, de Twister, kn Fkr (1314-16); 24, - XI, kn Fkr (1461-83); 25, - XII, kn Fkr (1498-1515); 26, - XIII, kn Fkr (1610-43); 27, - XIV, kn Fkr (1643-1715), grootvd v. Filips V, hs Hbg; 28, - XV, kn Fkr (1715-74); 29, - XVI, kn Fkr (1774-92); 30, - XVIII, kn Fkr (1814-24); 31, -II, gf v. Savoie-Vaud, z. Willem I, gf Nm; 32, - I, ht v. Silezië, z. Albrecht v. Beieren, gf H-Z; 33, - v. Thuringen, z. Hendrik II, ht Bb.
- LODEWIJK ERNST v. Brunswijk-Wolfenbüt-
tel, z. Willem V, stdh H-Z.
- LOMBARDIJE (It), dagtelling, p. 75.
- LONGINUS, m, 1° e., 15 Ma (K, Tr, U, Ro),
1 De (Tr), 2 De (U, M).
- LONGUEVAL, Joannes Carolus de -, vic-gen
en bs, bs St.-Om (1656-62; 1671-72;
1675-76; 1676).
- LOOFMAAND, November.
- LOOI, *Loidag*, z. Eligius; S. Looi midzo-
mers, *translatio*, 25 Jn.
- LOOIMAAND, Januari, p. 28.
- LOON, Land van - volgt de stijl van Luik
(A. VERKOOREN, *Inv. Chart. Brab. I*, 292,
n. 2). Graven v. -, z. tabel VIII, 1.
- LOOP, jaarstijl, p. 74; *na den loip shoiffs*,
naar de stijl v. het hof.
- LOPELJAAR, schrikkeljaar.
- LORREINEN, 1, z. Frans I, ht v. -, du kz;
2, z. Karel v. -, gv-gen, hs Hbg; 3, z.
Thibaut, ht v. -.
- LOTHARINGEN, *Lotharingia*, Lijst v. de ko-
ningen en hertogen v. -, en v. de herto-
gen v. Neder-, z. tabel VIII, 1, Neder-Lo-
tharingen ÷ 1, Karel (Carolus) v. -, bs
Re (1538-74); 2, Joannes VI v. -, bs Te
(1521-35) en V, bs Re (1532-38); 3, z.
Henricus II de -, bs Te; 4, z. René v. -.
- LOTHARIUS, 1, - v. Hochstaden of v. Bonn,
bs K (1191), bs L (1192); 2, - I, zn. v.
Lodewijk de Vrome, Loth (817-840); 3, -
II, zn. v. - I, Loth (855-69); 4, kn Fkr
(954-56); 5, - v. Supplinburg, du kz
(1125-37), z. ook Walram II, ht Lbg
en Godfried I, ht N-Loth; 6, z. Chlo-
tarius.
- LOUIS, z. Lodewijk en Ludovicus.
- LOUISE v. COLIGNY, vr. v. Willem I, stdh
H-Z.
- LOUMAAND, z. Laumaand.
- LÖWENSTEIN, Joannes Ernestus v. - en Wert-
heim, bs D (1713-31).
- LOYMAENT, z. Laumaand.
- LUBBEEK (Bb), Kst, bew. 1349 (RBPH, II,
511).
- LUBENTIUS, bel, 369, 6 Fe (Tr); 13 Oc
(Tr).
- LUCAS, *Luikedag*, *Luuxdag*, ev, 18 Oc (A*,
D*, Ka*, Te*, Tr*, U*, Ro*, K, L, M);
17 Oc (Re) ÷ Frans -, vic-gen, bs St.-
Om (1618-19).
- LUCIA, *Locindag*, vg en m, 303, 13 De
(N, Ro*), 12 De (Aw); 2, m, c. 307,
z. Euphemia.
- LUCIAE, Quateremper na 13 De.
- LUCIANUS, bs v. Beauvais, m, c. 290, z. Ju-
lianus.
- LUCIUS, ps en m, 253, 4 Ma (U, Ro) ÷
1, - II, ps (1144-45); 2, - III, ps (1181-
85).
- LUDGERUS, *Liudgerus*, bs v. Munster, 609,
26 Ma (M*, K, U, Ro), 24 Ap (M*);
translatio, 3 Oc (M) ÷ Liudgerus, bs
U (850).
- LUDOVICUS, *Lodewijk*, *Louis*, *Luis*, z. voor
de wereldlijke gezagvoerders, Lodewijk; 1,
kn v. Fkr, 1270, gecan. 1297, 25 Au (A*,
D, K, Re, Te, U, Ro); 2, bel, O.P.,
1185, 25 Oc (Tr); 3, a v. Liessies, 1566,
7 Ja (Ka, Liessies) ÷ 1, - de la Trémoil-
le, bs D (1388-1410), z. bs Ka (1396);
2, - Pot, bs D (1484-1505); 3, - v. Bour-
bon, bs L (1456-82); 4, - Tézart, bs Re
(1373-74); 5, - de Luxemburgo, bs Te
(1415-36).
- LUDOVINUS, z. Lutwinus.
- LUFTHILDIS, z. Leuchtildis.
- LUGIUS, Juli.
- LUGLIUS ET LUGLIANUS, m, ? e., 25 Oc (A,
Lillers).

LUIK, *Ludike, Leodium, Liège*, Prinsbisdom en geestelijkheid in geheel bisdom : oudtijds Kst (misschien ook Bst, p. 54) en Rom. (1 Ja) indictie ; v. c. 1230 af, Pst, p. 58, en Bed. indictie ; v. 1333 af, Kst, p. 53, 58, 69, 74, 75, en Rom. (25 De) indictie, p. 65. Kapittel S. Denijs, p. 81 ; S. Lambertus, p. 69, 83. Notarissen : sedert 13e e. Kst en Rom. indictie (E. DE MARNEFFE, *Styles et indiction suivis dans les documents liégeois*. Brussel, 1896 ; WAUTERS, I, LXI en IV, LX-LXI ; CRH, 2, 1, p. 47-51 ; NAB, XVII, 171). Bijzondere stijl in de computatoria, p. 69. Kalender v. 1499 bij WEALE, *Anal. lit.*, 104-110 ; kalender v. 15e e. bij GROTEFEND, *Ztr.*, II, 105-109. Gregoriaanse kalender ingevoerd in 1583 (Ordonn. v. 8 Fe 1583, gepublic. op 18 Fe, vgl. L. POLAIN, *Rec. des Ordonn. princip. Liège*, dl. II, p. 82, beval overgang van 10 op 21 Fe ; wanneer in feite overgang plaats had, is onbekend). *Dedicatio ecclesiae S. Bartholomaei*, 9 Oc. Z. Lambertus. Lijst der bisschoppen, z. tabel VI. Z. ook Tongeren.

LUIKSDAG, Lucasdag, z. Lucas.

LUITGARDIS, z. Lutgardis.

LUMIARES, *gf v. -*, z. Castel-Rodrigo.

LUMINA SANCTA, *Luminarium, Luminum festum*, O.L.V. Lichtmis, 2 Fe.

LUNA, *gf v. -*, z. Villa-Hermosa.

LUNA, p. 73 ; - *pascalis*, p. 37 ; - *quartadecima*, p. 41.

LUNAE, *dies -*, maandag, p. 25 ; *dies - salax*, ma na 7e zo vóór Pasen ; - *saltus*, p. 35 ; *regulares -*, p. 40.

LUNAIR JAAR, maanjaar, p. 26.

LUNAIRE, *réguliers -*, p. 41 ; *réguliers annuels -* p. 41.

LUNARES, *regulares -*, p. 40.

LUNATIE, p. 26, 34, 35.

LUNDI, *le grand -*, ma vóór Pasen ; - *parjuré*, - *perdu*, verloren ma, z. maandag.

LUNISOLAIR JAAR, p. 26, 45.

LUPUL, 1, bs v. Lyon en m, c. 542, 24 Se (A), 25 Se (Aw, Ro) ; 2, bs v. Troyes, 478, 29 JI (K, Ro) ; 3, bs v. Sens, 1 Se (Re, Ro).

LUSCHIN VON EBENGREUTH, A., p. 64.

LUSEMANT, du, Juni, p. 28.

LUSTRATIONIS DIES, z. Kruisdagen.

LUTGARDIS, *Luitgardis*, vg, priores v. S. Catharina bij St.-Truiden, 1246, 16 Jn (L,

Aiwières, Ro) ; 13 Jn (Parijs) ÷ 1, vr. v. Arnulf, *gf H-Z* ; 2, vr. v. Godfried II, ht Bb ; 3, vr. v. Koenraad de Rode, ht N-Loth.

LUTHARDUS, *gf v. Kleef*, ? e., 15 Se (K Kleef).

LUTWINUS, *Ludovinus, Livinus*, bs v. Tr, 713, 29 Se (Tr, Re) ; z. ook Livinus.

LUTZILGENTAG, du, Lucia, 13 De.

LUUXDAG, *Lucasdag*, z. Lucas.

LUX, 1, vroege ochtend, p. 13 ; 2, - *Dei of Domini*, zondag ; 3, - *fulgebis*, Intr. v. dageraadsmis v. Kerstdag.

LUXEMBURG, p. 6, 9, 27 ; hertogdom : Bst, behalve in het N. onder bisdom Luik, waar stijl v. Luik gebruikt wordt, p. 54 ; Njst ingevoerd in 1575 (GROTEFEND, *Ztr.*, I, 8) ; Gregoriaanse kalender in 1582, met overgang v. 22 op 31 De, bekrachtigd door ordonn. v. 10 Ja 1583. Jaarmarkten : 1, Helpermarkt, 1^e ma v. Me ; 2, Schadeburg (Chadeburg) of Schobertag, ingesteld in 1340, zo na 24 Jn. Lijst der graven en hertogen, z. tabel VIII, 1 ; ht. v. -, titel v. Karel V bij geboorte, hs Hbg. Z. ook Chiny ÷ 1, z. Andreas, v. -, bs Ka ; 2, z. Ludovicus v. -, bs Te ; 3, z. Philippus v. -, bs Te en A ; 4, z. Walram v. -.

LY, z. Letus.

LYON (Fkr), jaartelling, p. 60.

M

MAAGD, *maget, meget*, de heilige -, p. 54, z. Maria ; z. Elf duizend maagden.

MAAIKEN MEU, bijnaam v. Maria Louisa v. Hessen-Kassel.

MAAN, p. 24, 25 ; -*cyclus*, p. 35, 36, 42, 72 ; lijst v. -*cyclus* per jaar, z. tabel I ; -*letter*, p. 35 ; -*maand*, p. 25, 36 ; -*jaar*, p. 26 ; *vrij-jaar*, p. 26, 35, 36 ; -*regelaar*, p. 40, 41, 89 ; -*sprong*, *saltus lunae*, p. 35.

MAAND, p. 23 e.v. ; dertiende -, p. 27 ; embolismale -, p. 26 ; namen van -, p. 26, 28, 29 ; - van vier weken, p. 26 ; ingaande, uitgaande -, p. 30 ; -*opgave*, p. 73 ; volle -, p. 26 ; holle -, p. 26 ; *die sevenste* -, 1, zevende maand, 2, zevende v. de maand (geldt voor alle maanden).

MAANDAG, *manendag*, tweede dag v. de week, p. 25 ; *Goede -*, 1, ma v. de Goede week ; 2, ma vóór vastenavond, in Holland ; 3, ma na Trinitas, in Oosten v. N ;

- Blauwe* -, ma vóór vastenavond; *Gezwo-*
ren, verkoren, verloren of verzworen -,
fr, *lundi perdu, lundi du parjuré, parjuré*
lundi, 1, (- v. Kerstdag, - na Midwinter,
koppeldag, raasmaandag, zotte maandag),
ma na 6 Ja; 2, ook ma na Beloken Pa-
sen of ma na Beloken Pinksteren (OVR,
VM, VII, 158; GAILLARD, *Keure v. Ha-*
zebrokeek, II, 123-124). Z. ook Kwade -.
- MAANSVERDUISTERING, p. 7, 8, 9, 11, 12, 84.
- MAART, p. 28; 1-Maartstijl, p. 52, 58.
- MAARTEN, z. Martinus.
- MAAS, z. Thomas.
- MAASTRICHT (Lbg), Kst vóór 13^e e.; Pst
met jaarwisseling op Gv v. 1250 tot 1385;
Nijst v. af 1385; p. 56; *Publ. Soc. hist.*
Limbourg, 1907, 211-230; NAB, XV,
213-229, XVI, 44-45; CRH, 1922, 86-
87. Lijst der bisschoppen, z. Luik.
- MABILLON, Jean, p. 2.
- MACARIUS, z. Macharius.
- MACCALINUS, a. v. Waulsort, ? e., 21 Ja (L,
Waulsort).
- MACCHABEI FRATRES, m, 168 vóór Ch, 1 Au
(N, Ro).
- MACÉ, z. Mattheus.
- MACEDON, pr en m. (et socii), 303, 13 Ma
(U), 27 Ma (Ro).
- MACHARIUS, *Macarius*, 1, m (met Emerentia-
na), ? e., 23 Ja (N); 2, m, 3e e., 28 Fe
(Bergen, Ro); 3, a en er, c. 390, 15 Ja
(L, Ro); 4, patriarch v. Antiochië, over-
leden te Gt, 1012, 10 Ap (Gt, Ro);
translatio, 9 Me (Gt*, Rs, Bg, Aw).
- MACHERDAG, du, Aswoensdag.
- MACHIEL, z. Michaël.
- MACHTELD (*Mathilde*), ht Ge (1371-79);
z. verder Mathilde.
- MACHUTUS, *Maclovius, Maculfus, Maclou*,
bs v. Aleth, 565 of 627, 15 No (A, Re,
Ro).
- MACRA, vg en m, c. 287, 2 Ma (Re), 6 Ja
(Ro).
- MACULFUS, z. Machutus.
- MADALBERTA, z. Magdalberta.
- MADALGARIUS, *Maldegarius, Manger*, meest-
al geheten *Vincentius*, stichter v. abdij
Haumont-bij-Mauberge, en abdij St-Vin-
cent te Zinnik, 677, 12 Jl (A), 14 Jl (A,
K, D, Bs, Bergen*, Zinnik*).
- MADIUS, Mei.
- MAERXDAG, z. Marcus.
- MAGDALBERTA, *Madelberta, Mathalberta,*
Mauberte, a v. Mauberge, c. 706, 7 Se
(K, L, M).
- MAGDALENA, z. Maria-Magdalena.
- MAGDALUPUS, *Malou*, pr, ? e., 20 De (Re,
Hautviller).
- MAGELHAENS, p. 21.
- MAGES, *fête des* -, *les trois* -, fr, Drieko-
ningen, 6 Ja; z. ook Epiphania.
- MAGI, *Magorum festum*, 6 Ja; z. Epiphania.
- MAGIUS, Mei.
- MAGLORIUS, bs v. Dol, c. 575, 24 Oc (A,
Ro).
- MAGNA, - *dominica*, Pasen; - *hebdomada*, 1,
Goede week; 2, soms week vóór Pink-
steren; *magnae Dominae dies* of *festum*,
15 Au; *magnae festivitatis dies*, Witte
do.
- MAGNERICUS, bs en bel, c. 580, 25 Jl (Tr,
Ro).
- MAGNIFICAT, *feria* -, do na 3e zo v. Vasten.
- MAGNOALDUS, z. Magnus 2.
- MAGNUM, - *Interregnum*, p. 62, 76; - *Scru-*
tinium, wo na 4e zo v. Vasten.
- MAGNUS, -*annus*, paascyclus; - *dies*, Pasen.
- MAGNUS, 1, bs en m, c. 250, 19 Au (N
min D, Ro); 2, (*Magnoaldus, fr, Maing,*
Ménaud), a v. Fuessen, 665, 6 Se (K,
L, Tr, U).
- MAHIEU (*Mabusius*), Joannes -, bs Dev
(1561-69).
- MAI, z. Maximus 1.
- MAIOLUS, a v. Cluny, 994, 11 Me (Ka, Ro).
- MAKIEL, z. Michaël.
- MALACHIAS, *Malachius*, bs v. Armagh, 1148,
21 Au (K, M), 3 Nov (Ro), 5 No
(O. Ci.).
- MALDEGARIUS, z. Madelgarius.
- MALDERUS, Joannes -, bs Aw (1611-33).
- MALE, 1, z. Lodewijk II, v. -, gf VI; 2, z.
Margareta v. -, gf VI.
- MALETON, z. Petrus -, bs A.
- MALOTEAU, Joannes Antonius de -, vic-gen,
Nm (1771-72; 1779-80).
- MALOU, z. Magdalupus.
- MALFIGHI, z. Andreas Ghini -, bs A en D.
- MALTEZERS, z. Johannieters en Ridders v.
S. Jan.

- MAMAJULOC, p. 27.
- MAMERTUS, bs v. Vienne, c. 475, 11 Me (Ka, K, U, Ro).
- MAMIN, z. Maximus 1.
- MAMMAS, *Mamas*, fr, *Mammes*, *Mammet*, *Mammerce*, m, c. 274, patroonhl v. Langres (Fkr), 17 Au (Langres, Ro), 26 Au (Re).
- MANASSES, 1, -, bs Ka (1093-1103); 2, - I, v. Gournai, bs Re (1069-81); 3, - II, v. Châtillon, bs Re (1096-1106).
- MANDATI DIES, 1, Witte do; 2, soms Mandatum pauperum.
- MANDATUM PAUPERUM, 1, za vóór Palmzo; 2, soms Mandati dies.
- MANDEVILLAIN, z. Joannes III, de -, bs A.
- MANE, ochtend, p. 13, 14; *summo* -, vroege ochtend.
- MANIERE, jaartijl.
- MANNFASSNACHT, 1° zo v. Vasten.
- MANS, z. Maximus 1.
- MANSFELD, 1, Joannes Gebhardus v. -, bs K (1558-62); 2, Peter Ernest, gf v. -, gv-gen, hs Hbg (1592-94).
- MANSUETUS, bs v. Toul, 375, 3 Se (Tr, Ro).
- MAPPARUM ALBARUM, *dominica* -, 2° zo na Pasen.
- MAPPINIUS, bs Re (549).
- MARCELLIANUS, *Mercillinus*, m, (met Marcus), 3° e., 18 Jn (N, Ro).
- MARCELLINUS, *Marcellus*, 1, ps en m, 304, 26 Ap (Ro); 2, (met Petrus) m, 303, 2 Jn (N, Ro); 3, bs v. Embrun, 4° e., 20 Ap (Bergen, Ro); 4, bs, ? e., 12 Se (U); 5, (*Marcelmus*) pr en bel, ? e., 14 Jl (U, Deventer, Ro).
- MARCELLUS, *Marcellinus*, 1, m (met Apuleius), 1° e., 7 Oc (N min A, Ro); 2, bs en m, c. 178, 4 Se (A, D, K, M, Tr, U, Ro); 3, ps en m, 309, 16 Ja (N, Ro), 11 Ma (Bergen); 4, z. Marcus 2. ÷ 1, - II, ps (1555).
- MARCELMUS, z. Marcellinus 5.
- MARCESCHE, z. Annunciato.
- MARCHIENNES (Hg), *dedicatio*, 26 Oc; *dedicatio ecclesiae S. Mariae*, 4 Jn; *dedicatio ecclesiae S. Rictrudis*, 24 Jl.
- MARCIANA, *Martiniana*, vg en m, 4° e., 9 Ja (Tr, Ro).
- MARCIANUS, m (met Marcus), 304, 4 Oc (M, Ro).
- MARCOVARDUS, z. Marquardus.
- MARCULPHUS, *Marcoul*, a. v. Nanteuil, 558, 2 Me (Re).
- MARCUS, *Mark*, *Maerxdag*, *Marksdag*, fr, *Mard*, *Max*, 1, ev en m, 68, 25 Ap (D*, Ka*, K*, Tr*, Ro*, N), *translatio*, 31 Ja (Ro); 2, ps en m, 396, 7 Oc (met Marcellus; N, Ro), 18 Me (U); 3, z. Marcellianus; 4, z. Marcianus.
- MARDI, fr, *le grand* -, di vóór Pasen; - *gras*, di vóór Aswoensdag.
- MARGARETA, *Margaretha*, *Margarita*, du, *Mariengradendag*, 1, vg en m, 3° e., 12 Jl (Ka), 13 Jl (M*, K, L, Tr, U), 20 Jl (D*, A, Te, Ro) (BVGO, 3, IX, 274); 2, - v. Leuven, vg en m, 1255, 2 Se (L, Leuven). ÷ 1, -, vr v. Gerard IV, gf Ge; 2, -, vr v. Otto II, gf Ge; 3, -, v. Dampierre, vr v. Reinoud I, gf Ge; 4, -, vr v. Boudewijn V, gf Hg; 5, -, v. Constantinopel, gf Hg (1244-80), gf Vl (1244-78), p. 83; 6, - II, v. Avesnes, gf Hg (1345-56), I, gf H-Z, vr v. Lodewijk v. Beieren, gf H-Z (1345-54); 7, -, v. Brieg, vr v. Albrecht v. Beieren, gf Hg en H-Z; 8, -, v. Kleef, 2° vr v. Albrecht v. Beieren, gf Hg en H-Z; 9, -, vr v. Willem III, gf Hg, en V, gf H-Z; 10, -, vr v. Arnulf V, gf Ln; 11, -, vr v. Lodewijk IV, gf Ln; 12, -, vr v. Hendrik V de Blonde, gf Lxbg; 13, -, vr v. Hendrik VII (V), gf Lxbg; 14, -, v. Courtenai, vr v. Hendrik v. Vianden, gf Nm; 15, -, vr v. Jan I, gf Nm; 16, -, vr v. Karel de Goede, gf Vl; 17, -, vr v. Boudewijn VIII, gf Vl; 18, -, vr v. Lodewijk I v. Crécý of Nevers, gf Vl; 19, -, vr v. Lodewijk II v. Male, gf Vl en ht Bb; 20, - v. Male of v. Vlaanderen, gf Vl (1384-1405), ht Bb en ht Lbg (1404-05), vr v. Filips de Stoute, ht Bgd; 21, -, vr v. Godfried III, ht Bb; 22, - v. Frankrijk, vr v. Jan I, ht Bb; 23, - v. Dampierre, 2° vr v. Jan I, ht Bb; 24, - v. York, vr v. Jan II, ht Bb; 25, - v. Beieren, vr v. Jan zonder Vrees, ht Bgd; 26, - v. York, vr v. Karel de Stoute, ht Bgd; 27, - v. Oostenrijk, zr v. Filips de Schone, ht Bgd, gv-gen, hs Hbg (1507-30); 28, - v. Parma (ook v. Oostenrijk, htin v. Parma), gv-gen, hs Hbg (1559-67; 1580), md v. Alexander Farnese, hs Hbg; 29, - v. Oostenrijk, htin v. Savoie, z. Karel V, hs Hbg; 30, - v. Bar, vr v. Willem II, gf Nm.
- MARIA, *Beata Virgo*, *Deipara*, *Mater Dei*, *Domina*, de H. Maagd, de Moeder Gods, *Onze Lieve Vrouw*, *Vrouwendag*, fr, *Sainte Vierge*, *Notre Dame*, du, *Frauentag*,

- Moeder v. Christus, zonder nadere aanwijzing, 15 Au (N*, Ro*). Z. de afzonderlijke feestdagen : *Annunciatio, Assumptio, Boodschap, Compassio, Conceptio, Desponsatio, Expectatio, Festivitas, Festa, Gaudia, Illatio* (z. *Presentatio*), *Mercede, Natale, Nativitas, Nives, Nomen, Obdormitio, Oblatio* (z. *Presentatio*), *Presentatio, Purificatio, Receptio, Salutatio, Tentatio, Visitatio* ; z. ook Vrouwendag en Vier Vrouwenavonden.
- MARIAE, *Sorores* -, 25 Me (D*).
- MARIAJAAR, jaar naar Boodschapstijl.
- MARIA CLEOPHAS, 1 - *Iacobe*, moeder v. hl Jacobus, 25 Me (D, Re) ; 28 Oc (Bs) ; 9 Ap (Ro).
- MARIA DOLOROSA, *Maria de Ellendige*, vg, c. 1290, 18 Jn (Ka, Bs).
- MARIA EGYPTIACA, bel, c. 431, 1 Ap (St.-Om*), 2 Ap (D, Re, Ro), 9 Ap (A, L, M, U), 4 Au (St.-Om*), 7 Au (K, Tr).
- MARIA MAGDALENA, bel, 1° e., 22 Jl (N*, Ro*), *translatio*, 19 Ma (U) ; *conversio*, 1 Ap of 10 Ma ; *Maria Magdaleenenavondt*, p. 12 ; *Maria Magdaleenendagh avonde*, p. 12 ; z. ook p. 85.
- MARIA VAN OIGNIES, *Domna Maria, Dame-Maroye*, vg, 1213, 23 Jn (L, Nijvel).
- MARIA SALOME, m, 1° e., 22 Oc (Bs, Ro), 25 Me (O. Ca.).
- MARIA SORELLA, *Maria Suyreau*, a v. Maubeuge, 1658, 10 De (Ka, Maubeuge).
- MARIA, 1, - v. Champagne, vr v. Boudewijn VI v. Constantinopel, gf Hg, en IX, gf VI ; 2, -, vr v. Willem I, gf H-Z ; 3, -, vr v. Gerard, gf Ln ; 4, -, vr v. Filips I, gf Nm, naderhand v. Hendrik I, ht Bb ; 5, - v. Brienne, vr v. Boudewijn v. Courtenai, gf Nm ; 6, -, vr v. Jan I, gf Nm ; 7, -, vr v. Willem II, gf Nm ; 8, -, vr v. Hendrik II, ht Bb ; 9, -, vr v. Jan III, ht Bb ; 10, -, vr v. Reinoud III, ht Ge ; 11, -, vr v. Reinoud IV, ht Ge ; 12, -, vr v. Sigismund, ht Lxbg ; 13, -, ht Bgd (1477-82), ht Ge (1477-82) ; 14, - I, Tudor, kn Eng (1553-58), vr v. Filips II, kn v. Spanje, hs Hbg ; 15, - v. Portugal, vr v. Filips II, kn v. Spanje, hs Hbg ; 16, - v. Hongarije, gv-gen, hs Hbg (1531-58) ; 17, - II, Stuart, kn Eng (1689-94), vr v. Willem III, stdh en kn Eng ; 18, - v. Oranje-Nassau, vr v. Willem v. den Bergh, stdh Ge ; 19, - v. Bar, vr v. Willem II, gf Nm.
- MARIA-ANNA, 1, - v. Oostenrijk, vr v. Filips IV, kn v. Spanje en md v. Karel II, kn v. Spanje, hs Hbg ; 2, - v. de Palts-Neuburg, vr v. Karel II, kn v. Spanje, hs Hbg ; 3, - v. Oostenrijk, vr v. Karel v. Lorreinen, gv-gen, hs Hbg.
- MARIA-CHRISTINA, vr v. Albrecht Casimir v. Saksen-Teschen, gv-gen, hs Hbg (1780-89 ; 1790-92).
- MARIA-ELISABETH v. OOSTENRIJK, gv-gen, hs Hbg (1725-41).
- MARIA-HENRIETTE STUART, vr v. Willem II, stdh H-Z.
- MARIA-ISABELLA v. PARMA, vr v. Jozef II, hs Hbg.
- MARIA-JOZEFA v. BEIEREN, vr v. Jozef II, hs Hbg.
- MARIA-LOUISA, 1, - v. Bourbon-Orléans, vr v. Karel II, kn v. Spanje, hs Hbg ; 2, - v. Hessen-Kassel (ook Maaiken of Marijken Meu), vr v. Jan Willem Friso, z. ook Willem III, stdh Fr en Willem V, stdh Fr ; 3, - v. Spanje, vr v. Leopold II, kz, hs Hbg ; 4, - Beatrix v. Oostenrijk, vr v. Frans II, kz, hs Hbg.
- MARIA-THERESIA, 1, -, hs Hbg (1740-80) ; 2, - v. Beide-Siciliën, vr v. Frans II, kz, hs Hbg.
- MARIANUS, m (met Florianus), c. 304, 3 No (M).
- MARIANUS SCOTTUS, p. 66, 69.
- MARIENGRADENDAG, z. Margareta.
- MARIGNY, z. Philippus v. -, bs Ka.
- MARIJKEN MEU, bijnaam v. Maria Louisa v. Hessen-Kassel.
- MARINUS, 1, - I (ook Martinus II), ps (882-84) ; 2, - II (ook Martinus III), ps (942-46).
- MARIUS, z. Abachum.
- MARK, 1, Cunegundis v. der -, vr v. Diederik v. Heinsberg, gf Ln ; 2, Joannes v. der -, bs L (1482) ; 3, z. Adolf II, bs K ; Adolf II, bs L ; Engelbertus, bs L en K ; Erardus, bs L ; Theodericus, bs L ; Willem, momb, bs L.
- MARKSDAG, z. Marcus.
- MARLICHTMIS, z. Purificatio.
- MARMOL, Andreas del -, vic-gen, bs Aw (1727-28).
- MARNEFFE, E. de -, p. 65.
- MAROTTE, de - de Montigny, vic-gen, bs Nm (1725-27).
- MARQUARDUS, *Marcovardus, Marvart*, a v. Prüm, 855, 27 Fe (Tr).
- MARS, fr, Maart, p. 24 ; z. Medardus.

- MARSAU, z. *Martialis*.
- MARTEAUX, *N. D. aux* -, z. *Annunciatio*.
- MARTELAUX, verering v. -, p. 42, 43; z. *Martyres*.
- MARTELWOCHE, du, Goede week.
- MARTENS MISSE, 1, z. *Martinus*; 2, Vastenavond, luidens de tekst: „gelevert den thienden Februarij XVIIe drye, wesende Mertensmisse..., op den 11 November 1704 wesende Ste Mertensdach.” (Aw, RA, Rkg. Godshuis H. Drieuldigheid te Mechelen, 1704-05, f° 174).
- MARTERWOCHE, du, Goede Week; *erste* -, du, 2^e week vóór Pasen.
- MARTHA, 1, zuster v. *Lazarus*, 1^e e., 27 JI (Aw), 29 JI (A, Tr, Ro), 30 JI (D), 16 Oc (D), 17 Oc (K, L, Tr, U); 2, z. *Abachum*.
- MARTIALIS, *Marsau*, bs v. *Limoges* en *bel*, 3^e e., 3 JI (Re), 8 JI (Ka, D), 16 Jn (O. Pr.), 30 Jn (O. Ci., Ro).
- MARTIGNY, z. *Rainaldus II*, v. -, bs *Re*.
- MARTINA, 1, vg en m, 3^e e., 2 Ja (Bg), 1 Ja (Ro); 2, vg (met *Rufina*), ? e., 20 Jn (U).
- MARTINIANA, z. *Marciana*.
- MARTINIANUS, m, (met *Processus*), c. 68, 2 JI (N, Ro).
- MARTINUS, *Maarten*, *Martijn*, *Merten*, *Martensmis*, du, *Martisdach*, *Merteinstag*, *Mirtendach*, *Mörttentag*, bs v. *Tours*, *bel*, 397, *natale* en *hoofdfeest* (- *brumalis*, - *hyemalis*, S. *Maarten* in de *Winter*, S. *Maartensmis*, fr, *St. Martin d'hiver*), 11 No (N*, Ro*), ook 20 No (U), z. ook p. 23; *translatio*, (- *estivalis*, - *calidi*, - *bullientis*, S. *Maarten* in *Hooimaand*, - in de *Oogst*, - in de *Zomer*, - *Schuddekorf*, S. *Martin d'été*), 4 JI (D*, U*, N, Ro); *ordinatio*, 4 JI (Re), 5 JI (Parijs); *translatio capitii*, 1 De (U); *exceptio S. Martini*, 12 Me (n. *Giry*); 2, ps en m (soms als *bel*), 655, 10 No (N min *Re*), 12 No (Ro); 4, bs v. *Tongeren*, c. 275(?), 21 Jn (L, *Tongeren*, Ro); 5, *St. Maertinsdach* in *Pietmaand*, bs, 1213, 26 Se (O. Ci.) ÷ 1, - *Poraeus*, bs A (1407-26); 2, - v. den *Watre*, bs D (1406); 3, - I, ps (649-55); 4, - II (ook *Marinus I*), ps (882-84); 5, - III (ook *Marinus II*), ps (942-46); 6, - IV, ps (1281-85); 7, - V, ps (1417-31).
- MARTISDACH, du, 11 No; z. *Martinus*.
- MARTIS DIES, dinsdag, p. 25.
- MARTIUS, *Maart*.
- MARTROR, *Marteror*, fr, z. *Allerheiligen*.
- MARTYRES, 1, XVII of *Septemdecim* -, c. 304, 16 Ap (U, Ro, waar XVII m); 2, XX of *Viginti* -, 4^e e., 6 Jn (U, Ro); 3, XXIII of *Viginti tres* -, c. 304, 5 Au (L, Ro); 4, XL of *Quadrantina milites* -, *passio XL martyrum*, XL *milites*, XL -, 320, 9 Ma (K, U, Ro), 10 Ma (Ro); 5, XLVII of *Quadrantina septem* -, 67, 14 Ma (U, Ro); 6, LXXXIX of *Septuaginta novem* -, 4^e e., 21 Fe (K, U, Ro); 7, CCXX of *Ducenti et viginti* -, ? e., 30 Oc (U, Ro); 8, CCC of *Trecenti* -, z. *Mauri*; 9, CCCLX of *Trecenti et sexaginta* -, z. *Mauri*; 10, *Decem milia* -, z. *Decem*; 11, *Innumerabiles* -, 6 Oc (Tr, Ro, waar: *plurimi* -), 20 Fe (Tr, Ro, waar: *plurimi* -), 3 No (Bg, Ro); 12, IV *milia* of *Quatuor milia*, 12 Oc (M); 13, z. *Thebei* en *Marteleren*.
- MARTYROLOGII, *littera* -, p. 35.
- MARTYRUM DIES, z. *Allerheiligen*.
- MARUS, bs v. *Trier*, 469, 26 Ja (Tr).
- MARVART, z. *Marquardus*.
- MARVIS, z. *Walterus II* v. -, bs *D*.
- MARY, z. *Maria I*, *Tudor*, kn Eng; z. *Maria II*, *Stuart*, kn Eng.
- MARZACHE, *Marcésche*, z. *Annunciatio*.
- MASAI, F., p. 16.
- MASIU (Maes), 1, *Carolus* -, vic-gen, bs Aw (1595-98), bs *Ie* (1607-10), bs *Gt* (1610-12); 2, *Gisbertus* -, bs *HB* (1593-1614).
- MAS LATHIE, L. de -, p. 9. 91.
- MASSE, z. *Maximus I*.
- MASTERMAANDAG, ma na 6 Ja.
- MASUYER, z. *Petrus VI* -, bs *A*.
- MATER NOCTIUM, 25 De; *Matris Dominicae festivitas*, 25 Ma, z. *Annuntiatio*.
- MATERNIANUS, bs v. *Re*, 4^e e., 30 Ap (Re) ÷ bs *Re* (4^e e.), z. *hl*.
- MATERNUS, bs v. *Tr* en *K*, c. 314, patroon v. *Tongeren*, 18 Ap (Re), 13 Se (K), 14 Se (Tr*, Ro), 19 Se (L), 25 Se (Tongeren*); *depositio*, 14 Se (Tr); *translatio*, 23 Oc (Tr*, L) ÷ -, bs *K* (313-14), z. *hl*.
- MATHALBERTA, z. *Magdalberta*.
- MATHEFELON, z. *Juhellus* v. -, bs *Re*.
- MATHEMATISCHE CHRONOLOGIE, p. 7.
- MATHENESSE (Z-H), heren v. -, Njst vm. 1439, 1523 (F. 89).

- MATHILDIS, 1, gravin, 1025, 4 No (K*) ; 2, kluiz, c. 1156, 26 Fe (Tr) ÷ 1, -, vr v. Reinier V, gf Hg ; 2, -, vr v. Floris IV, gf H-Z ; 3, -, vr v. Willem V, gf H-Z ; 4, -, vr v. Jan, gf Ln ; 5, - v. Beichlingen, vr v. Willem, gf Lxbg ; 6, -, vr v. Boudewijn III, gf VI ; 7, -, (ook Beatris of Theresia), vr v. Filips v. de Elzas, gf VI ; 8, -, vr v. Gwijde v. Dampierre, gf VI ; 9, -, vr v. Hendrik I, ht Bb ; 10, -, vr v. Hendrik II, ht Lbg ; 11, -, vr v. Godfried III, ht N-Loth ; 12, -, vr v. Koenraad, ht N-Loth ; 13, - v. Vogelsang, z. Diederik v. Heinsberg, gf Ln ; 14, z. Machteld.
- MATRIS DOMINICAE FESTIVITAS, 25 Ma, z. Annunciatio.
- MATTHEUS, *Matthaeus*, *Mathewis*, Matheis in de herfst, du, *Mattheistag in der rokkesat*, - *in der quaember*, fr, *Mathieu*, *Macé*, ev, 1° e., 21 Se (N*, Ro*) ; over Mattheus en Matthias, vgl. RBPH, XVII, 147 ; p. 23 ÷ - Reginaldi, bs Te (1404-15).
- MATTHIAS, *Mathijs*, *Matheis*, Mathijs in Sporkele, - in de Vasten, fr, *Mathe*, ap, 24 Fe in gewone, en 25 Fe in schrikkeljaren, p. 32 (N*, Ro*) ; *inventio*, 1 of 2 Se (Tr) ; *translatio*, 11 Au (Tr) ; Matthijsavent, p. 32 ; over Matthias en Mattheus, z. Mattheus ÷ Aartsht - v. Oostenrijk, gv-gen, hs Hbg (1577) en du kz (1612-19).
- MATUTINAE, metten, p. 16.
- MATUTINUM, p. 16 ; - *senebrosum*, - *senebrarium* (duistermetten), wo, do en vr vóór Pasen.
- MAUBERTE, z. Magdalberta.
- MAUBEUGE (Fkr, vroeger gf Hg), *dedicatio ecclesiae S. Aldegundis*, 11 Jn.
- MAUGER, z. Madelgarius.
- MAURI MARTYRES, du, *Moirendach*, c. 287, 15 Oc (L, M, Tr, K, hier als : *Trecenti vel CCC of Trecenti et sexaginta vel CCCLX martyres Mauri, in Colonia* ; te Ro als *CCC m Coloniae*).
- MAURIENNE, z. Johanna v. -.
- MAURILIUS, *Maurilio*, bs v. Angers, c. 437, 13 Se (Re, Ro).
- MAURINUS, *Morinus*, a en m, ? e., 10 Jn (K, Ro) ; *inventio* in 966, 13 Oc (K).
- MAURISTEN, p. 2.
- MAURITIUS, *Maurus*, *Maurits*, du, *Maurisdag*, m, 286, 22 Se (M*, Tr*, U*, N, Ro) ; *elevatio*, 24 No (K). Z. ook Maurus en Exuperius ÷ - v. Nassau, prins v. Oranje, stdh H-Z (1585-1625), Ov (1589-1625), U (1590-1625), Ge (1591-1625), Dr en Gr (1620-25).
- MAURONTIUS, *Maurontius*, *Morent*, a, 706, 5 Me, reliëk in St Amé te Dowaaï (A, Ka, D, Dowaaï*, Marchiennes*).
- MAURUS, *Semoor*, *Simoer*, *Symoor*, 1, a, 584, 15 Ja (A, D, K, Te, Tr, U, Re, Ro) ; 2, m, 3° e., 22 Au (Re, Ro) ; 3, bs v. Verona, 6° e., 21 No (D, U, Ro), 29 No (M, Tr) ; 4, m (met Papias), 4° e., 4 Fe (K), 29 Ja (Ro) ; 5, bs v. Verdun, 383, 8 No (Ro) ; 6, z. Chrysanthus ; 7, z. Mauritius.
- MAWEHARDUS, z. Medardus.
- MAX, z. Marcus.
- MAXELLENDIS, vg en m, 670, 13 No (Ka).
- MAXENTIA, vg en m, 6° e., 20 No (Re).
- MAXENTIUS, z. Crescens.
- MAXIMIANUS, z. Lucianus.
- MAXIMILIAAN, 1 - I, v. Oostenrijk, du kz (1486-1519) en echtg. v. Maria v. Bourgondië, ht Bgd ; vgs v. Filips de Schone, ht Bgd, en grootvd. v. Karel V, ht Bgd ; 2, - II, du kz (1562-76) en vd v. Anna, vr v. Filips II, kn v. Spanje, hs Hbg ; 3, - Emmanuel, keurvorst v. Beieren, gv-gen, hs Hbg (1691-1714) ; 4, - v. Egmond, z. Anna v. Egmond.
- MAXIMINUS, *Maximus*, fr, *Mamin*, *Mai*, du, *Maxmyntztag*, 1, bs v. Tr, 349, 29 Me (Tr*, A, D, K, L, U, Ro) ; *translatio*, 29 Ma (Tr) ; *depositio*, 12 Se (Tr, U) ; 2, bs v. Tongeren, ? e., 20 Jn (Tr) ; 3, (*Mesmin*, *Mémin*), bs en bel, c. 520, 15 De (U, Orléans*, Ro) ; 4, z. Maximus.
- MAXIMUS, *Maximinus*, 1, (*Mans*, *Masse*), a v. Lerins, bs v. Riez, 460, 27 No (A, D, Te, Ro, St-Om*, Ariën*, Abbeville*, Boulogne*) ; *inventio*, 13 Se (Te) ; *relatio*, 4 De (Te) ; *ostensio reliquiarum*, 2 Oc (Te*) ; 2, m, (met Tiburtius en Valerianus), 229, 14 Ap (N, Ro) ; 3, bs (v. Mainz ?), c. 378, 20 No (U), 19 No (Ro) ; 4, z. Maximinus ; 5, z. Olympiades.
- MAXELINUS, z. bs Ka (1093).
- MÉAN, Franciscus Antonius Maria Constantinus de - de Beurieux, bs L (1792-1801).
- MEAUDAN, z. Meldanus.
- MECHELEN (Bb), volgt stijl van Brabant. Lijst der aartsbischoppen, z. tabel VI. ÷ z. Guilielmus Berthout v. -, bs U.
- MECHEN, du, woensdag.
- MEDANUS, *Médan*, z. Meldanus.

- MEDARDUS, *Mawehardus, Medehardus, Mohardus, Mubardus*, fr, *Mars, Miard*, 1, bs v. Noyon, 545, 8 Jn (D, K, L, Tr, U); 2, z. Gildardus.
- MEDEMBLIK (N-H), Kst of Njst, bew. 1561-1563 (F. 106).
- MEDEWINTER, z. Midwinter.
- MEDIA, - *hora*, p. 22; - *Quadragesima, Medium quadragesimae*, 4° zo v. Vasten; - *hebdomada of septima*, woensdag, p. 25; - *hebdomada of septimana quadragesimae*, 4° week v. Vasten.
- MEDIANA, - *octava of dominica*, 2° zo vóór Pasen.
- MEDIANTE HORA, p. 22.
- MEDINA, p. 65.
- MEDINA-CELI, z. Cerda.
- MEDITATIO CORDIS, vr na 4° zo v. Vasten.
- MEDIUM, - *quadragesime*, z. media; - *sexagesime*, 3° zo v. Vasten; - *mensis*, midden v. de maand, p. 30.
- MEERKERK (Z-H), Njst, bew. 1554-1564 (F. 96).
- MEGEDETAG, *Megetag*, du, Meidag, 1 Me.
- MEI, 1, vijfde maand v. h. jaar, p. 28; 2, tijdperk van Half-Maart tot Hooimaand (TNTL, IX, 134).
- MEIAVOND, 30 Ap.
- MEIDAG, du, *Megededag*, 1 Me „sdincsen-daghes upten Meyedach”, 1341 (RA. Bg).
- MEIDEN, *meibenden, meintweke, gemeine weke*, de volle week na S. Michiel, op de za v. dewelke Guldenmis in Duitsland gevierd wordt.
- MEINRICUS, *Menricus*, z. Bertholdus.
- MEISTER, A., p. 3.
- MEKKA, p. 65.
- MELCHIAS, *Melchiades, Miltiades*, ps en m, 314, in de middeleeuwen, 10 Ja (Ro), thans 10 De (Ro).
- MELCHIOR, een van de Drie Koningen, z. Koningen.
- MELDANUS, *Medanus, Meaudan, Medan*, bs, 6° e., 7 Fe (Noyon, Péronne).
- MELEUSIPPUS, z. Gemini.
- MELIS STOKE, jaartijl, p. 56.
- MELLO, Francisco de -, markies v. Tor de Laguna, gf v. Assumar, gv-gen, hs Hbg (1641-44).
- MELLONUS, bs v. Rouen, 3° e., 22 Oc (Re, Ro).
- MELROY, z. Velde.
- MELUN, Franciscus I, de -, bs A (1510-16), bs Te (1516-21).
- MELZUM, z. Murray.
- MEMENTO MEI of MEMENTO NOSTRI, DOMINE, Intr. v. 4° zo v. Advent.
- MÉMIN, z. Maximinus 3.
- MEMMIUS, *Mennius, Menge*, bs v. Châlons, c. 290, 5 Au (A, Re, Ro).
- MEMORIUS, *Mémiers*, m, 451, 7 Se (Re).
- MENALDUMADEEL (Fr), Njst, bew. 1545-1550 (F. 107).
- MENART, z. Quintinus -, bs A.
- MÉNAUD, z. Magnus.
- MENDEL DAG, *Mendeldonnerstag, Mengeldach*, du, Witte do.
- MENGE, z. Memmius.
- MENGOLDUS, gf en m, c. 892, 8 Fe (L, Hoei).
- MENNAS, *Menna*, m, 295, 11 No (N, Ro).
- MENNIUS, z. Memmius.
- MENRICUS, *Meinricus*, z. Bertholdus.
- MENSIS, z. maand; - *astans, restans, stans, decrescens of exiens*, p. 30; - *cavus*, p. 26; - *embolismalis*, p. 35; - *fenalis*, Juli; z. ook Fenal; - *intrans, introiens of iniens*, p. 30; *in exitu of in fine* -, p. 30; - *lunaris*, April; - *Pasche*, p. 26; - *plenus*, p. 26; - *Septimus*, September (n. Grotefeld); voor de latijnse namen der maanden beginnend met *mensis*, z. p. 29.
- MENZER, A., p. 70.
- MERCEDE, *festum de* -, 24 Se (Ro).
- MERCEDONIUS, p. 45.
- MERCILLINUS, z. Marcellianus.
- MERCORIS, *mercurii, mercurinus dies*, woensdag, p. 25.
- MERCREDI, *le grand* -, wo vóór Pasen; - *ens of Cienkesmes*, wo na Pinksteren.
- MERCURIUS, m, c. 259, 25 No (D, Marchiennes, Corvey, Ro) ÷ z. p. 24.
- MERCY, Florimond Claude, gf v. - Argen-teau, gev-min, hs Hbg (1790-91).
- MEREN, z. Adauctus.
- MERIADEC, Ferdinandus Maximilianus - de Rohan-Guémenée, bs Ka (1781-1801).
- MERIDIAAN, p. 10.
- MERIDIES, 1, middag, 12 u.; 2, *hora sexta*; 3, midden in voormiddag, p. 13, 17; *ad meridiem*, voormiddag; *de meridie, post meridiem*, namiddag. Z. ook middag en midi.

- MEROLILANUS, *Merolilammus, Mirloubain*, m, 8° e., 18 Me (Re).
- MEROVINGEN, dagtelling, p. 30; jaarsijl, p. 51; regeringsjaren, p. 61; lijst der koningen, z. tabel VII.
- MERTELWEKE, du, *Martelwoche*, Goede week.
- MERTEN, *Merteinstag*, z. Martinus.
- MERZMESSE, du, 25 Ma, z. Annunciato.
- MESEN, *Messines* (W-VI), jaarmarkt in de middeleeuwen, v. 1 Oc tot 1 No.
- MESMIN, z. Maximinus 3.
- MESSE, z. Mis.
- MESSIDOR, p. 49.
- MESSONS, fr, Augustus.
- METACH, *Metchen*, du, woensdag.
- METENSIS, *mos* -, sijl v. Metz, p. 54.
- METHIDIUS, *Eubule*, bs en m, c. 312, 18 Se (D, Ro).
- METOON, p. 34.
- METROPOLUS, *Metropilus*, bs v. Tr, ? e., 8 Oc (Tr).
- METSIVS, Laurentius -, bs HB (1569-80); z. ook Mezius.
- METTEN, *matten*, p. 16.
- METTERNICH, Frans Georges, gf v. - Winneburg, gev-min, hs Hbg (1792-94).
- METZ (Fkr), Bst te -, p. 54; z. Metensis.
- MEURS, z. Walraven v. -, bs U; z. Nieuwenaar.
- MEY, P. J., p. 49, 51, 84.
- MEZIVS (Metsius), Zacharius -, coadj, bs HB (1651).
- MIARD, z. Medardus.
- MICHAEL, *Makiel, Machiel, Michiel*, - in de herfst, - *zu dem Licht; Benedicti Domino of Dominum; dedicatio ecclesiae S. Michaëlis in Monte Gargano*, 29 Se (N*, Ro*); *apparitio in Monte Gargano, relevatio, inventio of victoria*, 8 Me (A, Ka, Ro); *dedicatio ecclesiae - in monte Tumba*, 16 Oc; z. ook p. 23 ÷ 1, - v. Waringhem, bs D (1284-91).
- MICHAËLA v. FKR, vr v. Filips de Goede, ht Bgd.
- MICHEL PFINZTAG, du, Witte do.
- MICHTES, *mickte, micken*, du, woensdag.
- MIDDAG, 1, 12 u. in de dag, p. 13, 14; 2, *hora sexta of sextide*, p. 17, 20; 3, dagbegin, p. 11. Z. ook meridies en midi.
- MIDDELBARE TIJD, p. 10, 23.
- MIDDELBURG (Z), p. 27, 76. Stad: sijl tot 1365 wisselvallig; Pst, bew. 1296; Njst, bew. 1328; Pst, bew. 1364, v. dan af regelmatig Pst. Kwartiermeesters v. stad: 1426, Njst; 1428, Pst; 1436-1468, Njst; 1469-1514, Pst (UNGER, *Bronnen Middelburg*, I, p. xxvii; II, p. xii; NAB, XXVIII, 205). Jaarmarkten: 1, op 21, later op 25 JI; 2, op zo na Halfvasten tot Palmzo, in 1523 gebracht op 3 Fe. Abdij: Njst, bew. 1301, 1362. Mannen der abdij: Pst, bew. 1324 (NAB, XV, 86). Augustijnen: Kst of Njst, bew. 1506. Bisschop: Kst, bew. 1569-1571. Gasthuis: Pst, 1488-1516 (F. 110-113). Sijl van - is Pst (F. 110); *stilus communis Middeldburgensis*, Njst (F. 111). Gregoriaanse kalender ingevoerd, als in geheel Zeeland, met ingang op 12 Ja 1583. Lijst der bisschoppen, z. tabel VI.
- MIDDENEUROPEES UUR, p. 21.
- MIDDERNACHT, dagbegin, p. 12, 13, 14, 19, 20.
- MIDI, fr, 1, middag, 12 u. v. dag; 2, *hora sexta*; 3, midden in voormiddag, p. 17. Z. ook meridies en middag.
- MIDDOOGST, *middenoogst, halfmidden Ougste*, 15 Au.
- MIDVASTEN, *Middevasten*, du, *Mittfasten*, z. Halfvasten.
- MIDWINTER, *Medewinter, Middewinterdach*, p. 23; 1, 25 De, Kerstdag; 2, de 4 dagen of de hele week na Kerstdag, z. Kerstdagen; bv. in 1447: „sinte Johannes evangelische dach in die vier heilige dagen van middenwinter” (F. 124). STALLAERT (*Glossarium*, v¹⁸ *Midsomer en Midwinter*) zegt ten onrechte dat Midwinter 27 De is; vgl. GAILLARD, *Keure v. Hazebroek*, IV, 212-214: „op Sinte Andries avende voor medewinter” (1299), d.w.z. 29 No.
- MIDWINTERAVOND, 24 De.
- MIDZOMER, p. 23.
- MIERLO, Godfried v. -, bs Haarlem (1569-78).
- MILAAN (It), uurwerk, p. 18; jaarsijl, p. 53 ÷ Edict v. -, p. 43.
- MILDRADA, *Mildriitha*, vg en a, c. 700, relikken te Deventer, 13 JI (U).
- MILESIMO, z. Grana.
- MILETUS, bs v. Tr, c. 480, 19 Se (Tr).

- MILITES, *Quadragesima - martyres*, z. Martyres.
- MILITIS, Lodewijk -, vic-gen, bs St-Om (1577-79).
- MILMO, p. 27.
- MILo, bs v. Te, 1158, 16 JI (Te) ÷ 1, - I, bs Te (1130-58), z. hl; 2, - II, bs Te (1159-69); 3, -, z. bs Re (717).
- MILTIADES, z. Melchias.
- MINUUT, *Minuta*, p. 22.
- MIRABELLO, Simon de -, z. Arnulf IV, gf Ln.
- MIRABILIA DOMINE, 2° zo na Pasen.
- MIRACULORUM, *festum - Mariae*, z. Festa.
- MIRAEUS (*Le Mire*), 1, Aubertus -, vic-gen, bs Aw (1633-35), zijn historisch werk heruitgegeven door J. F. Foppens, p. 88; 2, Joannes -, bs Aw (1603-11).
- MIRAPICIO (Mirepoix), z. Petrus III, de -, bs Ka.
- MIRLOUHAIN, z. Merolilanus.
- MIRTENDACH, z. Martinus.
- MIS, *messe, missa*, 1, mis; 2, voorname feestdag, vgl GAILLIARD, *Keure v. Hazebroek*, IV, 227-236. Z. missa.
- MISAVOND, *vigilia*, daags vóór feestdag, bv. in 1545: „up eenen zaterdach ende mes-avent, naer den noene" (Arch Bg).
- MISERERE MEI (of MIHI), DOMINE, Intr. v. 1, 17° zo na Pinksteren; 2, ma, vr en za na 5° zo v. Vasten.
- MISERERIS OMNIUM, DOMINE, Intr. v. Aswoensdag.
- MISERICORDIA DOMINI, Intr. v. 2° zo na Pasen, p. 85.
- MISERICORDIAE, *dominica* -, 4° zo na Pinksteren (vóór de 12° e.).
- MISSA, 1, mis; - *cardinalis, summa*, hoogmis, *homisse*; - *aurea*, z. Guldenmis; - *de sancto Spiritu*, 12 Se (O. Ci.); - *pro hospitibus Fratrum*, 5 Oc (O. Fr.); 2, voorname feestdag, z. Mis 2; 3, jaarmarkt, *-ieiunii*, z. Frankfort.
- MISSAE DOMINI ALLELUIA, Beloken Pasen.
- MISSALE, p. 46.
- MISSUS, *Missusdag, Missusmis*, z. Guldenmis.
- MITTACH, *Mittichen*, du, woensdag, p. 25.
- MITTFASTEN, du, z. Halfvasten.
- MODERNE, - dagtelling, p. 30, 72, 75, 76; - jaartelling, p. 65; - uren, p. 15; - uurwerk, p. 18.
- MODESTA, vg, c. 780, 4 No (Tr, U, Remiremont, Ro).
- MODESTUS, 1, z. Crescentia; 2, bs v. Tr, 5° e., 24 Fe (Tr, Ro).
- MODICUM, Ev. v. 3° zo na Pasen.
- MODOALDUS, *Modewaldus*, bs v. Tr, 640, 12 Me (Tr, Ro).
- MOHAMMED, p. 65.
- MOHAMMEDANEN, p. 26; kalender, p. 9, 65; jaartelling, p. 9, 65; chronologie v. de -, p. 3, 84.
- MOHARDUS, z. Medardus.
- MOINE, z. Joannes I, Le -, bs A.
- MOIRENDACH, z. Mauri.
- MOIS, z. maand en p. 25; - *de l'oir, deloir*, fr, December; - *l'Air, de l'air*, fr, Augustus, p. 29; *Fenal* -, z. Fenal; - *des messons*, of *des moissons*, fr, Augustus; - *de Noël*, p. 26; - *de Pasques*, p. 29.
- MOLEN, S. J., v. der, p. 7.
- MOLENARK, z. Henricus I, v. -, bs K.
- MOLIEN, A., p. 33.
- MOLINET, J., p. 20.
- MOLKEN, vastenavond, du, 1° zo v. Vasten.
- MOLKENSTELLER, P., p. 4.
- MOLL, E., p. 4.
- MOMENTUM, p. 22.
- MOMMOLINUS, *Mummolenus*, a v. Sithiu, bs v. D en Noyon, 677, 16 Oc (St-Om, Noyon) ÷ bs D (661-77), z. ook hl.
- MOMMSEN, A., p. 45.
- MOMMSEN, Th., p. 60.
- MONAT, *monet, monahtag*, du, maandag.
- MONEGUNDIS, vg, c. 568, 1 JI (L), 2 JI (Tours*, Ro).
- MONCADA, z. Aytona.
- MONICA, wed, 387, 4 Me (K, Ro); *translatio* in 1430, 9 Ap (Ro).
- MONISSART, z. Joannes VIII, -, bs D.
- MONNIKENDAM (N-H), Njst, vm. 1531 (F. 105).
- MONO, er, c. 630, 18 Oc (L).
- MONS, z. Bergen.
- MONSTER (Z-H), Njst, vm. 1492, bew. 1560, 1568 (F. 88).

MONTAIGU, z. Egidius de -, bs Te.
 MONTAUBAN (Fkr), jaarsijl, p. 58.
 MONTE, 1, Egidius de - (V. den Berg),
 bs Dv (1570-77); 2, Egidius de -, vic-
 gen, bs Dv (1578-88).
 MONTE CARMELO, *dedicatio ecclesiae de* -,
commemoratio de -, 16 JI (O. Ca., Ro).
 MONTEREY, Juan Domingo de Zuniga y
 Fonseca, gf v. - en Fuentes, markies v.
 Tarazona, gv-gen, hs Hbg (1670-75).
 MONTFOORT (U), Njst, bew. 15° e., 1561
 (F. 75).
 MONTFORT, z. Simon v. -.
 MONTIGNY, z. Marotte.
 MONTLOUET, z. Brunes.
 MONTMORENCY, z. Dionysius de -, bs A.
 MONT SAINT-ANDRÉ (Bb), Pst, bew. 1512
 (CRH, 1873, 206).
 MONT SAINT-MICHEL, Rob. v. -, p. 11.
 MONULPHUS, *Mundulphus*, bs v. Maastricht,
 6° e., z. Gundulphus. ÷ - bs L (6° e.),
 z. ook hl.
 MORAVIË, uurtelling, p. 18 ÷ z. Jobst v. -,
 du kz.
 MOREAU, Stephanus -, bs A (1668-70).
 MOREL, E., p. 38.
 MORENT, z. Maurontius.
 MORGEND, morgen, p. 12.
 MORILLON, Maximilianus -, bs D (1582-
 86).
 MORINUS, z. Maurinus.
 MORLET, Christoffel -, vic-gen en bs, bs
 St.-Om (1631-33).
 MÖRS, z. Theodericus II, v. -, bs K.
 MORTIS CHRISTI DIES, Goede vrijdag.
 MÖRTTENTAG, du, z. Martinus.
 MORTS, *fête des* -, *jour des* -, fr, Allerzielen,
 2 No.
 MOS, jaarsijl, p. 74.
 MOTHE, de la -, z. Fénelon.
 MOULLART, z. Mullartius.
 MOURA Y CORTEREAL, z. Castel-Rodrigo.
 MOUSKES, z. Mus.
 M.T., Middelbare tijd, p. 10, 23.
 MUHARDUS, z. Medardus.
 MÜHLBACHER, E., p. 63.
 MUIDEN (N-H), Kst of Njst, bew. 1569-
 1574 (F. 105).

MUISIS, Gillis li -, p. 6, 35, 56.
 MULIER, - *adultera*, za na 3° zo v. Vasten ;
 - *Cananea*, 2° zo v. Vasten ; - *Samaritana*,
 vr na 3° zo v. Vasten.
 MULLARTIUS, (Moullart), Mattheus -, bs A
 (1576-1600).
 MULLER, S., p. 93.
 MUMMOLENUS, z. Mommolinus.
 MUNDULPHUS, z. Monulphus.
 MUNERA OBLATA QUAESUMUS, Intr. v. Pink-
 steren.
 MUNSTER (Dts), Bisdom : oudtijds Kst, (se-
 dert c. 1250 Pst ?), sedert 1313 Njst, p.
 52, 75. Stijl v. - is Njst. Gregoriaanse
 kalender ingevoerd in 1583, overgang v.
 16 op 27 No(V. WIJK, *Gregor. Kal.*, 61).
 Kalender, z. tabel III. *Dedicatio ecclesiae*,
 30 Se. Z. verder L. SCHMITZ-KALLENBERG,
 in : *Festschr. H. Fincke*, 1904, 371-400.
 MUNUS QUOD TIBI, ma na 3° zo v. Vasten.
 MUR, z. Joannes du -, bs D.
 MURATORI, p. 19.
 MURE, C. de -, p. 6, 64.
 MURIS, z. Henricus de -, bs Te.
 MURRAY, Jozef v. - v. Melzum, gv-gen, hs
 Hbg (1787).
 MUS (Mouskes), z. Philippus -, bs D.
 MUTA HEBDOMADA, Goede week.
 MUTI DIES, 1, Goede week ; 2, de drie da-
 gen vóór Pasen.

N

NAALDWIJK (Z-H), Kst of Njst, bew.
 1340, 1415, 1444, 1496 (F. 87).
 NAAM, - v. dagen, p. 25 ; - v. maanden, p.
 26, 28-29 ; - v. veranderlijke feestdagen,
 p. 42.
 NAAM JESU, z. Nomen Jesu.
 NABER, S.A., p. 16.
 NABOR, 1, (*Avon, Avoild*), z. Basilidis ; 2,
 m, c. 304, z. Felix.
 NACHT, begin v. -, p. 12, 13 ; bij welke dag
 te rekenen, p. 11 ; rekenen met -, p. 10,
 11 ; *vigilia* v. -, p. 13, 14 ; duur, p. 13 ;
 - klok, p. 16 ; - officie, p. 53 ; - zang,
nachsang, nassank, z. completen ; z. ook
 nox, nuit.
 NADAL, fr, Natale, 25 De.
 NAES, z. Donatianus.
 NAMEN (gfs), Kst sedert 1334 (CRH, 1873,
 206, en Wauters, IX, p. xxiii-xlvi). Lijst

- der landsheren, z. tabel VIII, 1; der bisschoppen, z. tabel VI. Z. ook Andenne, Noville. ÷ Z. Fredericus v. -, bs L.
- NAMLOSER TAG, du, 5° zo v. Vasten.
- NA PASEN, p. 57, 79.
- NAPOLEON BONAPARTE, consul en kz v Fkr (1799-1814).
- NARBONNE (Fkr), jaartijl, p. 53.
- NARCISSUS, bs, 3° e., 29 Oc (A, L, M, Tr, U, Ro).
- NARRENFEEST, z. Calendae.
- NARRENKIRCHWEIH, du, 7° zo vóór Pasen.
- NASSAU, 1, z. Joannes I v. -, bs U; 2, z. de lijst der stdh., tabel VIII, 4.
- NATALE, *Natalis, Natalicium*, 1, overlijdensdag v. martelaar, p. 32, 43; z. op naam v. heilige; - *omnium Sanctorum*, Allerheiligen, 1 No; 2, soms geboortedag v. belijder, p. 32; 3, syn. v. *Nativitas* (ook *Natale Domini*), Kerstdag; *dominica 1^a, 2^a of 3^a ante Natale Domini*, 2°, 3° of 4° zo v. Advent; 4, verjaardag v. verheffing tot hoog kerkelijk ambt (episcopaat, cardinalaat of pontificaat); 5, - *calicis*, Witte do; 6, syn. v. *translatio* in: - *reliquiarum*; 7, syn. v. *dedicatio* in: - *ecclesiae*; 8, - *innocentum*, Allerkinderdag, 28 De; 9, - *S. Mariae*, 1 Ja (n. Giry), 15 Au (in Zwitserland, n. Grotefend).
- NATALES, *festas Paschalia, festa principalia, quatuor solemnitates*, ndl, natalen, nataaldagen, notalen, hoogtijd, fr, *dataux, nataux, ataux, jamas, temporats*, de grote feestdagen v. het jaar, t.w. Kerstdag, Pasen, Pinksteren, en meestal, doch niet overal, Allerheiligen, en soms O.H. Hemelvaart; vgl. GAILLIARD, *Keure v. Hazebroek*, II, 112-127 en IV, 258-260; z. ook Solempnitas.
- NATALICIUM, *festum* -, 25 De; z. Natale 3.
- NATIVITAS, 1, geboortedag, p. 32; 2, 25 De; - *Domini*, 25 De (N*, Ro*); - *B. Mariae*, - *Virginis, Sanctificatio Deiparae, Maria in autumnno*, O.L.V. geboorte, O.L.V. in de herfst, O.L.V. de latere, O.L.V. de laatste, O.L.V. in pietmaand, fr, *N.D. Septembresche, N.D. l'Angévine*, 8 Se (N*, Ro*); - *S. Iohannis Baptistae**, 24 Jn, z. Johannes Baptista; - *secunda*, 6 Ja.
- NATIVITAS, *a Nativitate*, in datum, p. 79.
- NAUTISCHE DATUMGRENS, p. 21.
- NAVARRA, jaartijl, p. 67. Z. ook Spanje en Iberisch schiereiland.
- NAVITUS, *Nautitus*, bs, 4° e., 7 JI (Tr).
- NAWINTER, *achterwinter, afterwinter*, tijd tussen Kerstdag en Quinquagesima (7° zo vóór Pasen), z. Intervallum.
- NAZARIUS, 1, m, c. 304, 12 Jn (A*, N, Ro); 2, z. Celsus; 3, z. Basilidis.
- N-D, fr, *Notre-Dame*, z. Maria.
- NEDER-BETUWE (Ge), Njst, bew. 1476 (F. 121).
- NE DERELINQUAS ME, Intr. v. wo na 2° zo v. Vasten.
- NEDERLAND, p. 22, 84; wettelijk uur, p. 21; zomerruur, p. 21, 23.
- NEDERLANDEN, p. 42, 43, 69, 92; uurtelling, p. 19, 20; bolonese telling, p. 31; jaartijl, p. 52, 53, 54, 56, 74, 76; indictiestijl, p. 64; gregoriaanse kalender, p. 48; studie der chronologie, p. 9.
- NEDER-LOTHARINGEN, lijst der hertogen, z. tabel VIII, 1.
- NEERCASSELLIUS (v. Neerkassel), Joannes -, ap-vic, bs U (1663-86).
- NEERLINTER (Bb), Pst, bew. 1511 (RBPH, II, 511).
- NEGEDER MAND, du, November.
- NEGENTIENJARIGE CYCIUS, p. 34, 35, 36, 38, 41.
- NELIS, 1, Cornelius Franciscus de -, bs Aw (1784-94); 2, A. -, p. 30; 3, Hubert -, p. 4, 9, 53, 56, 64, 65, 82.
- NE LONGE, *dominica* -, Intr. v. Palmzo.
- NEMESIUS, m, 250, 19 De (U, Ro).
- NEMIUS (Van den Bosch of Dubois), Gaspar -, bs Aw (1634-1652), bs Ka (1649-67).
- NE NECESSITATIBUS MEIS, vr na 1° zo v. Vasten.
- NEON, m, ? e., 20 Oc (Tr).
- NEOPHYTORUM DIES, *Octo* -, de weekdagen na Pasen.
- NERSDAG, du, 's anderendaags, daags na.
- NEREUS, z. Achilleus 1.
- NÉTESSE, z. Anastasia 1.
- NEUE FEIER, *Neues fest*, du, 2 JI.
- NEUF, *l'an* -, fr, p. 51.
- NEUGEBAUER, P. von, p. 7, 8.
- NEUVILLE, z. Radulphus v. -, bs A.
- NEVERS, z. Lodewijk I v. -; Yolande v. -.
- NICASIUS, *Nichasis*, bs v. Reims en m, 407

- of 451, 14 De (Ka*, A, L, M, Tr, U) ; (met Eutropia), 14 De (D*, Ro) ; (met Eutropia, Florentius en Jucondus), 14 De (Re*) ; *translatio*, 23 JI (D), (met Eutropia), 23 JI (Re) ÷ -, bs Re (5^e e.), z. hl.
- NICEA, concilie v. -, p. 34, 39, 46.
- NICETIUS, 1, (*Niciti*), bs v. Tr, 566, 1 Oc (Tr*), 5 De (Ro) ; 2, (*Nizier*), bs v. Lyon, 573, 2 Ap (U, Ro).
- NICODEMUS, 1, z. Nicomedis ; 2, Ev. v. 1^e zo na Pinksteren.
- NICOLAUS, 1, (*Niclaus, Claus, Nicolaas, Klaar, Claesdag, Klagesdach*, Sinterklaas), bs en bel, 325, *natale* en hoofdfest (Nicolaas in de winter), 6 De (N*, Ro) ; *translatio* naar Bari in 1087 (Nicolaas in Mei), 9 Me (A, D, Ka, Re, Te, Tr, Ro) ; 2, ps, 867, (Nicolaas in November), 13 No (Bg) ÷ 1, - I, le Ruistre, bs A (1502-09) ; 2, - I, bs Ka (1136-67) ; 3, - II, v. Roelx, bs Ka (1197) ; 4, - III, v. Fontaines, bs Ka (1249-72) ; 5, - de Caputio, bs U (1341-42) ; 6, - I, de Grote, ps (858-67) ; 7, - II, ps (1058-61), jaarsijl, p. 72 ; 8, - III, ps (1277-80) ; 9, - IV, ps (1288-92) ; 10, - V, *ps (1328-33) ; 11, - V, ps (1447-55).
- NICOMEDIS, *Nicodemus*, 1, m, 81, 15 Se (N, Ro) ; *dedicatio ecclesiae* - te Rome, 1 Jn (Tr*, N) ; 2, *inventio Stephani*, -, *Gamalielis et Abibon*, 415, 3 Au (Tr, Ro).
- NICOSTRATUS, 1, m, 3^e e., 7 JI (Bs, Ro) ; 2, z. Claudius.
- NIEDORP (N-H), Njst, bew. 1566-1575 (F. 106).
- NIEUWAVOND, *nieuwe avond, jaarsavond*, 31 De ; „up den Nieuwe avent avens 1365” (UNGER, *Bronnen Middelburg*, II, 123) is de avond v. 31 De, p. 12.
- NIEUWDAG, *nieuwe dag*, 1 Ja, p. 12, 51, 69.
- NIEUWENAAR, Adolf v. - en Meurs, stdh v. Ov en Ge (1584-89) en U (1585-89).
- NIEUWER-AMSTEL, *Amstelveen* (N-H), Njst, bew. 1564-1568 (F 104).
- NIEUWE, - kalender, p. 48 ; - stijl, p. 48, 84.
- NIEUWJAAR, *nieuwjaarsdag, nieuwjaarsmis*, 1 Ja, p. 51, 79 ; *nieuwjaarsavond*, 31 De ; groot nieuwjaar, 6 Ja ; klein nieuwjaar, 1 Ja ; *Nieuwjaarsindictie*, p. 64 ; *Nieuwjaarstijl*, p. 51, 52, 58, 69, 76, 77, 79, 82.
- NIEUWLAND, z. Terra Nova.
- NIEUWPOORT (Z-H), Njst, bew. 1544-1559 (F. 97).
- NIGRI, Philippus -, bs Aw (1561-63).
- NIJLEN (Nylen), Arnoldus -, bs Gr (1593-94).
- NIJMEGEN (Ge), Kst, bew. 1458-1533 (F. 120 ; NAB, XXIV, 118).
- NIJVEL, *Nivelles* (Bb), p. 56, 82 ; Pst met jaarwisseling meestal op Paasza, soms op Gv, bew. 1373, 1375, 1409 (CRH, 1922, 78-81).
- NINOVE (O-VI), Pst, met jaarwisseling op Gv, bew. 1411 (CRH, 1922, 86).
- NISAN-MAAND, p. 33.
- NITESSE, z. Anastasia 1.
- NITHARDUS, bs L (1037-42).
- NIVARDUS, *Nivo*, bs v. Reims, 673, 1 Se (Re) ÷ - bs Re (657-73), z. hl.
- NIVELLES, z. Nijvel.
- NIVES, *S. Maria ad -, dedicatio ecclesiae S. Mariae ad -, S. Maria Nivis, S. Maria ad Presepe*, O.L.V. ter Sneeuw, 5 Au (D*, Ro*, U, Re).
- NIVO, z. Nivardus.
- NIVÔSE, p. 49.
- NIZIER, z. Nicetius.
- NOA INTRAVIT IN ARCHAM, in de kalenders op 17 Ma geplaatst ; *Egressio Noe ex archa*, 28 Ap of 27 Me.
- NOCTES QUATUORDECIM, z. Veertiennacht.
- NOËL, fr, Kerstdag ; *mois de* -, p. 26.
- NOEN, *noenedages, noenetijd, noenestond*, none, fr, *nonne*, 1, *hora nona* ; 2, midden v. namiddag ; 3, namiddag ; 4, middag, p. 12 ; verplaatsing v. -, p. 16, 17 ; rechte -, *droite nonne*, 12 u. middag, p. 16 ; -klok, p. 16.
- NOITBURGUS, *Notburgis*, vg, 700, 31 Oc (K).
- NOMEN, - *Jesu, festum de nomine Jesu*, Naam Jesu, zo na 8 Ja (Bs*, O. Ci), zo na 15 Ja (Aw*), 15 Ja (Bg, O. Pr.), 14 Ja (Ro, in 1530), 2^e zo na 6 Ja (Ro, sedert 1721) ; - *Mariae*, 15 Se (Ro).
- NONA, none, p. 17, z. ook noen ; - *aurea*, du, *nonag*, O.H. Hemelvaart ; *quatuor nonae*, vier nonen, de 4 dagen vóór 6^e zo vóór Pasen (1^e zo v. Vasten) ; *tien nonen*, de dagen tussen Aswo en 2^e zo v. Vasten.
- NONAE, in romeins kalender, p. 27.
- NONABEND, du, daags vóór O.H. Hemelvaart.

- NONIDI, p. 49.
- NONNE, fr, z. Noen.
- NONTAG, du, O.H. Hemelvaart; z. ook Nona.
- NOORD-BEVELAND, z. Beveland.
- NOORD-BRABANT, z. Brabant.
- NOORDWIJK (Z-H), Geen Kst, bew. 1575 (F. 103).
- NOOT, 1, Maximilianus Antonius v. der -, bs Gt (1742-70); 2, Philippus Erardus v. der -, vic-gen, bs Mch (1689-90), bs Gt (1694-1730).
- NORBERTUS, bs v. Maagdenburg, stichter O. Pr., 1134, 6 Jn (O. Pr*, Ro); *triumphus*, 11 JI (L).
- NORMANDIË (Fkr), jaartijl, p. 54 ÷ z. Willem Clito of v. -, gf VI; z. Willem v. -, kn Eng.
- NOS AUTEM GLORIARI, Intr. v. 1, di en do vóór Pasen; 2, Kruisdagen op 3 Me en 14 Se.
- NOTAE CORBEIENSIS, p. 36.
- NOTALEN, z. Natales.
- NOTARISAKTEN, p. 63, 68, 74.
- NOTBURGIS, z. Noitburgis.
- NOTGERUS, bs L (972-1008).
- NOTRE-DAME, z. Maria.
- NOVARUM MENSIS, April.
- NOVELLAE, jaartelling in -, p. 61; - over jaartelling, p. 61.
- NOVEMBER, p. 28.
- NOVILLE (Nm), Kst, bew. 1545 (CRH, 1873, 206).
- NOVIOMO (Noyon), z. Petrus II, de -, bs A.
- NOVUS, - *cyclus*, p. 55; - *stilus*, p. 48, 76.
- NOWÉ, H., p. 6.
- NOYON (Fkr), p. 62; kalender, p. 38; *dedicatio per totam diocesim* (15° e.), 4° zo v. Au ÷ z. Petrus II, v. -, bs A.
- NOX, p. 12; - *passionis*, nacht v. Witte do op Goede vrijdag; - *sacrata*, nacht v. Paasza op Pasen; - *sancta, sanctissima*, 1, meestal syn. v. - *sacrata*; 2, soms 25 De; - *dominica*, 25 De; - *S. Gertrudis*, p. 12; - *feriae quartae*, p. 12. Z. ook nacht, nuit.
- N. S., Nieuwe stijl, p. 84.
- NUDA, *littera* -, p. 35.
- NUIT, p. 12; - *de St. Jehan*, p. 13. Z. ook nacht, nox.
- NULLA, *epacta* -, p. 36.
- NUMERIANUS, bs v. Tr en bel, c. 645, 5 JI (Tr, Ro).
- NUMERUS AUREUS, p. 35.
- NUNTAG, du, Nontag.
- NUNTIUS, bel, 7° e., 10 Oc (L, Hastière).
- NUPTIAE IN CANA, in de kalenders geplaatst op 6 Ja of 9 Fe.
- NUREMBERG (Dts), uurtelling, p. 18, 19.
- NYLEN, z. Nijlen.
- NYMPHA, vg en m (met Tryphon en Respicus), c. 250, 10 No (Ro).

O

- O, *O antifonen*, fr, *O de l'Avent*, *O de Noël*, *les Oléries*, de met O beginnende antifonen in de Advent, meestal ten getale v. 7, te weten: *O Sapientia*, *O Adonai*, *O Radix Yesse*, *O Clavis David*, *O Oriens*, *O Rex gentium*, *O Emmanuel*; zij werden gezongen, v. af 14 Dec (Beauvais), 15 De (K, Tr), 16 De (U, Re, Noyon, Rs), 17 De (Ka, D). Te Parijs waren er 9; na de voorlaatste *O Rex gentium*, kwam: *O Sancte sanctorum*, en na: *O Emmanuel* nog: *O Domine fac mirabilia*; zij werden er gezongen v. 12 Dec af. Men verboog wel eens de O: „Die Sabbato Oum” (A. DE BOÛARD, *Manuel*, I, 315, 4) is za v. O Antifonen.
- O, jaar -, p. 66.
- OBDORMITIO B. MARIAE, O.L.V. Hemelvaart, 15 Au.
- OBERFRANKEN, z. Adelheid.
- OBERSTEIN, z. Daun -.
- OBERSTER TAG, *obristen tag*, du, 6 Ja.
- OBITUS, overlijdensdag v. belijder.
- OBLATA NUMERA NOVA, 3° mis v. Kerstdag.
- OBLATIO, - *Christi*, 2 Fe, z. Purificatio; - *B. Mariae in Templo*, z. Presentatio Mariae.
- OBREEN, H., p. 6, 58.
- OBVIATIO SIMEONIS, 2 Fe.
- OBRISTABEND, du, 5 Ja.
- OBRISTEN TAG, du, 6 Ja.
- OCCASIO FESTI, einde v. feest v. 2 of meer dagen.
- OCCASUS, p. 13.
- OCCURRENTIA, - *perpetua*, p. 33; - *accidentalialis*, p. 33.

- OCCURSUS FESTUM, 2 Fe (n. Giry).
- OCHTEND, vroege -, p. 13; volle -, p. 13.
- OCHTERTAG, du, octaaf.
- OCTAVA, *octavae* of *octabae*, octaaf, herdenking v. kerkfeest de zevende dag na dat feest; ook de zeven dagen die op een feest volgen; v. daar zeven dagen in het algemeen; *in octavis*, gedurende de octaaf; - *apostolorum*, 6 JI; - *Domini of Nativitatis*, 1 Ja; *Octava infantium*, zo na Pasen; - *mensis Paschae*, 1, week na Pasen; 2, 5° zo na Pasen; - *octavarum*, veertiende dag na een feest.
- OCTEMBRE, *Octimbrius*, fr, October, p. 29.
- OCTIDI, p. 49.
- OCTO NEOPHYTORUM DIES, z. Neophytorum.
- OCTOBER, *Octubris*, p. 28, 29.
- OCULI MEI, Intr. v. 3° zo v. Vasten.
- ODA, wed, begraven te Amay bij Hoei, c. 723, 23 (ook 24) Oc (L); 2, vg, c. 713, 27 No (L, Rhode bij 's-Hertogenbosch); 3, vg O.P., 1180, 20 Ap (L) ÷ -, vr. v. Lambert II, ht Bb.
- ODALRICUS, *Odolricus*, bs Re (962-69).
- ODELBERTUS, *Olbertus*, 1, m, c. 925, 22 Oc (L, Ka, Breda, Oosterhout); 2, a v. St. Jacobsabdij te L, 1048, 14 JI (L).
- ODELOF, z. Odulphus.
- ODESTAG, *Odenstag*, du, woensdag.
- ODGIVA, vr. v. Boudewijn IV, gf VI.
- ODILIA, *Othilia*, 1, vg en a v. Hohenburg, c. 720, 13 De (Tr, Ro); 2, een der Elfduizend maagden, haar lichaam in 1286 naar Hoei overgebracht, 17 of 18 JI (L, Hoei).
- ODO, *Odoardus*, bs v. Ka, 1113, 19 Jn (Ka, Anchin) ÷ 1, -, bs Ka (1105-13), z. hl; 2, - kn Fkr (888-98).
- ODOLRICUS, z. Odalricus.
- ODOMARUS, z. Audomarus.
- ODRADA, *Oldrada*, vg, 8° e., 3 No (L).
- ODULPHUS, *Odolf*, *Odelof*, *Alef*, pr en bel, c. 840, 12 Jn (U*, K, M); wordt wel eens met Olaus verward (F. 25).
- ODWINUS, pr, 11° e., reliëf te Hoegaarden, 24 Jn (n. Dupont), 25 Jn (n. Wijckmans) (L, Hoegaarden).
- OEGSTIN, du, September.
- OEREN (Orée), z. Alexander II, v. -, bs L.
- OESDOM (Gr), Njst, bew. 1560-1570 (F. 101).
- OEVEREN, Jacobus v. den -, vic-gen, bs Rm (1657-59; 1666-72).
- OEXTE, Augustus.
- OFERTAG, z. Afra.
- OFFARTSTAG, *Offerstag*, du, O.H. Hemelvaart.
- OFFE, z. Ulphia.
- OFFENBARUNG UNSERES HERRN, du, 6 Ja.
- OFFENGE, z. Euphemia.
- OFFICIA, - *de sanctis*, p. 32; - *de tempore*, p. 32.
- OFFICIUM TENEBRARUM, wo in de Goede week; z. Tenebrae.
- OFRE, *Ofertag*, z. Afra.
- OIGNIES, z. Maria v. -.
- OIR, *mois de l'oir*, fr, December, p. 29.
- OLAÏLLE, z. Eulalia.
- OLAUS, *Olavus*, kn en m, 1030, 29 JI (Ro); z. ook Odulphus.
- OLBERTUS, z. Odelbertus.
- OLDAMBTEN (Gr), Njst of Kst, 16° e. (F. 108).
- OLDENBURG, z. Wilbrandus v. -, bs U.
- OLDERICUS, z. Udalricus.
- OLDRADA, z. Odrada.
- OLÉRIES, z. O antifonen.
- OLIVA, vg, ? e., 3 Fe (Re, Chaumont).
- OLIVARUM, - *festum*, - *dominica*, Palmzo.
- OLIVERIA, vg (met Liberata), ? e., te Re, 28 Ja (n. Giry), 3 Fe (n. Grotefend), 31 Ja (O.Pr.).
- OLLA, vg, ? e., 9 Oc (Ka).
- OLRIKESDAG, z. Udalricus.
- OLTMANS, A., p. 27.
- OLYMPIADE, griekse cyclus van 4 jaren, beginnend in 776 vóór Chr., p. 60.
- OLYMPIADES, m (met Maximus), 251, 15 Ap (U, Ro).
- OMER, *Omaar*, z. Audomarus.
- OMGANG, processie, kermis, z. naam v. stad.
- OMMELANDEN (Gr), Njst sedert 1313 ten laatste (F. 108). Gregoriaanse kalender ingevoerd in 1701, overgang v. 1 op 12 Ja (v. WIJK, *Gregor. Kal.*, 57 en 60). Z. ook Groningen.

- OMNES, - *gentes*, Intr. v. 8° zo na Pinksteren; - *de Saba venient*, 6 Ja; - *Sancti, gestum omnium sanctorum*, 1 No, z. Allerheiligen; - *animae, fideles, defuncti*, 2 No, z. Allerzielen; - *sancti ordinis*, z. Sancti.
- OMNIUM APOSTOLORUM DIES, 15 JI, z. Divisio.
- OMNIA QUAE FECISTI, 1, Intr. v. 21° zo na Pinksteren; 2, do na 5° zo v. Vasten.
- OMNIS TERRA, Intr. v. 2° zo na Driekoningen.
- OMREKENING, - v. datum, p. 78, 84; - v. jaar, p. 87; jaartijl bij -, p. 87.
- ONDEREN, 1, middaguur; 2, namiddag; 3, avond.
- ONDERZOEK VAN DATERING, p. 78; critisch -, p. 93.
- ONGEDATERDE STUK, p. 73, 87, 90.
- ONGELIJKE UREN, p. 13, 15, 16, 18.
- ONGNIES, 1, Angelus d'. et d'Estrées, bs Rm (1701-22); 2, Gilbertus d., bs D (1563-74).
- ONNOZELE-KINDEREN, z. Innocentes.
- ONTBREKEN, - v. datum, p. 90; - v. jaartal, p. 89.
- ONTVANGENIS, *Ontfanginge*, O.L.V. -, z. Conceptio.
- ONVOLLEDIGE DATUM, p. 78.
- ONZE (LIEVE) VROUW, z. Maria.
- OOGST, *Oost*, Augustus, p. 28.
- OORKONDEN, p. 5, 6, 8, 9.
- OORKONDENLEER, p. 4, 8, 68.
- OORKONDER IDENTIFICEREN, p. 90.
- OOSTBROEK (U), abdij: Pst of Kst, 1276 (F. 71); Kst 1521, Njst 1536 (F. 74).
- OOSTEN, p. 53; jaartijl v. het -, p. 63; gezagvoerders, p. 9.
- OOSTENRIJK, p. 49, z. eveneens Karinthië en Stiermarken ÷ 1, Maximilianus Franciscus v. -, bs K (1780-1801); 2, Georgius v. -, bs L (1544-57); 3, Antoon Victor v. -, z. bs K (1801); 4, Ernst, aartsht v. -, gv-gen, hs Hbg (1593-95); 5, -, z. Albertus v. -; Andreas v. -; Anna v. -; Juan v. -; Karel-Lodewijk v. -; Margareta v. -, htin v. Savooie; Maria-Anna v. -; Maria-Beatrix v. -; Matthias v. -; Sigismund v. - Tirol, en verder de tabel VIII, 3, hs Hbg.
- OOSTERSE KERK, feestkalender, p. 9.
- OPENBARING O.H., 6 Ja, z. Epiphania.
- OPGAVE V. TIJDSBESTANDELEN IN DATUM, p. 89.
- OPHENGE, z. Euphemia.
- OPHOVIUS, Michael -, bs HB (1626-37).
- OPPREBAIS (Bb), Kst, bew. 1548; Pst, bew. 1533 (CRH, 1873, 207).
- OPSPORING, - v. jaartijl, p. 78, 79; - v. dag, eeuw, jaar, maand, p. 78.
- OPTATUS, bs, ? e., 27 No (Tr).
- OPTO, bel, O. Ci., ? e., 12 Jn (Tr).
- OPVAART, z. Hemelvaart.
- ORANJE, prins v. -, z. Willem I en Maurits v. Nassau; z. ook lijst Stdh, tabel VIII, 4.
- ORBANTSTAG, z. Urbanus.
- ORDINATIO, p. 62; *annus ordinationis*, p. 62.
- ORÉE, z. Oeren.
- ORGEMONT, z. Petrus II, d', bs Te.
- ORICULUS, *Oricolus*, m, 5° e., 18 No (Re, Ro).
- ORLÉANS, z. Lodewijk v. -, ht Lxbg.
- ORTEMBERG, z. Ottembergius.
- ORTHIENDACH, z. Dorothea.
- ORTIZ, Franciscus - de Ibarra, vic-gen, bs Aw (1678-79; 1699-1700).
- ORTUS DEI GENETRICIS, 8 Se.
- OSANNA, *Hosanna, L'Ozanne*, Palmzo.
- OSBOLTSTAG, z. Oswaldus.
- OSNABRÜCK (Dts), Een klein deel v. Noord-Nederland ressorteerde onder het bisdom Osnabrück; de heiligen v. dat bisdom werden niet opgenomen in het glossarium. Kalender v. 1516-1652 bij GROTEFEND, *Zeitr.*, II, 1, 141-144. Gregoriaanse kalender ingevoerd in 1624 (v. WIJK, *Gregor. Kal.*, 61).
- OSSENMAAND, October.
- OSTENTIO RELIQUIARUM, plechtige verering v. alle relieken v. een kerk, feest dat v. plaats tot plaats op een verschillende dag gevierd wordt.
- OSTENTIONEM RELIQUIARUM, *dominica post* -, 2° zo na Pasen.
- OSTENTUM, p. 22.
- OSTERBLUENTAG, du, Palmzo.
- OSWALDUS, du, *Osboltstag*, 1, kn en m, 642, 4 Au (D), 5 Au (K, M, Tr, U, Ro); 2, bs v. Worcester, 992, 23 Fe (Eng), 28 Fe (Re).

OTA, vr. v. Zwentibold, ht N-Loth.
 OTBERTUS, bs L (1091-1119).
 OTHELHILDIS, 1, vr. v. Dirk III, gf H-Z;
 2, vr. v. Dirk V, gf H-Z.
 OTHELRICUS, z. Udalricus.
 OTHGERUS, bel, 8^e e., 10 Se (U).
 OTHILIA, z. Odilia.
 OTHMARUS, a v. S. Gall, 759, 16 No (K,
 L, M, Tr, U, Ro).
 OTTEMBERGIUS (v. Ortemberg), Herman-
 nus -, bs A (1610-26).
 OTTEMBRE, fr, October.
 OTTO, 1, - v. Eberstein, bs L (1238); 2, -
 I, v. Gelre, bs U (1212-15); 3, - II, v.
 Lippe, bs U (1216-27); 4, - III, v. Hol-
 land, bs U (1234-49); 5, - I, gf Ge
 (1184-1207); 6, - II, gf Ge (1229-71);
 7, - v. Bourgondië, gf Lxbg (1196-98);
 8, - ht Bb (1038-41); 9, - ht N-Loth
 (940-44); 10, - ht N-Loth (991-1005);
 11, - I, de Grote, du kz (936-73); 12, -
 II, du kz (961-83), p. 61; 13, - III, du
 kz (983-1002); 14, - IV, v. Brunswijk,
 du kz (1198-1218); 15, - v. Zutfen, z.
 Koenraad II, gf Lxbg.
 OUDE STIJL, p. 84.
 OUDERDOM DER MAAN, p. 71, 89.
 OUDERWIJK (N-H), abdij O.S.B., officieel
 Kst, in huisdienst Njst (HT, V, 73).
 OUDEWATER (Z-H), Kst of Njst, bew. 1541
 (F. 97).
 OUDHEID, jaartelling, p. 65; z. ook Rome.
 OUD-KARSPEL (N-H), Njst, bew. 1574-1584
 (F. 106).
 OUEN, z. Audoenus.
 OUIL, z. Augulus.
 OULTREMEUSE, Jean d', p. 6, 83.
 OULTREMONT, Carolus Nicolaus Alexander
 d', bs L (1763-71).
 OUM, z. O Antifonen.
 OUSTE, *Out*, fr, Augustus, p. 28.
 OUTABES, fr, Octaaf.
 OUTSHOORN, z. Jacobus v. -, bs U.
 OVERDWERSNACHT, binnen 24 uren.
 OVERIJSSSEL (Ned), Land : Kst, bew. 1537;
 Leenhof : Njst, bew. 1556, 1566, 1567
 (F. 76). Gregoriaanse kalender ingevoerd
 in 1700, overgang v. 1 op 12 De, p. 48;
 v. WIJK, *Gregor. Kal.*, 60. Lijst der stad-
 houders, z. tabel VIII, 4. Z. ook Deven-
 ter, Hasselt, Kampen, Steenwijk en Zwol-
 le.

OVERSLACHTIG JAR, du, Schrikkeljaar.
 OVERVAART, translatio v. reliek.
 OVERVOORDE, J.C., p. 86.
 OVERWINDEN (Lbg, vroeger ht Bb), Kst,
 bew. 1498 (RBPB, II, 511).
 OVERZENDING DER DRIE KONINGEN (*trans-
 latio*), 23 Jl.
 OWEND, du, avond, vigilie.
 OWEST, du, Augustus.
 OYENBRUGGHE, Conradus v. -, bs D (1580).

P

PAAS, *-achtidag*, *-achten*, *-achtende*, zo na Pa-
 sen; *-avond*, dag vóór Pasen, p. 56; *-be-
 rekening*, p. 33, 46; *-charter*, p. 55; *-cy-
 clus*, p. 5, 42; lijst v. *-cyclus* per jaar,
 tabel I; *-dag*, Pasen; *-dagen*, *jours de
 Pâques, Paschalia*, 1, Pasen en 3 volgende
 dagen: „vijftien April smaendaghes in de
 Paesschedaghen, 1423" (Arch.), „20^e jour
 d'Avril, mardi es jours de Pasques, 1400"
 (Arch.); 2, week na Pasen; 3, week vóór
 en na Pasen; ten onrechte heeft men de
 Paasdagen gehouden voor de week vóór
 Pasen; vgl. GAILLARD, *Keure v. Haze-
 broek*, IV, 289-292; *-datum*, p. 5, 33, 38,
 48; *-feest*, p. 33; *Joodse* -, p. 33; *-grens*,
 p. 34; *-indicie*, p. 64, 65; *-jaar*, p. 82,
 83, 86, 88; *-kaars*, p. 55, 56; *-kring*,
 p. 32, 33; *-maan*, p. 37, 41; *-maand*, 1,
 April, p. 28; 2, de vier weken na Pa-
 sen, p. 26; *-nacht*, 1, dag vóór Pasen; 2,
 soms nacht v. Paasza op Pasen; *-regelbaar*,
 p. 41; *-stijl*, p. 53, 55, 56, 57, 58, 64,
 65, 67, 69, 75, 76, 77, 79, 82, 83, 85,
 86, 87, 88; *-tabel*, p. 65, 66, z. tabel I;
-termijn, 14^e dag v. de paasmaan; *-tijd*,
 tijd v. Pasen tot Pinksteren; *-week*, 1,
 week na Pasen; 2, soms Goede week;
-zaterdag, p. 55, 57, 79, 83, 86. Z. ook
 Pascha, Pasen, Pâques.
 PACIFICUS, bel, 1230, 10 Jl (A, Lens).
 PADERBORN, Reinherus v. -, p. 5.
 PADUA (It), jaartijl, p. 53.
 PAINS, *le dimanche des cinq* -, 4^e zo v.
 Vasten; *le dimanche des sept* -, 8^e zo na
 Pinksteren; z. Panes.
 PALBEN- of PALENTAG, du, Palmzo.
 PALESTINA, p. 83.
 PALLAVICINI, z. Antoniotto -, bs D.
 PALMAS, *dominica ad* -, *dominica in Pal-
 mis, dominica Palmarum*, Palmzo.

- PALMATIUS, m, et socii, 287, 5 Oc (Tr); z. ook Calepodius.
- PALM, *-avond*, za vóór Palmzo; *-dag*, *-endag*, Palmzo; *-en*, Palmzo; *-pasen*, Palmzo; *-week*, 1, week vóór Palmzo; 2, week vóór Pasen; *-zaterdag*, dag vóór Palmzo, p. 31; *-zondag*, zo vóór Pasen, p. 27, 83.
- PALTS, 1, z. Anna v. de -; 2, z. Henricus II v. de -, bs U; 3, z. Maria-Anna v. de - Neuburg; 4, z. Rupertus v. de -, bs K; 5, z. Ruprecht v. de -, du kz; 6, z. Kuni-gunde v. - Zimmern.
- PAMELIUS (v. Pamele), Jacobus -, bs St.-Om (1587).
- PAMPHILUS, z. Asclinus.
- PANCRATIUS, *Blancardus*, fr, *Branches*, *Blanchard*, *Blancas*, *Blanchet*, *Planchet*, m, 304, 12 Me (U*, N, Ro), 11 Me (Bs).
- PANDICULARIS DIES, 1 No.
- PANES, *dominica de (quinque) panibus*, Ev. v. 4* zo v. Vasten; *dominica de septem panibus*, Ev. v. 8* zo na Pinksteren.
- PANNEFAST, *Bannfast*, du, vigilia.
- PANTALEON, *Panthaleymo*, m, 303, 28 Jl (K*, N min Re, Ro).
- PANTUS, z. Bantus.
- PAPENVASTENAVOND, z. Vastenavond.
- PAPIAS, m (met Maurus), 4* e., 4 Fe (K), 29 Ja (Ro).
- PAPOLENUS, a v. Stavelot, ? e., 26 Jn (L).
- PAQUES, fr, Pasen; *belles* -, Palmzo; *blanches* -, Palmzo; *- de bouis of des baies*, Palmzo; *-communiants*, *escommunichants*, *communiaux* of *charneux*, Pasen; *- closes*, *clause de la* -, zo na Pasen; *- fleuries*, Palmzo; *- de mai*, Pinksteren; *- neuves*, Paasza; *mois de* -, April, ook wanneer Pasen in Maart valt, z. ook p. 26; *octaves de* -, zo na Pasen; *petites* -, Palmzo; *après* -, p. 57; *avant* -, p. 57; z. ook Paas, Pascha, Pasen.
- PARABOLA, *dominica de - regis*, 11* zo na Pinksteren; *dominica de - seminis*, 23* zo na Pinksteren; *dominica de - vineae*, 13* zo na Pinksteren.
- PARACLETUS, Ev. v. 6* zo na Pasen.
- PARADIS, Lambertus -, vic-gen, bs Nm (1578-80).
- PARALYTICUS, Ev. v. 20* zo na Pinksteren.
- PARASCEVE, Goede vrijdag, p. 24, 56.
- PARDO, Silvester -, vic-gen, bs Aw (1585, 1595-98, 1601-04).
- PARÉ, z. Guido II, -, bs Re.
- PARIJS (Fkr), Pst, sedert 12* e.; in Sorbonne: Kst of Njst, bew. 1470; p. 52, 55, 69 en G. 114; stijl v. parlement v. -, z. BECh, dl CI, 233. Over het kalender, P. PERDRIZET, *Le Calendrier Parisien à la fin du Moyen-Age*. Parijs, 1933.
- PARJURÉ, *lundi* -, z. maandag.
- PARMA, 1, z. Farnese; 2, z. Margareta v. -; 3, z. Maria-Isabella v. -.
- PARMENTIER, R. A., p. 6, 14.
- PARRE, z. Patroclus.
- PART, kwartier, 15 min.
- PARTHENIUS, m (met Calocerius), 250, 19 Me (Re, Ro).
- PASCHA, 1, Pasen; 2, Paasdagen 1 en 2; *- annotinum*, z. annotinum, *- clausum*, zo na Pasen; *- competentium*, Palmzo; *- epi-phanie*, 6 Ja; *- florum of florida*, Palmzo, p. 27; *- de Madio*, Pinksteren; *- magnum of maior*, Pasen; *- medium*, wo na Pasen; *- militum*, Pinksteren; *- novum*, Paasza; *- petitum*, Palmzo; *- primum*, 22 Ma; *- rosarum of rosata*, Pinksteren; *- ultimum*, 1, za vóór 5* zo na Pasen; 2, 5* zo na Pasen; 3, 25 Ap; *post* -, p. 57; *ante* -, p. 57. Z. ook Paas, Pâques, Pasen.
- PASCHALIA, week na Pasen: „feria quinta in Paschalibus, videlicet, feria quinta post festum beati Marci evangeliste”, 1329 (Arch. OLV, Bg), is 27 Ap 1329; z. ook Paas; *- festa*, z. Natales; *- alba*, 1, zo na Pasen; 2, soms de hele week na Pasen.
- PASCHALIS, *cyclus* -, p. 42; *littera* -, p. 35; *luna* -, p. 37; *tabella* -, p. 55; *terminus* -, p. 36, 37; *titulus cerei* -, p. 55.
- PASCHALIS, 1, - I, ps (817-24); 2, II, ps (1099-1118); 3, - III, *ps (1164-68); 4, -, *ps (687-92).
- PASCHE, *mensis* -, p. 26; *circulus magnus* -, p. 42; *terminus* -, p. 55; *vigilia* -, p. 57, 79.
- PASEN, p. 23, 33, 34, 37, 41, 55, 64, 82, 83, 85; vóór -, p. 57, 79; na -, p. 57, 79; Beloken -, 1* zo na Pasen. Z. ook Paas, Pâques, Pascha.
- PASSAGERII, Rolandinus -, p. 30.
- PASSIE, jaar v. de -, p. 42; jaartelling, p. 66.
- PASSIEDAGEN, de zeven -, Goede week.
- PASSIEWEEK, *Pijnweek*, Goede week, week vóór Pasen.
- PASSIEZONDAG, 2* zo vóór Pasen, p. 81.
- PASSIO, herdenking v. overlijden v. marte-laar, z. naam v. heilige; *- decem marty-*

- rum in Creta*, 23 De; - *Christi of Domini*, 1, als vaste feestdag, 25 Ma (Re), p. 34; 2, 2° zo vóór Pasen; 3, Goede vrijdag; - *dominica*, Goede vrijdag; - *quadraginta militum*, z. Martyres; - *quatuor coronatorum martyrum*, 8 No, z. Coronati; - *undecim milia virginum*, 21 Oc (K); z. ook Ursula; - *viginti milia martyrum in Nicodemia*, 28 De.
- PASSIONE DOMINI, *dominica in* -, 1, 2° zo vóór Pasen; 2, gelijk welke zo v. Vasten; *sabbatum in* -, za na 2° zo vóór Pasen.
- PASSIONIS, *aera* -, p. 66; *annus* -, p. 66.
- PASTORE BONO, *dominica de* -, 2° zo na Pasen, z. ook Surrexit.
- PATEFACTIO DOMINI IN MONTE THABOR, 6 Au.
- PATRALIE RELIQUIARUM RECEPTIO, 17 No (Ka, St.-Ghislain).
- PATRIARCHEN, - v. Constantinopel, p. 9.
- PATRICIUS, bs, patroon v. Ierland, 463, 17 Ma (Re, Tr, Ro).
- PATROCLUS, *Pâtre, Parre*, m, c. 275, 21 Ja (Ka, M, Ro); *portatio reliquiarum Patrocli*, rond 24 Jn (Soest, n. Grotefend).
- PATRONORUM, *festum* -, verschilt v. plaats tot plaats.
- PAULA, wed, 404, 26 Ja (Noyon, Bg, Ro).
- PAULI, *Victoria* -, 4 Se (M, sedert 1536).
- PAULINUS, 1, bs v. Tr, 359, 31 Au (Tr*, D, Ka, K, L, M, U, Ro; met Hadulphus, A); *translatio*, 13 Me (Tr); 2, m, c. 760, 8 Jl (K); *translatio*, 4 Me (K); 3, bs v. Nôle, 431, 22 Jn (L, Ro).
- PAULINUS, consul, p. 60.
- PAULUS, 1, apostel en m (met Petrus), 67, 29 Jn (N*, Ro*); *commemoratio*, 30 Jn (M*, Ariën*, Ro*, N); *conversio, justificatio*, - in Laumaand, - in de winter, - in de afterwinter, 25 Ja (hoofdfeest, N*, Ro*), p. 27; 2, m (met Johannes), c. 362, 26 Jn (N, Ro); 3, er, 341, 10 Ja (K, L, M, Tr, U), 15 Ja (Ro); *translatio*, 14 No; 4, bs v. Constantinopel, m, c. 350, 7 Jn (M, Tr, U, Ro); 5, bs v. Narbonne, 3° e., 22 Ma (U, Ro); 6, bs v. Verdun, 648, 8 Fe (Tr, Ro); 7, z. ook Pauli. ÷ 1, - I, ps (757-67); 2, - II, ps (1464-71); 3, - III, ps (1534-49); 4, - IV, ps (1555-59); 5, - V, ps (1605-21).
- PAULY-WISSOWA, p. 63.
- PAUNETIUS (Paunet), Petrus -, bs St.-Om (1627-31).
- PAUS, p. 46, 61, 87; wijding v. -, p. 62; kiezing v. -, p. 62; - en keizer, p. 71; Lijst der pausen, p. 9, z. tabel V.
- PAUSATIO, overlijdensdag v. belijder; - S. *Mariae*, O-L-V Hemelvaart, 15 Au, z. Assumptio.
- PAUSELIJKE, - indictie, p. 63, 64; - kanselarij, p. 53, 54, 61, 63, 64, 66, 69, 70, 71, 72, 74, 75, 77; - oorkonden, p. 70, 71, 72, 73, 76, 88.
- PAUWELSAVOND, 24 Ja; z. Paulus 1.
- PAUWELSDAG, 25 Ja; z. Paulus 1.
- P. C., Postconsulaat, p. 60.
- PEDILAVIUM, Witte do.
- PEINEUSE, z. Semaine.
- PELAGIA, vg en m, c. 457, 17 Oc (A), 19 Oc (Aw, Ro).
- PELAGIUS, 1, - I, ps (556-61); 2, - II, ps (578-90).
- PELLENBERG (Bb), Pst, bew. 1375 (RBPH, II, 511).
- PELSMAEKER, P. de -, p. 56.
- PENALIS of PENOSA HEBDOMADA, Goede week.
- PENTECOSTE, *Pentecosten*, fr, *Pentecôte*, z. Pinksteren; - *clausum*, zo na Pinksteren; - *collectorum*, Pinksteren; - *dies*, 1, dag v. Pinksteren, 2, Pinksteren en 3 volgende dagen; - *media*, wo na Pinksteren; - *primum*, 10 Me; - *ultimum*, 13 Jn; *festum* -, als vaste feestdag op 15 Me (M).
- PEON, D. B., p. 67.
- PEPIJN, z. Pippinus.
- PERCHERY, St., fr, 22 Fe, z. Petrus ad Cathedram Antiochiae.
- PERCHTAG, *perchten*, du, 6 Ja.
- PERDELMESTAG, du, 24 Au.
- PERDU, fr, *dimanche* -, 9° zo vóór Pasen; *lundi* -, ma na 6 Ja, z. maandag.
- PERENDIE, derde dag na een feestdag, z. derde dag.
- PEREGRINUS, bs v. Auxerre en m, 304, 16 Me (U, Ro).
- PERGENTINUS, z. Laurentinus.
- PERIODIEKE MAAN, p. 25.
- PERPETUA, 1, vg en m, c. 205, z. Felicitas; 2, echtg. v. hl Petrus, 1° e., 4 No (Re), 4 Au (Ro).
- PERPETUUS, *Perpess*, 1, bs v. Maastricht, 6° e., relieken te Dinant, 4 No (L, Dinant); 2, bs v. Tours, 497, 8 Ap (Ro); *ordinatio*, 30 De (L) ÷ bs L (6° e.), z. hl 1.

- PERRE, Petrus V. den -, bs St.-Om (1676) ; vic-gen, bs Aw (1676-77, 1678-79), bs Nm (1680-95).
- PERRENOT, z. Granvelle.
- PERSAND, z. Eustachius -, bs L.
- PERTICO, z. Theobaldus de -, bs Re.
- PERVIGILIUM, 1, nachtofficie, p. 55 ; 2, vigilia, dag vóór een feestdag.
- PERWEZ (Bb), Kst, bew. 1532, 1535, 1548 (CRH, 1873, 205) ÷ z. Theodericus v. -, bs L.
- PERZIË, gezagvoerders, p. 9 ; nieuwperzische chronologie, p. 3.
- PETAU (*Petavius*), D., p. 2.
- PETERSTAG, du, 29 Jn ; - *in dem buwede, boywede of bouwe*, 1 Au ; - *im glenz*, 22 Fe ; - *des kreuter*, 1 Au ; - *des reichen*, 1 Au ; - *in den schoden*, 29 Jn ; - *vogelgeniste*, 22 Fe. Z. Petrus 1.
- PETRI, Cunerus -, bs Leeuwarden (1569-77).
- PETRONELLA, *Petronilla*, *Pirronne*, 1, vg, vermeende dochter van hl Petrus, 1^e e., 31 Me (A, D, K, L, M, Tr, U, Ro) ; 2, vg, O.F.M., 1472, 16 Ma (n. Dupont), 18 Ma (n. Wijckmans ; Ka, Mechelen) ÷ z. ook Gertrudis 3.
- PETRUS, *Pieter*, fr, *Pierre*, 1, apostel, 66, hoofdeest (met Paulus), St Pietersdag, St Pieter en St Paul midzomer, 29 Jn (N*, Ro*) ; - *ad Cathedram Antiochiae*, - *Cathedratus*, St Pietersstoel of zetel, St Pieter in Celle, in Zulle of in Sporkete, - verhuuring, - in de Winter, - ter Coudermesse, - in de Lente, - als die kinderen lopen, - verheving, 22 Fe (N*, Ro*), p. 24 ; F. 21 ; NAB, XLI, 82, en Gelre, XVII, 200 ; - *ad Cathedram Romae*, 18 Ja, wordt niet gevierd in de Nederlanden (Ro* sedert 1588, M) ; - *ad Vincula*, St Pietersbanden, St Pieter te anvanghe of te ingaande Oogst, fr, *St Pierre es Liens* ; - *covalle*, - *engoule Aoust*, - *fenalz entrant*, - *en ferrure*, - *l'Angelé, la Faragouste, Ste Cobière*, 1 Au (N*, Ro*) ; *dedicatio Basilicae Petri et Pauli*, 18 No (Ro*) ; 2, m, O. Pr., 1252, 29 Ap (A, D, Ka, L, M, U, Ro) ; 3, bs v. Alexandrië en m, 311, 25 No (L, Re), 26 No (Ro) ; 4, diaken en m, ? e., 17 Ap (K, L, Ro) ; 5, er, 1115, 8 Jl (L, Hoei) ; 6, ps (Celestinus V), 1296, gecan. 1313, 19 Me (D, Re, Ro) ; 7, z. Marcellinus en ook Pierre, Pieter. ÷ 1, - I, bs A (1184-1203) ; 2, - II, de Noviomio (Noyon), bs A (1259-80) ; 3, - III, de Cappis (Chappes), bs A (1320-26) ; 4, - IV, Roger, bs A (1328-29) ; 5, - V, Maleton of v. Colombier of Bertrand de Jonge, bs A (1339-44) ; 6, - VI, Masuyer, bs A (1374-91) ; 7, - VII, de Rachincourt, bs A (1462-99) ; 8, - de Serra, bs A (1294) ; 9, -, bs D (1191) ; 10, - I, de Foresta, bs D (1349-50) ; 11, - II, d'Aussay, bs D (1379-88) ; 12, - Quicke, bs D (1497-1505) ; 13, - I, de Alsatia (Elzas), bs Ka (1167-74) ; 14, - II, de Corbolio (Corbeil), bs Ka (1199-1200) ; 15, - III, de Mirapicio (Mirepoix) of v. Lévis, bs Ka (1309-24) ; 16, - IV, d'André of de Claromonte (Clermont), bs Ka (1349-68) ; 17, - V, de Alliac (Ailly), bs Ka (1396-1411) ; 18, - I, Barbet, bs Re (1273-98) ; 19, - II, Trouseau, bs Re (1413) ; 20, - III, v. Laval, bs Re (1473-93) ; 21, - I, de Doij, bs Te (1229-51) ; 22, - II, d'Orgemont, bs Te (1376-84) ; 23, - Henesius, bs Te (1400-01) ; 24, - de Serra, z. bs A (1294) ; 25, -, patriarch v. Alexandrië, z. bs Ka (1336).
- PFINCZTAG, du, donderdag, p. 25.
- PFINGSTAG, du, Pinksteren.
- PHARAILDIS, *Veerle*, *Verhilde*, vg, c. 710, 4 Ja (Gt), 12 Jn (Artesië, n. Grotefend), 12 Jn (Ariën).
- PHARISEI, z. Publicani.
- PHILEAS, m (met Philoromus et socii), c. 300, 4 Fe (Tr, U, Ro).
- PHILEMON, z. Apollonius.
- PHILIBERTUS, stichter v. abdijen Jumièges en Noirmoutiers, c. 684, 20 Au (L, Tr).
- PHILIPPUS, voor de wereldlijke gezagvoerders, z. Filips ; 1, apostel (met Jacobus), 1e e., 1 Me (N*, Ro*) ; 2, m, 3e e., 13 Se (U, Ro) ÷ 1, - Mus (Mouskes), bs D (1274-83) ; 2, - d'Arbois, bs D (1351-78) ; 3, - v. Marigny, bs Ka (1306-09) ; 4, - I, v. Heinsberg, bs K (1167-91) ; 5, - v. Luxemburg, bs Te (1496-1516), bs A (1516-1518) ; 6, - bs v. Beauvais, z. bs Re (1202), p. 55 ; 7, - v. Noyon, z. bs Ka (1396) ; 8, - *ps (768).
- PHILOROMUS, *Philoromius*, z. Phileas.
- PHOCAS, *Phocus*, m., c. 320, 5 Ma (U, Ro).
- PHRISIE, *stilus* -, jaartijl v. Friesland ; z. aldaar.
- PIATUS, m, c. 287, 1 Oc (D*, Rs*, L, Ro), *translatio*, 29 Oc (D).
- PICKMAENT, September, p. 28.
- PICCOLOMINI, z. Amalfi.
- PICOTTI, G. B., p. 54.

- PICQUÉ, z. Richard -, bs Re.
- PICTAVIA (Poitiers), Guilielmus de -, bs St-Om (1560-61).
- PIERRE, *St - es Liens, - engoule Aoust, - l'Angelé, - covalle, - fenalz entrant, - en ferrure*, 1 Au, z. Petrus, ad Vincula; - *en hiver*, 22 Fe. Z. ook Petrus, Pieter.
- PIERREPONT, z. Hugo II, v. -, bs L.
- PIETER, *St -sdag*, p. 32, *St - en St Paul midzomers*, 29 Jn, z. Petrus, hoofdfest; *St - te anvanghe of ingaande Oogst*, *St -sbanden*, 1 Au, z. Petrus ad Vincula; *St - in Celle*, in Zulle of in Sporkele, ter Coudermesse, als die kinderen lopen, - *verhuring*, - in de winter, -stoel of zetel, - *verheving*, 22 Fe, p. 23, z. Petrus ad Cathedram Antiochae. Z. ook Petrus en Pierre.
- PIETMAAND, September, p. 28.
- PIÉTRAIN (Bb), Kst, bew. 1548 (CRH, 1873, 206).
- PIÈTRESSON DE SAINT-AUBIN, P., p. 13, 31, 58.
- PIGALOTTI, z. Gerardus I, -, bs A.
- PIGMENIUS, *Epigmenius, Epimeneus*, m, c. 300, 24 Ma (U, Ro).
- PIJNWEK, Goede week.
- PILGRIMUS, bs K (1021-36).
- PILLENDAG, daags na een feestdag (F. 33); z. ook Pullentag.
- PINGRÉ, A., p. 8.
- PINGUES DIES, de dagen vóór Aswoensdag.
- PINKSAVOND, za vóór Pinksteren.
- PINKSDAG, Pinksteren.
- PINKSTERACHTENDE, 1, za na Pinksteren; 2, zo na Pinksteren.
- PINKSTEREN, *Pinxten, Cinxen, Sinksen, Pentecosten*, fr, *Pentecôte*, p. 41; geboden feestdag, 7° zo na Pasen, wordt meestal gedurende 4 dagen gevierd, zoals Pasen en Kerstdag; als vaste feestdag geplaatst op 15 Me; *Pinksterdag*, feestdag v. Pinksteren; *Pinksterdagen*, Pinksteren en 3 volgende dagen, z. Pentecosten; *Pinksterdrie*, di na Pinksteren; *Pinksterweek*, week na Pinksteren; *lange week vóór* -, de dagen tussen O.H. Hemelvaart en Pinksteren.
- PINTAFLOR, Petrus -, bs D (1575-80).
- PINTO, z. Caracena.
- PIPHAIGNE, *Piphaine*, fr, Epiphania, 6 Ja.
- PIPPINUS, *Pepijn*, hertog, vader v. hl Gertrudis, 640, 21 Fe (L, Nijvel). ÷ - de Korte, kn v. Frankenr., Karol (751-68).
- PIRARDUS, z. Erardus, bs L.
- PIRENNE, H., p. 6, 12, 17.
- PIRMINIUS, *Pirminius*, bs, 753, 3 No (Tr, Ro); *ordinatio*, 23 Jl (Tr).
- PIRRONNE, z. Petronella.
- PISA (It), jaartijl, p. 54, 69, 77, 79, 81, 83, 86, 87.
- PISANUS, *calculus* -, z. calculus.
- PISCIBUS, *dominica de septem panibus et* -, 8° zo na Pinksteren.
- PIUS, ps, c. 156, 11 Jl (Ro) ÷ 1, - II, ps (1458-64); 2, - III, ps (1503); 3, - IV, ps (1559-65); 4, - V, ps (1566-72); 5, - VI, ps (1775-99); 6, - VII, ps (1800-23); 7, - VIII, ps (1829-30); 8, - IX, ps (1846-78); 9, - X, ps (1903-14); 10, - XI, ps (1922-39); 11, - XII, ps (1939-58).
- PLAATS v. datering, p. 88.
- PLACENTIA, z. Fortigarius de -, bs A.
- PLANCHET, z. Pancratius.
- PLANTAGENET, z. tabel VII, kn Eng.
- PLASMATIO ADAE, in de kalenders geplaatst op 25 Ma.
- PLATZMITTWOCH, du, wo in de Goede week.
- PLÉ, z. Hippolytus.
- PLECHELMUS, bs, c. 732, reliëk te Roermond, 15 Jl (U).
- PLENUS, *mensis* -, p. 26.
- PLEON, bs D (798).
- PLESSIS-PASTÉ, z. Joannes II, du -, bs A.
- PLESSIS-PRASLAIN, z. Choiseul.
- PLOETZ, K., p. 91.
- PLOICH, Joannes du -, vic-gen, St-Om (1599-1601), bs A (1600-02).
- PLUTONIS, *mensis* -, Februari, p. 29.
- PLUVIÛSE, p. 49.
- POITIERS, z. Pictavia.
- POLÉN, uurtelling, p. 18.
- POLITIEK IN DATERING, p. 71.
- POLLARD, A. F., p. 45.
- POLLENA, z. Valeria.
- POLLIUS, Petrus -, vic-gen, bs Rm (1609-11).
- POLTEN, z. Hippolytus.
- POLYCARPUS, 1, bs v. Smyrna en m, 166,

- 26 Ja (N, Ro) ; 2, bel, 4° e., ?, 27 Oc (Tr).
- POLYCRONIUS, bs v. Babylonie en m, 251, 17 Fe (U).
- POMERIIS, z. Hugo de -, vic-gen, bs Ka (1342).
- PONTHIEU, z. Jan v. Touraine en -.
- PONTIANA, z. Pudentiana.
- PONTIANUS, 1, *Ponsiansdag*, m, c. 160, 14 Ja (U*, K), 19 Ja (Ro) ; 2, ps en m, 235, 20 No (Tr), 19 No (Ro) ; z. NAB, XX, 220.
- PONTIFEX MAXIMUS, p. 45, 46.
- PONTIFICAATSJAREN, p. 61, 62, 71, 74, 76, 87.
- PONTIFICALIS, *indictio* -, p. 64.
- PONTIFICATUS, *annus* -, p. 4.
- PONTIFICIA, *indictio* -, p. 64.
- PONTIUS, bs A (1221-31).
- POOLE, R. L., p. 4, 69, 83.
- POORTKLOK, p. 16.
- POORTVLIET (Z), Pst, bew. 1552-1568 (F. 117).
- POPO, 1, abt v. Stavelot, 1048, 25 Ja (L, D, Marchiennes*, Ro) ; 2, bs v. Tr, 1047, 16 Jn (Tr). Z. ook Folcmarus.
- POPULUS SION, Intr. v. 2° zo v. Advent.
- PORAEUS, z. Martinus -, bs A.
- PORTAIL, z. Joannes du -, bs D.
- PORTATIO SACRAMENTI, vr na 1° zo na Pasen (K).
- PORTIUNCULA, 's middags 1 Au tot middernacht 2 Au of op volgende zo, tijdstip waarop volle aflat gehecht is aan bezoek v. Portiuncula-kapel te Assisi, een minderbroederkerk of kerk met afdeling van Derde Orde v. St Franciscus ; *dedicatio basilicae b. Mariae de* -, 2 Au.
- PORTUGAL, Spaanse era, p. 67 ; gregoriaanse kalender, p. 47 ; jaartijl, p. 52, 53 ; z. ook Iberisch schiereiland. ÷ 1, z. Ferzand v. - ; 2, z. Isabella v. - ; 3, z. Jacobus v. -, bs A ; 4, z. Jan III v. - ; 5, z. Maria v. - ; 6, z. Sancho, kn v. -.
- PORTUGEZEN, datumgrens en -, p. 22.
- POSTCONSULAATSJAREN, p. 60, 61, 70, 71 ; - v. Karel de Grote, p. 71.
- POST PASCHA, p. 57.
- POSTPUNCTATA, *littera* -, p. 35.
- POT, z. Ludovicus -, bs D.
- POTCAMP, Gerardus, ap-vic, bs U (1705).
- POTENTIANA, z. Pudentiana.
- POTENTINUS, m (met Felicius en Simplicius), ? e., 18 Jn (K).
- POTIER (Potier), z. Joannes -, bs A.
- POUWELSDAG, z. Pauwelsdag en Paulus.
- POWICKE, F. M., p. 91.
- PRAEMONSTRATENZERS, O. Pr. volgen niet altijd eigen jaartijl, die Pst is (HT, V, 73 ; NAB, X, 18) ; p. 55, 68.
- PRAEPUNCTATA, *littera* -, p. 35.
- PRAIRIAL, p. 49.
- PRATI FERIA, jaarmarkt te Caen, 9 Oc (n. Giry).
- PRATIS, z. Rainaldus II, de -, bs Re.
- PRATS, Martinus -. bs Ie (1664-71).
- PRAXEDES, vg, 2° e., 21 JI (N, Ro).
- PRECIPIANO, Humbertus Guilielmus de -, bs Bg (1682-90), bs Mch (1690-1711).
- PRECISIENTAG, du, 1 Ja.
- PRECURSOR DOMINI, Johannes de Doper, 24 Jn.
- PREDIKHEREN, O.P. (Dominicanen), Jst onzeker (NAB, X, 18-25) ; eigen kalender bij GROTEFEND, *Ztr*, II, 2, p. 34-37, en bij LEROQUAIS, *Bréviaires*, di I, p. c-ci.
- PREIECTUS, *Proiectus*, fr, *Prix*, *Priest*, *Pregt*, *Prey*, bs v. Clermont, c. 674, 25 Ja (N, Ro).
- PRELATEN, pontificaatsjaren, p. 72, 73.
- PRESENTATIO, - *Domini nostri in templo*, 2 Fe, z. Purificatio ; - *Mariae ad templum*, *Illatio*, *Oblatio* of - *Mariae in templo*, O-L-V Odracht of Offering, du, Anburtung *Mariae*, 21 No (sedert 1371, N, Ro ; K*, Ariën*), 26 No (Paderborn).
- PRESEPE, *Maria ad* -, z. Nives.
- PREVENIER, W., p. 51.
- PREVIGILIA, z. Vigilia vigiliae, tweede dag vóór een feestdag.
- PREY, Sulpicius du -, vic-gen, bs St-Om (1586-91 ; 1599-1601). Z. ook *Prelectus*.
- PRIÉ, Hercules Jozef Lodewijk Turinetti, markies v. -, gv-gen, hs Hbg (1716-25).
- PRIEME, *Priemtijd*, 1, eerste uur v. dag, p. 16, 17 ; 2, eerste dag v. maansomloop.
- PRIEST, z. *Preiectus*.
- PRIESTRE QUARESME, fr, 7° zo vóór Pasen ; z. Vastenavond.

- PRILLE, *Prillemaand*, April, p. 28.
- PRIMA, *hora* -, p. 14, 16, z. prieme 1; - *vigilia*, p. 14; - *statio*, p. 14; - *sabbati*, p. 24; *feria* -, p. 25; - *dies seculi*, in de kalenders geplaatst op 18 Ma.
- PRIMATIO, z. prieme 2.
- PRIMIDI, p. 49.
- PRIMITIARUM, *primitivum festum*, 1 Au (?), (n. Giry).
- PRIMUS, m, c. 287, z. Felicianus.
- PRINCIPALIA FESTA, z. Natales.
- PRINCIPES SEDERUNT, z. Sederunt.
- PRINCIPIUS, bs v. Soissons, c. 505, 25 Se (Re).
- PRINSOME, fr, begin v. de nacht.
- PRISCA, vg en m, 1° e., 18 Ja (N, Ro).
- PRISCUS, m, 1° e., 1 Se (N, Ro).
- PRIVATUS, bs v. Mende en m, 256, 21 Au (L, U, Ro).
- PRIVICARNIUM, 1, eerste dagen v. Vasten; 2, ook 9° zo vóór Pasen.
- PRIVILEGIATA, *dominica* -, 1° zo v. Vasten.
- PRIX, z. Preiectus.
- PROBA, vg en m, ? e., 28 Ap (A, Do-waai).
- PROBUS, z. Andronicus.
- PROESSIE, z. Omgang en processio.
- PROESSIO, - *Mariae*, 2 J1; - *maior* of *septiformis*, 25 Ap; - *minor*, Kruisdagen, ma, di, en wo vóór O. H. Hemelvaart; - *in cappis*, 1 en 3 Me; - *obsidionis*, 27 Jn (Beauvais); - *pro reductione Normanniae*, 12 Au (Beauvais, Noyon).
- PROCESSUS, z. Martinianus.
- PROCISIENTAG, du, 1 Ja.
- PRODIGUS, *filius* -, za na 5° zo vóór Pasen.
- PROFESTUM, vigilia, daags vóór feestdag; - *Domini*, 24 De.
- PROIECTUS, z. Preiectus.
- PROOSSE, heerlijkheid te Brugge, jaartijl, p. 56, 69; z. ook Brugge.
- PROPE ESTO of ES TU, vr in de quateremper v. winter.
- PROTASIVS, 1, m, ? e., 4 Au (K, Ro); 2, z. Gervasius.
- PROTECTOR NOSTER, Intr. v. 15° zo na Pinksteren.
- PROTESTANTSE LANDEN, - en gregoriaanse kalender, p. 47.
- PROTHUS, 1, m, ? e., 14 Jn (U); 2, z. Hyacinthus.
- PROU, M., p. 72.
- PROVENCE (Fkr), jaartijl, p. 53, 69; indictie, p. 64.
- PRUISEN (Dts), p. 49; z. Frederika Wilhelmina v. .
- PTOLEMAEVS, Claudius -, p. 11.
- PUBLICANI ET PHARISEI, *dominica* -, Ev. v. 12° zo na Pinksteren.
- PUDENTIANA, *Potentiana*, *Pontiana*, vg, 2° e., 19 Me (A, K, L, Tr, U, Ro).
- PUER, - *Jesus relatus de Egypto, relatio pueri (Jesu) ex Egypto, reductio Domini ex Egypto*, 7 of 11 Ja; - *annorum XII*, Ev. v. 1° zo na Driekonigen; - *natus*, Intr. 1, v. dagmis v. 25 De; 2, v. zo daarna.
- PUERI, *tres* -, 16 De (U, Ro), 24 Ja, ook 12 Se (n. Giry en Cappelli); - *innocentes*, z. Innocentes.
- PULCHERIA, *Aelia*, keizerin, 453, 10 Se (Tr, Ro), 18 Fe (n. Dupont).
- PULCHRA DIES, Pasen.
- PULLENTAG, du, laatste dag v. jaarmarkt; z. ook Pillendag.
- PULLORUM, *cantus* -, p. 14.
- PULSIËNDAG, octaaf v. Drie Koningen, 14 Ja.
- PUMPERMETTEN, du, Duistermetten, z. Te-nebrae.
- PUNCTUM, p. 22.
- PURGATORIUS, *mensis* -, februari, p. 29.
- PURIFICATIO B. MARIAE, *Candelae*, *Festum Luminum*, *Presentatio Domini in templo*, *O.L.V. Lichtmis*, *Marlichtmis*, *O.L.V. in Sporkel*, *O.L.V. als men de kaars draagt*, fr, *Chandeleur*, N.D. *aux Chandelles*, 2 Fe (N*, Ro*).
- PUTTEN (Ge), Pst of Bst, bew. 1245-1276; Njst of Kst, bew. 1364-1438; Njst, bew. 1561-1565 (F. 94).
- PUYSËGUR, z. Chastenet.

Q

- QUADRAGESIMA, *Quadragesima*, *quarentana*, fr, *Carême*, p. 41; 1, veertigdaagse vasten vóór Pasen, beginnend met Aswoensdag in de 7° week vóór Pasen en eindigend op Paaszaterdag, z. ook Vasten; 2, 6° zo vóór Pasen; 3, vastentijd in het algemeen,

- syn. v. *ieiunium*, meestal met bepalend woord; - *intrans*, 1, 6° zo vóór Pasen; 2, Aswo; 3, di vóór Aswo; - *maior*, 1, Vasten; 2, soms 6° zo vóór Pasen; - *Martini*, oudtijds de Advent, beginnend op 14 No; - *media* of *medians*, 1, halfvasten; 2, week vóór Letare; - *parva*, Advent; - *pura*, de vasten, gerekend v. 6° zo vóór Pasen; - *ultima*, 14 Ma; *in* -, dagen in de Vasten gerekend te beginnen met Aswo; *in pura* -, dagen in de Vasten gerekend te beginnen met 6° zo vóór Pasen.
- QUADRAGESIMUS ASSUMPTIONIS (*Mariae*), 23 Se; z. Assumptio.
- QUADRAGINTA, *dominica* -, Resp. v. 7° zo vóór Pasen; - *milités martyres*, z. Martyres; - *septem martyres*, z. Martyres.
- QUADRANS, *quadrant*, 1, kwart uur, p. 22; 2, uurwerk.
- QUAREL S. GENTIEN, z. Gentianus.
- QUAREMIEL, 7° zo vóór Pasen; z. ook Quaresmel.
- QUARENTANA, fr, *quarantaine*, 1, tijdperk v. 40 dagen; 2, z. Quadragesima.
- QUARESIMA, z. Advent.
- QUARESMEAL, *Quermeal*, *Quermeau*, fr, 1, Aswo; 2, soms di vóór Aswo; 3, z. Quaremiel.
- QUARESMENTRANUM, z. Carême entrant.
- QUARGDIENSTAG, du, di na 7° zo vóór Pasen.
- QUARRÉ, - de la Viéville, vic-gen, bs A (1724-27).
- QUARTA, *feria* - *maior*, *magna*, of *cinerum*, Aswoensdag.
- QUARTADECIMA, *luna* -, p. 41.
- QUARTADECIMAAN, p. 34.
- QUARTALE, 1, kwart uur, p. 22; 2, Quater-temper.
- QUARTERIUM, *Quarternus anni*, p. 23.
- QUARTIDI, p. 49.
- QUASIMODO (*Geneti*), Intr. v. 1° zo na Pasen.
- QUATERTEMPER, *Quatemper*, *Katertemper*, *Katemper*, *Quatuor tempora*, *ieiunium legitimum*, vronvasten, du, *frohfasten*, vastentijd op wo, vr en za v. de 4 seizoenen: 1, lente, *ieiunium vernum* of *vernale*, na 1° zo v. Vasten, 2, zomer, *ieiunium estivum* of *estatis*, na Pinksteren, 3, herfst, *ieiunium autumnale* of *autumni*, na 14 Se; 4, winter, *ieiunium hiemale* of *brumale*, na 13 De; aldus vastgesteld door Gregorius VII (1073-1085). Z. ook *Quatuor tempora*.
- QUATUOR, - *Coronati*, z. Coronati; - *nonae*, de 4 dagen vóór 6° zo vóór Pasen (1° zo v. Vasten); - *Solempnitates*, z. Natales.
- QUATUOR MILIA MARTYRES, z. Martyres.
- QUATUOR TEMPORA, - *Intret*, Intr. v. quater-temper v. lente; - *caritas Dei*, Intr. v. quatertemper v. zomer; - *Venite adoremus*, Intr. v. quatertemper v. herfst; - *Rorate Coeli*, Intr. v. quatertemper v. winter. Z. Quatertemper.
- QUERELINUS, z. Everelmus.
- QUERMEAL, *Quermeau*, z. Quaresmel.
- QUICKE, z. Petrus -, bs D.
- QUINCKERUS (de Quinckere), Servatius -, bs Bg (1629-39).
- QUINDENA, *Quindana*, fr, *quinzaine*, tijdperk v. 14 dagen; - *Paschae*, 1, de twee weken na Pasen (niet de week vóór en na Pasen); 2, 2° zo na Pasen; - *Pentecostes*, 1, de twee weken na Pinksteren; 2, 2° zo na Pinksteren.
- QUINIBERTUS, bel, 9° e., 18 Me (A, Salsches).
- QUINQUAGESIMA, 1, 7° zo vóór Pasen; 2, tijd tussen Pasen en Pinksteren; 3, ook *Quinquagesimus dies*, Pinksteren.
- QUINQUENDIUM, *quinquenoctium*, tijdperk v. 5 dagen.
- QUINQUENFAT, z. Cucufas.
- QUINQUENNIUM, 1, tijdperk van 5 jaren; 2, tijdperk v. 5 dagen (verwarring met *quinquendum*).
- QUINQUE PANES, *dominica de quinque panibus*, z. Panes.
- QUINTANA, fr, *Quinzaine*, *dominica de* -, 7° of 6° zo vóór Pasen.
- QUINTIDI, p. 49.
- QUINTILIS, Juli, p. 26, 29, 46.
- QUINTINUS, m, c. 286, 31 Oc (D*, N, Ro); *elevatio*, 2 Me (Noyon); *translatio*, 25 Oc (Noyon). ÷ 1, - Menart, bs A (1439).
- QUINZAINÉ, z. Quindena.
- QUIRIACUS, *Cyriacus*, 1, bel, 5° e., 6 Ma (Tr); 2, bs v. Ancona of Jerusalem, 4° e., 29 Ap (A), 4 Me (Ro); 3, bs v. Tr, ? e., 20 Se (Tr); 4, m, 4° e., patroonhl v. Hoorn, z. Largus.

QUIRICUS, z. Cyricus

QUIRILLUS, z. Cyrillus.

QUIRINUS, *Cyrinus*, 1, (*Cuny*), bs en m, ? e., 30 Ap (K, L, Tr, U, Re); 2, bs v. Pannonië, m, 309, 4 Jn (Tr, U); 3, bs en m, ? e., 20 Oc (U); 4, m, c. 130, 30 Ma (K, U, Neuss); 5, (*Cyrinus*), z. Basilidis.

R

RAASMAANDAG, z. Maandag.

RADBODUS, *Ratbodus*, *Ratbodo*, 1, bs v. U, 917, 29 No (U*); *translatio*, 25 Jn (U); 2, z. Lebuinus ÷ 1, - I, bs D (991-997); 2, - II, bs D (1068-1098); 3, -, bs U (900-917), z. hl 1; 4, -, z. Robert II, gf Nm.

RADEGUNDIS, *Aregundis*, knin, ? e., 12 Au (U), 13 Au (Ro).

RADULPHUS, *Rodulphus*, *Rudolphus*, voor de wereldlijke gezagdragers, z. Raoul en Rudolf, 1, a v. Vaucelles, 12^e e., 30 De (Ka, Vaucelles); 2, v. Affligem, 30 Ap (n. Dupont) ÷ 1, - v. Neuville, bs A (1203-21); 2, -, bs D (950-54); 3, - v. Zaehringen, bs L (1167-91); 4, - Viridis (le Verd), bs Re (1106-24); 5, - de Cala (Chelles), bs Te (1252-62); 6, - v. Diepholt, bs U (1423-35).

RAGENFREDIS, z. Regenfredis.

RAGENULPHA, *Renolfe*, vg, c. 650, 14 Jl (L, Leuven, Incourt).

RAGENULPHUS, *Ranulphus*, m, c. 700, *passio*, 9 No (A); *translatio*, 27 Me (A, Ro).

RAGINELMUS, *Rainelmus*, bs D (860-79).

RAGINFRIDUS, bs K (742-45). Z. ook Regenfredis.

RAGNERIUS, *Rainerius*, *Reinier*, *Renier*, prior v. Clairvaux, 12^e e., 11 Jn (D). Z. ook Reinier.

RAIGECOURT, Plaixard de -, bs Aw (1748).

RAINALDUS, *Reinaldus*, *Reginaldus*, 1, - v. Dassel, bs K (1159-67); 2, - I, v. Bellai, bs Re (1083-96); 3, - II, de Pratis of v. Martigny, bs Re (1124-38); 4, - III, v. Chartres, bs Re (1414-44); 5, - v. Vianen, bs U (1379).

RAINELMUS, z. Raginelmus.

RAINERIUS, z. Ragnerius.

RALPH, gf v. Stafford, z. Willem V, gf H-Z.

RAMALIA, *Rami Palmarum*, *Ramifera*, *Ramorum dies*, Palmzo.

RAMBERTUS, *Raubertus*, bs D (903-09).

RAMEAUX, *fête des* -, fr, Palmzo.

RAMEIDAG, feest v. Remigius, 1 Oc.

RAMIS PALMARUM, *dominica in* -, Palmzo, p. 83; *feria sexta in* -, vr vóór Palmzo; *sabbatum in* -, za vóór Palmzo; *feria secunda in* -, ma na Palmzo (n. Grotefend).

RAMPAUL, *rampau*, fr, Palmzo.

RANCHICOURT, z. Petrus VII de -, bs A.

RANDERATH, z. Gosewinus v. -, bs U.

RANULPHUS, z. Ragenulphus.

RANST, Franciscus v. -, ap-vic, bs HB (1727).

RANTGARIUS, *Ronegarius*, bs D (825-29).

RAOUL, 1 - II, gf v. Brienne, z. Willem I, gf Nm; 2, - II, gf v. Vermandois, z. Boudewijn V, gf Hg; 3, z. ook Radulphus en Rudolf.

RASPE, z. Hendrik -, du kz.

RATABON, Martinus de -, bs Ie (1689-1713).

RATBODUS, *Ratbodo*, z. Radbodus.

RATFRIDUS, m, (met Walfridus), 9^e e., 3 De (U, Gr).

RATHERUS, bs L (953-55).

RAUBERTUS, z. Rambertus.

RAUWERDERHEM (Fr), Njst, bew. 1569 (F. 107).

RAVANGERUS, bs Te (708).

RAYMUNDUS SAQUETI, of SACHETI, bs Te (1334-56).

REBMONAT, du, Februari, p. 28.

RECEPTIO MARIAE, 14 No.

RECHTE NOEN, p. 16.

RECHTSLEER, p. 68.

RECONCILIATIONIS DIES, Witte do.

RECONQUISTA, jaartelling en -, p. 67.

RECORDATIO, syn. v. commemoratio of anniversarium; - *fratrum et sororum*, 12 Ma (O. Prem.), 10 Oc (O. Pr.).

REDDITE CAESARI, Ev. v. 24e zo na Pinksteren.

REDIME ME DOMINE, ma na 2e zo v. Vasten.

REDMONAT, du, Februari.

REDUCTIO DOMINI EX EGYPTO, z. Puer.

REFLECTIONIS, *dominica* -, 4e zo v. Vasten.

- RÉFORMATION du calendrier, p. 49.
- REFORMATUS, *stilus* -, p. 48.
- REFROIE, z. Regenfledis.
- REGALIS DIES, Pasen.
- REGELAARS, p. 40.
- REGELINDIS, vr. v. Albert II, gf Nm.
- REGELING v. tijdsopgave, p. 68.
- REGENFLEDIS, *Ragenfredis, Raginfridus, Reinfredis, Refroie*, vg en a v. Denain, c. 800, 20 No (K), 8 Oc (A, Denain, Ka, U). Z. ook Raginfridus.
- REGERINGSJAREN, p. 61, 72, 73, 74, 76, 81, 87; - in Gallië, p. 70; - v. Karel de Grote, p. 71.
- REGES, z. Regum en Rex.
- REGINA, fr, *Reine*, 1, vg en m, 251, 7 Se (K, L, M, Tr, U, Ro); 2, gravin, moeder v. Regenfledis, 9^e e., 1 JI (A, Denain); 3, vg, ? e., 20 Jn (Bs).
- REGINALDI, z. Mattheus -, bs Te.
- REGINALDUS, z. Rainaldus.
- REGINARDUS, bs v. L, 1037, 18 Se (L) ÷ -, bs L (1025-37), z. hl.
- REGINBERTUS, a v. Echternach, 1081, 3 De (Tr, Echternach).
- REGISTER, chronologisch geordend -, p. 80.
- REGNI, *annus* -, p. 62.
- REGULA, m, ? e., z. Felix 8.
- RÉGULIERS, - *annuels lunaires*, p. 41; - *lunaires*, p. 41.
- REGULARES, p. 37, 40; - *feriales*, p. 40; - *lunae of lunares*, p. 40; - *mensium*, p. 40; - *Paschae of Paschales*, p. 40, 41; lijst v. - *paschales* per jaar, in tabel I; - *solis of solares*, p. 40; - *solares mensium*, p. 40; - *terminorum*, p. 41.
- REGULUS, bs v. Senlis, c. 260, 31 Ma (M).
- REGUM, *dies* -, *dies - trium*, 6 Ja; *translatio*, 23 JI (K, U); *obitus tertii regis*, 11 Ja (K). Zie ook Rex.
- REIFFERSCHIED, z. Salm -.
- REIFFENBERG, b^on de -, p. 27.
- REIMERSWAAL (Z), Njst, bew. 1265, 1515-1519 (BVGO, 3^e r., X, 173; F. 115).
- REIMS (Fkr), Pst reeds in 10^e e. (Wauters, I, LXIII), Bst sedert 13^e e. (G. 114 en 117; Moyen-Age, XXIV, Parijs 1911, 236-253). *Dedicatio ecclesiae S. Mariae*, 18 Oc; - *S. Remigii*, 2 Oc; - *S. Juliani*, 25 Me; - *S. Nicasii*, 26 Se; - *S. Symphoriani*, 12 Oc; *Omnes SS. Episcopi Remenses*, 7 JI. *Stilus Remensis*, is Bst, p. 54, soms Pst, p. 57. Lijst der aartsbischoppen, z. tabel VI. Z. Flodoard.
- REINE, z. Regina.
- REINALDUS, z. Rainaldus.
- REINILDIS, *Renula, Reineld*, 1, vg en m, c. 680, 16 JI (Ka, Saintes in Bb, Ro); 2, a v. Eyck, c. 750, 6 Fe (L, Maaseik).
- REINFREDIS, z. Regenfledis.
- REINHERUS v. Paderborn, p. 5.
- REINIER, z. Ragnerius ÷ 1, - I, ht N-Loth (923-25), z. Karel de Eenvoudige, ht N-Loth, en Berengarius, gf Nm; 2, - II, gf Hg (924-31), z. Rudolf en Gislebert, gf Ln; 3, - III, Langhals, gf Hg (957), z. Karel de Eenvoudige, ht N-Loth, en Rudolf, gf Ln; 4, - IV, gf Hg (998-1013), z. Lambert I, ht Bb; 5, - V, gf Hg (1013-40).
- REINOFFEL, z. Remaclus.
- REINOLDUS, *Reinoude*, m, ? e., 7 Ja (K) ÷ 1, -, gf Hg (973); 2, - I, ht Ge (1271-1326) en gf Lbg (1280-83), z. Hendrik VI, ht Lxbg; 3, - II, de Zwarte, ht Ge (1318-43); 4, - III, ht Ge (1343-61, en 1371); 5, - IV, ht Ge (1402-23).
- REINSBURG, O. de - Duringsfeld, p. 7.
- REKENDAG, dag waarop een jaarlijkse schuld (cijns, pacht, enz.) moet betaald worden; worden soms als merkdagen bij het dateren gebruikt; de voornaamste zijn: dertiendag (6 Ja), Lichtmis (2 Fe), Sinte Matthijs (25 Fe), Maria Boodschap (25 Ma), Sint Jansdag (24 Jn), Bamis of Remeis (1 Oc), Looïdag (1 De), Kerstmis (25 De).
- REKENING v. begin, p. 41.
- REKENINGEN, p. 80.
- RELATIO, syn. v. translatio.
- RELATIO *pueri (Jesu) ex Egypto*, z. Puer.
- RELEVATIO, verheffing, syn. v. inventio en translatio.
- RELINDIS, vg, c. 940, z. Benedicta 2.
- RELIQUIARUM COMMEMORATIO of FESTUM, verschillen v. plaats tot plaats: 8 JI (Boulogne), 18 JI (Bg), 18 Se (Cluny), zo na 11 No (Tr); z. naam v. heilige; *Reliquiarum dominica*, zo na 8 JI (Boulogne); z. Ostensio.
- REMACLUS, *Remagilus, Reinoffel*, bs v. Maastricht, c. 670, 3 Se (A, D, Ka, K, L, Tr, U); *translatio*, 25 Jn (L) ÷ 1, -, bs L (650-70), z. hl.
- REMEDIUS, bs K (620).
- REMEEUS, z. Hermes.

- REMEI, *Remeis, Remeismis*, z. Remigius.
- REMEISMANT, du, October, p. 28.
- REMENSIS, *Stilus* -, z. Reims.
- REMI, St -, z. Richerus; *foire de S.* -, z. Champagne.
- REMIGIUS, *Remei, Remeis, Rameimis, Remeismis, Rmeisdach, Sintermeis*, bs v. Reims, c. 511, (soms samen met Vedastus en Bavo), *translatio*, hoofdeest 1 Oc (Re*, M*, Te*, U*, Bg*, N, Ro); andere *translatio*, 29 Me (Re); *transitus* - (- *hiemalis*), 13 Ja (Re*, A, Te, U, Ro); *relatio*, 30 De (Re) ÷ -, bs Re (458-511), z. hl.
- REMINISCERE, Intr v. 2° zo v. Vasten.
- RENAUD II, gf v. Clermont, z. Karel de Goede, gf VI.
- RENÉ II v. Lotharingen, z. Karel de Stoute, ht Bgd.
- RENEN, *Rhenen* (U), Njst, bew. 1557-1574 (F. 75). ÷ Z. Godefridus v. -, bs U.
- RENIER, z. Ragnerius en Reinier.
- RENNENBENG, 1, Hermannus, gf v. -, bs U (1580); 2, Joris de Lalaing, gf v. -, stdh Fr, Gr, Ov (1577-81).
- RENOEUF, *lan* -, fr, 1 Ja, p. 51.
- RENOLFE, z. Ragenulpha.
- RENUEF, *lan* -, fr, 1 Ja, p. 51.
- RENULA, z. Reneldis.
- RENOUONS, *les* -, fr, Kruisdagen.
- REOCTAVE, fr, 2° octaaf; z. octava.
- REOLUS, *Réole, Rieul*, bs v. Reims, c. 689, 3 Se (Re) ÷ -, bs Re (674-89), z. hl.
- REPLEATUR OS MEUM LAUDE TUA, Intr. v. vr na Pinksteren.
- REPORTATIO SANGUINIS CHRISTI, 3 Jn.
- REPOSITIO, p. 33.
- REPOSITIONIS, *festum* -, 5° zo v. Vasten.
- REPUBLIKEINSE, - kalender, p. 49, 50 en tabel IV; - jaartelling, p. 67; - uurtelling, p. 50.
- RÉPUBLIQUE, Ere de la -, p. 67.
- REPUS of *repus dimanche*, fr, 2° zo vóór Pa-sen.
- REQUESENS, Luis de - y Zuniga, gv-gen, hs Hbg (1573-76); - en Njst, p. 52.
- REQUIES, - *Dominici corporis*, za; - *Mariae*, 15 Au, z. Assumptio.
- RESAILLE, - *mois, reselle, reyselmoys*, fr, Juni, p. 29.
- RESIGNATUS, bs v. Tongeren, ? e., 1 De (L, n. Grotefend).
- RESPICE, - *Domine*, - *secundum*, Intr. v. 14° zo na Pinksteren; - *in me*, - *primum*, Intr. v. 4° zo na Pinksteren.
- RESPICIUS, m. (met Trypho en Nympha), ? e., 10 No (Ro).
- RESTANTE, *mense* -, p. 30.
- RESURRECTIO DOMINI, 1, Pasen, 2, (*resurrectionis Domini commemoratio*) als vaste dag, 27 Ma (D, K, L, M, Tr, U, Re), soms in datering gebruikt, p. 34; - *prima*, 22 Ma; - *Mariae*, 15 Au, z. Assumptio; *annus a Resurrectione*, p. 79.
- RESURRECTIONIS, *dominica* -, 1, Pasen; 2, soms gelijk welke zo v. het jaar.
- RESURREXI, Intr. v. Pasen.
- RESUSCITATIO LAZARI, Ev. v. vr na 4° zo v. Vasten.
- RETHEL, z. Albertus v. -, Hugo v -, Johanna v. -.
- REUSELMAAND, *rosel* - of *ruselmaand*, October, soms November, p. 28.
- REUSENS, E., p. 6.
- REVELATIO, - *Domini*, 6 Ja; - *S. Michaëlis*, 8 Me.
- REVERIANUS, *Rivan*, bs v. Autun, m, c. 273, 1 Jn (Re, Ro).
- REVOLUTIE, kalender v. Franse -, p. 49 en tabel IV.
- RÉVOLUTION, *jours de la* -, p. 49.
- REX, - *dierum*, - *dominicarum*, Pasen; *Tertius* -, z. Balthasar; *Tres reges*, 6 Ja, hun *translatio*, 23 JI (K, U), z. ook Regum.
- RHEINECK, z. Sophia v. -.
- RHENEN, z. Renen.
- RICFRIDUS, *Rixfredus, Hrikfridus*, bs v. U, c. 815, 5 Oc (U) ← bs U (815), z. hl.
- RICHARDIS, vr v. Otto I, ht Ge.
- RICHARDOT, 1, Franciscus -, bs A (1561-71); 2, Joannes - X, bs A (1603-09) en II, bs Ka (1609-14).
- RICHARDUS, *Richard*, 1, (ook *Richoardus*), a v. Vaucelles, ? e., 28 Ja (Ka, Vaucelles); 2, v. Alvert, c. 1200, 30 De (U, Gr); 3, z. Richardis ÷ 1, - Picqué, bs Re (1374-89); 2, - II, ht v. Normandië, z. Boudewijn IV, gf VI; 3, - III, ht v. Normandië, z. Boudewijn V, gf VI; 4, - I, Leeuwenhart, kn Eng (1189-99), pisaanse

- telling, p. 83; 5, - II, kn Eng (1377-99); 6, - III, kn Eng (1483-85); 6, - v. Cornwales, du kz (1257-72); 7, z. Cromwell.
- RICHARIUS**, *Richardus, Riquier, Rijkiërs*, a v. Centula (St.-Riquiers), 645, 26 Ap (A, Ro); *translatio* (of *depositio* ?), 9 Oc (A, Te, St.-Om, Amiens), ook 6 Ap (n. Giry) ÷ 1, -, bs L (920-45).
- RICHEBÉ**, Antoon -, vic-gen, bs A (1574-77).
- RICHEGA**, kgin v. Polen, 1063, 21 Ma (K).
- RICHERUS**, 1, - of *Richizo*, gf Hg (965-73); 2, - v. St. Remi, p. 31.
- RICHILDIS**, vr v. Herman v. Bergen, gf Hg (1047-50), gvin Hg (1049-1051), vr v. Boudewijn I, gf Hg (1051-70) en VI, gf VI (1067-70), gvin Hg (1071-81); z. ook Arnulf III, gf VI.
- RICHIZO**, z. Richerus 1.
- RICHOARDUS**, z. Richardus 1.
- RICTRUDIS**, a v. Marchiennes, 688, 27 Oc (D, Marchiennes).
- RICUINUS**, gf v. Verdun, z. Otto, ht N-Loth; z. ook Riquinus.
- RICULFUS**, *Riculfus*, bs K (780).
- RIDDERS** v. *St. Jan, Johannieters, Maltezers*, volgen Bst (HT, V, 73); - v. *de Duitse Balie* (U), volgen Kst (Ibid); - v. *de Duitse Orde*, p. 68.
- RIENECK**, z. Gerard III v. -.
- RIEUL**, z. Reolus.
- RIGOBERTUS**, bs v. Re, c. 740, 4 Ja (Re, Ro); *translatio*, 14 Jn (Re) ÷ -, bs Re (717), z. hl.
- RIJKIERS**, z. Richarius.
- RIJNLAND (Z-H)**, Njst, bew. 1574-1575 (F. 103).
- RIJNSBERG (Z-H)**, Abdij: vm. Pst in 13° e.; Njst of Kst sedert 1364; Njst 1574 (F. 101; HT, V, 240-258).
- RIJSEL**, *Lille* (Fkr, vroeger gfs VI), volgt jaartijl v. Vlaanderen; Jaarmarkt, v. 1 Au (12° e.) of 15 Au (13° e.) tot 14 Se; uren te -, p. 18; *Dedicatio ecclesiae S. Petri*, 2 Au; kalender v. 1533 bij **WEALE**, *Anal. lit.*, 226-232; z. ook Eubertus.
- RIJSWIJK (Z-H)**, Njst, bew. 1561 (F. 88).
- RIJTHOVE**, Martinus Boudewijns v. - of Balduinus Rythovius, bs Ie (1561-83).
- RIMEISDACH**, Remigiusdag, 1 Oc.
- RINGENSON**, K., p. 31, 70.
- RINNESONNTAG**, du, 7° zo vóór Pasen.
- RIQUIER**, z. Richarius.
- RIQUINUS**, gf Lbg (1033); z. ook Ricuinus.
- RIRAN**, z. Reverianus.
- RITTBERG**, z. Kaunitz -.
- RITUS**, jaartijl, p. 74.
- RIVIUS** (v. Rivieren), Joannes -, bs HB (1647).
- RIXFREDUS**, z. Ricfridus.
- ROBERTI**, z. Ademarus -, bs A en Te.
- ROBERTUS**, *Robert, Robrecht*, 1, v. Molesmes, stichter v. Cisterciënzers, 1110, 29 Ap (Ro, O. Ci.); 2, - v. Brugge, gz, a v. Duinen (VI) en v. Clairvaux, 1157, 29 Ap (Duinenabdij VI); 3, -, gz, bel, c. 1235, 24 Se (M) ÷ 1, - I, bs A (1115-31); 2, - II, de Aria (Aire) of v. Chartres, bs A (1172-74) en I, bs Ka (1174); 3, - de Gebennis (Genève), bs Te (1361-68) en II, bs Ka (1368-71); 4, - I, v. Thorotte, bs L (1240-46); 5, z. - v. Bergen, bs L; 6, - I, v. Courtenai, bs Re (1299-1324); 7, - II, Briçonnet, bs Re (1493-97); 8, - I, gf Nm (946-74); 9, - II, gf Nm (1013-18); 10, - I, de Fries, gf VI (1071-93); z. Dirk V gf H-Z, Arnulf gf Hg, Hendrik III ht Bb, Karel de Goede gf VI, en p. 92, 93; 11, - II, v. Jerusalem, gf VI (1086-1111), z. Godfried I ht Bb, en p. 92; 12, - III, v. Bethune, gf VI (1305-22); 13, - I, kn Fkr (922-23); 14, - II, de Vrome, kn Fkr (987-1031), z. Arnulf II gf VI, Boudewijn V gf VI, en zijn jaartijl, p. 54; 15, - II, gf v. Artesië, z. Jan I, gf Nm; 16, - v. Clermont, z. Jan I, gf Nm; 17, -, ht v. Bar, z. Willem II gf Nm; 18, -, hr v. Bethune en Dendermonde, z. Gwij gf VI; 19, - Courtheuse, z. Willem Clito, gf VI; 20, - v. Mont-Saint-Michel, p. 11.
- ROBIANO**, Joannes Antonius de -, bs Aw (1748-49) en bs Rm (1745-69).
- ROBLES**, Franciscus Joannes de -, bs Ie (1652-59).
- ROCHECHOUART**, z. Sève de -.
- ROCHEFORT**, z. Eustachius Persand v. -, bs L.
- ROCHUS**, bel, 1327, gecan. 1414, 16 Au (K, Ro).
- ROCOZEL**, z. Fleury.
- RODOAN**, Carolus Philippus de -, bs Mid-delburg (1578-1604), en bs Bg (1602-16).
- RODRIGO**, z. Castel -.

- RODULPHUS, z. Radulphus, Raoul en Rudolf.
- RODWALDUS, bs Te (8° e.).
- ROERMOND (Lbg, vroeger ht Ge), Kst, bew. 1548-1566; Njst sedert 1567 (F. 124). Lijst der bisschoppen, z. tabel VI.
- ROEULX, z. Nicolaus II v. -, bs Ka.
- ROGATE, Ev. v. 5° zo na Pasen.
- ROGATIANUS, 1, m, 3° e., 30 Oc (Bs), 26 Oc (Ro); 2, z. Donatianus.
- ROGATIONES, fr, *Rogations*, p. 41, z. Kruisdagen; - *prime*, 27 Ap; - *ultime*, 31 Me; *dominica Rogationum*, 5° zo na Pasen.
- ROGATUS, m, ? e., 10 Jn (U, Ro).
- ROGERIUS, *Roger, Rogier*, a v. Elan, c. 1175, 4 Ja (Re, Elan) ÷ 1, - v. Wavrin, bs Ka (1178-91); 2, z. Petrus IV Roger, bs A; 3, - v. Bronkhorst, z. bs U (1393); 4, -, gf v. Château-Porcien, z. Godfried, gf Nm; 5, -, gf v. Sicilië, z. Koenraad, ht N-Loth.
- ROHAN, Ferdinandus Maximilianus Mériadec de - Guémenée, bs Ka (1781-1813).
- ROHRANG, z. Harrach -.
- ROIE, z. Guido III v. -, bs Re.
- ROIS, *les* -, *les trois* -, 6 Ja, p. 12, 85, z. ook Epiphania; *les petits* -, 13 Ja, z. ook Epiphania; *les - broués*, 1, ma na 6 Ja; 2, 12 Ja.
- ROLANDINUS PASSAGERII, p. 30.
- ROLESAILLE, fr, Juni, p. 29.
- ROLLENDIS, vg, 8° e., 13 Me (L, Villers).
- ROMAANS TAALGEBIED, p. 42.
- ROMANA, *epacta* -, p. 36; *indictio* -, p. 62, 63, 64, 71; *subtractio* -, p. 49.
- ROMANORUM REX, p. 81.
- ROMANUS, 1, m, 258, 9 Au (N min M en Re, Ro); 2, a, c. 460, 28 Fe (K, M, Tr, U); 3, bs v. Rouen, 639, 23 Oc (Noyon) ÷ 1, -, bs Re (6° e.); 2, -, ps (897).
- ROMANUS, *mos of stilus* - of *curiae Romanae*, is meestal Kst, soms echter Njst zoals te Munster in 1313; p. 53; NAB, XV, 145-151; F. 56, 59, 125.
- ROMBOUD, z. Rumoldus.
- ROME, 1, in de oudheid, era, p. 60; dag-begin, p. 11; dagtelling, p. 27, 30; jaar-begin, p. 26; jaartijl, p. 51, 59; jaartelling, p. 66; kalender, p. 45, 70, 71, 72, 75, 76; laatromeinse keizerrijk, p. 61; regeringsjaren v. keizers, p. 61; uren, p. 13; 2, - in de middeleeuwen, p. 53. Z. ook Romanus en Romeins.
- ROMEINS, - belastinggetal, p. 62; - consuls, p. 60; - dagtelling, p. 27; - epacten, p. 36; - indictie, p. 62, 64, 71; - recht, p. 20; jaartelling bij - annalisten, p. 60; omrekening v. - kalender, p. 85. Z. ook Rome en Romanus.
- RONEGARIUS, z. Rantgarius.
- RONULPHUS, bs Re (590).
- RORATE COELI, Intr. v. winter (4° zo v. Advent), z. Quatuor tempora.
- ROSA, *dominica de* -, *rosata dominica*, 1, (du, *Rosensontag*) sedert midden 11° e., 4° zo v. Vasten; 2, zo na octaaf v. O.H. Hemelvaart.
- ROSALA (of Suzanna), vr v. Arnulf II, gf VI.
- ROSALIA, Pinksteren.
- ROSARI FESTUM, *Rosarii b. Mariae festum* (herdenking v. overwinning te Lepante, 1571) 7 Oc; sedert 1573, 1° zo v. Oc.
- ROSATA, - *dominica*, z. Rosa; - *Pascha, Rosatum Pascha*, Pinksteren.
- ROSEILMOIS, fr, Juni, p. 29.
- ROSELMAAND, z. Ruselmaand.
- ROSENSONTAG, z. Rosa.
- ROSSET, z. Fleury.
- ROTARDUS, bs Ka (979-95).
- ROTHADIUS, bs v. Ka-A, c. 880, 14 Oc (Ka) ÷ - bs Ka (c. 880), z. hl.
- ROTRUDIS, vg, c. 869, 22 Jn (D, St.-Om).
- ROTSELAAR (Bb), Pst, bew. 1487 (RBPH, II, 511).
- ROTTENFELS, z. Königsegg -.
- ROTTERDAM (Z-H), Njst, bew. 1490-1557 (F. 89).
- ROUCI, z. Ebalus v. -, bs Re.
- ROUEISONS, *rouisons, rouvoisons*, fr, z. Kruisdagen.
- ROUSSEAU, F., p. 4.
- ROUVRE, Filips v. -, ht v. Bourgondië, z. Margareta v. VI, gf VI, en Lodewijk I, gf VI.
- ROVENIUS (*Roveen*), Philippus -, ap-vic, bs U (1614-51).
- ROY, Johannes Le -, vic-gen, bs Mch (1655-57).
- RUCQUEBUSCH, Mattheus -, bs Gt (1585-86).
- RUDDERE, Benedictus de -, vic-gen, bs Mch (1759).

- RUDOLF, voor de hl. en kerkelijke waardigheidsbekleders, z. Radulphus; z. ook Raoul; 1, - gf Ln (944-52); 2, - kn Fkr (923-26); 3, -, v. Zwaben, du kz (1077-80); 4, - I, v. Habsburg, du kz (1273-91); 5, - II, du kz (1575-1612); 6, - II, ht v. Beieren, z. Karel, ht Lxbg; 7, -, z. Karel de Eenvoudige, ht N-Loth.
- RUFINA, 1, m (met Martina), ? e., 20 Jn (U); 2, vg en m (met Secunda), c. 257, 10 JI (Ro).
- RUFUS, 1, (Rufinus), m (met Valerius of Valerianus), c. 287, 14 Jn (A, D, Ka, Re, Te, U, Ro); 2, bs v. Capua, ? e., 27 Au (N), 26 Au (Ro).
- RÜHL, F., p. 3, 9, 39, 41, 68.
- RUISTRE, z. Nicolaus I Le -, bs A.
- RUMIGNY, z. Joannes II v. Eppes of v. -, bs L.
- RUMMEN, z. Arnulf v. -, gf Ln.
- RUMOLDUS, *Romboud*, bs en m, patroonhl v. Mechelen, 775, *natale*, 24 Jn (Mechelen*); octaaf, hoofdfest, 1 JI (Mechelen, Aw, Ro), 1 of 2 JI (U), 4 JI (Bs), 18 Oc (Aw); *relatio*, 27 Oc (L, Bs); *recollectio reliquiarum*, 3 No (Ka, sedert 1585).
- RUMPELMETTE, du, z. Tenebrae.
- RUNSTAVEN, p. 44.
- RUPERTUS, *Ruprecht*, 1, - v. de Palts, bs K (1463-80); 2, - v. de Palts, du kz (1400-10), zijn dagtelling, p. 76.
- RUPTI SUNT FONTES ABYSSI, zondvloed, geplaatst op 12 Ap in de kalenders.
- RUSAILH, fr, Juni, p. 29.
- RUSCHMONAT, du, October, p. 29.
- RUSELMAAND, *Reuselmaand*, October, soms November, p. 28.
- RUSLAND, gregoriaanse kalender, p. 47, 49; jaartijl, p. 52, 59.
- RUSTICUS, 1, m, c. 272, z. Dionysius; 2, m, ? e., 14 Jn (Tr); 3, bs v. Tr, 6^e e., 14 Oc (Tr, Ro).
- RUSTTAG, du, Goede vr.
- RUTILUS, *Rutilus*, m, ? e., 18 Fe (Bergen, Ro).
- RYTHOVIUS, z. Rijthove.
- SABAUDUS, bs v. Tr, c. 600, 26 No (Tr).
- SABBAS, a, 531, 5 De (Ro).
- SABBAT, Joodse -, p. 24.
- SABBATUM, *dies Sabbatinus*, zaterdag, p. 25; - *audivit Dominus*, za na Aswo, - *caritas Domini*, za na Pinksteren; - *carnisprivii*, za vóór 7^e zo vóór Pasen; - *in albis, infra albas*, za na Pasen; - *in passione*, za vóór Pasen; - *in resurrectione*, za na Pasen; - *in traditione symboli*, za vóór Palmzo; - *lavationis of luminum*, za vóór Pasen; - *magnum*, za vóór Pasen; - *Pasche*, za na Pasen; - *sanctum*, za vóór Pasen; - *Trinitatis*, za na Trinitas; - *vacans*, za vóór Palmzo; *Prima* (of *2a sabbati*, zondag (of maandag...)).
- SABINA, 1, vg, c. 276, 29 Au (N, Ro), 28 Au (Bg); 2, m, c. 304, z. Vincen-tius 2.
- SABINIANUS, ps (604-06), p. 16.
- SABINUS, *Gabinus*, 1, m (et alii), ? e., 20 JI (U, Ro); 2, bs en m, ? e., 26 Jn (Ka); 3, m, c. 303, 19 Fe (U).
- SACERDOTES TUI, 31 De; *Sacerdotes eius*, 29 JI.
- SACHETI (*Saqueti*), z. Raymundus -, bs Te.
- SACHSE, F., p. 4, 75.
- SACRA, - *hebdomada of septimana* -, 1, Goede week; 2, soms, week vóór Pinksteren.
- SACRAMENTUM, *Sanctum* -, *Festum Corporis Christi*, *Festum sanguinis Christi*, *Festum Dei*, *Triumphus Corporis Christi*, *Veneratio Sanguinis*, Sacramentsdag, p. 90, fr, *Fête-dieu*, *Sacre du Corps Dieu*, *Saint-Sauveur*, du, *Fronleichnam*, *Lichamestag*, veranderlijk feest ingesteld in 1264 en geplaatst op do na 1e zo na Pinksteren; *Festum venerabilis Sacramenti*, vast feest op 26 Me (M*, Parijs*).
- SACRATIO, wijding v. kerk, z. Dedicatio.
- SACRÉ, M., p. 7.
- SAENS, z. Sidonius.
- SAFFENBERG, z. Adolf v. -.
- SAINT ALAIS, V., p. 3.
- SAINT-ALBIN, Carolus de -, bs Ka (1723-64).
- SAINT-AMAND, z. Hucbald.
- SAINT-OMER, z. Sint-Omaars.
- SAINTS, *jour des* -, fr, Allerheiligen, 1 No.
- SAIRE, z. Sarius.
- SAKSEN, 1, z. Georgius v. -; 2, z. Herman

S

- SAARBRÜCKEN, z. Simon v. -.
- SAARWERDEN, z. Fredericus III, gf v. -, bs K.

- v. -; 3, z. Albrecht v. - Teschen; 4, z. Willem III v. -, ht Lxbg; 5, z. Anna v. - Meissen.
- SALAX LUNAE DIES, ma vóór Aswoensdag.
- SALAZAR, Joannes VIII, de -, bs A (1509).
- SALIGNAC, z. Fénélon.
- SALINS, heerlijkheid v. -, z. Lodewijk II, gf VI.
- SALLE, 1, Franciscus III de Baglion de la -, bs A (1725-52); 2, Franciscus de Caillebot de la -, bs D (1690-1705).
- SALM, 1, Franciscus Ernestus v. - Reifferscheid, bs D (1731-70); 2, Guilielmus Florentius v. - Salm, bs D (1776-1810).
- SALMAN, bel, ? e., 21 Jn (L, Villers, n. Dupont).
- SALOME, z. Maria-Salome.
- SALTASSE, la -, fr, 8 Se, z. Sanctificatio en Nativitas.
- SALTUS LUNAE, p. 35, 36, 37.
- SALUS POPULI, *dominica* - -, 20^e zo na Pinksteren; - - *feria*, do vóór 2^e zo vóór Pasen.
- SALUTATIO MARIAE, 1, z. Expectatio Mariae; 2, Ev. v. vr v. Quateremper v. Winter.
- SALVATOR, *Saint-Sauveur*, *Sint-Salvator*, -dag, 1^e zo na Pinksteren; *Salvatoris dies*, *Salvatoris vultus*, *Vultus sanctus*, 16 Au; *Dedicatio basilicae Salvatoris* te Rome, 9 No (Ro*).
- SALVIUS, *Salve*, *Sauve*, *Sauflieu*, 1, er, ? e., 28 Oc (Te); 2, (*Sauge*), bs v. Angoulême en m, 8^e e., (met Superius), 26 Jn (Ka, Valenciennes, Ro); 3, bs v. Amiens en m, c. 613, 11 Ja (U, Ro).
- SAMARITANA, vr na 3^e zo v. Vasten; *dominica de* -, 2^e zo v. Vasten.
- SAMARITANUS, Ev. v. 14^e zo na Pinksteren.
- SAMEDI, *grand* -, fr, Paasza.
- SAMOA EILANDEN, p. 22.
- SAMPSON, z. Sanso.
- SAMSTAG, du, zaterdag, p. 25.
- SANCERRE, z. Theobaldus de -, bs D.
- SANCHO I, kn v. Portugal, z. Johanna v. Constantinopel, gf VI.
- SANCTA DIES, 1, Pasen; 2, zondag.
- SANCTI, - *dies*, Vasten; - *Omnes*, 1 No (N*, Ro*), z. Allerheiligen; *omnes - Ordinis*, 5 Ma (Aug.), 9 No (O.P.), 13 No (O.S.B., O.Pr., O.E.A.), 14 No (O. Ca.), 27 No (O.Ci.), 29 No (O. Fr.).
- SANCTIFICATE IEIUNIUM DOMINI, Intr. v. vr na 1^e zo na Pasen.
- SANCTIFICATIO JOHANNIS BAPTISTE, 24 Se; - *MARIAE*, 8 Se (Ro), 8 De (O. Pr.), z. Nativitas.
- SANCTINUS, bs, ? e., 7 Ja (A, Senlis).
- SANCTIS, *officia de* -, p. 32.
- SANCTORALE, p. 32, 33.
- SANDOU, z. Sindulphus.
- SANGUESSA, Franciscus Ludovicus -, ap-vic, bs HB (1727-31), bs Rm (1721-41).
- SANGUIS DOMINI, Witte do; *Sanguis Christi*, *festum Sanguinis Domini*, 1, z. Sacramentum; 2, feestdag v. miraculeus Bloed, verschillend naar plaats; 3, z. Bloeddag; 4, z. Reportatio Sanguinis Christi.
- SANLUCAR DE BARRAMEDA, p. 21.
- SANS-CULOTTIDES, p. 49.
- SANSE, z. Sidonius.
- SANSO, *Sanson*, *Sampson*, bs v. Dol, 564, 28 Jl (Te, U, Ro) ÷ -, bs Re (1140-61).
- SANTGANGEN, *Santgangendag*, *Zantgangen-dag*, *Santgilgen*, 10 Oc (Deventer, Kampen en omgeving), Bedevaartdag naar S. Victorskerk te Xanten (Ned. Spectat., 1897, 81 en 96).
- SAPIENTIA, z. Sophia en O.
- SAQUETI (Sacheti), z. Raymundus -, bs Te.
- SARCOPHAGA FESTA, di vóór Aswoensdag.
- SARIUS, *Saire*, bel, ? e., 23 No (Ka, Cateau-Cambrésis).
- SARRAZIN, Joannes I, -, bs Ka (1596-98).
- SART-BOMAL, z. Velde.
- SATURNI, *dies* -, zaterdag, p. 25.
- SATURNINA, vg en m, ? e., 4 Jn (A, Ro).
- SATURNINUS, *Sernin*, *Sorlin*, *Savournin*, *Satornis*, *Atournis*, 1, m, c. 306, z. Chrysanthus; 2, m, 303, 30 Oc (Tr); 3, m (met Thyrsus en Victor), 3^e e., 31 Ja (Ka, Ro).
- SATURNUS, p. 24.
- SAUFLIEU, z. Salvius.
- SAUGE, z. Salvius 2.
- SAUMATROT, fr, Juni, p. 29.
- SAUVE, z. Salvius.
- SAUVEUR, *Saint* -, z. Salvator.

- SAVOIE, *Savoioe, Savoye*, 1, Emmanuel Filibert v. -, gv-gen, hs Hbg (1555-59); 2, Eugeen v. - en Piemont, gv-gen, hs Hbg (1716-24); 3, z. Margareta v. Oostentrijk, htin v. -; 4, z. Thomas v. -; 5, z. Lodewijk II, gf v. - Vaud; 6, z. Guilielmus v. -, bs L.
- SAVONA, z. Grana.
- SAVOURNIN, z. Saturninus.
- SAYN, z. Bruno IV, v. -, bs K; z. Johanna v. - Wittgenstein.
- SCALIGER, Joseph, p. 2.
- SCHADEBURG, *Schabertag*, z. Luxemburg.
- SCHAGEN (N-H), Njst, bew. 1562 (F.106).
- SCHALTJAER, *scaudeljaer*, schrikkeljaar.
- SCHARIES, z. Ansharius.
- SCHAUENBURG, z. Holstein -.
- SCHIEDING DER APOSTELEN, z. Divisio.
- SCELLENDORF, z. Franckenberg.
- SCHENCK, Fredericus - v. Toutenburg, bs U (1560-80).
- SCHPEPPINGSER, p. 65.
- SCHERPENISSE (Z), vm. Pst vóór 1569; Njst, bew. 1570-1574 (F.117).
- SCHIEDAM (Z-H), Njst, vm. 1332, bew. 1439 (F.89).
- SCHIELAND (Z-H), Njst, vm. 1415-1422 (F.89); z. ook Delfland.
- SCHOBERTAG, *Schobermesse*, z. Luxemburg.
- SCHÖNNONETAG, *schöner Noniag*, du, O.H. Hemelvaart.
- SCHOOFSONNTAG, du, 6° zo vóór Pasen.
- SCHOONBROODT, J., p. 30, 69.
- SCHOONHOVEN (Z-H), Njst, bew. 1561-1568 (F.91).
- SCHORTTELWOENSDAG, *Schorteklokwoensdag, Schorselwoensdag, Scottenwoensdag, Succinctio campanarum*, wo vóór Pasen.
- SCHOUDELJAER, *schoutjaer*, schrikkeljaar.
- SCHOTLAND, aartsbs en bs, p. 92; jaartijl, p. 52; koningen v. -, p. 92. Z. ook Engeland.
- SCHOUTEET, A., p. 48.
- SCHRAM, R., p. 84.
- SCHRIFT, als dateringsmiddel, p. 90.
- SCHRIJVEN, jaartijl; *naer gemeen* -, naar gemene jaartijl, p. 74; HT, V, 67.
- SCHRIKKELDAG, p. 32, 35, 37, 40, 45, 47.
- SCHRIKKELJAAR, 1, schrikkeljaar, p. 32, 37, 38, 39; 2, schrikkeljaar, p. 32.
- SCHRIKKELMAAND, Februari, p. 28, 35.
- SCHUBBEEK (Bb), Kst, bew. 1461 (RBPH, II, 511).
- SCHUDEKORFDAG, *S. Martijn schuddekorf*, 4 JI, z. Martinus.
- SCHUMACHER, K.H., p. 26.
- SCHURTAG, du, Aswoensdag.
- SCHUTTELDACH, du, 7° zo vóór Pasen (Aken).
- SCHWARZBURG, z. Gunther v. -.
- SCHWEIDNITZ, z. Anna v. -; z. Silezië -.
- SCOLASTICA, *Escolasse*, vg, c. 543, 10 Fe (Bs, U, Ro).
- SCOTTENWOENSDAG, z. Schortelwoensdag.
- SCRUPULUM, deel v. uur.
- SCRUTINIUM, *scrutinii dies*, onderzoek v. de catechumenen in de oude Kerk, op ma, wo en za v. 3° week v. Vasten, of op wo, do, vr, of za v. 4° week v. Vasten; *magni sancti scrutinii feria of dies*, wo na 4° zo v. Vasten.
- SEBALDUS, bs v. Tr, c. 600, 26 No (Tr).
- SEBASTIANUS, *Bastiaansdag*, 1, met Fabianus, z. Fabianus; 2, *translatio* in 826, 9 De (Soissons).
- SECONDEN, p. 22.
- SECUNDA, z. Rufina.
- SECUNDA NATIVITAS, 6 Ja.
- SECUNDINUS, *Secundus*, m, ? e., 15 No (U, Ro).
- SECUNDUS, 1, m, ? e., 21 Me (U, Ro); 2, z. Secundinus.
- SEDERUNT PRINCIPES, *Graduale* v. 26 De.
- SEDES, - *clavium*, p. 41; - *concurrentium*, - *epactarum*, p. 36.
- SEECK, O., p. 63.
- SEGUNDINUS, z. Largus.
- SEINE, z. Sequanus.
- SEIZOEN, p. 23.
- SELEUCIEDEN, jaartelling, p. 65.
- SELEUCUS, p. 65.
- SELLE, *sille, sulle, zille, zulle, selmaand*, Februari, p. 28.
- SELTAG, *selentag*, du, 2 No; z. Allerzielen.
- SEMAINE, z. week; *peineuse* -, fr, Goede week; - *peineuse de Noël*, fr, week vóór Kerstdag.
- SEMIONDRA, z. halfonderen.
- SEMOOR, *Symoor*, z. Maurus.

- SENLIS (Fkr), kalender v. -, p. 38.
- SENNEN, z. Abdo.
- SENONCOURT, Robertus III, v. -, bs Re (1509-32).
- SEPTEM, - *dormientes*, z. Dormientes; - *gaudia Mariae*, 23 Se; - *dolorum* of *spasmi Mariae*, z. Compassio Mariae.
- SEPTEMBER, p. 28, 29; 1 -stijl, p. 59; 21 -stijl, p. 67.
- SEPTEMBRESCHE, N.D. -, fr, 8 Se, z. Nativitas Mariae.
- SEPTEMEDICIM MARTYRES, z. Martyres.
- SEPTIDI, p. 49.
- SEPTIMANA, week, p. 24, z. ook hebdomada; *concurrentes septimanae*, p. 39.
- SEPTUAGESIMA, 9^e zo vóór Pasen, p. 33, 41, 42; - *ultima*, 21 Fe.
- SEPTUAGINTA, - *duorum Christi discipulorum festum*, meestal 4 Ja, soms 15 Jl; - *novem martyres*, z. Martyres.
- SEQUANUS, *Sigo, Signus, Seine*, bel, c. 580, 19 Se (A, Ro).
- SERAPION, 1, m, 249, 14 No (Tr, Ro); 2, bs en bel, 199, 30 Oc (Amiens, Ro).
- T'SERCLAES, z. Joannes IV, -, bs Ka.
- SERDRE, z. Cyricus.
- SERGIVS, z. Bacchus ÷ 1, - I, ps (687-701); 2, - II, ps (844-47); 3, - III, ps (904-11), zijn jaartelling, p. 61; 4, - *ps (897-98); 5, - IV, ps (1009-12).
- SERNIN, z. Saturninus.
- SERRA, z. Petrus de -, bs A.
- SERVATIUS, *Aravatus, Servaas, Cervasesdag*, bs v. Tongeren, c. 385, 13 Me (L*, Ka, K, M*, Re, Tr, U*, Ro); *translatio*, 7 Jn (L, U) ÷ -, bs L (343 - c. 385), z. hl.
- SESQUIANNUS, anderhalf jaar.
- SEULPHUS, bs Re (922-25).
- SÈVE, Guido de - de Rochechouart, bs A (1670-1724).
- SEVERA, vg en m, c. 660, 20 Jl (Tr, Ro).
- SEVERINUS, 1, bs v. K, 397, 23 Oc (D*, K*, A, Ka, L, M, Re, Te, U, Tr, Bg, Ro); 2, bs v. Tr, 7^e e., 21 De (Tr, Ro); 3, bs v. Norica, 482, 8 Ja (U, Ro); 4, z. Severus; 5, z. Coronati Quatuor ÷ 1, -, bs K (397), z. hl 1; 2, -, ps (638-40).
- SEVERUS, *Severinus*, 1, bs v. Ravenna, c. 390, 22 Oc (K, M, Tr, U), *obitus*, 1 Fe (U, Ro); 2, bel, 6^e e., 15 Fe (Tr, Ro); 3, bel en bs v. Tr, c. 455, 15 Oc (Tr, Ro), *translatio*, 18 No (L, Tr); 4, m (met Severinus), c. 300, 2 De (U; met andere, Ro); 5, bs v. Tr, ? e., 24 Oc (Tr); 6, z. Coronati quatuor ÷ -, bs Re (4e e.).
- SEVOLDUS, bel, ? e., 17 Se (Amiens, Abbeville); (*translatio* ?), 2 No (Abbeville).
- SEXAGESIMA, 8e zo vóór Pasen; - *media*, 4e zo vóór Pasen.
- SEXT, *sextide, sexta*, p. 14, 16, 17.
- SEXTIDI, p. 49.
- SEXTILE, *année* -, p. 49.
- SEXTILIS, Augustus, p. 26, 29, 46.
- SHERIDAN, P., p. 6, 18, 82.
- SJETLAND EILANDEN, kalender, p. 47. Z. ook Engeland.
- SIARDUS, a v. Mariengaarde O.Pr., 1231, 13 No (U, Mariengaarde).
- SIBYLLA, 1, -, vr. v. Godfried, gf Nm; 2, -, vr. v. Diederik v. de Elzas, gf VI.
- SICHEM (Bb), Kst, bew. 1456 (RBPH, II, 511); heerlijkheid Vorst, Kst, bew. 1575 (ib. 512).
- SICLIË, dagtelling, p. 75.
- SICKEL, Th., p. 35.
- SICUT OCULI SERVORUM, Intr. v. ma na 1^e zo v. Vasten.
- SIDERISCH, - jaar, p. 23; - maand, p. 25.
- SIDONIUS, *Sanse, Saens, Sidoine*, a, 689, 14 No (Rouen).
- SIDRONIUS, *Cydroine*, m, c. 270, 3 Jl (D, Mesen, n. Giry), 11 Jl (D, Mesen, n. Grotefend; Bourgondië, n. Giry; Ro).
- SIEGFRIED, 1, - I, gf Lxbg (963-85), z. ook Arnulf, gf H-Z; 2, - II, Kunuz, gf Lxbg (987-97); 3, z. Sifridus.
- SIENA (It), indictie, p. 64.
- SIERCK, z. Joannes II v. -, bs U; z. Fredericus II v. -, bs U.
- SIERSTORPF, z. Francken.
- SIFRIDUS v. WESTERBURG, bs K (1275-97).
- SIGEBERT, *Sigisbertus*, kn v. Austrasië, 656, 1 Fe (L, Gemboers) ÷ 1, - I, kn v. Austrasië, Merov (562-75); 2, - II, kn v. Austrasië, Merov (613); 3, - III, kn v. Austrasië, Merov (639-56), z. hl.
- SIGEHARD, gf Hg (908-20).
- SIGERGH, z. Strickland.
- SIGEWINUS, bs K (1078-89).

- SIGILINDA, vg, ? e., 30 Au (K).
- SIGNALDUS, z. Sinaldus.
- SIGISBERTUS, z. Sigebert.
- SIGISMUND, 1, -, du kz (1410-37), ht Lxbg (1419-37), z. Albrecht II v. Oostenrijk, ht Lxbg, en Jan van Beieren, gf H-Z, p. 62; 2, - v. Oostenrijk-Tirol, z. Karel de Stoute, ht Bgd.
- SIGNUS, *Sigo*, z. Sequanus.
- SIGOLINUS, a v. Stavelot, ? e., 28 Oc (L, Stavelot).
- SI INIQUITATES, Intr. v. 23^e zo na Pinksteren.
- SILEZIË, 1, z. Beatrix v. - Glogau; 2, z. Hendrik II, gf v. - Schweidnitz; 3, z. Lodewijk I, ht v. - .
- SILLE, *Sillemaand*, z. Selle.
- SILVERIUS, ps en m, 537, 20 Jn (Ro) ÷ -, ps (536-37), z. hl.
- SILVESTER, ps en bel, 335, 31 De (N, Ro) ÷ 1, - II, ps (990-1003); 2, - III, *ps (1045-46); 3, - IV, *ps (1105-11).
- SILVINUS, bs, 718, 15 Fe (A, Te), 17 Fe (Ro).
- SIMEON, 1, bs v. Jerusalem en m, 107, 18 Fe (K, M, Tr, U, Ro); 2, bs v. Se-leucia, c. 344, 21 Ap (U, Ro); 3, bel, 1035, 1 Jn (Tr, Re, Ro); z. obviatio.
- SIMOER, z. Maurus.
- SIMON, ap (met Judas), 1^e e., 28 Oc (N*, Ro*), ÷ 1, - v. Vermandois, bs D (1123-48); 2, - v. Limburg, bs L (1193-95); 3, - Cramaud, bs Re (1409-13); 4, - Bartel, bs Te (1386-91); 5, - v. Dammartin, z. Otto II, ht Ge; 6, - v. Montfort, z. Willem Clito, gf VI; 7, - v. Saarbrücken, z. Hendrik III, gf Lbg.
- SIMONS, z. Symons.
- SIMPLICIUS, 1, z. Beatrix; 2, ps en bel, 483, 2 Ma (U, Ro); 3, (*Simplidis*), bs v. Vienne, ? e., 11 Fe (Tr); 4, z. Claudius; 5, z. Potentius ÷ -, ps (468-83), z. hl. 2.
- SINALDUS, *Signaldus*, bel, ? e., 21 Ja (Tr).
- SINDULPHUS, *Sandou*, bel, c. 600, 20 Oc (Re, Ro).
- SINKSEN, z. Pinksteren.
- SINNICIUS, bs v. Re, c. 300, z. Sixtus 3 ÷ - bs Re (4^e e.), z. hl.
- SINSTAG, du, dinsdag.
- SINT-AMAND (Fkr, vroeger gfs VI), abdij: *dedicatio ecclesiae*, 26 Oc.
- SINT-BERTIJN, abt v. -, p. 58, 92, 93; *dedicatio ecclesiae*, 1 Me; z. ook Sint-Omaars.
- SINTERKLAAS, z. Nicolaus.
- SINTERMEIS, z. Remigius.
- SINT-JORIS-WINGENE (Bb), Pst, bew. 1549 (RBPH, II, 511).
- SINT-MAARTENSDIJK (Z), Njst, bew. 1565-1573 (F.117).
- SINT-OMAARS, *Saint-Omer* (Fkr, vroeger gfs VI en Artesië), p. 12. *Dedicatio ecclesiae S. Audomari*, zo na 6 Jl. Kalender v. 1518, bij WEALE, *Anal. lit.*, 289-295. Lijst der bisschoppen, z. tabel VI. Z. ook Sint-Bertijn.
- SINT-POL, 1, z. Hugo II v. -; 2, z. Johanna v. -; 3, z. Filips v. -, ht Bb.
- SINTREMEYSDACH, 1 Oc; z. Remigius.
- SINXEN, *Sinksen*, z. Pinksteren.
- SIRICIUS, ps (384-99), zijn jaartelling, p. 61.
- SIRUS, *Cirus*, bs v. Pavia, 1^e e., zijn *translatio*, 17 Me (U).
- SISIMNIUS, ps (708).
- SITIENTES VENITE AD AQUAS, Intr. v. za na 4^e zo v. Vasten.
- SIX (Sixtus), Joannes -, bs St-Om (1580-86).
- SIXTUS, *Xystus*, 1, m (met Agapitus en Felicissimus), 258, z. Agapitus; 2, ps en m, 127, 6 Ap (Bergen, Ro); 3, bs v. Re en bel (met Sinnicius), c. 300, 1 Se (Re, Ro) ÷ 1, -, bs Re (ca. 300), z. hl 3; 2, - III, ps (432-40); 3, - IV, ps (1471-84); 4, - V, ps (1585-90).
- SKANDINAVIË, jaartijl, p. 53; z. verder: J. Fr. SCHROETER, *Haandbog i Kronologi*. Oslo, 1923-1926, 2 dln.
- SLACHTMAAND, *slagmaand*, 1, November, p. 28; 2, ook December.
- SLAGUURWERK, p. 18.
- SLAVISCHЕ VOLKEREN, gezagvoerders, p. 9.
- SLEUTELGETAL, *clavis terminorum*, p. 41.
- SLUIS, zeeslag te -, p. 13.
- SLUYTERS, H., p. 3.
- SMARAGDUS, m, 4^e e., z. Largus.
- SMEERMAAND, 1, November, p. 28; 2, soms October of December.
- SMET, Joannes Baptista de -, bs Ie (1718-32), bs Gt (1730-41).
- SNEEK (Fr), Njst, bew. 1491-1552 (F.107).

- SNEBUW, *O.L.V. ter* -, 5 Au, z. Nives.
- SOEST (U), Njst, bew. 1560 (F.76).
- SOLACIUS, bs K (614).
- SOLARES, *regulares* -, p. 40.
- SOLARIS ANNUS, zonnejaar.
- SOLEMPNITAS, *Quatuor maiores solempnitates*, „videlicet Natalis Domini, Resurrectionis Domini, Pentecostes et Omnium Sanctorum" (Brussel 1204; AHEB, IV, 35); z. ook Natales; *S - solempnitatum*, Pasen.
- SOLIS, - *dies*, zondag, p. 25; *regulares* -, p. 40.
- SOLMS, Amalia v. - Braunfels, vr. v. Frederik-Hendrik, stdh H-Z.
- SOLSTICIUM, zonnewende, p. 24.
- SOMERTRAS, *somestras*, fr, Juni, p. 29.
- SONE, (lees: none?), begin v. namiddag: „up die sone, tusschen noene ende vesperijt" (1315; Arch. Kortr. OLV.).
- SONNATIUS, bs v. Re, c. 627, 20 Oc (Re) ÷ -, bs Re (613-627), z. hl.
- SONNIUS (de Campo, V. de Velde), Franciscus -, bs HB (1561-70), bs Aw (1568-76).
- SONNTAG IN DEN DORENDAGEN, du, 7° zo vóór Pasen.
- SOPHIA, *Sapientia*, 1, vg en m, ? e., 15 Me K, U), 30 Se (Ro); 2, wed en m, c. 137, z. Caritas ÷ 1, -, vr. v. Reinoud II, gf Ge; 2, - v. Rheineck, vr. v. Diederik VI, gf H-Z; 3, - vr. v. Hendrik III, ht Lbg; 4, - vr. v. Hendrik II, ht Bb; 5, - Hedwig v. Brunswijk-Wolfenbüttel, vr. v. Ernest Casimir, stdh Fr.
- SORELLA (*Suyreau*), z. Maria -.
- SORLIN, z. Saturninus.
- SORORES MARIAE, 1° e., 25 Me (D*).
- SOSIGENES, p. 45.
- SOTER, *Sotheris*, 1, (*Suarde, Zuarda, Zuwarda, Sura, Sure*), vg en m, 304, 10 Fe (N min A en M, Dordrecht*, Ro), z. Ireneus; 2, ps en bel, 177, z. Gaius.
- SOUBURG (Z), heren v. -, Pst, bew. 1287 (F.110).
- SOUCIN, z. Celsinius.
- SOUX, z. Celsus.
- SPAANSE AERA of jaartelling, p. 51, 53, 67, 79.
- SPANBROEK (N-H), Njst, bew. 1556-1572 (F.106).
- SPANJAARDEN en datumgrens, p. 22.
- SPANJE, uurtelling, p. 20; gregoriaanse kalender, p. 47; jaartijl, p. 51, 52, 53; jaartelling, z. Spaanse aera. Z. ook J. AGUSTI, P. VOLTES en J. VIVES, *Manual de cronologia espanola y universal*. Madrid, 1952. Z. eveneens Iberisch schiereiland, Navarra, Barcelona.
- SPASMI, *Septem - Mariae*, z. Compassio Mariae.
- SPEISPFINZTAG, du, Witte do.
- SPEKMAAND, December.
- SPELMAAND, *Speltmaand, Speelmaand*, September, p. 28.
- SPES, vg en m, c. 137, z. Caritas.
- SPEUSIPPUS, z. Gemini.
- SPINA CORONAE DOMINI, z. Corona.
- SPIRITUS, *Sanctus* -, *Sancti - festum*, Pinksteren; - *Domini replevit*, 1, Pinksteren; 2, do en zo na Pinksteren.
- SPONHEIM, z. Hugo v. -, bs K.
- SPOORTIJD, in Nederland, p. 21.
- SPOORVERKEER, p. 20.
- SPORKEL, *Sporkille, Sporkelmaand, Sprokkel, Sprokkelmaand*, Februari, p. 28.
- STAARTSTER, p. 7, 9.
- STADSKLOK, p. 16.
- STAFFORD, z. Ralph, gf v. -.
- STAINVILLE, z. Choiseul.
- STALINS, Jacobus -, vic-gen, bs Rm (1650-51).
- STANTE, *mense* -, p. 30.
- STAPINUS, *Agapitus, Stan*, bs v. Carcassonne, ? e., 6 Au (L, Anhee bij Dinant).
- STARHEMBERG, Georges Adam, prins v. -, gev-min en gv-gen, hs Hbg (1770-83).
- STATEN-GENERAAL, gregoriaanse kalender, p. 48.
- STATIO, p. 14.
- STATUIT, Intr. v. 1, 22 Fe; 2, 6 De.
- STEENHOVEN, Cornelius -, ap-vic, bs U (1723-25).
- STEENWIJK (Ov), Njst, bew. 1561-1567 (F.77).
- STELLAE FESTUM, 6 Ja; z. Epiphania en Koningen.
- STEPHANSDAG, - *zu Ostern*, du, ma na Pasen; - *zu Pfingsten*, du, ma na Pinksteren.

- STEPHANUS, *Stefaan, Steven, Stevin*, fr. *Estève, Etienne*, 1, protomartyr, 33, 26 De (N*, R*); *octaaf*, 2 Ja (N, Ro); *inventio*, z. Abibo; 2, ps en m, 257, 2 Au (N, Ro) ÷ 1, -, bs D (1192-1203); 2, - de Suzy, bs D (1300); 3, -, bs K (7e e.); 4, - bs Ka (911-34); 5, -, bs L (904-20); 6, -, bs Te (909-28); 7, - v. Blois, kn Eng (1135-54); 8, - (II), ps (752); 9, - II (III), ps (752-57); 10, - III (IV), ps (768-72); 11, - IV (V), ps (816-17); 12, - V (VI), ps (885-91); 13, - VI (VII), ps (896-97); 14, - VII (VIII), ps (929-31); 15, - VIII (IX), ps (939-42); 16, - IX (X), ps (1057-58).
- STEPLEA, *Triumphus de* -, in 1213, 13 Oc (L); z. Lambertus.
- STERFTDACH, te lezen in plaats v. Scerstdag (RBAB, VII, 36).
- STERREDAG, p. 10.
- STERREJAAR, p. 23.
- STERRENKUNDE, p. 1, 18.
- STEVEN, *Stevin*, z. Stephanus.
- STEVENS, Cornelius -, vic-gen, bs Nm (1798-99).
- STEYAERT, Martinus -, ap-vic, bs HB (1691-1701).
- STIERMARKEN (Oostenrijk), uurtelling, p. 18.
- STIJL, z. Stilus.
- STIJLEIGENAARDIGHEDEN, als dateringsmiddel, p. 90.
- STIL, *stiel, stille*, lat. *stillā*, termijn v. 7 jaeren: „dry stille ende ieder stille ad seven jaeren, maeckende t'saemen 21 jaeren” (1678, L. CRAHAY, *Cout. du Comté de Looz*, I, 397); „Spatium trium stillarum... quarum quaelibet est septem annorum” (1701, *Ibid.*, 598).
- STILLE, - *Oceaan*, datumgrens, p. 21; - *week*, Goede week.
- STILUS, *stijl*, 1, jaerstijl, p. 43, 51, 74; 2, kalender, p. 48; *novus* of *nieuwe* -, p. 48, 76, 84; *vetus* - of *oude* -, p. 84; - *communis*, p. 52, 53; z. ook op naam v. landen en steden.
- STOFFELS, z. Christophori.
- STRAUBING, z. Albrecht v. Beieren -.
- STRENAE, *Strenarum dies*, fr. *Etrennes*, 1 Ja; *dominica post Strenas*, zo na 1 Ja.
- STREYEN, z. Strijen.
- STRICKLAND, Thomas Joannes Franciscus de - de Sigergh, bs Nm (1725-40).
- STRIJEN (Streyen), Joannes v. -, bs Middelburg (1575-94).
- STRUBBE, E.I., p. 13, 32, 48, 51, 84.
- STUART, 1, z. Anna I, -; 2, z. Maria-Henrietta -; 3, z. Mary II, -; 4, huis -, z. kn Eng (1603).
- STULTORUM FESTUM, 1 Ja (Fkr), z. Calendae.
- SUARDE, z. Soter.
- SUBDIACONORUM FESTUM, 1 of 2 Ja.
- SUBNOTATA, *littera* -, p. 35.
- SUBRAN, z. Cyprianus.
- SUBTRACTIO ROMANA, p. 49.
- SUCCINCTIO CAMPANARUM, z. Schortelwoensdag.
- SUEDERUS, *Zweder, Souèdre*, bs v. M, 1011, 19 No (M) ÷ 1, - v. Uterloe, bs U (1371); 2, - v. Culemborg, bs U (1425-33).
- SUFFLAY, M. von -, p. 30.
- SUITBERTUS, *Suibertus, Swidbertus*, bs en apostel v. Friesland, 713, 1 Ma (K, U, Ro), *translatio*, 6 Jl (K) ÷ -, bs U (692), z. hl.
- SULLE, z. Selle.
- SULPICIUS, *Supplicius*, 1, bs v. Bourges, 644, 17 Ja (Ka, Ro), 18 Ja (L); 2, bs v. Maastricht, c. 465, 18 Ja (L, n. Grotefend), 2 Fe (L, n. Dupont).
- SULZBACH, z. Berengarius v. -.
- SUNNOVEUS, bs K (c. 620).
- SUPERIUS, m, 8^e e., z. Salvius.
- SUPERNOTATA, *littera* -, p. 35.
- SUPPLICIUS, z. Sulpicius.
- SUPPLINBURG, z. Lotharius v. -.
- SUPREMA, avond, p. 13, 14.
- SURA, *Sure*, z. Soter.
- SURDUS ET MUTUS, Ev. v. 13^e zo na Pinksteren.
- SURREXIT PASTOR BONUS, Ev. v. 2^e zo na Pasen.
- SUSANNA, 1, vg en m, c. 293, 11 Au (Ro), 12 Au (St-Om); 2, vg (met Victor), ? e., 9 Fe (Re) ÷ - of Rosala, vr. v. Arnulf II, gf VI.
- SUSCEPIMUS DEUS, Intr. v. 9^e zo na Pinksteren.
- SUSCEPTIO, verjaardag v. aankomst v. reliek, z. naam v. heilige; - *S. Crucis*, z. Crucis.

SUSCIPE DOMINE, FIDELIUM PRECES, *Secreta* v. 5° zo na Pasen.
 SUSTEREN, Henricus Josephus v. -, bs Bg (1714-42).
 SUYREAU, z. Maria Sorella of -.
 SUZE, Armandus-Anna-Tristan de la Beaume de -, bs St-Om (1677-84).
 SUZY, z. Stephanus de -, bs D.
 SVEN (of Swegn) FORKBEARD, kn Eng (1013-14).
 SWIDBERTUS, z. Suitbertus.
 SYLEA, ap, ? e., 13 JI (Te).
 SYMMACHUS, ps (498-514).
 SYMONS (Simons), Petrus -, bs Ie (1584-1605).
 SYMOOR, z. Maurus.
 SYMPHORIANS, 1, m (met Timotheus), 179, 21 Au (K), 22 Au (Re*, N min A, Ro), 27 JI (A); 2, z. Claudius.
 SYMPHOROSA, m, c. 120, 18 JI (Tr, Ro).
 SYNODISCHE MAAND, p. 25.
 SYRICUS, z. Cyricus.
 SYRIË, jaartelling, p. 65.

T

TABARI, z. Joannes IV, -, bs Te.
 TABELLA of TABULA PASCHALIS, p. 55.
 TAMPERTAG, du, quatertemperdag.
 TARACONA, z. Monterey.
 TASSIS, Rogerius de -, vic-gen, bs Aw (1576-79).
 TAURINUS, m, c. 127, z. Herculianus.
 TAYE, Carolus Franciscus - v. Wemmel, vic-gen, bs Aw (1706).
 TECHNIK DER TIJDREKENING, p. 4.
 TECHNISCHE CHRONOLOGIE, p. 1, 2.
 TECHNISCH-CHRONOLOGISCH ONDERZOEK, p. 78, 90, 91.
 TECLA, *Thecla*, vg en m, 1° e., 23 Se (A, D, Ka, K, M, Te, Tr, U, Ro).
 TEDWINUS, z. Theoduinus.
 TEGENSpraak IN DATERING, p. 81.
 TEMPORALE, p. 32, 33.
 TEMPORALIS, *hora* -, p. 14.
 TEMPORE, *officia de* -, p. 32.
 TEMPORATS, fr, z. Natales.

TEMPTAVIT DOMINUS, za vóór Pinksteren.
 TENEBRAE, *Tenebrarum dies*, Duistermetten, du, *Pumpermette*, *Rumpelmette*, wo, do en vr vóór Pasen.
 TENTATIO MARIAE, (in plaats v. Visitatio ?), 2 JI.
 TEODOINUS, z. Theoduinus.
 TERENBURG, *Terwaan*, *Thérouanne* (Fkr, vroeger gfs Vlaanderen, naderhand Artesië), *dedicatio ecclesiae S. Mariae*, 15 Oc. Lijst der bisschoppen, z. tabel VI.
 TERENTIUS, bs v. Metz, c. 440, 29 Oc (Tr).
 TERGEMINI, z. Gemini.
 TERLINDEN, Ch., p. 52.
 TERMINORUM, *clavis* -, p. 41, 55; *regulares* -, p. 41.
 TERMINUS PASCHALIS of PASCHAE, p. 36, 37, 38, 42, 55; Lijst v. de -, z. tabel I; - *ultimus*, 18 Ap.
 TERTIA, onderdeel v. seconde, p. 22; - *hora*, terts, tercië, p. 16, 17.
 TERRA NOVA (Nieuwland), Nicolaus de -, bs Haarlem (1560-80).
 TERWAAN, z. Terenburg.
 TESSIER, G., p. 52.
 TETDO, bs Ka (972-79).
 TÉZART, z. Ludovicus I, -, bs Re.
 THABOR, z. Patefactio Domini.
 THARACUS, *Tracus*, m (met Probus en Andronicus), 303, 11 Oc (Tr).
 THEBEI MARTYRES, 286, 22 Se (K), *commemoratio*, 24 No (K).
 THECLA, z. Tecla.
 THEOBALDUS, *Thibaldus*, *Thieboldus*, er, 1066, 1 JI (Tr, Ro) ÷ 1, - de Sancerre, bs D (1333-34); 2, - v. Bar, bs L (1303-12); 3, - de Pertico, bs Re (1202-04); 4, - gf Lbg (1041-72); 5, - v. Bar, echtg. v. Ermesinde, gf Lxbg; 6, z. Thibaut.
 THEODARDUS, m en bs v. L, 669, 10 Se (L, Ro) ÷ 1, -, bs L (669), z. hl; 2, - bs U (784-91).
 THEODERICUS, *Theodoricus*, *Deodericus*, *Die-derek*, *Dirk*, *Didier*, *Thierry*, voor de wereldlijke gezagdragers, z. Diederik, 1, bs v. Ka-A, 863, 5 Au (Ka); 2, a en stichter v. abdij Mont-d'Or (St-Thierry), 533, 1 JI (Re, Ro) ÷ 1, - I, v. Hengebach, bs K (1208-16); 2, - II, v. Mörs, bs K (1414-63); 3, -, bs Ka (830-63), z. hl 1; 4, -, v. der Mark, bs L (1389); 5, - v. Hornes of v. Perwez, bs L (1406-08); 6, - I, v. Holland, bs U (1196-97); 7, -

- II, v. Ahr, bs U (1198-1212), p. 73; 8, -, *ps (1100-02); 9, z. Thierricus.
- THEODORA, vg en m, 117, 1 Ap (U); z. ook Didymus.
- THEODORUS, 1, m, 306, 9 No (N, Ro); 2, v. Celles, 1236, 17 Au (L, Hoi); 3, m, z. Theodulus ÷ 1, - I, ps (642-47); 2, - II, ps (897); 3, -, *ps (687).
- THEODOSIA, 1, vg, 8° e., 17 Jl (U); 2, vg en m, 307, 3 Ap (K, L, U), 2 Ap (Ro).
- THEODUINUS, *Theodwinus*, *Teodoinus*, *Tedwinus*, 1, -, bs L (1048-75); 2, -, bs Te (798).
- THEODULPHUS, *Thiou*, 1, a v. Lobbes, 776, 24 Jn (L, Lobbes, Ro); 2, a v. St.-Thierry, c. 588, 1 Me (Re, St.-Thierry, Tr).
- THEODULUS, 1, z. Alexander 1 en Eventius; 2, (*Theodorus*) bel. ? e., 23 Ma (Tr, Ro).
- THEOPHANIA, Epiphania, 6 Ja.
- THEOPHILUS, bs v. Antiochië, 2° e., 13 Oc (U, Ro).
- THEORETISCHE CHRONOLOGIE, p. 3.
- THEOSPITA, m, ? e., 2 No (U).
- THERESIA, ook Beatrix of Mathilde, vr. v. Filips v. de Elzas, gf VI.
- THERMIDOR, p. 49.
- THÉROUANNE, z. Terenburg.
- THEUDEBALD, kn v. Reims, Merov (547-55).
- THEUDEBERT, 1, - I, kn v. Reims, Merov (533-48); 2, - II, kn v. Austrasië, Merov (595-612).
- THEUDERIK, 1, - I, kn v. Reims, Merov (511-34); 2, - II, kn v. Bgd, Merov (595-613); 3, - III, kn v. Neustrië en Bgd, kn v. Frankrijk, Merov (673-90); 4, - IV, kn v. Frankrijk, Merov (721-37); 5, z. Theodericus en Diederik.
- THIBALDUS, z. Theobaldus.
- THIBAUT, 1, - II, ht v. Lorreinen, z. Lodewijk IV, gf Ln; 2, Sebastianus -, vicgen, bs Aw (1699-1700; 1706-11); 3, z. Theobaldus.
- THIEBOLDUS, z. Theobaldus.
- THIENYSIUS, z. Dionysius.
- THIEPHENE, *Thiophanie*, fr, Epiphania.
- THIERBACH, A., p. 42.
- THIERRICUS DE HERICIONE (Hireçon), bs A (1328); z. ook Theodericus.
- THIERRY, z. Theodericus.
- THIOU, z. Theodulphus.
- THOLEN (Z), Kst of Njst, bew. 1487-1494 (F.117).
- THOMAS, *Domaas*, *Maas*, *Domaasdag*, du, *Dammanslag*, 1, apost. (- vóór midwinter, - vóór kerstdag, - *apostolus hiemalis*), 21 De (N*, Ro*); *translatio* (- in Hooimaand), 3 Jl (N, Ro, Bg*); 2, (- na Kerstdag), bs v. Canterbury en m, 1170 (gecan. in 1173), 29 De (N*, Ro); *translatio*, 7 Jl (D, Te); 3, - v. Aquino, bel, 1274 (gecan. 1320), 7 Ma (Ro*, K, U); *translatio*, 28 Ja (O.Pr.), p. 11 ÷ 1, - v. Beaumetz, bs Re (1251-63); 2, - v. Savoie, echtg. v. Johanna v. Constantinopel, gf VI.
- THONISDACH, *Tonisdag*, Antonius, 17 Ja.
- THOREBAIS-SAINT-TROND (Bb), Kst, bew. 1522, 1526 (CRH, 1873, 205).
- THORESENE, vigilia v. Witte do (n. Giry).
- THORN (Lbg, vroeger ht Ge), abdij: Kst of Njst, bew. 1444 (F.125).
- THOROTTE, z. Robertus I, v. -, bs L.
- THURINGEN, 1, z. Hendrik IV, v. -; 2, z. Lodewijk v. -.
- THYRSUS, *Tirsus*, 1, m, 287, 4 Oc (K, Tr); 2, m, z. Saturninus.
- TIBI DIXIT COR MEUM, di na 2° zo v. Vastent.
- TIBURTIUS, 1, m, 286, 11 Au (N, Ro); 2, m (met Valerianus en Maximus), 229, 14 Ap (N, Ro).
- TIEL (Ge), Kst, bew. 1476-1561; Njst sedert 1561 (F.120); *Stilus Tielensis* of *Tylanus* is Kst (F.120).
- TIEN DUIZEND MARTELAREN, z. Decem milia martyres.
- TIENEN, *Tirlemont* (Bb), stad: Kst, bew. 1436, 1566 (WAUTERS, I, LXI; CRH, 1873, 206); meierij: Kst (CRH, 1873, 206).
- TIEPHANE, *Tiphane*, fr, Epiphania, 6 Ja.
- TIERCE, *tierstijt*, *tertia hora*, p. 17.
- TIJD, middelbare -, p. 10; ware -, p. 10.
- TIJDEIGEN, p. 32.
- TIJDREKENKUNDE, p. 1, z. chronologie.
- TIJDSOPGAVE, p. 68; - en datering, p. 68; - tot 8° e., p. 70; - v. 8° tot 12° e., p. 70; - v. 12° tot 16° e., p. 73; - v. 16° e. af, p. 76.
- TIJDSVEREFFENING, p. 10.
- TIJDZONE, p. 21.

- TIJPOETS, z. Tipotius.
- TIL, Albertus v. -, bs Dev (1588-89).
- TILLO, z. Hillonius.
- TILPINUS, *Turpin*, bs Re (748-94).
- TIMON, m, 1° e., 19 Ap (U, Ro).
- TIMOTHEUS, 1, z. Apollinaris; 2, z. Symphorianus; 2, ap en m, 97, 24 Ja (A, K, L, M, Tr, U, Ro), 31 Ma (Parijs).
- TIPOTIUS (Tijpoets), Joannes -, beheerder, bs HB (1577-80).
- TIRSUS, z. Thyrsus.
- TITULUS CEREI PASCHALIS, p. 55.
- TITUS, bs en m, c. 105, 4 Ja (K, Ro).
- TOEGEPASTE CHRONOLOGIE, p. 1, 3, 91.
- TOISY, z. Joannes V, de -, bs D.
- TOKUNT UNSES HEREN, du, Advent.
- TOLEDO, z. Caracena.
- TONGEREN (Lbg; vroeger prinsbd L), volgt stijl v. Luik; *dedicatio ecclesiae*, 9 Me. Lijst der bisschoppen (onder Luik), z. tabel VI.
- TONISDAG, z. Thonisdach.
- TOR DE LAGUNA, z. Mello.
- TORENUUR, p. 20.
- TORHOUT (W-VI), Jaarmarkt, v. 24 of 29 Jn tot 24 JI; „S. Domaesdaghe bin der Thoroudmaerct 1289” (Arch.), is 3 JI.
- TORRE, Jacobus de la -, ap-vic, bs U (1651-61) en bs HB (1657-61).
- TORRENTIUS (Vander Beken), Laevinus -, bs Aw (1586-95) en bs Mch (1593).
- TOSCANA (It), jaartijl, p. 52; z. Bonifatius v. -.
- TOTNANNUS, *Totmannus*, m, 689, z. Kiliannus.
- TOULOUSE (Fkr), jaartijl, p. 52, 58.
- TOURAINNE, z. Jan v. - en Ponthieu.
- TOURVES, z. Valbelle.
- TOUSSAINTS, fr, Allerheiligen, 1 No.
- TOUTENBURG, z. Schenck.
- TOVAR, z. Frias.
- TRABEATIONIS ANNUS, jaar v. incarnatie.
- TRADITIE IN TIJDSOPGAVE, p. 68.
- TRADITIONES, Ev. v. wo na 3° zo v. Vasten.
- TRACUS, z. Tharacus.
- TRAIECTENSIS STILUS, z. Utrecht.
- TRANSFIGURATIO DOMINI, 6 Au, (A*, D, K, Tr, Ro), 5 Au (L), 7 Au (U), 27 JI (Ka), 26 JI (St.-Om, Te); *Dominica de transfiguratione*, 2° zo v. Vasten; z. ook Viderunt.
- TRANSFIXIO MARIAE, z. Compassio Mariae.
- TRANSITE AD ME OMNES, 2 JI.
- TRANSITUS, overlijdensdag v. belijder, z. naam v. heilige.
- TRANSLATIO, 1, verjaardag v. aankomst of overbrenging v. relik, p. 43, z. naam v. heilige; 2, verplaatsing v. feest, p. 33.
- TRANSMARUS, bs D (937-50); z. ook Crasmarus.
- TRAUTTMANSDORFF, Ferdinand, gf (later, prins) v. - Weinsberg, gev-min en gvgen, hs Hbg (1787-89).
- TRAZEGNIES, Albertus de -, bs Nm (1695-96).
- TRECENTI, - *martyres*, z. Mauri; - *et sexaginta martyres*, z. Mauri.
- TREME, *tremedi*, *treeme*, *tresmes*, *treyme*, *treizième*, fr, 6 Ja, p. 85, z. Epiphania.
- TRÉMOILLE, 1, Josephus Emmanuel de la -, bs Ka (1718-20); 2, z. Ludovicus de la -, bs D.
- TRENTE, concilie v. -, p. 46.
- TRÉPASSÉS, *trespacez*, fr, Allerzielen, 2 No.
- TRES, - *pueri*, z. Pueri; - *reges, trium regum dies*, 6 Ja; - *septimanae*, de 3 weken volgend op een groot feestdag (Pasen, Pinksteren, Kerstdag, St. Jansmis, enz.).
- TRESANUS, bel, 6° e., 7 Fe (Re, Avenay, Mareuil).
- TREVERENSIS, *mos of stilus* -, is Bst, z. Trier.
- TREWARDUS, bs Ka (748).
- TRICENARIUM SOLEMNE, 18 Se (O.Ci.); z. Absolutio.
- TRICESIMUS ASSUMPTIONIS MARIAE, 13 Se, z. Assumptio.
- TRIDI, p. 49.
- TRIDUANAЕ, - *litaniae*, de drie dagen vóór O.H. Hemelvaart; z. ook Litaniae en Kruisdagen.
- TRIDUUM, tijdperk v. 3 dagen; - *passionis of - sacrum*, do, vr en za v. Goede week.
- TRIE, z. Guilielmus III v. -, bs Re.
- TRIER (Dts), oudtijds Njst of Kst; Bst v. 13° e. (1307?) tot 1631, p. 53, 54, dan Njst; sedert 16° eeuw soms Njst (G.124; Grotefend, 191); *mos of stilus Treverensis of Trevericus*, is Bst (p. 53, 54; Grotefend, 191). *Dedicatio ecclesiae*, 1 Me; *dedicatio S. Maximini*, 8 JI. Ka-

- lender van 1487, bij WEALE, *Anal. lit.*, 325-333; kalender v. 1480-1547 bij GROTEFEND, *Ztr.*, II, 1, p. 187-191; z. vooral P. MIESGES, *Der Trierer Festkalender*. Bonn, 1915. Gregoriaanse kalender ingevoerd in 1583, overgang van 4 op 15 Oc (v. WIJK, *Gregor. Kal.*, 61).
- TRIEST, Antonius -, bs Bg (1616-22). bs Gt (1620-57).
- TRINITAS, *Triniteit*, Drievuldigheidszoo, *Benedicta sit*, 1^e zo na Pinksteren; *Trinitatis festum*, als vast feest, 22 Me (M); z. A. Bibl. Blg., VIII, 155-156.
- TRISTAN, 1, - du Bois, bs A (1407); 2, z. Jan -.
- TRIUMPHUS, - *Corporis Christi*, z. Sacramentum; - *Lamberti de Steplea*, 1213, 13 Oc (L), z. ook Lambertus.
- TROIS ROIS, z. Rois en Epiphania.
- TROM TROM, p. 32.
- TROPHIMUS, 1, m, ? e., 18 Se (Tr), 19 Se (Ro); 2, m, ? e., 28 No (U).
- TROPISCH JAAR, p. 22, 23.
- TROPPAU, Margareta v. -, z. Lodewijk v. Orléans, ht Lxbg.
- TROUSSEAU, z. Petrus II, -, bs Re.
- TROYES, jaarmarkten te -, z. Champagne.
- TRUCHSESS, z. Waldburg.
- TRUDO, bel, 693, 23 No (Ka, U, Tr, Ro), 24 No (L), 1 Oc (D, Rs); *translatio* (met Eucharius), 11 Au (L).
- TRYPHON, m (met Respicus en Nympha), ? e., 10 No (Ro).
- T'SERCLAES, z. Joannes IV -, bs Ka.
- TUA NOS QUAESUMUS, Intr. v. 17e zo na Pinksteren.
- TUDOR, 1, Edmund -, z. Hendrik VII, kn Eng; 2, Mary of Maria -, knin Eng (1553-58), vr. v. Filips II, kn v. Spanje, hs Hbg (1554-58). Z. ook tabel VII, kn Eng.
- TURINETTI, z. Prié.
- TURPIN, z. Tilpinus.
- TWAALF APOSTELEN DAG, z. *Divisio apostolorum*.
- TWELFTEN, *twolfsten*, du, 6 Ja
- TWENTE, graaf v. -, p. 93.
- TYEPHANE, fr, Epiphania, 6 Ja
- TYEPHINUELE, fr, 13 Ja.
- TYLANUS, *stilus*-, is Kst; z. Tiel.
- U
- UBRISTENTAG, du, 6 Ja.
- UDALRICUS, *Vuldaricus*, *Ultricus*, *Oldericus*, *Othelricus*, du, *Olrikesdag*-, bs v. Augsburg, 973, 4 Jl (U*, K, L, M, Re, Ro).
- UDEVOLDA, vg, ? e., 12 Au (K).
- UDO of Walram I, gf Lbg (1061-70).
- UFFARTSTAG, du, O.H. Hemelvaart; - *unser Vrowen*, du, O.L.V. Hemelvaart, 15 Au.
- UFFRELLE, du, April.
- UITEMBRE, fr, October, p. 29.
- UITGAANDE, op het einde van de maand: „in Sinte Jans avonde uitgaende Oust" is 28 Au, p. 30.
- ULPHIA, *Offe*, vg, 8e e., 31 Ja (Rs, Amiens).
- ULRICUS, z. Udalricus.
- ULTIMUS ANNUS CONFUSIONIS, p. 45.
- UMBRIÉ (It), p. 11.
- UNCIA, p. 22.
- UNCTIO, p. 62.
- UNDECIM MILIA VIRGINUM, Elf Duizend Maagden, 21 Oc (K); z. ook Ursula.
- UNDERN, du, namiddag; z. onderen.
- UNGER, W.S., p. 27, 74, 76, 79.
- UNIVERSITEIT, jaartijl v. - te Leuven, p. 53; z. ook Leuven.
- URBANUS, S. *Urbaan in de Zomer*, S. *Urbaensdach*, du, *Orbanistag*, ps, 230, 25 Me (N, Ro), 27 Me (Bg), p. 23, 24, 31, 72 ÷ 1, - II, ps (1088-99), indictie, p. 64; 2, - III, ps (1185-87); 3, - IV, ps (1261-64); 4, - V, ps (1362-70); 5, - VI, ps (1378-89); 6, - VII, ps (1590); 7, - VIII, ps (1623-44).
- URBS CONDITA, z. Ab urbe condita.
- URSINS, 1, z. Jacobus Juvenalis des -, bs Re; 2, z. Johannes IV Juvenalis des -, bs Re.
- URSMARUS, a v. Lobbes, 713, 18 Ap (Ka, L, Lobbes, Ro), 19 Ap (U).
- URSTENDE CHRISTI, du, Pasen.
- URSULA, m, (met de Elfduizend Maagden), 4^e-5^e e., 21 Oc (A, K, Ro).
- URSUS, bel (met Victor), c. 286, 1 Fe (A), 30 Se (Re, Ro).
- USAGE, jaartijl.
- USUALIS, *dies* -, p. 13.
- USUS, jaartijl.
- UTERLOE, z. Suederus v. -, bs U.

UTRECHT (N), p. 5, 18, 69, 73, 75, 79, 93; Nedersticht: Njst, bew. 1398, 1434 (F.92). Oversticht: Njst, 1385, 1399 (F.91). Sticht, dorpen: Njst of Kst tot c. 1225; vm. Pst v. c. 1225 af, bew. 1224; Kst, sedert 1310, bew. 1456-1496, p. 58 (HT, V, 73; NAB, XIV, 187; F.71, 76). Staten: Kst, bew. 1495, 1550; Njst 1563, 1569 (F.74). Stad: Pst of Bst tot 1310, bew. 1305 (F.71); Kst, v. 1310 tot 1575; Njst v. 1576 af (F.74); Gerechtsrol, Kst tot 1644; Transportboeken, Kst tot 1652; Resoluties, Kst 1579, Njst 1587, Kst 1588, Njst 1589-1591, Kst 1592-1593, Njst 1594, Kst 1595-1613, Njst daarna (F.74). Bisschop: Kst 1138 (F.63), Kst of Njst 1141 (ib.); Kst vm. 1169 (ib.); Kst of Njst, bew. 1218, 1221 (ib.); Pst of Bst, bew. 1224, 1226 (ib.); Pst vm. 1230, Kst of Njst, bew. 1232 (F.64); Pst of Bst, bew. 1246-1249 (ib.); Pst, bew. 1250; Pst of Bst, bew. 1258; Pst, bew. 1263; Bst, bew. 1267 (ib.); Pst of Bst 1271, 1277; Bst, bew. 1278, 1279; Kst of Njst, bew. 1290 (F.65); Pst of Bst, bew. 1292; Kst of Njst, bew. 1296 (F.66); Pst of Bst, bew. 1297, 1298; Kst of Bst, bew. 1297 (F.66); vm. Bst 1302, 1307 (F.66; NAB, XIV, 20; XXII, 100), sedert 1310 Kst (F.66; NAB, XXX, 96; XXXI, 26). Officiaal: Pst of Bst, bew. 1287, Kst of Njst, bew. 1295, 1299 (F.67). Wijbischoep: Pst, bew. 1286 (F.68). Kapittels: Bst tot 1310 (F.70). Domkapittel: Kst, bew. 1403-1548, Njst, bew. 1551-1552, Kst, bew. 1553-1554, Njst, bew. 1555-1556, Kst, 1556-1560, Njst, bew. 1564-1571 (p. 69; F.72). Domproost: Kst of Njst, bew. 1257, 1258, 1264; Pst of Bst 1273, 1293 (F.68). Domproosdij: Njst, bew. 1416-1474 (F.72). Domdeken: Njst vm. 1568 (ib.). Generaal Kapittel: Njst 1551 (p. 69; F.74). St. Jan: Pst, vm. 1264, Kst of Njst, bew. 1276, Pst of Bst, bew. 1287, Kst, bew. 1502-1520, Njst, bew. 1528-1542, Kst 1544, Njst 1561 (p. 69; F.69, 73). S. Marie: Kst 1421, Njst 1424, Kst 1438-1467, Njst 1468, Kst 1469-1494, Njst 1495-1501, Kst 1504-1575 (F.73). Oudmunster: Bst, bew. 1248, 1282, 1301 (p. 69; F. 69), Kst, bew. 1484, Njst, bew. 1485, Kst 1491-1534, Njst 1536-1559, Kst 1560-1574 (F.73). St.-Paul: Pst of Bst, bew. 1259, 1292, 1305 (p. 69; F.69-70). St.-Pieter: Kst, bew. 1484, 1540, 1547; Njst, bew. 1548; Kst 1553-1580 (p. 69; F.73). Minderbroeders: Pst of Bst, bew. 1305 (F.71). Stijl v. Utrecht of *stilus Traie-*

tensis, p. 53, 79, is, over het algemeen, Kst (F.71); is echter in enkele plaatsen van Zeeland (o.m. Middelburg, Vere, Goes, Brouwershaven) Njst (F.112-117; voeg daarbij: „naer den coers van den hove van Utrecht, daer men tjaer pleecht te vernieuwene up den eersten dach van loumaent' Rijsel, Arch. Dép., B 7558, Rkg. stad Hulst, 1402-03, f° 1°, medegedeeld door W. Prevenier) en is, in 1561, Njst te Utrecht zelf (F.74; en G. Brom, I, 4 n). *Dedicatio ecclesiae Traiectensis*, 22 JI; *dedicatio* v. de Buurkerk, 2° zo v. Se. Kalender v. 1497 bij WEALE, *Anal. lit.*, p. 247-257; kalender v. 15e e. bij GROTEFEND, *Ztr.*, II, 1, p. 192-197; kalender samengesteld naar 15^e eeuwse bronnen en dateringen bij FRUIN, *Hdbk.*, 20-33; een heiligenlijst bij S. MULLER, *Bijdragen voor een oorkondenboek van het Sticht Utrecht*, p. 33-41; vgl. bovendien B. KRUITWAGEN, *Studiemateriaal (Heiligen - geografie) voor den Kalender van het Middeleeuwse bisdom Utrecht*, in: Het Boek, XXV (1938-39), p. 7-44, 81-112, herdrukt in diens: *Laat-Middeleeuwse Paleographica...* ('s Gravenhage, 1942, p. 153-224). Gregoriaanse kalender ingevoerd in 1700, overgang v. 30 No op 12 De, p. 48 en v. Wijk, *Gregor. kal.*, 59. Bisschoppen, p. 93. Lijst der bisschoppen, aartsbisschoppen en vicarissen, z. tabel VI; der stadhouders, z. tabel VIII, 4. Unie v. -, 23 Ja 1579. Z. ook Amersfoort, Benschop, Blokland, IJselstein, Linschoten, Montfoort, Oostbroek, Renen, Soest, Vleuten, Wijk.

UUR, p. 13; onderdelen v. -, p. 22; ongelijke -, p. 13; - te Rome, p. 13; omrekening v. -, p. 15, 16, 84; canonieke -, p. 16, 18; gelijke -, p. 18; usuële -, p. 18; Italiaanse -, p. 18; Zuidoost -, p. 19; moderne -, p. 19; wettelijke -, p. 20, 21; - v. Greenwich, p. 20; - v. Amsterdam, p. 21; - te Borneo, p. 22; - op Filippijnen, p. 22.

UURTELLING, p. 18.

UURWERK, p. 18, 50.

V

VAAST, z. Vedastus.

VADO AD EUM, Ev. v. 4^e zo na Pasen.

VALBELLE, 1, Franciscus de - de Tourves, bs St.-Om (1708-27); 2, Josephus Alphonsus de - de Tourves, bs St.-Om (1721-54); 3, Ludovicus Alphonsus de -, bs St.-Om (1689-1708).

- VALENCIJN, *Valenciennes* (Fkr, vroeger Hg) 1, z. Arnulphus v. -, gf Hg; 2, z. Garnerus v. -, gf Ln; 3, z. lijst graven v. -, tabel VIII, 1, gf Hg.
- VALENGIN, z. Arberg.
- VALENS, m, ? e., 21 Me (U).
- VALENTINUS, 1, bs en m, c. 273, 14 Fe (N, Ro); 2, bs v. Tongeren (met Candidus), ? e., 7 Jn (L); 3, bs v. Tr, 4e e., 16 Jl (Tr) ÷ -, ps (827).
- VALERIA, *Valeriana, Valière*, vg, c. 700, (met Pollena) 8 Oc (Ka, Honnecourt).
- VALERIANUS, 1, z. Tiburtius; 2, bs v. Abbenza en m, c. 460, 15 De (U, Ro); 3, z. Rufus 1; 4, m, 179, 15 Se (Re).
- VALERICUS, *Valery*, z. Walaricus.
- VALERIUS, 1, bs v. Tr, c. 290, 29 Ja (Tr*, A, D, Ka, K, L, M, U, Ro); 2, z. Rufus 1.
- VALHER, z. Galterus.
- VALIÈRE, z. Valeria.
- VALKENBURG, 1, z. Engelbertus II, v. -, bs K; 2, heer v. -, z. Walram III, gf Lbg.
- VALLETORUM FESTUM, zo na 9 Oc.
- VALOIS, 1, z. Beatrijs v. -; 2, z. Filips VI v. -, kn Fkr; 3, z. Isabella v. -; 4, z. Jan Tristan, gf v. -; 5, z. Joanna v. -; 6, z. Karel I, gf v. -.
- VANDENPERRE, z. Perre.
- VANDING, z. Vinding.
- VARINUS, z. Guerinus.
- VARLEICHNAM, du, Sacramentsdag.
- VARLÈS, *feste aux* -, fr, Valletorum festum, zo na 9 Oc.
- VARRO, jaartelling v. -, p. 60.
- VASSOIGNE (Wasonia), z. Joannes III, bs D.
- VASTE FEESTDAG, p. 42.
- VASTELAND, gregoriaanse datum omrekenen voor -, p. 84.
- VASTEN, *ieiunium, Quadragesima, Dies Sancti*, de tijd waarop beperking in gebruik v. spijzen voorgeschreven wordt; meer bepaaldelijk, de veertigdaagse vasten, p. 81; z. Quadragesima.
- VASTENAVOND, *Bacchanalia, Carnaval*, di na 7^e zo vóór Pasen, d.i. daags vóór Aswoensdag; meer in het algemeen, de tijd v. af do vóór tot di na 7^e zo vóór Pasen, d.i., de week vóór Aswoensdag; *Grote* -, 1^e zo v. Vasten, d.i. 6^e zo vóór Pasen, of *Invocavit* („upten groten vastenavond, d.i., upten sonnendach *Invocavit*“: E. VERWIJS, *Oorlogen v. Albrecht v. Beieren*, Utrecht, 1869, p. 358; „des zonensdaghe up Vastelavende“: 1337, bij J.A. KOSSMANN, *Kamper Schepenacten*, Zwolle, 1955, p. 237); of di vóór die zo („den naesten disendach vor *Invocavit*, dats groot vastenavont“: 1357, bij J.F. WILLEMS, *Brabantische Yeesten*, Brussel, 1843, dl. II, p. 533); *Kleine* -, do vóór de 7^e zo vóór Pasen (NAB, XIX, 67); *Oude* -, 6^e zo vóór Pasen (z. Grote -); *Papen* -, 7^e zo vóór Pasen („up papennonnen vasten-aventdach, den laetsten der voorzeider maent“: Fe 1473, bij N. DESPARS, *Cronijcke*, ed. J. de Jonghe, Brugge, 1840, dl. IV, p. 83); *Mannen*-, 7^e zo vóór Pasen; *Vrouwen of Wijven* -, do vóór de 7^e zo vóór Pasen; *Laatste* -, ma en di na 7^e zo vóór Pasen.
- VASTHEID v. DATERINGSGEBRUIKEN, p. 74.
- VASTRADA, z. Fastrada.
- VAUHIER, *Vauthier*, z. Galterus.
- VAURY, z. Walaricus.
- VEDASTUS, *Vaast*, (meestal met Amandus), bs v. A, 6^e e., *depositio*, 6 Fe (A*, N, Ro), 26 Oc (Tr); *translatio*, 1 Oc (A*, Bg*, N; z. ook Remigius), ook 15 Jl (A, Ka); *relatio*, 15 Jl (A, Ka) ÷ -, bs A (6^e e.), z. hl.
- VEDULPHUS, bs A en bs Ka (6^e e.).
- VEERLE, z. Pharaïldis.
- VEERTIENNACHT, *noctes quatuordecim*, tijd v. 15 dagen („veertiennacht voer Meiedach“, 1292; RA. Bg), p. 10.
- VEILLE, fr, vigilia, p. 12.
- VELASCO Y TOVAR, z. Frias.
- VELBRÜCK, Franciscus Carolus v. -, bs L (1772-84).
- VELDE, 1, Franciscus van de -, z. Sonnius; 2, Joannes Baptista Robertus v. - de Melroy en Sart-Bomal, bs Rm (1793-1824).
- VELUWE, z. Diederik v. de -, gf Ge.
- VELZEN (N-H), Kst of Njst, bew. 1574-1575 (F.101).
- VENANTIUS, 1, a, 5e e., 11 Oc (A, D, Ka, Re, Te), 13 Oc (Ro); 2, er, 8e e., 10 Oc (Te, Ariën, St-Venant).
- VENDÉMIAIRE, p. 49.
- VENDEVILLE, *Venduillius*, Joannes de -, bs D (1587-92).
- VENDREDI ADORÉ of AORÉ, fr, Goede vrijdag.
- VENEDAEL, Carolus Adriaenssens -, bs Rm (1650).

- VENERATIO SANGUINIS, z. Sacramentum.
- VENERIS, *dies* -, vrijdag, p. 25; *dies bonus* -, Goede vrijdag.
- VENETIË (It), jaarsijl, p. 52, 58, 69, 77.
- VENETUS, *mos* -, p. 58.
- VENI ET OSTENDI, za na 3e zo v. Advent.
- VENITE ADOREMUS, Intr. v. quateremper v. herfst, z. Quatuor Tempora.
- VENITE BENEDICTI PATRIS MEI, Intr. v. wo na Pasen.
- VENLO (Lbg, vroeger htd Ge), Njst, sedert 1572 (F.125).
- VENNESTAG, du, vrijdag, p. 25.
- VENOUX, z. Bonosius.
- VENTADOUR, 1, z. Elias de -, bs D; 2, z. Guido de -, bs Ka; 3, z. Guilielmus de -, bs D.
- VENTÔSE, p. 49.
- VENUS, p. 24.
- VENUSTUS, *mensis* -, April, p. 29.
- VER, lente, p. 23.
- VERANDERLIJKE FEESTDAG, p. 32, 33, 41, 42, 85, 89.
- VERBA MEA AURIBUS PERCIPE, Intr. v. za na 3^e zo v. Vasten.
- VERBERALIA, Palmzo.
- VERBETERDE JULIAANSE KALENDER, p. 47, 48.
- VERBUM INCARNATUM, 25 De; *annus Verbi Incarnati*, p. 79.
- VERCAUTEREN, F., p. 9, 58, 82, 92.
- VERD, Raoul le -, z. Radulphus Viridis.
- VERDI, fr, vrijdag, p. 25.
- VERDUN, 1, z. Godfried v. -, gf Hg; 2, z. Henricus v. -, bs L; 3, Verdrag v. -, 10 Au 843.
- VERE (Z), Njst, bew. 1493-1547, soms Kst, bew. 1511. Stijl v. Utrecht is hier Njst (F.113).
- VERENIGDE PROVINCIEËN, kalender, p. 48.
- VERHEFFING, p. 43.
- VERHEVING, *Ss-Pieters* -, 22 Fe, z. Petrus ad Cathedram Antiochiaë.
- VERHEYEN, Petrus -, vic-gen, bs Aw (1758-59; 1775-76).
- VERHILDE, z. Pharaïldis.
- VERHOLEN, *Verholenderborst*, O-L-V. -, 8 De (in Nd-Dts); 25 Ma (in Zd-Dts en N), z. Annunciatio.
- VERHOOGINGHE DES CRUCEN, 14 Se, z. Crucis.
- VERKOOREN, A., p. 42.
- VERKOREN, VERLOREN of VERZWOREN MAANDAG, z. Maandag.
- VERKUNDIGUNG MARIE, du, Annunciatio, 25 Ma.
- VERMINKTE DATUM, p. 78, 88.
- VERMANDOIS, 1, z. Elisabeth v. -; 2, z. Hugo v. -, bs Re; 3, z. Raoul v. -; 4, z. Simon v. -, bs D.
- VERNOIS, Joannes de -, bs St.-Om (1589-99).
- VERONA, vg, 9^e e., 29 Au (L, Leuven).
- VERONUS, bel, 9^e e., *inventio*, 31 Ja (Bergen*); *transitus*, 30 Ma (Ka, Bergen, Lembeek).
- VERPARGEN UNSER VRAWENTAG, du, 8 De.
- VERREEPT, Henricus -, beheerder, bs HB (1577-80).
- VERRIJZENIS O.-H., p. 33; 1, Pasen; 2, als vaste datum, 27 Ma, p. 34.
- VERROTEN, F.J., vic-gen, bs Aw (1758).
- VERUS, *dies* -, p. 13.
- VERZWOREN MAANDAG, z. Maandag.
- VESPERA, *vesperae*, *vesper*, 1, canoniek uur, p. 16; 2, (vespertime), midden in de middag, p. 11, 13, 14, 17; 3, vigilia, dag vóór een groot feest, maar dan meer bepaald de eigenlijke avond v. die dag. Daar de grote feestdagen begonnen met het zingen v. vespers op de vigilia en eindigden met de vespers op de feestdag zelf, onderscheidde men: *vesperae primae*, de vigilia, en de *vesperae secundae*, de dag zelf.
- VESPERTIJD, z. Vespera, 2.
- VETTE *dinsdag*, di vóór Aswoensdag, vastenavond; - *zondag*, Quinquagesima.
- VETUS, *stilus* -, p. 48, 84.
- VEULE, z. Bosolus.
- VIANDEN, 1, z. Filips v. -; 2, z. Hendrik v. -; 3, z. Henricus v. -, bs U.
- VIANEN (Z-H), Land: Njst, bew. 1520; Stad: Njst, bew. 1539 (F.96) ÷ z. Reinaldus v. -, bs U.
- VICTOR, 1, du, *Victoirdag*, m(et socii), ? e., 10 Oc (K*, M*, U*, Tr, Ro); *translatio*, 31 Oc (K); 2, m (met Corona), 2^e e., 14 Me (L, U, Ro); 3, ps en m, c. 202, 20 Ap (U, Ro), (met Innocentius)

- 28 JI (Re, Ro); 4, m, c. 290, 21 JI (Tr, Ro); 5, m, c. 286, z. Ursus; 6, m (met Victorinus), 3° e., 6 Ma (U, Ro); 7, z. Susanna; 8, z. Saturninus ÷ 1, - II, ps (1054-57), 2, - III, ps (1086-87); 3, - IV, *ps (1138); 4, - IV, ps (1159-64).
- VICTORIA, vg en m, 249, 23 De (K, U, Ro).
- VICTORIA MICHAELIS, 8 Me, z. Michael.
- VICTORIANUS, m, 484, 23 Ma (U, Ro).
- VICTORICUS, z. Fuscianus.
- VICTORINUS, 1, m (et alii), 3° e., 25 Fe (U, Ro); 2, bs en m, 2° e., 5 Se (M, Ro); 3, (m. Florianus), 2 No (M); 4, z. Fortunatus; 5, z. Coronati quatuor; 6, z. Victor 6.
- VICTORIUS v. AQUITANĒ, paacyclus v. -, p. 5, 42.
- VICTRICEM MANUM TUAM, Intr. v. do na Pasen.
- VIDENUS, z. Vito.
- VIDERUNT INGRESSUS TUOS, Intr. v. de Transfiguratio Domini.
- VIDIMUS STELLAM, 6 Ja, z. Epiphania.
- VIDUA NAIM, Ev. v. 17° zo na Pinksteren.
- VIENNA (Vienne), z. Joannes v. -, bs Te en Re.
- VIENNOIS, z. Humbertus v. -, bs Re.
- VIER AMBACHTEN (O-VI en Z), oudtijds Pst, in 14° e. (v. 1310 af?) Njst, bew. 1518, 1545 (F.117-118; RBPH, XIV, 1340 is verouderd). Gregoriaanse kalender ingevoerd samen met VI. Z. ook Axel en Hulst.
- VIER, - *gekroonden*, 8 No, z. Coronati; - *hoogtijden*, z. Hoogtijd, Natales en Solempnitas; - *nonen*, 4 dagen vóór 6° zo vóór Pasen (1° zo v. Vasten); - *Vrouwenavonden*, 1 Fe, 24 Ma, 14 Au en 7 Se, d.i. de avond (vigilia) vóór de vier oude O.L.V.-feestdagen.
- VIÉVILLE, Quarré de la -, vic-gen, bs A (1724-27).
- VIGILIA, fr, *vigile, veille*, 1, dag vóór feest; valt die dag op zo, dan wordt de vigilia op za gevierd, met die anticipatie wordt soms in de datering rekening gehouden, p. 12; 2, avond, p. 12; 3, nachtuur, p. 13, 14; *prima* -, p. 14; - *media*, - *matutina*, p. 14; *secunda* -, p. 14; - *vigilie, previgilia*, dag vóór de vigilia; als geen feest genoemd wordt, is *vigilia vigilie*, 23 De, ook genoemd - *Nativitatis*; - *Horemiti*, 9 Au, - *luminis*, 24 De; - *apostolorum*, 28 Jn; - *Pasche*, p. 57, 79; - S. *Benedicti*, p. 17. Z. ook Pervigilium.
- VIGILIARUM, *caput* -, p. 14.
- VIGILIUS, bs v. Trente, 405, *translatio*, 31 Ja (Tr) ÷ -, ps (537-55), p. 61.
- VIGINTI MARTYRES, z. Martyres; *viginti tres martyres*, z. Martyres.
- VIGNA, z. Guilielmus della -, bs D.
- VIGNERONS, z. Vinicolae.
- VIGOR, bs v. Bayeux, c. 536, 3 No (Te), 1 No (Ro).
- VILGAINE, z. Vulganius.
- VILLA-HERMOSA, Carlos de Gurria, Aragon y Borja, ht v. -, gf v. Luna, gv-gen, hs Hbg (1675-80).
- VILLADEI (Villedieu), Alexander v. -, p. 5.
- VILLAIN, 1, G. -, p. 49; 2, Franciscus - v. Gent, bs D (1645-66); 3, Maximilianus - v. Gent, bs D (1614-44).
- VILLERS (Bb), abdij -, uurtelling, p. 18.
- VILLIERS, Joos de Zoete, heer v. -, stdh. U (1584-85).
- VINCENTIUS, *Vincensus, Fesensis*, 1, m, 304. 22 Ja (A*, D*, Te*, Tr*, N, Ro); 2, m (et alii, Sabina), c. 304, 27 Oc (U, Ro); 3, bel, ? e., 14 JI en 29 Oc (Bergen); 4, z. Madelgaris.
- VINCIANA, vg, 653, relieken te St-Baafs te Gt, 11 Se (L, Gt).
- VINCULA PETRI, 1 Au, z. Petrus ad Vincula.
- VINDEMIÆ, z. Crucis.
- VINDICIANUS, *Vindilianus*, 1, bs v. Ka-A, c. 683, 11 Ma (A), 25 Jn (Ka); 2, bel, ? e., 17 Jn (Bergen) ÷ -, bs Ka (674-83), z. hl.
- VINDING (*Inventio*), O-L-V. -, O-L-V. *vandring*, 2 JI, z. Visitatio Mariae; - v. H. *Kruis* (bij v. MIERIS, verkeerd: des h. cruss avont invio -, voor: inventio), 3 Me, z. Crucis.
- VINGTIÈME OF VINTIME JOUR, fr, 13 Ja.
- VINICOLAE, fr, *les Vignerons*, vr na 2° zo v. Vasten.
- VINUM EX AQUA FACTA, in de kalenders geplaatst op 6 Ja of 9 Fe.
- VIRGINUM, - *dies, Undecim milia* -, 21 Oc; z. ook Undecim milia - en Ursula.
- VIRGO, *Beata* -, z. Maria.
- VIRIDIS, *viridium dies*, Witte do ÷ z. Radulphus Viridis, bs Re.
- VIRI GALILEI QUID ADMIRAMINI, Intr. v. O.-H. Hemelvaart.

- VIRNEBURG, 1, z. Henricus II v. -, bs K; 2, z. Joannes V, v. -, bs U.
- VISCONTI, Azzo -, z. Willem I, gf Nm.
- VISITATIO, - *apostolorum*, 15 JI, z. Divisio; - *Mariae*, O-L-V in Hooimaand, O-L-V vinding, 2 JI (N; Ro* sedert 1389; N* sedert 1440; in O.F.M., sedert 1263), 27 Jn (Parijs, N-D).
- VISSCHERJUS, *de Visschere*, Joannes -, vic-gen en bs, bs le (1610-11; 1611-13).
- VITALIANUS, ps (657-72).
- VITALIS, 1, m, 2° e., 28 Ap (N, Ro); 2, m, ? e., 8 Ja (Tr), 9 Ap (Ro); 3, z. Crispinus; 4, z. Felicula; 5, z. Agricola.
- VITAVE, fr, octaaf.
- VITEMBRE, fr, October.
- VITIÈVE, fr, octaaf.
- VITO, *Vitonus*, *Videnus*, bs v. Verdun, 529, 9 No (Re).
- VITUS, 1, z. Crescentia; 2, soms verward met Guido.
- VIVENTIA, vg en m, ? e., 17 Ma (K).
- VIVENTIUS, bs v. Re, c. 380, 7 Se (Re) ÷ - bs Re (4° e.), z. hl.
- VIVES, J., p. 67, z. ook Spanje.
- VIVINA, z. Wivina.
- VLAANDEREN, Graafschap: dagtelling, p. 75; epacten, p. 36; indicie, p. 64, 65; jaars-tijl, p. 55, 56, 58: oudtijds Kst, sedert (begin ?) 13° e., Pst (CRH, 1901, 37-43; z. verder de studies v. Callewaert, Nelis en Sheridan, alsook BORRELLI DE SERRES, *La date de décès d'Elisabeth, comtesse de Flandre; le commencement de l'année dans les Pays-Bas au Moyen Age*. Parijs, 1914). Lijst v. graven, z. tabel VIII, 1. Z. ook (prov. Oost-VI) Gaverre, Gent, Ninove; (prov. West-VI) Brugge, Diksmuide, Harelbeke, Ieper, Kortrijk, Mesen, Torhout, Voormezele; (in Fkr, vroeger gfs VI) Rijsel, Sint-Amand; z. eveneens Artesië en Vier Ambachten. ÷ 1, z. Elisabeth v. -; 2, z. Joannes IV, v. - bs L; 3, z. Lauretta v. -; 4, z. Margareta v. -.
- VLAARDINGEN (Z-H), Njst, bew. 1561 (F.87).
- VLARISTAG, du, 13 Ja.
- VLASIUS, *Vlasiusdag*, z. Blasius.
- VLEESTIJD, de tijd v. Kerstdag tot Quinquagesima (7° zo vóór Pasen).
- VLEUTEN (U), Kst, bew. 1558 (F.76).
- VOCATIS AD NUPTIAS, *dominica de* -, 2° zo v. Advent.
- VOCUM IUCUNDITATIS, - *Iocunditatem*, Intr. v. 5° zo na Pasen.
- VODOALUS, *Vodowaldus*, fr, *Voué*, bel, c. 720, 5 Fe (Soissons), 8 Fe (Bergen).
- VOGELIUS, Peregrinus -, bs Rm (1649).
- VOGELSANG, z. Mathilde v. -.
- VOGELSANG, Maria in den -, 2 JI (NAB, XIX, 1910-11, 67), z. Visitatio; *St-Jan in den - daer men cronen hanghet*, 24 Jn, z. Johannes-Baptista.
- VOHI, z. Galterus.
- VOLKSGEBRUIKEN IN DE CHRONOLOGIE, p. 7.
- VOLLE, - maand, p. 35; - nacht, p. 13; - paasmaan, p. 41.
- VOLLEDIGE DATUM, omrekenen v. -, p. 78.
- VOLMONAT, du, September, p. 28.
- VONT, wijden v. de -, p. 55, 56.
- VOORJAAR, lente.
- VOORMEZELE (W-VI), *dedicatio ecclesiae*, 1 Oc.
- VOORNE (Z-H), Njst, bew. 1555-1571 (F. 93); heren v. -: Kst of Njst, bew. 1257, Pst sedert 1372 (F.92).
- VÓÓR PASEN, p. 57, 79.
- VORST, z. Sichem.
- VOSMEER (Z), Njst, bew. 1567-1568 (F.117).
- VOSMERUS (Vosmeer), Sasboldus -, ap-vic, bs U (1602-14).
- VREESE, W. de -, p. 6, 14.
- VRIES, Antonius de -, vic-gen, bs Aw (1784-85).
- VRIJ MAANJAAR, p. 26, 35, 36.
- VRIJE, *Brugje* -, p. 57; z. ook Brugge.
- VROONVASTEN, du, *Frohnfasten*, Quater-temp.
- VROUW, *Onze-Lieve* -, O-L-V, z. Maria.
- VROUWENAVOND, 1, 14 Au, als niet nader bepaald; 2, z. Vier Vrouwenavonden.
- VROUWENDAG, O-L-V Dag, 15 Au; O-L-V verholen, z. Verholen; O-L-V Boodschap, 25 Ma; O-L-V in de Vasten, 25 Ma; O-L-V in de Advent, 8 De. Z. Maria.
- V.S., *vetere stilo*, oude stijl, p. 84.
- VULDARICUS, z. Udalricus.
- VULFARIUS, bs Re (803-16).
- VULGANIUS, *Vylganius*, fr, *Vilgaine*, et, 7° e., 2 No (A, Lens).
- VULGISUS, a, c. 750, 4 Fe (L, Lobbes).

VULMARUS, z. Wulmarus.
 VULNERA CHRISTI, vt na octaaf v. Sacramentsdag.
 VULTUS, - *Salvatoris*, - *Sanctus*, z. Salvator.
 VUYLSTEKE, J., p. 27.
 VY, fr, *Vitus*, 15 Jn.
 VYLGANIUS, z. Vulganius.
 VYVER, A. van de -, p. 5, 35, 38.

W

WAARDER (Z-H), Pst, bew. 1562-1569 (F.116).
 WAASTEN, z. Joannes I, v. -, bs Te.
 WACHTENDONCK, Joannes de -, bs Nm (1651-68) en bs Mch (1667-68).
 WAGENINGEN (Ge), Kst, bew. 1396; Njst, bew. 1557 (F.123).
 WAYN TEMPS, fr, September.
 WALARICUS, *Gualaricus*, *Valericus*, fr, *Valéry*, *Vaury*, a, 622, 12 De (A, Re, U); *natale*, 1 Ap (A, Ro); *translatio*, 1 Ap (Amiens n. Grotefend).
 WALBERTUS, bel, 660, (met Bertildis), 11 Me (Ka) ÷ - bs D (932-37).
 WALBODO, z. Woldobonus.
 WALBURGIS, *Walburga*, *Walburgis*, fr, *Gauburige*, *Avaugur*, du, *Wilbirgen*, *Wolbörge*, vg en a v. Heidenheim, 779, *translatio* in 870, hoofdfest, 1 Me (K, L, M, Te, U, Ro), zomerdag, p. 23; 2 Me (Ariën); *obitus*, 25 Fe (M, U); 26 Fe (Bergen); *elevatio*, 12 Oc (Aw); *aaventus*, 4 Au (Te, M).
 WALCHEREN (Z), Dorpen: Pst, bew. 1397-1410 (F.114); provisor: vm. Kst (F.112).
 WALDBURG, Gebhardus II, Truchsess zu -, bs K (1577-1601).
 WALDECK, z. Adolphus v. -, bs L.
 WALDERICUS, z. Baldericus.
 WALDETRUDIS, *Waudru*, echtgenote v. Vincentius, a v. St. Waudru te Bergen, c. 686, 3 Fe (Bergen*, Ka, L), 4 Fe (A), ook 2 No (Bergen*); *transitus*, 9 Ap (Bergen*, Ro); *translatio*, 12 Au (Bergen*).*
 WALES (Eng), aartsbs en bs v. -, p. 92. Z. ook Engeland.
 WALFRIDUS, z. Ratfridus en Wulfilaicus.
 WALHERUS, z. Galterus.
 WALIMBERTUS, z. Garimbertus.
 WALLENRODE, z. Joannes v. -, bs L.
 WALLON-CAPELLE, Franciscus de -, bs Nm (1579-92).
 WALPERDACH, du, Walburgisdag.
 WALPURGIS, z. Walburgis.
 WALRAMNUS, *Walram*, 1, - v. Gulik, bs K (1332-49); 2, - I, of Udo, gf Lbg (1061-70); 3, - II, ht Lbg (1119-39) en ht N-Loth (1128-29), z. Gerard II, gf Ge; 4, - III, ht Lbg (1221-26), z. Ermesinde, gf Lxbg; 5, - IV, ht Lbg (1247-80); 6, - v. Bergheim, z. Irmgard, ht Lbg; 7, - v. Gulik, z. Irmgard, ht Lbg; 8, - v. Ligny, z. Irmgard, ht Lbg; 9, - v. Lxbg, z. Antoon v. Bgd, ht Bb en Filips v. Sint-Pol, ht Bb; 10, - v. Valkenburg, z. Irmgard, ht Lbg.
 WALRAVEN v. MEURS, bs U (1434-50).
 WALTCAUDUS, bs L (810-32).
 WALTERUS, *Wouter*, z. Galterus ÷ 1, - I, bs D (1166-72); 2, - II, v. Marvis, bs D (1219-52); 3, - III, v. Croix, bs D (1252-61).
 WANDALENUS, a, c. 650, 21 Oc (Tr); *translatio*, 5 Jl (Tr).
 WANDREGISILUS, *Wandrille*, a, stichter v. abdij Fontanella (St.-Wandrille), c. 667, 22 Jl (Ka, Te, Ro); *translatio*, z. Ansbertus.
 WARBARENTAG, du, Barbaradag.
 WARENGHEM, z. Michael v. -, bs D
 WARE TIJD, p. 10.
 WARINUS, bs K (975-85).
 WARLEICHNAM, du, Sacramentsdag.
 WARSAGE, R. de -, p. 7.
 WASHINGTON, conferentie te - over wereldtijd, p. 20, 21.
 WASMES (Hg), p. 45.
 WASONIA (Vassoigne), z. Joannes de -, bs D.
 WASSENBERG, gf v. -, 1, z. Gerard II, gf Ge; 2, z. Walram II, ht Lbg.
 WATERUURWERK, p. 18.
 WATRE, z. Martinus v. den -, bs D.
 WAUDRU, z. Waldetrudis.
 WAUTERS, A., p. 6, 63, 70, 83, 86, 88.
 WASNULPHUS, *Basnulpfus*, bel, c. 700, 1 Oc (A, Ka).
 WASSENAAR (Z-H), Bst of Pst, bew. 1271 (F.103).

- WAVRANS, Felix Josephus Hubertus de -, bs Ie (1762-84).
- WAVRIN, z. Rogerius v. -, bs Ka.
- WAZO, bs L (1042-48).
- WEDEMAAND, *weidemaand*, *weimaand*, Juni, p. 28.
- WEDERBRENGEN ONS HEEREN UIT EGYPT E, 7 Ja, z. Puer.
- WEEK, p. 23, 24, 49; 1, reeks v. zeven dagen; 2, eigenlijke week, beginnend in het Westen, op zondag, die *feria prima* is, in het Oosten daarentegen op maandag, die er de *feria prima* is; als de week door een zo is aangeduid, wordt daarmee in het Westen de week volgend op die zo bedoeld, in het Oosten daarentegen de week vóór die zo: „Sexta feria septimana Letare Iherusalem”, is in het Westen vr na 4° zo v. Vasten, in het Oosten vr vóór 4° zo v. Vasten. Als een eigenlijke week bedoeld wordt, onderscheidt men wel eens, de week vóór, de week van en de week na. Zij wordt soms nader aangeduid door volle of hele week. Z. ook Goede -, Grote -, Lange -.
- WEEKDAG, p. 71, 73, 85.
- WEESP (N-H), Njst, bew. 1554-1560 (F.105).
- WEIMAAND, *weidemaand*, Juni, p. 28.
- WEINHOLD, K., p. 26.
- WEINMONAT, du, October, p. 28.
- WEITESTAG, *Weinztog*, du, Vitsdag, 15 Jn.
- WEITMAAND, Augustus, p. 28.
- WELF, ht v. Beieren, z. Godfried III, ht N-Loth.
- WELLENS, Jacobus Thomas Josephus -, bs Aw (1776-84).
- WEMMEL, z. Taye v. -.
- WENCESLAS, *Wenceslaus*, *Wenzel*, kn en m, 936, 28 Se (K, M, Tr, U, Ro), ook 21 Oc (Tr); *translatio*, 5 JI (Tr) ÷ 1, - I, v. Bohemen, ht Lxbg (1353-83), echtg. v. Johanna, ht Bb; z. Jan de Blinde, ht Lxbg; 2, - II, v. Bohemen, ht Lxbg (1383-1419), du kz (1376-1400).
- WENDALINUS, *Wendelinus*, *Wendolinus*, bel, 7° e., 21 Oc (Tr); *translatio*, 5 JI (Tr).
- WENDELMAAND, *Windelmaand*, *wendemaand*, 1, December; 2, soms October of November.
- WENDILMARUS, *Guandelmarus*, bs D (814-17).
- WENIGERINNABEND, du, do vóór 7° zo vóór Pasen.
- WENZEL, z. Wenceslas.
- WEOMADUS, bs, ? e., 8 No (Tr).
- WERBROUCK, Josephus Anselmus Franciscus -, bs Rm (1742-46), bs Aw. (1745-47).
- WERCCLOCKE, p. 16.
- WERENFRIDUS, bel, c. 745, 14 Au (U).
- WERINHARIUS, z. Garnerus.
- WERRICUS, bel, O.Ci., 1217, 12 Me (D).
- WERTHEIM, z. Löwenstein.
- WERVEKE, A. v. -, p. 27; N. v. -, p. 8, 9, 27.
- WESMALE, z. Arnulf v. -.
- WEST, z. Joannes v. -, bs D.
- WESTERBURG, z. Sifridus v. -, bs K.
- WESTERSE INDICTIE, p. 63, 64.
- WEST-FRIESLAND (N-H), Njst, bew. 1461, 1561, 1572 (F.106).
- WESTKAPELLE (Z), Pst, bew. 1506-1533, Kst of Njst 1535-1539, Pst 1540, Kst of Njst 1542, Pst v. 1543 af (F.113).
- WESTWOUDE (N-H), Njst, bew. 1553-1556 (F.106).
- WESTZAAM (N-H), Njst, bew. 1560-1572 (F.101).
- WETTELIJK UUR, p. 20, 21.
- WEVELINKHOVEN, z. Florentius v. -, bs U.
- WIBALDUS, bs Ka (971-72).
- WICBERTUS, *Wigbertus*, z. Guibertus ÷ z. Wicfridus, bs Te.
- WICBOLDUS v. HOLTE, bs K (1297-1304).
- WICFRIDUS, 1, -, bs K (923-53); 2, -, of Wigbertus, bs Te (8° e.); 3, -, bs Te (935-59).
- WIDO, z. Guido.
- WIED, 1, z. Arnoldus II, v. -, bs K; 2, Fredericus IV, v. -, bs K (1562-68); 3, Hermannus V, v. -, bs K (1515-52).
- WIELE, Petrus v. de -, vic-gen, bs Mch (1620-21).
- WIGBERTUS, *Wicbertus*, z. Guibertus ÷ z. Wicfridus, bs Te.
- WIGERIK, gf v. Bidgouw, z. Siegfried I, gf Lxbg.
- WIJDEN, - v. paaskaars, p. 53, 56; - v. vont, p. 55, 56.
- WIJDENES (N-H), Njst, bew. 1561-1564 (F.106).

- WIJK (U), St.-Janskapittel, Njst bew. 1553, 1561, 1568 (F.74).
- WIJK, W. E. van -, p. 2, 5, 33, 46, 47, 49, 65.
- WIJNACHTEN, Kerstdag.
- WIJNDELTS, J. W., p. 33.
- WIJNENDALE, z. Jan, heer v. -.
- WIJNMAAND, October, p. 28.
- WIJVEKENSZATERDAG, za vóór Quinquagesima.
- WILBIRGEN, du, Walburgis.
- WILBOERT, z. Willebrordus.
- WILBRANDUS v. OLDENBURG, bs U (1227-33).
- WILHELM, du, z. Willem.
- WILHELMINA, 1, - Carolina, z. Willem III sthd Fr; 2, - v. Pruisen, z. Frederica - v. Pruisen.
- WILLEBALDUS, bs v. Eichstädt, c. 786, 7 JI (K, U, Ro).
- WILLEBERTUS, *Willibertus*, abs v. K, 889, 11 Se (K) ÷ -, bs K (870-89), z. hl.
- WILLEBRORDUS, *Willibrordus*, *Wilbrordsdag*, *Wilboert*, *Wilfertsdach*, *Wolfartsdag*, bs v. U, 739, 7 No (U*, Tr*, D, Ka, K, L, M, Te, Ro); *ordinatio*, 22 No (U); *translatio* in 1031, 19 Oc (U) ÷ -, bs U (690; 695-739), z. hl.
- WILLEHADUS, *Wilhadus*, bs v. Bremen, 789, 6 No (U).
- WILLEICUS, bel, ? e., 2 Ma (K).
- WILLEM, *Willelmus*, *Guillelmus*, *Guilielmus*, fr, *Guillaume*, eng, *William*, du, *Wilhelm*, z. voor de hl. en de kerkelijke gezagvoerders Guilielmus; 1, - I, gf H-Z (1203-22); 2, - II, gf H-Z (1234-56) en du kz (1247-56), p. 58, 62, 81; 3, - III, gf H-Z (1304-37) en I, gf Hg (1304-37); 4, - IV, gf H-Z (1337-45) en II, gf Hg (1337-45), z. ook Johanna, ht Bb; 5, - V, gf H-Z (1354-89) en III, gf Hg (1356-89); 6, - VI, gf H-Z (1404-17) en IV, gf Hg (1404-17); 7, - I, de Rijke, gf Nm (1337-91); 8, - II, gf Nm (1391-1418); 9, - Clito of v. Normandië, gf VI (1127-28); 10, -, v. Dampierre, gf VI (1246-51); 11, - I, ht Ge (1371-1402); 12, - II, v. Gulik, ht Ge (1538-43); 13, -, gf Lxbg (1096-1129); 14, - (III) v. Saksen, ht Lxbg (1439-43); 15, - de Veroveraar, kn Eng (1066-87), z. - Clito, gf VI; 16, - II Rufus, kn Eng (1087-1100); 17, - III, kn Eng, z. 20; 18, - I, de Zwijger, prins v. Oranje, stdh H-Z en U (1572-84), Fr (1580-84), Gr (1581-84), z. ook hs Hbg (1577); 19, - II, stdh Dr, Ge, Gr, H-Z, Ov en U (1647-50); 20, - III, stdh H-Z (1672-1702), U (1674-1702), Ov (1675-1702), Dr (1696-1702), kn Eng (1689-1702); 21, - IV, stdh Dr, Ge (1722-51), H-Z en U (1747-51), als - II, stdh Fr (1711-51), als - III, stdh Gr (1711-51); 22, - V, stdh Dr, Ge, H-Z, Ov en U (1751-95), als - III, stdh Fr (1751-95), als - IV, stdh Gr (1751-95); 23, - v. den Berg, stdh Ge (1581-83); 24, - v. der Mark, momboor bs L (1482); 25, - II v. Bourgondië, z. Godfried I, ht Bb, en Robrecht II, gf VI; 26, - XI v. Clermont, z. Arnulf III, gf Ln; 27, - IV v. Gulik, z. Jan, gf Ln; 28, - V v. Gulik, z. Godfried v. Dalenbroek, gf Ln; 29, - VI v. Gulik, z. - I, ht Ge; 30, - VII v. Gulik, z. - I, ht Ge; 31, - de Oom, z. Boudewijn VI, gf Hg; 32, -, br. v. Dirk VII, gf H-Z, z. die laatste; 33, -, br. v. Floris IV, z. - II, gf H-Z.
- WILLEM FREDERIK, stdh Fr (1640-64) en Gr (1650-64).
- WILLEM LODEWIJK, stdh Fr en Gr (1584-1620) en Dr (1593-1620).
- WILLETT, W., p. 21.
- WILLIBERTUS, z. Willebertus.
- WILLIBRORDUS, z. Willebrordus.
- WIMMANT, *Wimmet*, du, October, soms September.
- WINDELMAAND, z. Wendelmaand.
- WINNEBURG, z. Metternich -.
- WINNEMONAT, du, Mei, p. 28.
- WINNIBALDUS, *Winebaldus*, a, 761, 18 De (U).
- WINOCUS, *Winnocus*, a v. Wormhout, 717, 6 No (D, Ka, Te, Ro), 5 No (Bg), 3 Ma (Bergen).
- WINTER, p. 23; -dag, in N meestal 21 Se, p. 23; -maand, in N December, soms November; in Dts November, soms December, p. 28; *andere -mant*, du, December; -zonnewende, p. 24.
- WIRO, bs, c. 700, 8 Me (U).
- WISCHELDAG, 2 Ja (Deventer).
- WISCHWEIHE, du, 15 Au.
- WISLICENUS, W.F., p. 7.
- WITAVE, *witiève*, *witive*, fr, octaaf.
- WITTE, - *Donderdag*, do vóór Pasen; - *Vrijdag*, Goede vrijdag; - *Zondag*, 1, 1°

zo v. Vasten, 2, sedert 16e e. ook 1° zo na Pasen.

WITTELDAG, Witte donderdag.

WITTEWIERUM (Gr), abdij, Kst, 13e e. (F.108).

WITGENSTEIN, z. Johanna v. Sayn -.

WIVINA, *Vivina*, a, 1170, 17 De (Ka, Groot-Bijgaarden bij Brussel, Ro).

WODENSTAG, du, woensdag, p. 25.

WOENSDAG, p. 25.

WOERDEN (Z-H), Njst, bew. 1560-1574 (F.99).

WOERONCK, Worringen, Woeringen, *Festum B. Mariae victoriae de* -, 5 Jn (Bs).

WOLBORGENTAG, *Wolbrechtstag*, *Wollberntag*, du, Walburgisdag.

WOLDOBONUS, *Walbodo*, bs v. L, 1021, 21 Ap (L) ÷ -, bs L (1018-21), z. hl.

WOLFARTSDAG, Willebrordusdag.

WOLFENBÜTTEL, z. Brunswijk -.

WOLFGANGUS, z. Gangulphus.

WOLFHELMUS, a, 1091, 22 Ap (K).

WOLSEY, Thomas -, bs D (1514, 1518).

WOLTBORGENTAG, du, Walburgisdag.

WONNEMAAND, Mei, p. 28.

WORRINGEN, z. Woeronck.

WORTEMISSE, 15 Au.

WOUDRICHEM (N-Bb), geen Pst, bew. 1555-1559 (F.59), vm. Njst (KORTEWEG, *Rechtsbronnen v. Woudrichem*, I, 18-19).

WOUTER, z. Galterus en Walterus.

W.T., Ware Tijd, p. 10.

WULFETRUDIS, a, ? e., 23 No (L, Nijvel).

WULFILAICUS, *Walfridus*, er, 5° e., 7 Jl (Tr).

WULFRANNUS, *Wulframmas*, abs v. Sens, 720, 15 Oc (A, Te), ook 16 Oc (Te), 20 Ma (Ro); *translatio*, z. Ansbertus.

WULMARIUS, *Vulmarus*, a, stichter v. abdij te Samer, c. 710, 20 Jl (A, Ka, Te, Gt, Ro), 19 Jl (Bg), *translatio*, 17 Jn (Te).

WÜRTEMBERG, 1, z. Elisabeth v. -; 2, Frederik Eugene v. -, z. Franz II, hs Hbg.

WURZWEIHE, du, 15 Au.

X

XYSTUS, z. Sixtus.

Y

Zie ook I en J.

YBERGUE, z. Itisberga.

YE, z. Agatha.

YOLANDA, *Yolantba*, *Jolanda*, fr, *Yolende*, voor hl z. Jolendis, 1, - v. Hg, vr. v. Peter Courtenay, gf Nm (1213-16); 2, - v. Gelre, vr. v. Boudewijn III, gf Hg (1098-1128); 3, - v. Nevers, vr. v. Robrecht III, gf VI.

YORK, 1, z. Margareta v. -; 2, Jacob v. -, z. Jacob II, kn Eng.

YPHENGE, z. Euphemia.

YSOIE, z. Eusebia.

YSSIACO (Issy), z. Guilielmus de -, bs A.

YSTAES, z. Eustachius.

YVO, z. Ivo.

Z

Zie ook S.

ZAAIMAAND, October, p. 28.

ZACHAEUS, bs v. Jerusalem en bel, c. 116, 23 Au (U, Ro).

ZACHARIAS, ps (741-52).

ZAEHRINGEN, z. Radulphus v. -, bs L.

ZALTBOMMEL, *Bommel* (Ge), Kst, bew. 1528, 1588, 1618, Njst sedert 1619 (F. 120).

ZALVING, p. 62.

ZANDGANGENDAG, z. Santgangen.

ZATERDAG, p. 25, z. ook Sabbatum.

ZB, z. Etto.

ZEELAND (N), Grafelijke ambtenaren: Pst, met uitzonderingen (F.108-109). Steden, over het algemeen: Njst (NAB, XVIII, 19). Staten: Pst, bew. 1576; Njst, bew. 1577 (p. 52; F.84). Edelen: Njst en Kst (F.109). Hof van Holland en -, z. Holland. Staten v. -, p. 52. Stijl v. Utrecht is in - Njst (NAB, XVII, 273). Gregoriaanse kalender ingevoerd in 1583, overgang v. 31 De 1582 op 1 Ja 1583 (p. 48; v. WIJK, *Gregor. Kal.*, 57). Z. ook Arnemuiden, Axel, Beveland, Borssele, Brouwershaven, Cats, Domburg, Hulst, Kloetinge, Kruiningen, Middelburg, Poortvliet, Reimerswaal, Scherpenisse, Sint-Maartensdijk, Souburg, Tholen, Vere, Vier Ambachten, Vosmeer, Walcheren, Westkapelle, Zierikzee.

- ZEEVAART, dagbegin, p. 11.
- ZEHN NONEN, *zehn tagen in den fasten*, du, dagen v. Aswo tot 2^e zo v. Vasten.
- ZELENTAG, du, Allerzielen, 2 No.
- ZELLE, Februari, p. 28.
- ZENDING DER APOSTELEN, z. Divisio.
- ZENO, 1, bs v. Verona en bel, c. 373, 12 Ap (U, Ro); 2, m (et alii), 3^e e., 9 Jl (U, Ro); 3, z. Felicula.
- ZEPHYRINUS, ps en m, 218, 26 Au (Ro); *obitus*, 20 De (U).
- ZETTO, z. Etto.
- ZEVENBERGEN (N-Bb), vm. Kst, d.i. stijl v. L (F.95).
- ZIELENDAG, Allerzielen, 2 No.
- ZIERIKZEE (Z), Stad: Kst sedert 1311 (MULLER, *Programma*, 22). Deken: Pst, bew. 1423, met uitzonderingen (F.116).
- ZILGENDAG, St. Ceciliadag, 22 No.
- ZILLE, *zillemaand*, Februari, p. 28.
- ZILLIKEN, G., p. 6.
- ZINNER, E., p. 18.
- ZINSTAG, *Zistag*, du, dinsdag, p. 25.
- ZOË, m, c. 286, 5 Jl (U, Ro).
- ZOESIUS (*Zoes*), Nicolaus -, bs HB (1614-25).
- ZOETE, Joos de -, heer v. Villiers, stdh U (1584-85).
- ZOMER, p. 23; - dag in N, meestal 17 Ma, p. 23; - maand, Juni, p. 28; -uur, p. 20, 21; dubbel -uur, p. 21; -zonnewende, p. 24; St. Maartens-, eerste helft van November.
- ZON, p. 24; -eclips, p. 8; -epacten, p. 39; -necyclus, p. 38, 39, 42; lijst v. -necyclus per jaar, z. tabel I; -nedag, p. 10, 20; -nejaar, p. 26, 36, 45; -regelaar, p. 40; -newijzer p. 10, 18; -sondergang, p. 11, 19; -sopgang, p. 11, 17; -sverduistering, p. 7, 8, 9, 17, 20, 36, 41, 84.
- ZONDAG, p. 24, 25; -letter, p. 37, 38, 39, 85; jaarlijst v. zondagletter, z. tabel I; *vette* -, quinquagesima; z. ook Dominica.
- ZONDVLOED, z. Rupti sunt.
- ZORGELOOSHEID IN DATERING, p. 81.
- ZOSIMUS, ps (417-18).
- ZOTHICUS, m, 304, z. Ireneus.
- ZOTTE MAANDAG, ma na 6 Ja.
- ZOTTENFEEST, z. Calendae.
- ZUARDA, z. Soter.
- ZUERENDONCK, de -, vic-gen, bs Nm (1679-80).
- ZULLE, Februari.
- ZUIDDUITSE UURREGELING, p. 19.
- ZUID-FRANKRIJK, jaartelling, p. 66, 67.
- ZUID-ITALIË, jaartijl, p. 59.
- ZUNIGA, 1, z. Requesens y -; 2, z. Monterey.
- ZUTFEN (Ge), Njst, bew. 1465-1483 (F. 122); aflat of kermis, 17 Au (NAB, XXXIX, 205) ÷ z. Otto v. -.
- ZUWARDA, z. Soter.
- ZWABEN, 1, z. Filips v. -, du kz; 2, z. Rudolf v. -, du kz.
- ZWANEHILDE, vr. v. Emmo, gf Ln.
- ZWEDER, z. Suederus.
- ZWELFTEN, *zwölfte tag*, du, 6 Ja.
- ZWENTIBOLDUS, kn, c. 900, 13 Au (L, Sus-teren) ÷ -, ht N-Loth (895-900), z. hl.
- ZWÖLFBOTEN TEILUNG, du, Divisio apostolorum, 15 Jl.
- ZWÖLFTEN, *Zwölf nächte*, du, dagen tussen Kerstdag en Driekonigen (25 De-6 Ja).
- ZWÖLFTER TAG, du, 6 Ja.
- ZWOLLE (Ov), Kst, bew. 1490-1526 (F.76).

LIJST VAN DE AFKORTINGEN

N.B. Afgekorte woorden, waarvan de betekenis uit het zinsverband blijkt, werden niet opgenomen.

- A. : Atrecht (Arras, Fkr).
 a. : 1, aan ; 2, abt ; 3, abdis.
 abd. : aartsbisdom.
 A. Bibl. Blg. : Archives et Bibliothèques de Belgique. Brussel.
 A B M B. : Archives, Bibliothèques et Musées de Belgique. Brussel ; z. ook R B A B.
 abs. : aartsbisschop ; abs. Mch., verwijst naar tabel VI.
 A H E B. : Analectes pour servir à l'Histoire Ecclésiastique de la Belgique. Leuven.
 Alg. : Algemeen gevierd.
 A L M A. : Archivum Latinitatis Medii Aevi. Bulletin Du Cange. Brussel.
 A M. : Annales du Midi. Toulouse.
 Ap. : April.
 A P A W. : Abhandlungen der Preussischen Akademie der Wissenschaften. Philologisch-historische Klasse. Berlijn.
 ap.-vic. : apostolisch vicaris.
 arr. : arrondissement.
 A S A B. : Annales de la Société d'Archéologie de Bruxelles. Brussel.
 A S E B. : Annales de la Société d'Emulation de Bruges. Brugge.
 A S S. : Acta Sanctorum, ed. Hagiographi Bollandiani. Brussel.
 Au. : Augustus.
 Aw. : Antwerpen.
 Bb. : Brabant.
 B C R H. : Bulletin de la Commission Royale d'Histoire, Handelingen van de Koninklijke Commissie voor Geschiedenis. Brussel.
 bd. : bisdom.
 B E C. of B E Ch. : Bibliothèque de l'Ecole des Chartes. Parijs.
 bel. : belijder.
 bet. : betekenis.
 bew. : bewijs.
 Bg. : Brugge.
 Bgd. : Bourgondië ; ht. Bgd. verwijst naar tabel VIII, 2.
 Bijdr. Gesch. : Bijdragen tot de Geschiedenis, bijzonderlijk van het oude hertogdom Brabant. Hoogstraten-Antwerpen.
 blz. : bladzijde.
 B M H G. : Bijdragen en Mededelingen van het Historisch Genootschap te Utrecht, Utrecht-Groningen.
 Br. : Brabant.
 br. : broeder, ook in samenstellingen.
 Br. Y. : J.F. WILLEMS, *Brabantsche Yeesten*. Brussel. C R H, 1839-43.
 Bs. : Brussel.
 bs. : bisschop, ook in samenstellingen ; verwijst naar tabel VI.
 B S A F. : Bulletin de la Société des Antiquaires de France. Parijs.
 Bst. : Boodschapstijl.
 B V G O. : Bijdragen voor Vaderlandische Geschiedenis en Oudheidkunde. Arnhem-'s-Gravenhage.
 c. of ca. : circa.
 cap.-vic. : capitulaire vicaris.
 Cheney : z. in Glossarium op die naam.
 C M. : Classica et Mediaevalia. Kopenhagen.
 C R H. : Commission Royale d'Histoire. Koninklijke Commissie voor Geschiedenis. Brussel.

D. : Doornik (Tournai).
 d. : dag.
 De. : December.
 di. : dinsdag.
 dia. : diaken.
 dl. : deel.
 Dn. : Doornik (Tournai).
 do. : donderdag.
 Dr. : Drente.
 dr. : door.
 dt. : dochter.
 Dts. : Duitsland, Duitse Rijk.
 du. : duits.
 du. kz. : duitse keizer ; verwijst naar tabel VII, Duitse Rijk.
 Dupont : z. inleidende noot van het Glossarium.
 Dv. of Dev. : Deventer.
 E. : Engeland.
 e. : eeuw.
 e.a. : en andere.
 echtg. : echtgenoot.
 echtge. : echtgenote.
 E H R. : English Historical Review. Londen.
 Eng. : Engeland ; kn. Eng. verwijst naar tabel VII.
 eng. : engels.
 er. : eremiet.
 Ev. : Evangelie ; in het bijzonder, incipit van het Evangelie.
 F. : R. FRUIN, *Handboek der chronologie voornamelijk van Nederland*. Alphen, 1934, met verwijzing naar de blz.
 Fe. : Februari.
 Fkr. : Frankrijk ; kn. Fkr. verwijst naar tabel VII.
 Fr. : Friesland.
 fr. : frans.
 Fruin, *Hdbk.* : z. de afkorting F.

G. : A. GIRY, *Manuel de Diplomatie*. Parijs, 1894 (anastatische herdruk, 1925), met verwijzing naar de blz.
 G. Brom : G. BROM, *Regesten van oorkonden betreffende het Sticht Utrecht (694-1301)*. Utrecht, 1908.
 Ge. : Gelderland.
 gecan. : heilig verklaard.
 Gelre : Bijdragen en Mededelingen uitgegeven door „Gelre”, vereniging tot bevordering van Gelderse geschiedenis, oudheidkunde en recht. Arnhem.
 gen. : generaal, ook in samenstellingen.
 gev.-min. : gevolmachtigd minister.
 gf. : graaf, ook in samenstellingen ; verwijst naar tabel VIII, 1.
 gfs. : graafschap.
 Giry : z. de afkorting G.
 gouv. : gouverneur.
 Gr. : Groningen.
 Grotefend, *Ztr.* : z. inleidende noot van het Glossarium.
 Gt. : Gent.
 Gtf. : z. Grotefend.
 Gv. : Goede vrijdag.
 gv. : gouverneur.
 gvln. : gravin.
 gz. : gelukkig.
 h. : het.
 HB. : 's-Hertogenbosch.
 Hbg. : Habsburg.
 Hg. : Henegouwen.
 H J. : Historisches Jahrbuch. Keulen.
 hl. : heilige.
 Hlm. : Haarlem.
 hr. : heer.
 hrl. : heerlijkheid.
 H S E B. : Handelingen van het Genootschap voor Geschiedenis, gesticht

- onder de benaming „Société d'Emulation" te Brugge. Brugge.
 hs. Hbg.: Huis van Habsburg; verwijst naar tabel VIII, 3.
 H T.: Historisch Tijdschrift. Haarlem.
 ht.: hertog; verwijst naar tabel VIII, 1.
 htd.: hertogdom.
 htin.: hertogin.
 H-Z.: graafschap Holland-Zeeland; verwijst naar tabel VIII, 1 en 4.
 Ie.: Ieper.
 Intr.: Incipit van de introitus van de mis.
 i.p.i.: in partibus infidelium.
 It.: Italië.
 j.: jaar, ook in samenstellingen.
 Ja.: Januari.
 J K A W.: Jaarboek van de Koninklijke Akademie voor Wetenschappen van Amsterdam.
 J K V A T L.: Jaarboek van de Koninklijke Vlaamse Academie voor Taal en Letterkunde. Gent.
 Jl.: Juli.
 Jn.: Juni.
 J V A R.: Jahrbuch des Vereins von Altertumsfreunde im Rheinlande. Bonn.
 K.: Keulen.
 Ka.: Kamerijk (Cambrai).
 kal.: kalender.
 kap.: kapitein.
 Karol.: Karolingen; verwijst naar tabel VII.
 kd.: kardinaal.
 Ke.: Keulen.
 kn.: koning, ook in samenstellingen; verwijst naar tabel VII, Engeland (kn. Eng.) of Frankrijk (kn. Fkr.).
 knin.: koningin.
 knr.: koninkrijk.
 Kst.: Kerststijl.
 kz.: keizer, z. ook du. kz.
 kzin.: keizerin.
 kzr.: keizerrijk.
 L.: Luik (Liège).
 lat.: 1, Latijn; 2, Latijnse Kerk.
 Lbg.: 1, hertogdom Limburg, ht. Lbg. verwijst naar tabel VIII, 1; 2, huidige Belgische of Nederlandse provincie Limburg.
 Lk.: Luik (Liège).
 Ln.: Loon.
 Loth.: Middenrijk en Lotharingen, verwijst naar tabel VII.
 Lxbg.: Luxemburg.
 M.: Munster.
 m.: 1, met; 2, martelaar; 3, maand.
 M A.: Le Moyen-Age. Parijs-Brussel.
 Ma.: Maart.
 ma.: maandag.
 Mb.: Middelburg.
 Mch.: Mechelen.
 md.: moeder.
 Me.: Mei.
 Merov.: Merovingen; verwijst naar tabel VII.
 M G H.: Monumenta Germaniae Historica. Hannover.
 M I Ö G F.: Mitteilungen des Instituts für Österreichische Geschichtsforschung. Graz.
 mk.: monnik.
 mnl.: middelnederlands.
 M S A F.: Mémoires de la Société des Antiquaires de France. Parijs.
 N.: 1, Nederlanden; 2, Nederland; 3, z. ook N-D.
 n.: naar.
 N A B.: Nederlands Archievenblad. Groningen.

- N-Bb. : provincie Noord-Brabant.
 N-D. : 1, bisdom Noyon-Doornik ; 2, Notre-Dame.
 Nd-Dt : Noord-Duitsland.
 Ndl. : 1, Nederland ; 2, nederlands.
 Ned. : 1, Nederlanden ; 2, Nederland.
 N-H. : provincie Noord-Holland.
 Njst. : Nieuwjaarsstijl.
 nl. : nederlands.
 N.-Loth. : Neder-Lotharingen, verwijst naar tabel VIII, 1.
 Nm. : Namen.
 No. : November.
- O. : Oost.
 Oc. : October.
 O.Ca. : Ordo Fratrum Carmelitarum, Karmeliet.
 O. Cart. : Ordo Cartusianus, Kartuizer.
 O. Ci. : Ordo Cisterciensis, Cisterciënzer.
 O.E.A. : Ordo Fratrum Eremitarum S. Augustini, Augustijner.
 O.F.M. of O. Fr. : Ordo Fratrum Minorum, Minderbroeder.
 O L V. : Onze Lieve Vrouw.
 O.P. : Ordo Praedicatorum, Predikheer, Dominikaan.
 O. Pr. : Ordo Praemonstratensis, Premonstratenzer.
 O.S.B. : Ordo Sancti Benedicti, Benediktijner.
 Ov. : Overijssel.
 O-Vl. : provincie Oost-Vlaanderen.
 O V R. V M : Vereeniging tot uitgaaf der bronnen van het Oud-Vaderlandsche Recht. Verslagen en Mededeelingen. 's-Gravenhage-Utrecht.
- p. : pagina ; verwijst, indien niet nader bepaald, naar de bladzijde van onderhavig werk.
 patr. : patriarch.
- P. de Cal. : département Pas de Calais (Frankrijk).
 Perdrizet : P. PERDRIZET, *Le Calendrier Parisien à la fin du Moyen Age*. Parijs, 1933.
 Placc. v. Vl. : *Placcaetboeken van Vlaanderen*. Gent-Antwerpen, 1639-1786.
 pr. : priester.
 protom. : protomartyr.
 ps. : paus, verwijst naar tabel V ; * ps. : tegenpaus.
 P S H I L : Publications de la Section Historique de l'Institut Grand-ducal de Luxembourg. Luxemburg.
 Pst. : Paasstijl.
 Pz. : Paaszaterdag.
- R A. : Rijksarchief.
 R. Arch. Blg. : z. R B A B.
 R B A B. : Revue des Bibliothèques et Archives de Belgique. Brussel.
 R B P H. : Revue Belge de Philologie et d'Histoire. Belgisch Tijdschrift voor Philologie en Geschiedenis. Brussel.
 Re. : Reims.
 reg. : register.
 R H E. : Revue d'Histoire Ecclésiastique. Leuven.
 Rkg. : rekening.
 Rm. : Roermond.
 Ro. : 1, Rome ; 2, opgenomen in de Romeinse heiligenkalender.
 R Q C A K G. : Römische Quartalschrift für christliche Altertumskunde und Kirchengeschichte. Freiburg i.Br.
 R Q H. : Revue des Questions Historiques. Brussel.
 Rs. : Rijsel (Lille).
 S. : Sanctus, sint, heilige.
 S A. : Stadsarchief.

- S B P A W . : Sitzungsberichte der Preussischen Akademie der Wissenschaften, Philologisch-historische Klasse. Berlijn.
- S B W A W . : Sitzungsberichte der Wiener Akademie der Wissenschaften. Philologisch-historische Klasse. Wenen.
- Se. : September.
- S S L B . : Société des Sciences, de l'Agriculture et des Arts de Lille. Bulletin des Séances. Rijsel.
- St. : Sint, Saint.
- sth. : stadhouder, ook in samenstellingen ; verwijst naar tabel VIII, 4.
- sthds. : stadhouderschap.
- St.-Om. : Sint-Omaars (Saint-Omer).
- syn. : synoniem.
- Te. : Terwaan, Terenburg (Thérouanne).
- tgkn. : tegenkoning.
- Tr. : Trier.
- ts. : tussen.
- U. en Ut. : Utrecht.
- v. : van, ook in samenstellingen.
- var. : variante.
- vd. : vader.
- Ver.-Prov. : republiek der Verenigde Provinciën.
- vg. : 1, virgo ; 2, voogd, regent, ruwaard of momboor.
- vgd. : voorgaande.
- vgl. : vergelijk.
- vgs. : voogdijschap (regentschap).
- vic-gen. : vicaris-generaal.
- V K N A W . : Verhandelingen der Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen, Afdeling Letterkunde. Amsterdam.
- Vl. : Vlaanderen.
- vlgd. : volgende.
- vm. : vermoedelijk bewijs.
- V M K V A . : Verslagen en Mededelingen van de Koninklijke Vlaamse Akademie voor Taal en Letterkunde. Gent.
- vr. : vrijdag.
- vr. v. : vrouw van.
- vst. : vorst.
- vstd. : vorstendom.
- W. : 1, West ; 2, WAUTERS, *Table*, z. die naam in Glossarium.
- Wauters : WAUTERS, *Table*, z. die naam in Glossarium.
- Weale, *Anal. Lit.* : z. inleidende noot op tabel III.
- wed. : weduwe.
- wo. : woensdag.
- W-Vl. : provincie West-Vlaanderen.
- Wijckmans : z. inleidende noot van het Glossarium.
- Z. : Zeeland.
- z. : zie.
- za. : zaterdag.
- zd. : zonder.
- Zd-Dt. : Zuid-Duitsland.
- Z-H. : provincie Zuid-Holland.
- z.j. : zonder jaartal.
- zn. : zoon, ook in samenstellingen.
- zo. : zondag.
- zs. : zuster.